

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Ing. David Havelka, Ph.D.

Reorganizace dle insolvenčního práva

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 30. 6. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 661 210 znaků včetně mezer.

V Praze dne 30. 6. 2021

.....

David Havelka

Obsah

Úvod	1
1. Reorganizace obecně.....	7
1.1. Úpadek podnikatele z ekonomického pohledu.....	7
1.1.1. Limity likvidačního způsobu řešení úpadku.....	10
1.1.2. Sanační způsob řešení úpadku formou reorganizace	13
1.2. Některá negativa a rizika reorganizace.....	17
2. Předpoklady reorganizace	24
2.1. Obecný úvod.....	24
2.2. Stav dlužníka obchodního závodu.....	24
2.3. Motivace dlužníka	33
2.4. Motivace věřitelů.....	45
2.4.1. Nehomogenost věřitelů.....	48
2.4.2. Zajištění věřitelé	50
2.4.3. Nezajištění věřitelé	55
2.4.4. Některé další skupiny věřitelů	58
2.5. Reorganizace vs. oddlužení podnikatelského subjektu	60
3. Přípustnost reorganizace	66
3.1. Charakteristika dlužníka	66
3.2. Dlužníkův obchodní závod.....	69
3.3. Blíže k nutnosti pokračování provozu dlužníka závodu.....	71
3.4. Kvantitativní brána vstupu do reorganizace	72
3.5. Předjednaná reorganizace	76
3.6. Poctivost záměru navrhovatele reorganizace	84
3.7. Náležitosti návrhu na povolení reorganizace.....	88
3.8. Lhůty k podání návrhu na povolení reorganizace	90
3.9. Souběh více návrhů na povolení reorganizace	95
3.10. Zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace.....	96

3.11.	Schválení věřitelského návrhu na povolení reorganizace.....	96
3.12.	Účinky návrhu na povolení reorganizace	99
4.	Rozhodování o způsobu řešení úpadku	102
4.1.	Projednání návrhu na povolení reorganizace.....	102
4.2.	Rozhodování o způsobu řešení úpadku na schůzi věřitelů	102
4.3.	Problematika hlasování na schůzi věřitelů	108
4.4.	Termín zpracování znaleckého posudku	111
4.5.	Účinky rozhodnutí o povolení reorganizace.....	114
5.	Reorganizační plán.....	118
5.1.	Sestavení reorganizačního plánu	118
5.2.	Způsoby provedení reorganizace.....	122
5.2.1.	Restrukturalizace pohledávek	122
5.2.2.	Prodej majetkové podstaty nebo její části.....	123
5.2.3.	Převod aktiv na nově vzniklou právnickou osobu	124
5.2.4.	Kapitalizace pohledávek a emise cenných papírů	124
5.2.5.	Zajištění financování provozu dlužníkovy obchodního závodu	126
5.3.	Zpráva o reorganizačním plánu	127
5.4.	Přijetí reorganizačního plánu věřiteli	130
5.4.1.	Rozdělení věřitelů do skupin	131
5.4.2.	Soudní přezkum rozdělení věřitelů do skupin	134
5.4.3.	Termín zpracování znaleckého posudku.....	136
5.5.	Schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem.....	138
5.6.	Nahrazení nepřijetí reorganizačního plánu skupinou věřitelů soudem.....	141
5.6.1.	Spravedlnost reorganizačního plánu vůči skupině zajištěných věřitelů	143
5.6.2.	Spravedlnost reorganizačního plánu vůči skupině nezajištěných věřitelů.....	143
5.6.3.	Spravedlnost reorganizačního plánu vůči skupině společníků	144
5.7.	Specifika schvalování reorganizačního plánu v předjednané reorganizaci	145
5.8.	Odvolání proti rozhodnutí o reorganizačním plánu.....	146
6.	Provádění reorganizačního plánu	148
6.1.	Účinky reorganizačního plánu.....	148

6.2.	Správa dlužníka po nabytí účinnosti reorganizačního plánu	152
6.3.	Změna účinného reorganizačního plánu.....	154
7.	Skončení reorganizace.....	160
7.1.	Zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu	160
7.2.	Přeměna reorganizace v konkurs	163
7.3.	Splnění reorganizačního plánu	170
	Závěr.....	172
	Seznam použitých zdrojů	175

Úvod

Institut reorganizace byl do právního řádu České republiky zaveden zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení - insolvenčním zákonem (dále jen „IZ“), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2008.¹ V současné době tak již můžeme hovořit o více než třináctileté zkušenosti s uplatňováním institutu reorganizace v insolvenčních řízeních zahájených ode dne účinnosti IZ. Samotná reorganizace, ve smyslu jednoho z formálních způsobů řešení úpadku upraveného insolvenčním zákonem, přitom od svého zavedení do českého práva prošla řadou změn, provedených formou pozdějších novelizací IZ. Tyto novelizace jistě nelze označit za pouze drobné nebo nevýznamné, přesto se domnívám, že od doby zavedení institutu reorganizace do českého právního řádu **nedošlo k jeho zásadní změně**. Dle mého názoru již rovněž nelze institut reorganizace označit za nový, případně relativně nový, tak jak to velká část odborné literatury až dosud činila, případně ještě činní. V současné době je již rovněž k dispozici nemalé množství odborné literatury, která se reorganizací věnuje, a to nejen z pohledu právního, ale i ekonomického.² Kromě knižních monografií insolvenčního práva a komentářové literatury, lze k tématu reorganizace dohledat i rozsáhlé množství akademických prací. Například jen na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze bylo od roku 2010 až dosud odevzdáno a úspěšně obhájeno minimálně 10 diplomových nebo rigorózních prací, jejichž hlavním tématem byla právě reorganizace.³ Také judikatura již nabízí nezanedbatelné množství relevantních rozhodnutí, přesto právě zde (a to zejména s ohledem na dlouhodobě nízký počet povolených reorganizací) lze nalézt řadu dosud neřešených, a z právního pohledu ne zcela vyjasněných otázek.

Vypsané téma diplomové práce „*Reorganizace dle insolvenčního práva*“ je značně obecné, a nabízí tak široké možnosti způsobu jeho uchopení. Samotný název diplomové práce svým přídomkem „*dle insolvenčního práva*“ pouze zužuje význam obecného pojmu *reorganizace* do významu **formálního procesu stanoveného insolvenčním právem jako jednoho ze způsobů řešení úpadku dlužníka**. V souladu s tímto zúžením také bude výraz *reorganizace* v této práci dále zásadně používán.⁴ Tato práce je

¹ IZ vstoupil v platnost zveřejněním ve sbírce zákonů dne 9. 5. 2006. Jak plyne z přechodného ustanovení § 432 odst. 1 IZ, použije se nová právní úprava na insolvenční řízení zahájená ode dne její účinnosti (tedy ode dne 1. 1. 2008). Na dříve zahájená řízení se tedy v plném rozsahu použije právní úprava obsažená v předchozím zákonu č. 329/1991 Sb. - *Zákon o konkurzu a vyrovnání*, což je ovšem vzhledem k obvykle značné délce trvání insolvenčního řízení nezanedbatelná okolnost. Podle § 97 odst. 1 IZ je přitom dnem zahájení insolvenčního řízení den, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu.

² Nazírání na reorganizaci z pohledu *právního* a *ekonomického* spolu z podstaty věci úzce souvisí, a nelze jej (a není to ani žádoucí) oddělovat. Většinová část odborné literatury proto také tyto dva pohledy kombinuje, viz např. T. Richter (Richter, 2017) nebo J. Schönfeld (Schönfeld, 2020).

³ Viz seznam použitých zdrojů v závěru práce.

⁴ Naproti tomu pojem *restrukturalizace* bude zásadně používán ve smyslu širším, neformálním, vyjadřujícím obecně proces změny uspořádání libovolné entity, vedoucí ke zlepšení nebo zachování jejího stavu, případně alespoň k minimalizaci ekonomických škod. V čistě jazykovém významu se často termíny *restrukturalizace* a *reorganizace* dokonce považují za synonyma. M. Žižlavský k uvedenému uvádí, že „*Reorganizace je v podstatě restrukturalizace, která probíhá podle předem stanovených pravidel*“ (Žižlavský, 2012). K pojmům *reorganizace* a *restrukturalizace* podrobněji viz též J. Schönfeld (Schönfeld, 2018, s. 71-74).

věnována především **právními otázkám** týkajícími se institutu reorganizace, byť, jak bylo zmíněno, ani ekonomické aspekty nelze pro jejich silnou provázanost opomíjet.

Zaměření diplomové práce

Vzhledem k šíři a komplexnosti tématu, a při současné nemožnosti jej na přiměřeném prostoru (odpovídajícímu diplomové práci) podrobněji uchopit v celé jeho šíři, je nevyhnutelné v první řadě **vymezit oblasti**, kterým se tato práce bude věnovat podrobněji, a v dalším kroku zvolit tomu příhodnou koncepci práce. V souvislosti s reorganizací se nabízí hned několik typických oblastí, které bývají v pracích týkajících se tohoto tématu často předmětem podrobnějšího zkoumání. Typicky se jedná o:

- *Zkoumání historického vývoje sanačních způsobů řešení úpadku se zaměřením se na reorganizaci*
- *Komparace české právní úpravy s úpravami zahraničními, nejčastěji s úpravami v USA, Německu, Rakousku a Slovensku*
- *Zaměření se na ekonomickou rovinu jednotlivých forem řešení úpadku a zkoumání motivace zúčastněných subjektů.*
- *Rozbor a hledání příčin nízkého počtu povolených reorganizací*
- *Zpracování a analýza statistických dat z insolvenčních řízení se vztahem k reorganizaci*
- *Analýza konkrétních insolvenčních řízení řešených formou reorganizace*

Relevantnost všech uvedených témat je zcela jistě nezpochybnitelná, a i v této práci se mnohým z nich budu věnovat. Nicméně i z toho důvodu, že uvedené oblasti jsou v dříve zmíněných akademických pracích popisovány poměrně často a opakovaně, zvolil jsem **jiné dvě oblasti**, na které se chci v této práci zaměřit jako na hlavní.

První oblastí je problematika **výkladu právních norem upravujících reorganizaci**. Lze přitom konstatovat, že z pohledu právního výkladu je právní úprava reorganizace jednou z těch problematičtějších. Kromě samotné kvality právní úpravy lze příčiny tohoto jevu hledat i jinde. Jednou z nich je prostý fakt, že IZ je jako převážně procesní předpis relativně často novelizován, což ve spojení se skutečností, že v důsledku poměrně nízkého počtu povolených reorganizací je relevantní judikatura nutně omezená, vede k situaci, kdy není výklad některých klíčových ustanovení ustálený, anebo relevantní a uznávaný výklad chybí docela. Uvedené se přitom netýká jen judikatury samotné, ale i odborné literatury, zejména pak komentářové. Za další důvod obtížnějšího výkladu právních norem týkajících se reorganizace považuji relativně vysoký poměr hmotněprávních ustanovení v IZ. Kromě správné interpretace samotných ustanovení IZ je tak často ještě třeba správně vyložit vztah speciálních hmotněprávních úprav obsažených v IZ k obecnějším hmotněprávním normám.⁵

⁵ IZ zasahuje zejména do hmotněprávní úpravy zákona č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník (dále jen „OZ“), a zákona č. 90/2012 Sb., Zákon o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“). Hmotněprávní ustanovení IZ jsou přitom (již z principu insolvenčního práva) zásadně ve vztahu **speciality** k obecným hmotněprávním normám, tj. mají **aplikační přednost**.

Druhou oblastí, kterou chci ve své práci akcentovat, je **aktuálnost**. Aktuálnost nově zpracovávaných akademických prací přitom považuji za žádoucí obecně, a to již jen z prostého faktu, že v určitém časovém období po svém vzniku mohou tyto práce poskytnout jeden z mála dostupných komplexnějších vhledů do aktuálního dění ve zkoumané problematice. Zaměřením se na aktuálnost přitom nemám na mysli zaměření se na vybrané konkrétní aktuální téma, které by mohlo být do práce zařazeno izolovaně. Mou ambicí je věnovat se aktuálním otázkám týkajících se reorganizace **průběžně** u témat tak, jak budou postupně předkládána.

Insolvenční zákon byl od okamžiku nabytí své účinnosti (1. 1. 2008)⁶ až do okamžiku uzavření rukopisu této práce novelizován celkem ve 33 případech.⁷ Ve 12 případech přitom šlo o novelizaci přímou, ve 21 případech potom o novelizaci nepřímou.⁸ Nadto Ústavní soud ČR ve třech svých nálezech zrušil některá ustanovení IZ. Až na výjimky přitom dochází k výraznějším změnám IZ především v rámci novelizace přímé.⁹ Od 1. 1. 2015 až dosud, tedy v posledních zhruba šesti letech vstoupilo v účinnost pět přímých novel IZ. Za významnější lze označit především dvě z nich, a to tzv. *novelu akreditační* a tzv. *novelu oddlužovací*.¹⁰ Obě novely se zaměřují především na úpravu oddlužení jakožto jednoho ze způsobů řešení úpadku, a změny způsobilé ovlivnit řešení úpadkové situace dlužníka formou reorganizace jsou pouze dílčí a často nepřímé, přesto si i tak zaslouží pozornost. Vzhledem k jejímu významu se však jistě nelze nevěnovat ani tzv. *revizní novele*, tedy zákonu č. 294/2013 Sb.,¹¹ byť tato novela nabyla účinnosti již 1. 1. 2014. Za vysoce aktuální je naopak nutné považovat některé v práci popisované obecnější dopady

⁶ IZ byl několikrát novelizován ještě před okamžikem své účinnosti (nejvýznamněji zákonem č. 296/2007 Sb). Tyto novely však neměly vliv na podobu IZ k okamžiku nabití jeho účinnosti, a není je tedy třeba (z pohledu zkoumání vlivu změn právní úpravy na její aplikaci) brát v úvahu.

⁷ Údaj vychází ze soupisu změn IZ v informačním systému ASPI. Ve shodě s tím je soupis změn IZ vedený na portálu *zakonyprolidi.cz*.

⁸ O novelizaci přímé hovořím v případech, kdy zákon, kterým je měněn IZ obsahuje přímo ve svém názvu formulaci, že se jím mění IZ. Pokud zákon, kterým se mění IZ, takovou formulaci ve svém názvu neobsahuje, jde o novelizaci nepřímou, ke které dochází v důsledku vydání jiného zákona nebo jeho novelizace. Důvodům častější novelizace IZ v porovnání se základními právními předpisy (občanský zákoník, trestní zákoník) se obsáhleji věnuje L. Smrčka (Smrčka, 2016, s. 64-66). Důvody vidí především v charakteru IZ jakožto „ekonomického“ předpisu. Kromě problematičnosti rozlišování předpisů na „ekonomické“ a „jiné“ zde však dle mého názoru opomíjí prostý fakt, že právní předpisy obsahující převážně procesní normy jsou častěji novelizovány obecně.

⁹ Nicméně ani případy, kdy přímá novelizace IZ mění tento právní předpis pouze nepatrně, nejsou výjimkou. Viz například zákon č. 458/2008 Sb. nebo zákon č. 230/2019 Sb.

¹⁰ Jedná se o zákon č. 64/2017 Sb. označovaný za tzv. *akreditační novelu*, a to z důvodu zavedení povinnosti akreditace pro poskytování některých služeb v oblasti oddlužení, a o zákon č. 31/2019 Sb. označovaný za tzv. *oddlužovací novelu*, a to z důvodu významných změn v úpravě oddlužení jakožto způsobu řešení úpadku.

¹¹ Zákon je někdy označován také jako tzv. *systémová novela* (Hásová, 2018, s. IX).

novely provedené zákonem č. 191/2020 Sb.,¹² přijatým v souvislosti se situací vyvolanou epidemií koronaviru SARS CoV-2 v jarních měsících roku 2020.¹³

Dalším aktuálním tématem, kterému se v práci nelze vyhnout, je *Evropská směrnice o restrukturalizaci a insolvenční*¹⁴ vyhlášená v *Úředním věstníku Evropské unie* dne 26. 6. 2019. Tato směrnice, jejíž implementace je aktuálně připravována (a dle požadavků směrnice by měla být účinně provedena do 17. 7. 2021),¹⁵ zcela jistě významně ovlivní insolvenční právo v ČR. O velmi úzkém vztahu směrnici zaváděného institutu *preventivní restrukturalizace* s recentní právní úpravou institutu reorganizace přitom nelze pochybovat.

Koncepce diplomové práce

Reorganizace, jakožto jeden z formálních způsobů řešení úpadku, je pevně včleněna do procesního rámce insolvenčního řízení, a její podrobnější popis se neobejde bez obecnější znalosti právní úpravy řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka tak, jak ji upravuje především IZ.¹⁶ Řada prací podobného charakteru to ve svých úvodních částech řeší obecným popisem insolvenčního řízení a jeho průběhu. Tato část bývá již z principu převážně popisného charakteru, přičemž rozsahem mnohdy zabírá značnou část práce samotné. Názory na vhodnost a nezbytnost takovéto úvodní pasáže v diplomových pracích týkajících se reorganizace se přitom mezi oponenty a konzultanty těchto prací různí. Někteří tyto pasáže považují za **nadbytečné**,¹⁷ někteří se k nim staví **neutrálně**,¹⁸ a někteří je považují za **přínosné**.¹⁹ Ve své diplomové práci jsem se rozhodl takto pojatou popisnou část vynechat, a to hned z několika důvodů. Předně není pochyb o tom, že existuje mnoho kvalitních pramenů s obecným popisem insolvenčního řízení, ze kterých lze čerpat. Současně lze předpokládat, že čtenáři tohoto textu budou osoby, které jsou s problematikou insolvenčního řízení podrobně obeznámeny, a obecný popis by pro ně byl spíše nadbytečný. Hlavním důvodem vynechání úvodní obecné části je však její již z principu nutný **popisný charakter**, přičemž právě

¹² Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu. *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020, 2020 [cit. 2020-09-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-191>

¹³ Přesto, že převážná část úprav insolvenčního zákona zavedených touto novelou je **přechodného** charakteru, neplatí to pro drobnou, leč významnou změnu ustanovení § 389 odst. 1 písm. b) IZ, která trvale ruší veškerá dřívější omezení pro oddlužení fyzických osob s dluhem z podnikání. Blíže k této nestandardním způsobem přijaté změně IZ v kapitole 2.5.

¹⁴ (Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámci preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), 2020)

¹⁵ K dnešnímu dni (17. 6. 2021) je však již prakticky jisté, že uvedený termín dodržen nebude. Česká republika tak bude nucena využít možnosti až ročního odkladu implementace směrnice.

¹⁶ Viz § 1 písm. a) IZ. IZ přitom obsahuje procesní i hmotněprávní normy.

¹⁷ F. Zoulík v oponentském posudku na diplomovou práci J. Klimeše (Klimeš, 2010), dále A. Winterová v oponentském posudku diplomové práce J. Horáka (Horák, 2015).

¹⁸ P. Smolík v posudku konzultanta diplomové práce J. Horáka (Horák, 2015)

¹⁹ T. Pohl v posudku vedoucího práce A. Buchty (Buchta, 2013).

zbytnou popisnost bych chtěl ve své práci **obecně co nejvíce potlačit**. Vynecháním této části bude naopak získán prostor, který umožní věnovat se hlouběji hlavnímu jádru práce, tedy reorganizaci samotné. Výše uvedené přitom neznamená, že by práce zcela rezignovala na popis a výklad obecnějších postupů v insolvenčním řízení. Tato problematika ale nebude popsána souhrnně a izolovaně. Namísto toho budou některé obecnější instituty, **u nichž to bude nutné nebo vhodné**, popsány a vyloženy průběžně při popisu konkrétní problematiky reorganizace. Při popisu reorganizace samotné tak sice bude častěji odbočováno, na druhou stranu tak bude na jednom místě pojednáno o konkrétní problematice reorganizace **včetně uvedení souvislostí** s obecnějšími instituty insolvenčního řízení. Výhody takového členění práce považuji za převažující.

V zásadě ze stejných důvodů, které jsem zmínil jako důvod absence samostatného obecného popisu insolvenčního řízení, není v práci obsažen ani samostatný popis historického vývoje insolvenčního práva ve světě a v ČR. Stejně tak práce neobsahuje izolovaný popis některé ze zahraničních úprav insolvenčního práva ve vztahu k reorganizaci. Ani v tomto případě však nejde o úplnou rezignaci na tuto problematiku, jen je namísto popisného charakteru zahraničních úprav preferována forma komparační, a to opět formou průběžného vkládání relevantních poznámek při popisu reorganizace dle českého insolvenčního práva.

S přihlédnutím k výše uvedeným úvahám jsem práci rozvrhl **do celkem 7 částí**. První část si klade za úkol především obecnější zhodnocení problematiky reorganizace. Výchozím bodem je zde přitom náhled na úpadek jako **v první řadě ekonomický jev, který je následně insolvenčním právem regulován**. Čemu se v této části (a zbytku práce obecně) snažím vyhnout, je zúžení problematiky reorganizace pouze na „velké“ podnikatelské subjekty, které jsou většinou *právníckými osobami - obchodními korporacemi*.²⁰ Nemalá část odborné literatury totiž opomíjí problematiku reorganizace menších podnikatelských subjektů a *fyzických osob - podnikatelů*. Byť je reorganizace skutečně cílena primárně na velké podnikatelské subjekty (a dosavadní praxe využívání reorganizace v České republice to potvrzuje), přihlíží tato práce i ke specifickým reorganizace menších podnikatelských subjektů a *fyzických osob - podnikatelů*. Druhým, neméně důležitým úkolem první části práce je pak zasazení reorganizace do právního rámce řešení úpadku v insolvenčním řízení. Zvýšená pozornost je přitom věnována **zkoumání vhodnosti** využití institutu reorganizace, zejména pak v porovnání s konkursem.

Samotné jádro práce je pak obsaženo především v částech 2 až 7, které jsou věnovány jednotlivým institutům reorganizace. Přestože struktura těchto částí přirozeně vychází z postupu řešení úpadku formou reorganizace tak, jak ji popisuje především IZ, snaží se vyhnout postupnému přibližování institutů reorganizace v pořadí, v jakém jsou řazeny v IZ. Při řazení jednotlivých témat je hlavní důraz kladen spíše na **věcnou provázanost a souvislosti** mezi jednotlivými instituty. Na jednotlivé instituty reorganizace se přitom práce snaží nahlížet z více pohledů, přičemž dominantní je zaměření se na **výklad nejasných částí** právní úpravy. Kromě výkladových problémů zmiňovaných dostupnými odbornými prameny se tato práce pokouší nalézat a analyzovat i potenciální výkladové problémy další, v jiných zdrojích dosud

²⁰ Jako hranice rozlišení „velkých“ podnikatelských subjektů se pochopitelně nabízejí „kvantitativní“ kritéria vstupu do reorganizace dle § 316 odst. 4 IZ.

nepublikované.²¹ Při výkladu nejasných částí právní úpravy se práce snaží postupovat jednotnou systematickou formou, kdy jsou nejprve předestřeny otázky, které reprezentují konkrétní výkladový problém. V další fázi jsou čtenáři prezentována možná řešení konkrétního výkladového problému získaná analýzou dostupných odborných pramenů,²² případně jsou předestřena řešení vlastní. Obzvláště v případech, ve kterých se při výkladu nepřikláním k některému z výkladů prezentovaných v dostupných pramenech, se práce snaží vlastní výkladové stanovisko doplnit dostatečnou argumentací.²³ Jsem si vědom faktu, že případy, ve kterých je v této práci vysloveno stanovisko k výkladové nejasnosti odchylné od ustálené judikatury, resp. odborné literatury, mohou budit přinejmenším diskuzi, případně mohou být hodnoceny i jako nesprávné. Vnímám to však jako efekt pozitivní, neboť právě diskuzi, resp. přednesení věrohodné argumentace odůvodňující určité výkladové stanovisko, považuji za nezbytný prvek pro postupné vytváření **široce přijímaného výkladu** jednotlivých, ne zcela jednoznačných zákonných ustanovení.

V některých částech práce uvádím rovněž návrhy na *legislativně-technické* změny právních předpisů, které by dle mého názoru přispěly k jejich **snazšímu, případně jednoznačnějšímu výkladu**. Od návrhů takových *legislativně-technických* změn je třeba odlišit v této práci rovněž přítomné úvahy *de lege ferenda*, které reprezentují některé mé návrhy, resp. častěji spíše podněty k diskuzi o možném vhodnějším zákonném nastavení některých institutů vztahujících se k reorganizaci.

²¹ Je zřejmé, že otázka toho, co může být považováno za výkladovou nejasnost, bude vždy z velké části subjektivní. Jiný hodnotitel nemusí některé části právní úpravy rozebírané v této práci vnímat jako výkladově nejasné. Naopak jiné, zde neřešené části právní úpravy za problematické mít může.

²² Jedná se zejména o komentářovou literaturu a judikaturu. V případech, ve kterých nebyla ke konkrétní výkladové nejasnosti nalezena v dostupných pramenech žádná materie, pochopitelně tato část chybí.

²³ Obzvláště v případech, kdy jde o výkladové stanovisko vycházející z ustálené judikatury, případně o stanovisko vyslovené v respektovaných rozhodnutích Nejvyššího soudu, je pochopitelně prostor pro diskuzi o správnosti takového výkladu omezený.

1. Reorganizace obecně

1.1. Úpadek podnikatele z ekonomického pohledu

Úpadek (nebo hrozící úpadek) podnikatelského subjektu, ačkoli musí být z praktických důvodů přesně definován insolvenčním právem a v insolvenčním řízení o něm rozhoduje soud,²⁴ je ve své podstatě **jevy ryze ekonomický**. Jde o faktický stav, kdy konkrétní subjekt není objektivně schopen (nebo v blízké budoucnosti pravděpodobně nebude) delší dobu dostat většímu počtu svých závazků a v blízké budoucnosti se tento stav pravděpodobně nezlepší. Alternativně (nebo i současně) pak může jít i o situaci, kdy souhrn závazků²⁵ takového subjektu převyšuje hodnotu jeho majetku. Tento faktický stav konkrétního subjektu přitom v zásadě nemusí být z makroekonomického hlediska škodlivý. V případě, že se totiž v ekonomických potížích nalézá **podnikatelský subjekt**, mohou jeho potíže s určitou pravděpodobností²⁶ znamenat pouze příznak toho, že není ekonomicky efektivní, a že aktiva a jiné prostředky, které využívá, je z ryze ekonomického pohledu efektivnější redistribuovat, tj. zajistit jejich využití jiným, efektivnějším subjektem. V takovém případě potom bude výhodné, aby původní neefektivní podnikatelský subjekt zanikl (v případě právnické osoby), popřípadě ukončil svou podnikatelskou činnost (v případě fyzické osoby).²⁷ Z čistě ekonomického pohledu by tak cílem insolvenčního práva mělo/mohlo být s co nejnižšími transakčními náklady²⁸ zajistit zánik ekonomicky neúspěšných subjektů (jejich odchod z trhu) a umožnit redistribuci jejich aktiv a dalších výrobních prostředků (těmi jsou například i zaměstnanci). Ostatní aspekty, jako je zejména „spravedlivé“ a co nejvyšší uspokojení věřitelů, vliv dopadů na zaměstnance úpadce atd., **nejdou z ryze ekonomického pohledu klíčové**. Tato úvaha, jakkoli maximálně zjednodušená, dobře ukazuje na jeden ze základních výchozích bodů diskuze o úloze (nejen) insolvenčního práva jakožto regulatorního nástroje. Střetává se zde na jedné straně postoj, který preferuje **preskriptivní²⁹ roli ekonomie pro insolvenční právo**, a na druhé straně postoj, který preferuje i **jiné cíle insolvenčního práva**, než jen

²⁴ Není ambicí této práce přesně vymezovat pojem *úpadek* ve formálním smyslu dle IZ. K tomu blíže § 3 IZ a množství relevantní literatury, např. T. Richter (Richter, 2017, s. 89) nebo A. Winterová (Winterová, 2018, s. 205).

²⁵ Stejně jako ve většině ostatních případech výskytu termínu *závazek* v IZ je i zde nutno jej chápat v užším smyslu, tj. jako *dluh*, nikoli tedy jako *právní vztah*, jak *závazek* od 1. 1. 2014 obecně chápe OZ (§ 1723 OZ).

²⁶ Je třeba si nicméně uvědomit, že příčiny ekonomických potíží mohou být i externí, nezávisející na schopnostech daného subjektu. I v případě takových externích příčin (např. ekonomická krize) však může být z ekonomického pohledu efektivní zánik některých podnikatelských subjektů v určitých oborech a přesun aktiv do oborů jiných.

²⁷ U fyzické osoby - podnikatele to pochopitelně platí jen za předpokladu, že její ekonomické potíže plynou právě z této podnikatelské činnosti. Již zde tedy narážíme na problém, jak (a zdali vůbec) příčinu úpadku rozlišovat.

²⁸ Jde o ekonomický termín. Transakčními náklady budeme v této práci rozumět souhrn různorodých nákladů (provozní financování, čas, práce, ostatní zdroje) vynaložených na dosažení požadovaného ekonomického cíle.

²⁹ Preskriptivní roli ekonomie zde mám na mysli situaci, kdy je maximalizace ekonomické efektivity základním (nebo jediným) cílem, kterému je následně podřízena tvorba práva (právních norem), jakožto nástroje sloužícího k jeho dosažení. Naopak, role ekonomických věd jako nástroje sloužícího k pochopení právem regulované problematiky a pochopení ekonomické chování subjektů nebudí diskuze a je bezesporu přínosná pro tvorbu i interpretaci práva (zde tedy nejde o preskriptivní, nýbrž o popisnou a prediktivní roli ekonomie v právu).

maximální ekonomickou efektivnost. Těmito cíli jsou zejména již výše zmíněné spravedlivé a co nejvyšší uspokojení věřitelů, zmírnění sociálně-společenských dopadů úpadku, zajištění vymahatelnosti pohledávek, posílení principu právní jistoty a jiné. Není překvapením, že ve většině právních řádů je výsledná forma insolvenčního práva **různě vyváženým kompromisem uvedených dvou postojů**.

Oba zmíněné postoje však přinášejí komplikace při praktické realizaci. Především je třeba zmínit, že insolvenční právo založené ryze na maximální ekonomické efektivnosti řešení úpadku podnikatelských subjektů, by bylo v reálném světě neprosaditelné. Politické a společenské vlivy by jen těžko umožnily takovouto právní úpravu přijmout. Společnost totiž od práva vyžaduje, aby zajišťovalo i jistou míru „spravedlnosti“ (zde zejména vůči věřitelům a mezi věřiteli navzájem), případně též ochranu dalších dotčených subjektů, typicky zaměstnanců úpadce.³⁰ S touto, řekneme „ochrannou“ rolí práva lze jen těžko nesouhlasit, a jistě by uvedené principy měly sloužit jako korektiv při jeho tvorbě. Pro prosazení cílů insolvenčního práva vycházejících primárně z maximální ekonomické efektivnosti však spatřuji ještě jeden zásadní praktický problém, a tím je fakt, že otázka toho, co je skutečně ekonomicky maximálně efektivní je **nejasná**, a skutečná ekonomická efektivnost se dá vyhodnocovat jen omezeně, a zásadně až *ex post*. Konstruovat právní úpravu řešení úpadku podle některé z ekonomických teorií, a následně vyhodnocovat její efektivnost je jen těžko akceptovatelné. Insolvenční právo, jakkoli je svázáno s ekonomikou dané země, by nemělo být nástrojem pro ekonomické experimenty. Dalším faktem, který je třeba zmínit je ten, že insolvenční právo není (a ani nemá být) primárním nástrojem k zajištění odchodu (exitu) neúspěšných podnikatelských subjektů z trhu.³¹

Navzdory zmíněným problémům se však domnívám, že **základním** obecným východiskem úpravy insolvenčního práva ohledně **podnikatelských** subjektů, by měla být právě maximální ekonomická efektivnost. S ohledem na dříve uvedené to však jistě nemůže být východisko jediné, a je na něj třeba

³⁰ Výraznější ochrana zaměstnanců v rámci insolvenčního práva je typická spíše pro jiné země než ČR, např. pro Německo, Francii. Ochrana zaměstnanců přitom může být realizována například požadavky na obsah reorganizačního plánu, který musí předpokládat zachování určitého poměrného počtu pracovních míst. Příznivý dopad na zaměstnanost má nicméně i reorganizace podle českého insolvenčního práva, jejímž jedním z hlavních cílů je **zachování provozu závodu**. V tomto případě jde však spíše o sekundární příznivý dopad reorganizace. K uvedenému podrobněji též E. Kislingerová (Kislingerová, 2013, s. 4). V této souvislosti je však vhodné varovat před v některých zemích insolvenčním právem doslova „vnucené“ povinnosti hledat cesty k zachování zaměstnanosti na úkor dalších aspektů. V této otázce jsem tak za jedno s výkladem D. Mariana (Marian, 2019, s. 20).

³¹ T. Richter odhaduje, že více jak 90 % podnikatelských subjektů odchází z trhu mimo insolvenční řízení (Richter, 2017, s. 95). V důsledku toho se tak nezdá být (z makroekonomického hlediska) požadavek na ekonomickou efektivnost řešení úpadku již tak klíčový, neboť se týká jen zlomku odchodů podnikatelských subjektů z trhu. K tomu dodejme, že E. Kislingerová (Kislingerová, 2015, s. 35) uvádí, že ročně je v ČR vymáháno v insolvenčních řízeních s podnikatelskými subjekty zhruba 155 miliard korun, což činí asi 4 % HDP. L. Smrčka (Smrčka, 2016, s. 40) z toho vyvozuje značný makroekonomický význam insolvenčních řízení. Zde však upozorňuji na fakt, že dle stejného zdroje (Kislingerová) je v ČR asi 40 % insolvenčních řízení s podnikatelskými subjekty ukončeno pro nedostačující majetek dlužníka ještě před prohlášením úpadku. I ve zbylých případech je reálná cena aktiv úpadců v insolvenčním řízení jen zlomkem sumy přihlášených pohledávek (hrubě odhadněme například 10 %). V takovém případě však mají aktiva úpadců hodnotu jen několik málo desetin procenta HDP. A právě jen osud těchto aktiv je insolvenční právo schopno ovlivnit. Tvrzení o makroekonomické významnosti insolvenčního řízení bych tedy v tomto světle dosti relativizoval. I z tohoto pohledu se nicméně ukazuje, že včasnost řešení úpadku je klíčová.

nahlížet velmi kriticky, tj. zejména vycházet pouze z ekonomických předpokladů, které povedou k předpokládanému cíli s velkou pravděpodobností. Současně je nezbytně nutné hledisko ekonomické efektivity korigovat s ohledem na již zmíněné další legitimní cíle insolvenčního práva.³²

Nelze však než konstatovat, že současné české insolvenční právo nijak výrazně neakcentuje zajištění ekonomické efektivity při řešení úpadku podnikatelských subjektů. Naopak, vychází především z dříve zmíněných **jiných cílů**, založených zejména na *principech spravedlnosti a rovnosti*, což je zřetelně vyjádřeno již v § 1 IZ, podle kterého má být cílem řešení úpadku „*uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů*“. Dosažení uvedených cílů přitom musí být vždy do jisté míry v rozporu s požadavky ryze ekonomickými, neboť snaha o dosažení zmíněných „jiných“ cílů povede pravidelně minimálně k prodlužování insolvenčního řízení, a tím tedy i k zvyšování transakčních nákladů. Z výše uvedené citace zákona je také zřejmé, že základní **prioritou** českého insolvenčního práva je **uspokojení věřitelů**, přesněji řečeno jejich **celkové co nejvyšší a rovné uspokojení**.³³ Nelze nicméně zcela opomíjet, že i důraz na uspokojení věřitelů může mít sekundárně také pozitivní makroekonomické efekty, a to například v důsledku zlevnění úvěrů na úvěrovém trhu, a tím následné větší dostupnosti kapitálu.³⁴ Kvantifikovat tento kladný efekt však zcela jistě nelze. Mám tedy z praktického hlediska **za bezpředmětné**, porovnávat případné kladné makroekonomické důsledky zákonného důrazu na uspokojení věřitelů, s případnými kladnými makroekonomickými důsledky zákonného důrazu na cíle jiné (včetně ekonomické efektivity).

Dosavadní úvahy o preskriptivní roli ekonomie při tvorbě právní úpravy řešení úpadku podnikatelských subjektů však byly ryze obecné. Nabízí se tedy otázka, jakým konkrétním způsobem by se hledisko maximální ekonomické efektivity realizovalo v zákonné úpravě. Ačkoli odpověď na tuto otázku nemůže být jednoznačná, mám za to, že by se pravděpodobně jednalo o úpravy, jejichž snahou by bylo maximální zkrácení insolvenčního řízení a jeho zjednodušení, a tím i snížení přímých transakčních nákladů.³⁵ Zde ovšem spatřuji zásadní problém ve skutečnosti, že recentní insolvenční právo začíná situaci

³² Zde lze obecně souhlasit s S. Bainbridgem, který hovoří o tom, že „*společnost má spět k vytyčenému cíli, ať už byl určen jakkoli, s co nejvyšší efektivností*“ (Bainbridge, 2002, s. 21). Tento výrok totiž dává prostor pro zohlednění jiných než ekonomických cílů, přesto obecně (byť subsidiárně) preferuje ekonomickou efektivnost. Na druhou stranu je třeba kriticky konstatovat, že tento výrok nelze označit za nijak objektivní. Může však snad sloužit jako určité principiální vodítko.

³³ V posledních letech lze nicméně sledovat částečný odklon od uplatňování tohoto pravidla zejména v případech úpadkové situace fyzických osob. Dlužník - fyzická osoba, může za určitých podmínek, a v **zásadě bez možnosti věřitelů tomu zabránit**, prosadit jako způsob řešení úpadku oddlužení, při kterém může následně dojít (a také zpravidla dochází) k zániku podstatné části pohledávek věřitelů. Pro případ **fyzických osob - podnikatelů** k tomu blíže v kapitole 2.5.

³⁴ Míra rizika neuspokojení pohledávky z úvěru by se totiž měla odrazit v nabízené úrokové míře.

³⁵ Problematika transakčních nákladů je pochopitelně mnohem složitější otázka ekonomické vědy. Samotné snížení *přímých* transakčních nákladů, tedy těch, které subjekty vynakládají v souvislosti s procesním postupem insolvenčního řízení, nutně nemusí znamenat snížení *celkových* transakčních nákladů na redistribuci aktiv. V celém procesu totiž vzniká různým subjektům celá řada různorodých nákladů.

úpadce fakticky právně regulovat až v okamžiku,³⁶ kdy jsou aktiva a další výrobní prostředky většiny podnikatelských subjektů v úpadkové situaci³⁷ z různých důvodů **již značně redukovány**. V takovém případě ovšem právní úprava, zaměřená prioritně na rychlou a efektivní redistribuci těchto aktiv (byť třeba i na úkor celkového uspokojení věřitelů) do značné míry ztrácí na významu, neboť tato aktiva již **z velké části v majetkové podstatě úpadce nejsou**. Přestože se nejedná o argument, který by *a priori* hovořil proti akcentaci preskriptivní role ekonomie v insolvenčním právu, je zřejmé, že kromě rychlosti samotného insolvenčního řízení a snížení jeho transakčních nákladů je nutným (a nikterak překvapivým) předpokladem vyšší ekonomické efektivity insolvenčních řízení dosažení toho, aby subjekty v úpadkové situaci do právem regulovaného procesu řešení úpadkové situace vstupovali v lepší ekonomické kondici (což v praxi znamená zejména včas).³⁸ Včasnost řešení úpadkové situace dlužníka je přitom (opět nepřekvapivě) i jedním s cílů současné právní úpravy insolvenčního práva, kterého se ovšem dlouhodobě **nedaří dosahovat**. Dosažení včasnějšího řešení úpadkových situací je také jedním z hlavních cílů *Evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenci*,³⁹ jejíž implementace do českého právního řádu je aktuálně připravována, a dle vyjádření člena komise expertní pracovní skupiny k implementaci směrnice P. Sprinze, by měla mít v českém prostředí tzv. „*hybridní charakter*“, tj. „*základem by mělo být soukromoprávní vyjednávání dlužníka s předpokládanou ingerencí soudu*“.⁴⁰ Právě částečně soukromoprávní charakter by měl přispět k včasnějšímu řešení problémů dlužníka, kdy by měl být potlačen často demotivující prvek **publicity insolvenčního řízení**. Bez znalosti alespoň návrhu právní úpravy implementace směrnice k tomuto okamžiku, však nelze o případném kladném vlivu nové právní úpravy na včasnost řešení úpadkové situace dlužníků ani spekulovat.

1.1.1. Limity likvidačního způsobu řešení úpadku

Při obecném způsobu řešení úpadku dlužníka **konkursem**, dochází **většinou**⁴¹ ke zpeněžení zásadně veškerého majetku úpadce (majetkové podstaty), a k rozdělení výtěžku zpeněžení mezi věřitele

³⁶ Nejčastěji tedy až v okamžiku po podání insolvenčního návrhu, když využití institutu moratoria je relativně řídké.

³⁷ Úpadkovou situací budu v této práci pro zjednodušení označovat situaci, kdy se subjekt nachází v úpadku, případně v hrozícím úpadku. Jde přitom o faktický stav, nikoli o to, zda byl úpadek nebo hrozící úpadek soudem konstatován v jeho rozhodnutí.

³⁸ Včasné řešení úpadkové situace totiž pochopitelně zvyšuje také pravděpodobnost vyššího celkového uspokojení věřitelů i pravděpodobnost úspěšné sanace dlužníka.

³⁹ (Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenci), 2020)

⁴⁰ SPRINZ, T. Preventivní restrukturalizace má zadluženým podnikatelům nabídnout jiné řešení, než insolvenční. In: Ceska-justice.cz [online]. Media Network, 2020 [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2020/03/advokat-petr-sprinz-preventivni-restrukturalizace-ma-zadluzenym-podnikatelum-nabidnout-jine-reseni-nez-insolvenci/>

⁴¹ V případě, že je konkurs insolvenčním soudem zrušen z důvodů dle § 308 odst. 1 písm. a), b) a d) IZ nebo dle § 308 odst. 2 IZ ke zpeněžení majetkové podstaty nedochází. Tyto případy však nejsou většinové, a nejsou ani zamýšleným cílem konkursu. Jedná se o případy, kdy: a) úpadek dlužníka nebyl ani dodatečně osvědčen, b) není koho z výtěžku uspokojovat, d) majetek dlužníka je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující (nejčastější případ). Je zřejmé, že v uvedených případech nemá smysl

způsobem stanoveným v IZ. Skutečnost, že takto v konkursu většinou dochází v podstatě k „likvidaci“ veškerých aktiv dlužníka, zřejmě vedla doktrínu k tomu, že konkursní způsob řešení úpadku označuje jako *likvidační*. Likvidaci úpadce je zde ovšem nutno chápat přísně v **ekonomickém** smyslu. K likvidaci úpadce - právnické osoby ve smyslu zákona o obchodních korporacích,⁴² totiž v rámci konkursu (a insolvenčním řízení vůbec) **nedochází**.⁴³ I přesto budou důsledky konkursu pro podnikatelský subjekt a zejména pro **jeho podnikání** zpravidla devastující.⁴⁴ Při posuzování důsledků konkursu musíme vždy rozlišovat mezi **podnikatelským subjektem - právnickou osobu** a **podnikatelským subjektem - fyzickou osobu**. U právnické osoby v případě, že je konkurs zrušen po splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující (§ 308 odst. 1 písm. c) a d) IZ)⁴⁵ dochází ze zákona k jejímu **zrušení** bez likvidace (§ 172 odst. 2 OZ). Zrušená (a následně výmazem z veřejného rejstříku zaniklá) právnická osoba pochopitelně nadále **nemůže provozovat svůj obchodní závod**. Skončení provozování obchodního závodu na základě **rozhodnutí insolvenčního soudu** navíc dlužníkovi hrozí již od okamžiku prohlášení konkursu (§ 261 odst. 2 písm. b) IZ).⁴⁶

Konec provozování **obchodního závodu** (jakožto organizovaného souboru jmění) však ani řešení úpadku konkursem **automaticky znamenat nemusí**. V případě, že v konkursu dojde v rámci zpeněžení majetkové podstaty k prodeji závodu jedinou smlouvou,⁴⁷ případně k prodeji samostatných funkčních částí závodu, nic nebrání tomu, aby byl obchodní závod provozován **jiným podnikatelským subjektem**, zpravidla novým nabyvatelem obchodního závodu.⁴⁸ V takovém případě mluvíme o tzv. *sanačním*

rozlišovat mezi „likvidací“ a „sanací“, neboť buď k uspokojování věřitelů vůbec nemá dojít, nebo v majetkové podstatě neexistují aktiva, která by mohla být „likvidována“ nebo „sanována“.

⁴² Zákon č. 90/2012 Sb., Zákon o obchodních společnostech a družstvech - zákon o obchodních korporacích, (dále jen „ZOK“)

⁴³ K likvidaci právnické osoby ve smyslu úpravy v ZOK může nicméně dle § 172 odst. 2 věta za středníkem ZOK dojít (spíše ovšem výjimečně) po skončení insolvenčního řízení v případě, že se objeví nějaký majetek k likvidaci. Likvidaci může do budoucna (po skončení insolvenčního řízení) předvídat i reorganizační plán (§ 348 odst. 2 IZ).

⁴⁴ Zde uvažujeme konkurs, který končí cílem zamýšleným IZ, tedy zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení [viz § 308 odst. 1 písm. c) IZ]. Ostatní případy mohou být složitější.

⁴⁵ Uvedené dva důvody zrušení konkursu jsou přitom současně nejčastějšími důvody zrušení konkursu. Přesné statistiky týkající se pouze podnikatelských subjektů se mi nepodařilo v dostupných zdrojích dohledat. Nicméně dle statistik ministerstva spravedlnosti dále zpracovaných J. Smrčkou (Smrčka, 2016, s. 152) bylo v roce 2014 v ČR zrušeno celkem 2022 konkursů. U 22,7 % z nich přitom došlo ke zrušení po splnění rozvrhového usnesení, u 70,9 % z nich potom pro zcela nepostačující majetek k uspokojení věřitelů. Celkem jde tedy o 93,6 % všech případů zrušení konkursu v roce 2014. I pro užší (a nezkoumaný) vzorek zahrnující pouze podnikatelské subjekty lze očekávat obdobné rozložení. Pro účely této práce tedy pokládám za prokázané, že se jedná o dva nejčastější důvody zrušení konkursu.

⁴⁶ Soud tak rozhodne zejména v případech, kdy by další provozování obchodního závodu dlužníkem ohrožovalo (snižovalo) hodnotu majetkové podstaty, a tím i celkové uspokojení věřitelů. S uvedeným je v souladu též § 8 odst. 1 písm. b) Zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). Pro úplnost dodejme, že o skončení provozování závodu dlužníkem může soud rozhodnout i v případě *podnikatele - fyzické osoby*.

⁴⁷ K tomu viz § 290 odst. 1 IZ

⁴⁸ Ustanovení § 261 odst. 2 písm. a) IZ, dle kterého končí provoz dlužníkovy závodu prodejem závodu jedinou smlouvou v konkursu je dle mého názoru jednoznačně nutné vykládat jako ukončení provozu závodu **dlužníkem**, nikoli jako ukončení provozu závodu jakožto hromadné věci, která byla převedena. Jiný než prvně uvedený výklad by totiž nedával smysl. V souladu

konkursu.⁴⁹ **Konkursem docílený**, pokračující provoz obchodního závodu přitom **přináší obdobné výhody** (budou zmíněny v dalším textu), jako další provoz obchodního závodu docílený v rámci **reorganizace**. Procesní forma dosažení obdobného výsledku - možnosti dalšího provozu závodu, je však výrazně odlišná. **Výrazně odlišné důsledky však nastávají především pro dlužníka**, neboť i v případě *sanačního konkursu* dochází k faktické „likvidaci“ dlužníka - právnické osoby, a to jejím zrušením (a následným zánikem) dle § 172 odst. 2 OZ.

Jsem přesvědčen, že i přes právě uvedený (v porovnání s reorganizací) zásadně negativní důsledek konkursu **pro dlužníka jakožto právní subjekt**, má právě forma **zpeněžení obchodního závodu v rámci konkursu** způsobem, který **umožní jeho další provoz**, mnoho výhod, pro které by měla být (ve vhodných případech) vždy zvažována jako **alternativa** reorganizace. Současná právní úprava týkající se rozhodování o způsobu řešení úpadku však má dle mého názoru **značné rezervy** v nastavení vhodných podmínek k možnosti kvalifikovaného rozhodnutí věřitelů, resp. soudu mezi uvedenými alternativami. Více k tomuto problému a k návrhu možného řešení bude uvedeno v dalším textu, zejména pak v kapitole 1.2.

Dalším významným důsledkem zrušení a následného zániku podnikatelského subjektu - právnické osoby po zrušení konkursu je **zánik neuspokojených pohledávek za takovou osobou** (§ 311 IZ).⁵⁰ Nad rámec rozdělení výtěžku zpeněžení majetkové podstaty tedy věřitelé **nejsou** (ve většině případů, viz poznámka pod čarou č. 50) **uspokojeni**.

V případě konkursu **podnikatelského subjektu - fyzické osoby** pochopitelně neexistuje následek obdobný zrušení právnické osoby v konkursu. Fyzická osoba se neruší ani nezaniká. Ačkoli ani provoz jejího závodu dle zákona zásadně nekončí (§ 261 odst. 1 IZ),⁵¹ lze konec provozu závodu ve většině

s uvedeným výkladem je též § 8 odst. 1 písm. a) Zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). K převodu závodu jakožto organizovaného souboru jmění podrobněji například J. Ondřej (Ondřej, 2019, s. 6-8).

⁴⁹ Jde o pojem právní vědy, nikoliv o pojem používaný zákonnou úpravou. IZ způsob řešení úpadku konkursem dále nedělí. V kontextu *sanačního konkursu* ovšem vyniká nepřesnost obvyklého rozlišování na *sanační* a *likvidační* způsoby řešení úpadku, a zejména pak nepřesnost vnímání konkursu jakožto postupu veskrze *likvidačního*. Je přitom zřejmé, že v konkursu je možné, a často i výhodné dosáhnout pokračování provozu dlužníkovy závodu. Stejně tak při reorganizaci, označované obecně za způsob *sanační*, není vyloučeno ukončení provozu dlužníkovy podnikání, ani ukončení provozu jeho závodu. Na uvedené diskrepance bývá někdy oprávněně poukazováno s tím, že **zařité vnímání jednotlivých způsobů řešení úpadku může ovlivnit procesní subjekty při volbě vhodného způsobu řešení úpadku** (Marian, 2019, s. 27-28). S ohledem na v této práci často zmiňovaná pozitiva *sanačního konkursu* se s tímto názorem sice obecně ztotožňuji, na druhou stranu si nedovolím podceňovat schopnosti procesních subjektů vhodně se rozhodovat. Za zásadnější proto považuji spíše **dostatečnou informovanost** těchto subjektů umožňující přijetí kvalifikovaného rozhodnutí o způsobu řešení úpadku v konkrétním případě. Blíže k tomu v následujících kapitolách.

⁵⁰ Po zániku právnické osoby výmazem z veřejného rejstříku po ní nelze dále pohledávky vymáhat, lze je ale vymáhat po orgánech společnosti, případně likvidátorovi, pokud za takové pohledávky nesou odpovědnost. Pohledávky lze vymáhat také po členech právnické osoby v případě jejich zákonného ručení za dluhy společnosti. Viz k tomu blíže T. Pohl (Winterová, 2018, s. 283). Pro úplnost je třeba zmínit, že dle § 311 IZ může i po zániku dlužníka - právnické osoby docházet k uspokojování pohledávek ze zajištění vázoucím na věcech třetích osob.

⁵¹ K nemožnosti provozování živnosti fyzickou osobou po prodeji obchodního závodu jedinou smlouvou v rámci zpeněžení majetkové podstaty v konkursu srovnej § 8 odst. 1 písm. a) zákona č. 455/1991 Sb. - *Živnostenský zákon*. Prohlášení konkursu představuje překážku např. i v dalším výkonu advokacie [viz § 7b písm. f) zákona č. 85/1996 Sb. - *Zákon o advokacii*].

případů očekávat, a to již z prostého důvodu zpeněžení zásadně veškerého majetku dlužníka, případně též z důvodu rozhodnutí soudu dle § 261 odst. 2 písm. b) IZ (k tomu srovnej poznámku pod čarou č. 46). Poznamenejme však, že ani v případě *podnikatelského subjektu - fyzické osoby* není vyloučen prodej závodu jednou smlouvou a pokračování v provozu závodu **jiným podnikatelským subjektem**.

Pro podnikatelský subjekt - fyzickou osobu, má však konkurs zásadní negativní dopad i v tom, že ani po jeho zrušení **nezanikají neuspokojené části jejích dluhů** (§ 244 IZ). To sice může teoreticky znamenat další uspokojení věřitelů v budoucnu, často to však vede k situaci, kdy se fyzická osoba ani po zrušení konkursu není schopna zapojit do standardních ekonomických vztahů.⁵² To přitom ve větším měřítku není výhodné ani z pohledu makroekonomického, ani pro věřitele jako celek.⁵³

1.1.2. Sanační způsob řešení úpadku formou reorganizace

Výše zmíněné negativní důsledky konkursu pro podnikatelský subjekt se mohou jevit jako poněkud „tvrdé“, a to zvláště v situaci, kdy se dlužník dostal do úpadkové situace převážně z vnějších, ryze objektivních příčin, nikoliv tedy svým přičiněním, a současně zde existuje odůvodněný předpoklad, že je jeho obchodní závod z dlouhodobého pohledu životaschopný. Pro takové případy se zdá nevhodné, aby takový subjekt v případě nastalého úpadku v důsledku konkursu v zásadě nutně ukončil své podnikání, a v případě právnické osoby byl dokonce obligatorně zrušen (a následně zanikl). Naopak se zdá akceptovatelné, umožnit takovému podnikatelskému subjektu vlastním aktivním přičiněním dosáhnout úspěšného ozdravní své podnikatelské činnosti (sanace dlužníka), alternativně pak umožnit i jiným osobám, aby se o ozdravení provozu obchodního závodu dlužníka pokusili (sanace obchodního závodu dlužníka).

Je nepochybné, že jedním z hlavních (a nesnadných) úkolů insolvenčního práva umožňujícího sanační způsoby řešení úpadku je nastavit pravidla tak, aby se o sanaci pokoušely **převážně podnikatelské subjekty schopné dlouhodobě úspěšně podnikat**, a to zásadně jen v případech, **kdy je obchodní závod dlužníka z dlouhodobého pohledu životaschopný** (kladná hodnota *going - concern* viz následující výklad). Osobně přitom **považuji za klíčové odděleně posuzovat schopnost dalšího úspěšného podnikání podnikatelského subjektu a životaschopnosti jeho obchodního závodu**. Není totiž nijak neobvyklé, že životaschopný a perspektivní obchodní závod provozuje podnikatelský subjekt, jehož aktuální vlastnická struktura a aktuální management⁵⁴ úspěšnou sanaci a další úspěšný provoz obchodního závodu nezaručuje,

⁵² Blíže k tomu například E. Kislingerová (Kislingerová, 2013, s. 5-6).

⁵³ Problémy tohoto typu se nicméně insolvenční právo snaží řešit zejména jiným speciálním sanačním způsobem řešení úpadku - **oddlužením**, při kterém je umožněn zánik nesplacené části dlužnických dluhů. Jde o jediný způsob řešení úpadku, u kterého je potlačen princip maximálního celkového uspokojení věřitelů ve prospěch znovuzapojení dlužníka do ekonomického života. Nicméně i reorganizace fyzické osoby - podnikatele může přinést obdobné výsledky.

⁵⁴ Managementem budu v této práci označovat osoby ve vedení dlužníka. V případě absence další specifikace přitom současně půjde o orgány nebo členy orgánů dlužníka, na které se v souvislosti s úpadkovou situací vztahují povinnosti a odpovědnost dle IZ a OZ (jedná se zejména o § 98 až 100 IZ a § 63, § 64 a § 68 OZ). V případě dlužníků - právnických osob tedy půjde

nebo dokonce zcela znemožňuje. Nicméně dosáhnout **v rámci reorganizace** úspěšné sanace životoschopného dlužníka obchodního závodu v situaci, kdy to jeho **aktuální** vlastnická struktura, případně **aktuální** management objektivně neumožňuje, je úkol velmi obtížně realizovatelný. Domnívám se proto, že je nezbytné nastavit systém insolvenčního práva tak, aby v uvedených případech umožňoval věřitelům v co nejrannější fázi a pokud možno co nejinformovaněji rozhodnout o možné **alternativě reorganizace - sanačním konkursu**, případně za stanovených podmínek umožnil věřitelům realizovat **reorganizaci obchodního závodu i proti vůli dlužníka, resp. jeho managementu**. Možnostem, jak toho dosáhnout, se budu věnovat v dalším textu.

K výše uvedenému je vhodné doplnit, že k prodeji (nebo jinému převodu) dlužníka závodu nemusí docházet jen v rámci *sanačního konkursu*, ale může k němu dojít i v rámci reorganizace. Reorganizace tak bývá někdy rozlišována na **prodejní a ekvitní**.⁵⁵ O *prodejní* reorganizaci mluvíme tehdy, kdy má v rámci reorganizace dojít k prodeji (nebo jinému převodu) dlužníka obchodního závodu jinému subjektu, přičemž věřitelé jsou zpravidla uspokojováni z výtěžku takového prodeje. Smyslem *prodejní* reorganizace je tedy **zachování provozu (sanace) obchodního závodu**, zatímco pro dlužníka samotného to obvykle znamená ukončení podnikání.⁵⁶ Oproti tomu o *ekvitní* reorganizaci (v širším smyslu) mluvíme tehdy, kdy má dojít k **ozdravení (sanaci) dlužníka podnikání**.⁵⁷ K sanaci dlužníků - právnických osob v případě *ekvitní* reorganizace ovšem často dochází přeměnou struktury **kapitálu** (ekvity) dlužníka, což je spojeno s rizikem ztráty/omezení vlivu původních vlastníků dlužníka.⁵⁸ Důsledkem je tak často stav, kdy sice pokračuje podnikání původního dlužníka coby právního subjektu, nicméně již pod významným, často rozhodujícím vlivem nových vlastníků/spoluvlastníků, a většinou také pod vedením nového managementu.

K sanaci obchodního závodu, tj. i k zachování jeho *going-concern* hodnoty, odběratelsko - dodavatelských vztahů, zaměstnanosti, apod., tedy **zpravidla** dochází **při ekvitní i prodejní reorganizaci**. *Ekvitní* reorganizace však přes uvedená rizika představuje pro management dlužníka a především pro jeho vlastníky určitou naději podílet se v budoucnu na pokračujícím provozu obchodního závodu. Za zásadní problém dělení reorganizace na *ekvitní* a *prodejní* však považuji to, že vlastní provedení reorganizace je často komplexním **souborem mnoha opatření, která neumožňují jednoznačné zařazení reorganizace ani do jedné kategorie**. To pak vede k situacím, kdy nezdá se, že bychom mohli hovořit o tzv. *kombinované*

nejčastěji současně o statutární orgány nebo jejich členy. V případě dlužníků - fyzických osob pak lze označení management (s jistou dávkou zjednodušení) vztáhnout přímo na samotnou fyzickou osobu.

⁵⁵ Blíže k tomu např. v komentáři k § 316 IZ J. Kozák a M. Žižlavský (Kozák, 2019).

⁵⁶ To, že reorganizace může vést k ukončení podnikání dlužníka, podobně jako konkurs, plyne například z důvodové zprávy k revizní novele: „[Cílem] reorganizace je sanace dlužníka, tedy „ozdravení“ jeho ekonomické situace, a to prostřednictvím speciálních opatření, která vedou k tomu, že dlužník je následně schopen pokračovat ve své podnikatelské činnosti, pokud není v rámci reorganizace zamýšlen jiný účinek tohoto způsobu řešení úpadku dlužníka“ (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 70). Uvedené přitom platí jak pro dlužníka - právnickou osobu, tak přiměřeně i pro dlužníka - fyzickou osobu.

⁵⁷ K tomu rovněž D. Marian (Marian, 2019, s. 27).

⁵⁸ Uvedené riziko sice přímo nehrozí u dlužníka - fyzické osoby, nicméně i v takovém případě může dojít ke změnám ve struktuře **cizího kapitálu** (dluhů), což může v důsledku způsobit omezení rozhodovacího vlivu dlužníka.

formě reorganizace.⁵⁹ Tím však dle mého názoru uvedené dělení do jisté míry ztrácí na významu. Navíc hlavní dělicí kritérium, tj. to, zda po reorganizaci zůstává formálně zachováno podnikání dlužníka, není nikterak určující ani pro možnost zachování provozu dlužníkovra závodu, ani pro výši celkového uspokojení věřitelů. Jistý nepopiratelný význam však má uvedené dělení z pohledu zkoumání motivace managementu a vlastníků dlužníka. Ani z tohoto pohledu však neshledávám uvedené dělení za zásadní, a v dalším textu tak nebudu reorganizaci na *prodejní, ekvitní a kombinovanou* rozlišovat.

Dlužník, resp. jeho management a vlastníci však nejsou jediní, pro koho může být reorganizace v porovnání s konkursem výhodná. Pomineme-li zatím dříve zmíněné, ryze ekonomické hledisko stanovování cílů insolvenčního práva, a budeme bez dalšího respektovat jeden s hlavních cílů platného českého insolvenčního práva, tj. **co nejvyšší uspokojení věřitelů jako celku**, je zřejmé, že v mnoha případech bude možné dosáhnout většího celkového uspokojení věřitelů v případě, kdy **provoz obchodního závodu** dlužníka zůstane zachován.⁶⁰ Bude tomu tak zásadně v případech kladné hodnoty *going-concern*⁶¹ obchodního závodu dlužníka. V takových případech lze totiž v budoucnu očekávat provozní zisk, který dává předpoklad budoucího vyššího celkového uspokojení věřitelů, než jakého by bylo možné dosáhnout v případě *likvidačního konkursu*.⁶²

Vždy přitom bude platit, že vyšší předpoklad ekonomicky výhodného budoucího provozování dlužníkovra závodu (kladná hodnota *going-concern*) nastane v případě **větších dlužníků** (zde především z důvodu rozmělnění fixních nákladů spojených s insolvenčním řízením), a u dlužníků, jejichž provoz

⁵⁹ Je tomu tak zejména v případech, kdy dochází k prodeji pouze některého z více závodů dlužníka, nebo k prodeji jen části závodu. Dalším příkladem jsou **přeměny společností** (fúze, rozdělení). V případě, že v rámci reorganizace dochází k převodu dlužníkových akcií (nebo jejich částí) na nového vlastníka, je dokonce téměř nemožné rozlišit *prodejní* a *ekvitní* reorganizaci, neboť takový postup nese znaky obou kategorií.

⁶⁰ I zde je nutno o závodě uvažovat jako o organizovaném souboru jmění, který je **objektem** právních vztahů a může tedy v tomto procesu například **změnit vlastníka**, případně může sloužit k podnikání jiného podnikatelského subjektu než vlastníka. Součástí závodu (věci hromadné) je přitom vše, co obvykle slouží k jeho provozu. Patří sem tedy i jeho *know-how*, zaměstnanecká složka, klientela, dobrá pověst, průmyslová práva atd. Při úvahách o principech reorganizace je vhodné si uvědomit, že uvedené součásti závodu **nejsou vázány na podnikatelský subjekt**, ale právě jen na jeho obchodní závod, nebo závody. Dle ustálené judikatury totiž může podnikatel provozovat závody i více, což ostatně plyne i z § 98 odst. 1 IZ, který stanoví: „*to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik*“.

⁶¹ Jedná se o ekonomický termín. *Going-concern princip* reprezentuje *schopnost a předpoklady dalšího úspěšného fungování dlužníkovra závodu*. S respektováním *going-concern* principu počítá IZ při určování hodnoty dlužníkovra majetku, což vyjadřuje IZ ve svém § 3 odst. 4 slovy: „*Při stanovení hodnoty dlužníkovra majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat*.“ Někdy se též hovoří o tzv. *going-concern hodnotě*. Za určitých zjednodušujících předpokladů můžeme prohlásit, že ***going-concern* hodnota je kladná, pokud hodnota závodu při předpokladu jeho dalšího provozu převyšuje součet tržních hodnot jeho částí**. Odhad *going-concern* hodnoty je přitom velmi obtížný a její určení (spíše odhad) závisí na mnoha složkách. Základní finanční složkou hodnoty *going-concern* je provozní marže (provozní výkonnost). Mezi nefinanční složky patří zejména personální zajištění, nehmotná výrobní aktiva, odběratelské vztahy, *know-how*, atd.

⁶² Jak však vyplývá z dalšího výkladu, vyšší celkové uspokojení věřitelů předpokládá kladná hodnota *going-concern* závodu i v případě *sanačního konkursu*. O způsobu řešení úpadku je tedy vhodnější rozhodnout na základě jiných kritérií.

vykazuje jistá specifika (zde především proto, že zachování provozu závodu s běžným, a tedy snadno nahraditelným předmětem činnosti málokdy generuje vysokou hodnotu *going-concern*).

Pokračování provozu závodu dlužníka je přitom výhodné i z jiných důvodů. Zmiňováno často bývá především **zachování pozic dlužníkových zaměstnanců**, což může mít v případě velkých úpadců pozitivní důsledky i na zaměstnanost v rámci celého regionu.⁶³ Zachování provozu závodu dlužníka bude jistě přínosné i pro jeho obchodní partnery. Ukončení provozu dlužníka by pro takové partnery mohlo sekundárně znamenat dokonce i ohrožení jejich ekonomické stability, nutnost propouštění, atd. V úvahu je tedy nutné brát i prevenci vzniku dominových efektů.

Za nutné zde ovšem pokládám zdůraznit, že většina výše uvedených pozitivních důsledků reorganizace vyplývá z **pokračování provozu dlužníkového obchodního závodu, nikoli z pokračování podnikání konkrétního dlužníka**. Obdobné pozitivní důsledky by tedy mělo i úspěšné pokračování provozu závodu v případě jeho prodeje v rámci *sanačního konkursu*.⁶⁴ Z tohoto pohledu bych tak za velmi přínosné považoval **porovnání statistických dat o počtu úspěšně provedených sanačních konkursů** (takových, v nichž zůstal provoz závodu zachován) **s daty o počtu úspěšně provedených sanačních reorganizací** (takových, v nichž zůstal provoz závodu zachován). Bohužel, žádná statistická data, dokonce ani odhad počtu úspěšně provedených sanačních konkursů se mi nepodařilo z dostupných zdrojů získat.⁶⁵ Vzhledem k vysokému počtu konkursů je rovněž nereálné získání takových dat přímo z insolvenčního rejstříku. Jediným dostupným kvantitativním údajem je tak vlastní výzkum J. Schönfelda, provedený na omezeném vzorku 20 insolvenčních řízení s dlužníky s největším čistým obratem z let 2008 až 2015, ve kterých byl úpadek dlužníka - podnikatelského subjektu řešen **konkursem**.⁶⁶ Z těchto 20 případů bylo podle autora výzkumu 9 z nich (tedy celých 45 %) řešeno formou *sanačního konkursu* (bez jeho bližší specifikace). Je nepochybné, že u těch největších dlužníků bude (alespoň teoreticky) vhodnost, a tedy i pravděpodobnost využití *sanačního konkursu* **výrazně vyšší**, než u všech dlužníků souhrnně, což vypovídací hodnotu uvedeného vzorku významně degraduje. Vzhledem k nízkému absolutnímu počtu úspěšně prováděných reorganizací však nejsou uvedená data zcela bez zajímavosti.⁶⁷

⁶³ Viz například A. Winterová (Winterová, 2018, s. 305).

⁶⁴ Dle § 2175 odst. 2 OZ totiž například platí: „*Koupě závodu se považuje za převod činnosti zaměstnavatele*“. Ve shodě s tím dle § 291 odst. 1 IZ současně s prodejem závodu jedinou smlouvou v konkursu přecházejí na nabyvatele i práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů (s výjimkou pohledávek vůči dlužníku vzniklých do účinnosti kupní smlouvy).

⁶⁵ K závěru, že „*není známo, a nejsou k dispozici ani žádné odhady, kolik se uskutečňuje sanačních reorganizací*“ dochází i J. Schönfeld (Schönfeld, 2018, s. 247, poznámka pod čarou č. 399) .

⁶⁶ (Schönfeld, 2018, s. 255) Příslušnost do skupiny 20 vzorků byla poměřována obratem v posledním účetním období před zahájením insolvenčního řízení. Za jaké časové období byly vzorky vyhodnocovány, není zřejmé, z kontextu však lze odhadovat, že se jedná o insolvenční řízení zahájená mezi lety 2008 až 2015. J. Schönfeld na tomto místě dokonce uvádí (ovšem bez jakéhokoli doložení), že „*v současné době [je] věřiteli sanační konkurz preferován před standardní reorganizací*“.

⁶⁷ Ačkoli nemáme k dispozici statistiky počtu úspěšných sanačních konkursů, za zmínku stojí případ dlužníka *STARÝ TIMBER s.r.o.* (sp. zn. KSPH 66 INS 24574 / 2012, ze dne 10. 10. 2018), ve kterém měl být dle dlužníkem navrženého reorganizačního plánu (později věřiteli nepřijatého) výtěžek z prodeje závodu dlužníka výrazně nižší (297 047 000 Kč), než byl pozdější výtěžek z prodeje závodu v rámci konkursu, řízeného pokyny zajištěných věřitelů (582 000 000 Kč). Provoz závodu byl přitom zachován. Viz též J. Smrčka (Smrčka, 2016, s. 102).

I s ohledem na právě zmíněný, byť nedostatečně reprezentativní vzorek insolvenčních řízení považují minimálně za možné, že počet úspěšně provozovaných obchodních závodů převedených v rámci *sanačního konkursu*, **v průměru převyšuje** počet těch, které **prošly úspěšnou sanační reorganizací**. Na tomto místě se ale pochopitelně jedná **o pouhou spekulaci**. Uveďme tedy alespoň, že dle výzkumu T. Rakytové⁶⁸ bylo v letech 2008 až 2012 celkem povoleno pouze **73 reorganizací**. K datu vyhodnocení dat (8. 3. 2013) **bylo 19 z nich úspěšně ukončených**, ve 30 případech bylo rozhodnuto o jejich přeměně v konkurs a 24 reorganizací nadále probíhalo (Rakytová, 2013, s. 43).⁶⁹ Pouze **19** zjištěných úspěšně dokončených reorganizací za dobu **5 let** jistě nelze považovat za vysoké číslo.⁷⁰ Dle obdobného výzkumu provedeného D. Marianem⁷¹ bylo z celkem **96 reorganizací povolených** v letech 2014 až 2017 (tedy za období 4 let) k datu vyhodnocení výzkumu (10. 10. 2018) **úspěšně ukončeno pouze 25 z nich**,⁷² ve **40** dalších případech bylo rozhodnuto o přeměně reorganizace v konkurs a **31** reorganizací stále probíhalo. Kromě stvrzení faktu o celkově velmi nízkém počtu povolených reorganizací se tak potvrzuje také to, že ani **poměr** úspěšně ukončených reorganizací není nikterak vysoký. Absolutní počet úspěšně ukončených reorganizací se pak **dlouhodobě pohybuje pouze v jednotkách ročně**.

1.2. Některá negativa a rizika reorganizace

I přes zdánlivě převažující klady reorganizace je nutné zmínit i některá její negativa a limity. Ve shodě s předchozím výkladem je třeba si předně uvědomit, že ani **sanace podnikání dlužníka** nemusí být vždy v souladu s maximální ekonomickou efektivností využití aktiv dlužníka z obecného ekonomického pohledu. Splněný reorganizační plán sice může přinést celkově vyšší uspokojení věřitelům v porovnání s konkursem, přesto však může být takto „úspěšně“ reorganizovaný závod provozovaný dlužníkem v budoucnu méně hospodářsky úspěšný, než by byl v případě převodu závodu (nebo jeho části) v rámci konkursu.⁷³

Spatřuji přitom dva zásadní důvody, které k uvedenému stavu vedou. Prvním z nich je důsledek faktu, že obchodní závod bude po úspěšném ukončení reorganizace často i nadále provozován **původním dlužníkem** (mnohdy i s prakticky totožnou vlastnickou strukturou), nezřídka pak i jeho **původním managementem**. Schopnost dlužníka, resp. jeho původního managementu do budoucna nadále úspěšně (a ekonomicky efektivně) provozovat závod **je ovšem zpochybněna již jen samotným faktem, že se**

⁶⁸ (Rakytová, 2013, s. 64)

⁶⁹ V uvedeném výzkumu byl úspěch reorganizace posuzován na základě zpráv insolvenčního správce o plnění reorganizačního plánu, nikoli na základě rozhodnutí soudu o splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatných částí dle § 364 odst. 3 IZ.

⁷⁰ V kolika z 19-ti „úspěšných“ případů přitom byl zachován provoz dlužníkovy závodu, tj. šlo o *sanační reorganizaci*, však nelze z uvedeného výzkumu zjistit.

⁷¹ (Marian, 2019, s. 109)

⁷² V uvedeném výzkumu byla za úspěšně ukončenou považována pouze reorganizace, u které došlo k rozhodnutí soudu o splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatných částí dle § 364 odst. 3 IZ.

⁷³ A to přesto, že konkurs pro původní podnikatelský subjekt - právnickou osobu znamená dle českého insolvenčního práva zánik (§ 173 odst. 2 IZ). Nic ale nebrání dalšímu provozování závodu novým podnikatelským subjektem.

dlužník dostal do úpadekové situace. Opomineme-li totiž objektivní, zejména vnější příčiny úpadekové situace dlužníka, je zřejmé, že úpadeková situace bude hrozit převážně těm méně schopným podnikatelským subjektům, resp. subjektům s méně schopným managementem (o jehož personální skladbě rozhodují především vlastníci dlužníka). Není dokonce až tak nepravděpodobné, že po čase může u takových dlužníků dojít k opětovné úpadekové situaci. Naproti tomu v případě převodu závodu (nebo jeho částí) v rámci konkursu⁷⁴ se závod jako aktivum dostává v zásadě na volný trh, a jeho dalším vlastníkem se stává libovolný subjekt, který jeho budoucí hodnotu (včetně potenciálu *going-concern*) vyhodnotí jako nejvyšší. Bude pak čistě na nabyvateli závodu, jak s ním dále naloží. Závod může dále pokračovat ve svém provozu (*sanační konkurz*), nebo mohou být aktiva závodu zhodnocena i libovolným jiným způsobem. Čistě z pohledu dalšího ekonomického zhodnocení aktiv závodu, však bude **nové ekonomické rozhodování nabyvatele o osudu závodu efektivnější**, neboť bude z ekonomického pohledu svobodné. Rozhodování navíc nebude zatíženo nutností složité kooperace s věřiteli (tak jak je tomu v případě reorganizace), ani případným sentimentem osob svázaných s původním dlužníkem, či dokonce zatíženo zmíněnou nižší schopností hospodaření původního managementu, resp. původních vlastníků.

Druhým důvodem, proč závod převáděný v rámci konkursu může mít větší šanci na ozdravení, je rychlost celého procesu, která je pro úspěšné ozdravení závodu často klíčová. Neuvažujeme-li případy předložení reorganizačního plánu dlužníkem společně s insolvenčním návrhem,⁷⁵ je standardní průběh reorganizace vzhledem ke složitým mechanismům sestavování a schvalování reorganizačního plánu zpravidla výrazně delším procesem, než převod závodu v rámci konkursu.

Jisté nevýhody oproti konkursu přináší reorganizace i z **pohledu daňového**, a to přesto, že poměrně nedávno, s účinností od 1. 4. 2019 došlo v tomto směru k výraznému zlepšení situace. Z těžko pochopitelných důvodů totiž *Zákon o dani z přidané hodnoty*⁷⁶ (dále jen ZoDPH) v období své účinnosti od 1. 1. 2013 do 31. 3. 2019 ve svém § 44 umožňoval dlužníkovým věřitelům (plátcům DPH) formou opravy výše DPH vrácení DPH z **přihlášené a zjištěné** pohledávky v plném rozsahu, ale **pouze v případech**, kdy byl v insolvenčním řízení **prohlášen konkurs** (nebo byla reorganizace v konkurs přeměněna). V případě reorganizace **nebyla** možnost vrácení DPH bez zřejmého důvodu v **ZoDPH nijak explicitně upravena**, což vedlo k velmi nepřehledné situaci. V důsledku takto vzniklé situace byl z pohledu možnosti opravy DPH při rozhodování věřitelů o způsobu řešení úpadku zcela nedůvodně upřednostňován konkurs před reorganizací. Teprve v srpnu 2018 *Generální finanční ředitelství* změnilo své předchozí vyjádření vyslovující nesouhlas s možností opravy základu DPH v reorganizaci, a vyslovilo se **pro umožnění takového postupu** dle obecné úpravy § 42 odst. 1 písm. b) ZoDPH.⁷⁷ **S účinností od**

⁷⁴ K převodu obchodního závodu nicméně může dojít i v rámci reorganizace, k tomu viz dále.

⁷⁵ O tzv. předjednané reorganizaci v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) blíže v kapitole 3.5.

⁷⁶ (Zákon č. 235/2004 Sb. Zákon o dani z přidané hodnoty., 2004)

⁷⁷ GFŘ tak učinilo s přihlédnutím k rozhodovací praxi soudního dvora EU (EU C-396/16 T-2 či C-246/16 Enzo Di Maura). Blíže k tomu též: *Informace GFŘ k opravě základu daně u plnění vůči dlužníku, jehož úpadek je řešen reorganizací* (č. j. 66560/18/7100-20116-050485, ze dne 16. 8. 2018)

1. 4. 2019 pak v návaznosti na to došlo k novelizaci *Zákona o DPH*,⁷⁸ kdy byl jeho § 44 zrušen a k vrácení DPH v insolvenčním řízení dochází nově vždy z titulu opravy **základu** DPH (§ 42, § 43 a § 46 ZoDPH), přičemž oprava základu DPH v **případě reorganizace** je v ZoDPH výslovně **zmíněna jako možná**.⁷⁹ Ani nová právní úprava však není ideální. Nově je již sice umožněna oprava základu DPH z **přihlášené a zjištěné** pohledávky i v případě **reorganizace**, lze tak ale učinit pouze v případě pohledávek, které jsou výslovně uvedeny ve **schváleném reorganizačním plánu** [§ 42 odst. 2 ZoDPH], a u nichž současně neexistuje spoludlužník či ručitel, od kterých by bylo možné (alespoň teoreticky) pohledávku vymoci. Oprava základu DPH je pak za těchto podmínek možná **pouze ve výši, která odpovídá v reorganizačním plánu stanovenému předpokládanému snížení pohledávky věřitele**. Oprava základu DPH je tedy možná jen v případě restrukturalizovaných pohledávek [§ 341 odst. 1 písm. a) IZ] v užším smyslu, tedy s výjimkou odkladu splatnosti.⁸⁰ I nadále zde tedy existuje nezanedbatelná **asymetrie ve prospěch konkursu**, způsobená tím, že v případě reorganizace lze provést opravu základu DPH u **užšího spektra pohledávek**, navíc pouze v částečné výši, a obvykle také významně později než v případě konkursu.⁸¹

Paradoxně **opačnou asymetrii** mezi konkursem a reorganizací (i když nijak výraznou) můžeme nalézt v právní úpravě **daně z příjmů** (Zákon č. 586/1992 Sb., Zákon o dani z příjmů, dále jen „ZDP“). Pro věřitele - podnikatelské subjekty vedoucí účetnictví bude v reálných situacích velmi podstatná možnost **neodvádět daň z příjmů** ze sice zaúčtovaných, ale přitom neuhrazených pohledávek za dlužníkem v úpadkové situaci. Takový požadavek se zdá oprávněný, a české daňové právo jej také poměrně v široké míře podporuje.⁸² Dle *Zákona o rezervách*⁸³ (dále jen „ZoR“) mohou věřitelé, poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, tvořit zákonné **opravné položky** k nepromlčeným přihlášeným pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení, a to **již od okamžiku přihlášení** těchto pohledávek v insolvenčním řízení.

⁷⁸ (Zákon č. 80/2019 Sb. Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony, 2021)

⁷⁹ ZoDPH přitom formálně (§ 42 ZoDPH) **nepovažuje** pohledávku při reorganizaci za **nedobytnou**, na rozdíl od pohledávek v případě prohlášení konkursu (§ 46 ZoDPH).

⁸⁰ Viz § 42 odst. 3 písm. b) ZoDPH. Pro úplnost je třeba dodat, že *Zákon o DPH* s účinností od 1. 4. 2019 již neobsahuje podmínku nutnou pro možnost vrácení DPH, která vyžadovala, aby věřitelova pohledávka vznikla nejvýše 6 měsíců před rozhodnutím o úpadku. Toto opatření mělo pravděpodobně zabránit účelovým převodům pohledávek za účelem získání vratky DPH. Ve skutečnosti však toto pravidlo zakládalo faktické, a těžko zdůvodnitelné **znevýhodnění některých věřitelů**, a současně zcela neefektivně rozdělovalo věřitele z pohledu motivace k podpoře různých způsobů řešení úpadku. K uvedenému též M. Brychta (Brychta, 2019, s. 46).

⁸¹ Zde je třeba si uvědomit, že vzhledem v praxi velmi nízkému očekávatelnému uspokojení věřitelů (obzvláště nezajištěných, jejichž očekávatelné uspokojení se statisticky pohybuje v řádu jednotek procent), představuje vratka DPH často **významnou hodnotu z pohledu rozhodování věřitelů o podpoře možných variant řešení úpadku**. Z pohledu zajištěných věřitelů mají uvedené daňové dopady menší vliv i proto, že zajištěnými věřiteli bývají často finanční instituce, jejichž typických pohledávek (poskytnutých finančních úvěrů) se odvod DPH netýká (z důvodu jejich osvobození od DPH).

⁸² Přesto je třeba si uvědomit, že finanční ztrátu (neodvedenou daň z příjmu) zde v případě pozdějšího neúplného uspokojení věřitelů v rámci insolvenčním řízení (což lze očekávat) nese v plném rozsahu stát.

⁸³ (Zákon č. 593/1992 Sb., Zákon České národní rady o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, 2021)

Opravné položky lze přitom tvořit **až do jmenovité** (účetní) hodnoty těchto pohledávek (§ 8 odst. 1 ZoR).⁸⁴ Opravné položky jsou dále dle § 24 odst. 2 písm. i) ZDP **daňově uznatelnými náklady**.⁸⁵ Podle výsledku insolvenčního řízení lze následně **neuspokojenou část** přihlášené pohledávky definitivně **daňově odepsat** [za předpokladu splnění podmínek § 24 odst. 2 písm. y) ZDP].⁸⁶ Právě popsané možnosti redukce základu pro výpočet daně z příjmů přitom platí shodně pro případ konkursu i reorganizace. V úvodu zmiňovaná **asymetrie** se týká možnosti tvořit **v případě reorganizace** (po jejím povolení) opravné položky i **k nepřihlášeným** pohledávkám, pokud je **dlužník správně uvedl v seznamu svých dluhů** (§ 8 odst. 1 ZoR).⁸⁷ Důvody k zmíněné prioritizaci tvorby opravných položek v reorganizaci přitom nejsou zřejmé.⁸⁸ V souladu se mnou prosazovanou (a v této práci vícekrát zmiňovanou) podporou co nejvíce **neutrálního** zákonného přístupu ohledně určení způsobu řešení úpadku, považuji zmíněnou **asymetrii za nevhodnou** a v tomto případě (vzhledem k nejasným důvodům) i za zbytečnou.⁸⁹

Institut reorganizace však přináší i některá další **rizika**. Zmínit je nutné zejména **riziko zneužití** reorganizace ze strany různých subjektů. Reorganizace totiž z principu dává oproti konkursu větší prostor ke kontrole insolvenčního řízení ze strany jak věřitelů, tak i dlužníka.⁹⁰ Právní úprava se sice snaží tomuto nežádoucímu jevu předcházet, často však reaguje až na v praxi vyskytující se případy zneužívání reorganizace. Ostatně právě reakce na zneužívání insolvenčního práva je častým důvodem novelizace mnoha ustanovení IZ.⁹¹ Právě **vyvažování** zákonných opatření tak, aby na straně jedné byl poskytnut **dostatečný prostor** dlužníkům a věřitelům k tomu, aby mohli (ideálně ve vzájemné spolupráci) dosáhnout

⁸⁴ V okamžiku uplatnění opravné položky tedy není třeba zohledňovat budoucí uspokojení pohledávky. Opravné položky (a v důsledku tak ani odpisy) ovšem nelze uplatnit u pohledávek vyjmenovaných v § 2 odst. 2 ZoR, tj. např. u pohledávek vzniklých z titulu cenných papírů, investičních nástrojů, úvěrů, zápůjček, smluvních pokut, záloh, úroků z prodlení, penále, z bezúplatných plnění atd. Opravné položky nelze uplatnit ani u pohledávek za spojenými osobami (§ 8 odst. 1 ZoR). V případě účinného popření pohledávky (rozhodnutím soudu) se opravné položky ruší (§ 8 odst. 2 ZoR). K uvedenému blíže též M. Děrgel (Děrgel, 2020) a J. Hájek (Hájek, 2013, s. 37-38).

⁸⁵ Opravné položky jsou z podstaty pochopitelně jen „dočasným“ řešením, a je nutné je zrušit (a daňový základ opět zvýšit) v návaznosti na výsledek insolvenčního řízení (§ 8 odst. 2 ZoR).

⁸⁶ Zde se ztotožňuji se s názorem J. Hájka a M. Novotné (Hájek, 2013, s. 38) a domnívám se, že k provedení odpisů dle § 24 odst. 2 písm. y) bod. 2. ZDP není nutné vyčkat až na pravomocné rozhodnutí končící insolvenční řízení, ale postačí například již konečné rozvrhové usnesení (§ 306 odst. 2 IZ), po kterém bude zřejmé, v jaké míře budou pohledávky uspokojeny. V případě reorganizace by pak zřejmě mělo postačovat schválení reorganizačního plánu.

⁸⁷ *Seznamem dluhů* je míněn *seznam závazků* dle § 104 odst. 1 písm. b) IZ. Půjde tedy jen o závazky, které dlužník do seznamu sám zařadil, nikoli o pohledávky později zjištěné insolvenčním správcem například z účetnictví dlužníka.

⁸⁸ Důvodová zpráva hovoří o „*zohlednění zvláštností reorganizace*“ což ovšem důvody nijak neozřejmuje. (Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím, 2007, s. 119)

⁸⁹ Za vhodnější bych naopak považoval zvážit možnost uplatnění opravných položek **také v průběhu moratoria**. V důsledku dočasné **neúčinnosti** přihlášky pohledávky věřitele v průběhu moratoria (§ 121 odst. 1 IZ) totiž uplatnění opravných položek za trvání moratoria **nebude zpravidla možné**.

⁹⁰ Blíže k této problematice v kapitolách 2.3 a 2.4, věnovaných motivaci subjektů v insolvenčním řízení.

⁹¹ Jako příklad uvedme zneužívání práva schůze věřitelů atrahovat si pravomoci věřitelského výboru (§ 46 odst. 2 IZ) některými majoritními věřiteli. Blíže k tomu důvodová zpráva k tzv. *revizní novele* (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 116).

úspěšného ozdravení obchodního závodu, a na straně druhé, aby se **co nejvíce zamezilo zneužívání reorganizace**, je **jedním z nejsložitějších úkolů tvorby insolvenčního práva**. Žádné ideální ani jednoduché řešení zde ovšem pochopitelně neexistuje. Je tomu tak i proto, že existují situace, kdy právní subjekty jednájí formálně plně po právu, a přesto s důsledky, které mohou průběh reorganizace negativně ovlivnit. Typicky se jedná o situace, kdy původní věřitelé dlužníka (z různých, většinou ryze racionálních důvodů) postoupí v průběhu insolvenčního řízení (nebo i před ním) své úpadkovou situaci dlužníka ohrožené pohledávky **sekundárnímu věřiteli** za zlomek nominální hodnoty. **Sekundární věřitel** však následně vstupuje do insolvenčního řízení ve výrazně odlišné situaci, neboť **výši budoucího uspokojení v insolvenčním řízení (zcela logicky) porovnává s hodnotou, za kterou pohledávku nabyt**. To může vést například k preferenci a případně i prosazení⁹² rychlého zpeněžení majetkové podstaty v konkursu na úkor reorganizace, **která by přitom obecně pro věřitele jako celek byla výhodnější**. Sekundární věřitelé však mohou postupovat i jiným, z pohledu insolvenčního práva obecně nežádoucím způsobem, a to například **i v rámci prosazené reorganizace**, v rámci níž se mohou pokusit například i o určitou nežádoucí formu **převzetí společnosti dlužníka**.⁹³

Nemalé riziko zneužití reorganizace představuje rovněž **možnost určit osobu insolvenčního správce**⁹⁴ **v reorganizačním plánu**, který je podáván současně s insolvenčním návrhem dle § 148 odst. 2 IZ.⁹⁵ Reorganizační plán v tomto případě předkládá dlužník, přičemž takový plán musí být předem přijat většinou zajištěných i nezajištěných věřitelů (počítanou podle výše jejich pohledávek). Důvodová zpráva k novele IZ (zákon č. 217/2009 Sb.), která možnost dlužníka určit v „předjednaném“

⁹² Záleží pochopitelně na poměru pohledávek takového sekundárního věřitele a jeho vyjednávací pozici a případné vazby na ostatní věřitele. O způsobu řešení úpadku v případech, kdy přichází reorganizace v úvahu, může rozhodnout schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku příslušnými většinami hlasů dle § 150 IZ resp. § 151 IZ. Sekundární věřitelé mohou prosazovat ale i jiné zájmy, jako je například

⁹³ V čistě negativních konotacích se o určitém typu sekundárních věřitelů často dokonce mluví jako o tzv. „nájezdnicích“. Toto označení však nepovažuji za vhodné, neboť odpovědět na otázku, kdy již lze působení sekundárních věřitelů považovat za nežádoucí, resp. kdy jde o zneužívání práva, je obtížné, ne-li nemožné.

⁹⁴ V případě reorganizace přitom může funkci insolvenčního správce dle požadavků § 25 odst. 3 IZ vykonávat pouze osoba se **zvláštním povolením** podle § 3 odst. 2 zákona č. 312/2006 Sb. (Zákon č. 312/2006 Sb., Zákon o insolvenčních správcích, 2021). Uvedený požadavek přitom platí i pro osobu určenou věřiteli v reorganizačním plánu (§ 148 odst. 2 IZ ve spojení s § 27 odst. 3 IZ). V opačném případě soud takovou osobu insolvenčním správcem nestanoví (§ 25 odst. 1 IZ). V případě, že bude soudem ustanoven insolvenční správce bez zvláštního povolení, a až následně bude podán první návrh na povolení reorganizace, budou naplněny důvody pro odvolání insolvenčního správce soudem (po vyznění soudu správcem) dle § 31 odst. 4 IZ. V případě nevyznění soudu správcem bude zřejmě nutné správce odvolat postupem dle § 31 odst. 3 IZ pro zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce v dané situaci (viz § 3 odst. 2 zákona č. 312/2006 Sb.). J. Kozák uvádí, že v případě „*nadlimitních dlužníků*“ (viz § 316 odst. 4 IZ) bude předsedou insolvenčního soudu **vždy** vybrán insolvenční správce (a zřejmě i předběžný) se **zvláštním povolením** (Kozák, 2019, s. k § 25). Tak tomu však v důsledku změny „*kvantitativní brány*“ (viz § 316 odst. 4 IZ) *revizní novelou již není*. Z jakého důvodu ovšem nedošlo k úpravě parametrů rozlišujících „*nadlimitní dlužníky*“ také v ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 312/2006 Sb., Zákon o insolvenčních správcích, **není zřejmé**. Pokud tedy nebudou vzneseny opodstatněné argumenty pro zachování aktuální nekonzistence kvantitativního rozlišení dlužníků mezi IZ a Zákonem o insolvenčních správcích, navrhol bych sjednocení této hranice dle parametrů obsažených v § 316 odst. 4 IZ.

⁹⁵ Takto dlužníkem určený insolvenční správce je soudem následně ustanoven dle § 25 odst. 1 IZ.

reorganizačním plánu osobu insolvenčního správce zavedla, to zdůvodňuje takto: „*Tato změna má za cíl posílit důvěru věřitelů a dlužníka v reorganizační procesy i tím, že budou moci účinně ovlivnit, aby pravomoci insolvenčního správce v reorganizaci byly již od rozhodnutí o úpadku svěřeny osobě, které věří.*“⁹⁶ Možnost určení osoby insolvenčního správce dlužníkem (byť s nutností přijetí reorganizačního plánu obsahujícího návrh osoby insolvenčního správce **většinou věřitelů**)⁹⁷ však považují za diskutabilní z toho důvodu, že **v průběhu celého insolvenčního řízení** je to právě insolvenční správce (přes jeho formální nestrannost dle § 24 IZ), kdo má být (z pohledu prosazování zájmů jednotlivých osob) **jakýmsi zástupcem věřitelů**, což zřetelně plyne z jeho zákonného pověření vyjádřeného v § 36 odst. 1 IZ, který stanoví že: „*(insolvenční správce) je povinen vyvinout veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře. Společnému zájmu věřitelů je povinen dát při výkonu funkce přednost před zájmy vlastními i před zájmy jiných osob.*“

Navzdory výše citované části důvodové zprávy se tak domnívám, že umožnění volby osoby insolvenčního správce v reorganizačním plánu je ze strany zákonodárce **spíše jedním z dalších nástrojů podpory motivace dlužníka usilovat o „předjednanou“ reorganizaci dle § 148 odst. 2 IZ**. Jak se přesvědčíme později, je taková forma předjednané reorganizace skutečně všeobecně výhodná, a tedy i hodná podpory. Uvedený motivační nástroj však vzhledem k zmíněnému **rozporu** mezi zákonem stanovenými **povinnostmi insolvenčního správce a povinnostmi dlužníka**, který přitom dle platné právní úpravy osobu insolvenčního správce (jakožto „zástupce“ především **zájmů věřitelů**) v případě postupu dle § 148 odst. 2 IZ zásadně určuje, **nepovažují za nikterak koncepční**.

Kromě koncepčních nesrovnalostí představuje možnost dlužníka určit insolvenčního správce v „předjednaném“ reorganizačním plánu rovněž nemalé **riziko zneužití**. Často se tak děje s využitím **pochybných pohledávek** (mnohdy „offshorových“) **věřitelů**, kteří v dalším průběhu insolvenčního řízení **jednají v koordinaci s dlužníkem**. Cílem je **dosáhnout ustanovení konkrétního insolvenčního správce** (§ 25 odst. 1 IZ), přičemž insolvenční řízení samotné může být následně (z různých formálních důvodů, například na návrh dlužníka nebo insolvenčního správce) **záměrně přeměněno v konkurs**.⁹⁸ Insolvenční správce následně může ve spolupráci s věřiteli pochybných pohledávek (jejichž pravost insolvenční správce nenapadá) do značné míry **kontrolovat prodejní proces majetkové podstaty dlužníka**, mnohdy přitom ke **škodě ostatních věřitelů**.⁹⁹ Nicméně i v případech, kdy k přeměně reorganizace v konkurs nedochází, hrozí zneužití značného vlivu dlužníkem určeného insolvenčního správce na proces přezkoumávání pohledávek, a s tím spojené riziko ovlivnění hlasovacích práv věřitelů (viz následky popření pohledávek insolvenčním správcem ve smyslu § 51 odst. 1 a 2 IZ). Vhodnost stávající právní

⁹⁶ (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, 2009, s. 25)

⁹⁷ K omezené možnosti posouzení důvěryhodnosti dlužníkem navržené osoby insolvenčního správce ze strany věřitelů viz poznámka pod čarou č. 101.

⁹⁸ V takovém případě jde o zneužití institutu reorganizace jako takového, a to **pouze za účelem instalace vhodného insolvenčního správce** do insolvenčního řízení.

⁹⁹ K uvedenému rovněž J. Schönfeld (Schönfeld, 2020, s. 244).

úpravy umožňující dlužníkovi určit osobu insolvenčního správce v „předjednaném“ reorganizačním plánu tak považuji za minimálně spornou, a jsem spíše příznivcem vypuštění této možnosti z insolvenčního zákona.¹⁰⁰

Alespoň **částečnou** ochranu věřitelů před zneužitím možnosti určení insolvenčního správce dlužníkem (kromě možnosti jejich ochrany formou **nepřijetí** „předjednaného“ reorganizačního plánu)¹⁰¹ představuje možnost věřitelů insolvenčního správce následně odvolat, případně ho nahradit jinou zvolenou osobou (§ 29 odst. 1 IZ).¹⁰² O pouze částečnou ochranu jde zejména proto, že k odvolání insolvenčního správce může schůze věřitelů přikročit **až po přezkumném jednání** (§ 29 odst. 1 IZ), tedy v již dosti pokročilé fázi insolvenčního řízení, kdy mohou být způsobené škody již nevratné.

K **princiálnímu** rizikům reorganizace je pochopitelně nutné rovněž přiřadit zpravidla relativně dlouho trvající období od zahájení insolvenčního řízení do okamžiku **účinnosti** reorganizačního plánu, ve kterém zůstává osobou s dispozičním oprávněním zásadně stále dlužník,¹⁰³ a ve kterém hrozí snížení hodnoty majetkové podstaty, a tím i snížení šancí na případnou úspěšnou sanaci podnikání dlužníka resp. sanaci jeho obchodního závodu.

¹⁰⁰ Obdobně též T. Richter (Richter, 2017, s. 156, 162).

¹⁰¹ V počáteční fázi řešení úpadkové situace (před zahájením insolvenčního řízení) však mají věřitelé **jen velmi omezenou možnost** rozpoznat, že navrhovaná osoba insolvenčního správce bude později jednat v rozporu s jejich společným zájmem. Konstatování důvodové zprávy k novele IZ zákonem č. 217/2009 Sb ve znění: *“Vazba na přijatý reorganizační plán přitom garantuje, že půjde o osobu podporovanou dostatečně reprezentativní vůlí věřitelů.”* je tak třeba posuzovat **s vědomím této skutečnosti**. (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, 2009, s. 25)

¹⁰² Dlužníkem v reorganizačním plánu určený insolvenční správce je v praxi skutečně věřiteli poměrně často následně odvoláván, případně nahrazován.

¹⁰³ Možnost omezit dispoziční práva dlužníka (§ 113 IZ) zdaleka nemusí v praxi eliminovat všechna rizika zneužití.

2. Předpoklady reorganizace

2.1. Obecný úvod

Z předchozího výkladu je zřejmé, že v mnoha případech může být reorganizace vhodnějším řešením úpadkové situace než konkurs. O úspěšné reorganizaci je však možné uvažovat jen za určitých **faktických** předpokladů.¹⁰⁴ Již ze samotné povahy reorganizace plyne, že jde o způsob řešení úpadku, který bude **použitelný spíše minoritně** a to především proto, že dlužník, u kterého lze o úspěšné reorganizaci uvažovat, se musí v čase rozhodování o způsobu řešení úpadku nacházet ve vhodné ekonomické situaci, tj. **zpravidla** musí být jeho obchodní závod do budoucna ekonomicky životaschopný.

Stav dlužníka obchodního závodu ovšem není jediným „neformálním“ předpokladem úspěšné reorganizace. Nezbytná je zpravidla rovněž vůle a schopnost dlužníka managementu, resp. vlastníků dlužníka reorganizaci reálně zahájit a úspěšně provést.¹⁰⁵ Zatímco předpoklady a schopnosti dlužníka, resp. osob, které ho řídí, insolvenční právo přímo ovlivnit nemůže, nastavením podmínek reorganizace může motivovat dlužníka k tomu, aby se o reorganizaci aktivně pokoušel a řádně v ní pokračoval.

Právě shora uvedeným, ale i některým dalším „neformálním“ předpokladům, jejichž naplnění je pro úspěch reorganizace obvykle třeba, je věnována tato část práce.

2.2. Stav dlužníka obchodního závodu

Je nepochybné, že základní podmínkou úspěšné reorganizace (resp. její sanační formy) je především ekonomická **životaschopnost závodu**, tedy alespoň **možnost jeho dalšího dlouhodobého a ekonomicky smysluplného provozu**. Zde ovšem vyvstává zásadní otázka, a sice **jak určit, že závod je životaschopný**. V této souvislosti je vhodné se zastavit u již dříve několikrát zmíněného pojmu *going-concern*. Uvedený termín je v souvislosti s reorganizací odbornou literaturou hojně využíván, často však v dosti obecných souvislostech a bez adekvátního vymezení. Za nejobecnější termín přitom můžeme označit tzv. *going-concern princip*, který nepředstavuje nic jiného, než nijak nevaluovaný **předpoklad dalšího nepřetržitého provozu obchodního závodu**. Druhým, a již více vypovídajícím používaným termínem je pak *going-concern hodnota*. Jde o termín používaný právě v souvislosti s **hodnocením schopnosti závodu další dlouhodobé ekonomicky smysluplné existence**, kterou v tomto textu zkráceně označujeme jako **životaschopnost závodu**. *Going-concern* hodnota je pojem ekonomický a úzce souvisí s velmi obsáhlou problematikou oceňování podniku (závodu), na jejíž, byť jen stručné přiblížení, zde není prostor. Spokojme se tedy alespoň s konstatováním, že *going-concern* **hodnotu** můžeme chápat jako výsledek komplexního

¹⁰⁴ V této kapitole jsou popisovány **neformální** předpoklady reorganizace (zejména ekonomického charakteru). Nejde tedy o formální podmínky pro možnost řešení úpadku reorganizací, jak jsou zakotveny v IZ. Formální podmínky jsou rozebírány především v rámci *přípustnosti reorganizace*, které je věnována 3. část této práce.

¹⁰⁵ V případě podnikatelského subjektu - fyzické osoby se tyto požadavky pochopitelně redukuje na tuto osobu samotnou. O možnosti tzv. „vnucené“ reorganizace ze strany věřitelů bude podrobněji pojednáno v dalších částech práce.

hodnocení pravděpodobnosti ekonomicky smysluplné existence obchodního závodu do budoucna. Jde tedy vždy pouze o více či méně přesný **odhad (predikci) budoucího stavu**, založený na různých metodách a poznatech. Často přitom nebývá *going-concern* hodnota vyčíslována jako konkrétní číslo. Cílem určení (odhadu) hodnoty *going-concern* je totiž zejména stanovit, zdali zde existuje reálný předpoklad další dlouhodobé ekonomicky smysluplné existence závodu. V takovém případě mluvíme o tom, že *going-concern* hodnota **zde je** (existuje), nebo též o tom, že *going-concern* hodnota je kladná. Uvedené můžeme uzavřít tak, že **kladná hodnota *going-concern* vyjadřuje předpoklad další trvalé ekonomicky smysluplné existence závodu** (a naopak). V našem kontextu pak tedy kladná hodnota *going-concern* znamená, že závod **je životaschopný**. Pokud bychom nicméně chtěli *going-concern* hodnotu nějakým způsobem konkrétně vyčíslovat, mohli bychom (v našich souvislostech s reorganizací) za *going-concern* hodnotu majetkové podstaty dlužníka považovat (za určitých zjednodušení) **rozdíl** mezi oceněním majetkové podstaty **výnosovou metodou** respektující pokračující provoz dlužníkovy závodu, a oceněním majetkové podstaty **likvidační hodnotou** s využitím majetkových metod ocenění.¹⁰⁶

Ačkoli tedy o životaschopnosti závodu můžeme (s jistou pravděpodobností) rozhodnout na základě znalosti hodnoty *going-concern*, určení (odhad) *going-concern* hodnoty je pochopitelně v konkrétních případech úkol velmi komplikovaný, a **kromě přístupu k dostatečnému množství informací vyžaduje vysokou odbornost a zkušenosti**. Pouze krátce zmiňme, že hodnota *going-concern* je v ekonomické teorii posuzována na základě mnoha složek, které bývají zpravidla děleny na **finanční a nefinanční**.¹⁰⁷ Za základní **finanční složku** můžeme považovat provozní marži EBITDA,¹⁰⁸ která musí v budoucnu zajistit jednak **finanční stabilitu závodu**,¹⁰⁹ a navíc pokrýt financování dlouhodobého cizího kapitálu (úročení dluhů), a rovněž vytvořit **dostatečnou hodnotu** pro vlastníky, tj. **krýt náklady vlastního kapitálu**. Právě u dvou posledně jmenovaných požadavků pokládám za vhodné se krátce zastavit, neboť mám za to, že jejich nezbytnost je (zejména právníky) často podceňována. U dlužníka v úpadkové situaci je totiž často velká část přihlášených pohledávek tvořena úročenými pohledávkami finančních institucí, tj. poskytovatelů úročeného cizího kapitálu. Z pohledu dlužníka jde tedy o dluh, který je současně cizím kapitálem na straně jeho pasiv. Bez ohledu na to, jakým způsobem v rámci případné sanace (např. formou reorganizace) proběhne restrukturalizace kapitálu (tedy například i tak, že se věřitelé, kteří jsou současně poskytovateli

¹⁰⁶ K uvedeným metodám oceňování blíže v dalším textu této podkapitoly. Ačkoli je majetková podstata širší pojem než obchodní závod (může zahrnovat i jiný majetek dlužníka), pro praktické účely není nikterak na závadu posuzovat *going-concern* hodnotu celé majetkové podstaty dlužníka, neboť položky nepříslušející k závodu budou oceněny vždy stejně, a při výpočtu rozdílů ocenění se odečtou.

¹⁰⁷ V podrobnostech blíže například J. Schönfeld (Schönfeld, 2018, s. 48,55).

¹⁰⁸ Jde o provozní marži (zisk) před započítáním úroků, daní, odpisů a amortizace. Blíže k tomu např. E. Kislingerová (Kislingerová, 2013, s. 53-54)

¹⁰⁹ Jde opět o komplexněji definovaný ekonomický pojem, který můžeme stručně charakterizovat jako schopnost podniku dlouhodobě finančně dostát svým závazkům. Provozní výkonnost závodu (charakterizovaná např. právě ukazatelem provozní EBITDA) tedy musí pokrývat zejména nároky na *pracovní kapitál* (zásoby, krátkodobé obchodní pohledávky, závazky z personálního zajištění, saldo DPH, atd.) a současně zajišťovat potřebnou *finanční likviditu*.

cizího kapitálu, vzdají části svých nároků - např. prominutím části dluhů),¹¹⁰ bude pravděpodobně i nadále velkou část kapitálu dlužníka tvořit **cizí úročený kapitál**, jehož náklady (úroky) **bude třeba z provozu závodu v budoucnu nadále hradit**. I s tím je tak třeba při hodnocení finančních složek dlužníkovy závodu kalkulovat.

Za ještě důležitější však považuji při hodnocení finančních složek dlužníkovy závodu **zohledňovat budoucí potřebu vytváření hodnoty (zisku) také pro vlastníka** (případně provozovatele) **obchodního závodu**, tj. poskytovatele vlastního kapitálu, **a to bez ohledu na to, kdo tímto vlastníkem po provedené sanaci závodu bude**. V opačném případě by totiž šlo jen o jakousi „sanaci pro sanaci“, která sice může (čistě teoreticky) předpokládanou měrou uspokojit věřitele, a současně umožnit další provoz závodu, **ale v případě, že zde nebude existovat také předpoklad budoucího profitu pro vlastníky závodu, nebude existovat žádná jejich motivace toho dosáhnout**. Bez motivace budoucích¹¹¹ vlastníků obchodního závodu přitom pochopitelně není úspěch sanace reálně představitelný. I z širšího pohledu na sanační způsoby řešení úpadku je tedy důležité si uvědomit, že stejně jako sanační způsob řešení úpadku **zpravidla předpokládá** (v porovnání se způsobem likvidačním) vyšší celkové uspokojení věřitelů, je současně **nutným předpokladem úspěšné sanace závodu zajištění generování hodnoty (zisku) jeho budoucím vlastníkům**. Platí to přitom pro sanační způsob řešení úpadku obecně, tj. jak pro *sanační reorganizaci*, tak i pro *sanační konkurs*. Právě zmíněné předpoklady je tedy třeba vždy zohlednit při posuzování finančních složek hodnoty *going-concern*. Pokud proto v této práci mluvím o kladné hodnotě *going-concern*, vždy předpokládám, že uvedené požadavky již tato hodnota zohledňuje.

Mezi **nefinanční** složky hodnoty *going-concern* patří například kooperační vazby závodu (odběratelsko-dodavatelské vztahy), personální zabezpečení dalšího provozu podniku, existence nehmotných aktiv, jakými jsou například potřebné licence, know-how, atd. Mezi nefinanční složky, které je nutné zohlednit, patří ale i **předpoklad neexistence rizik ohrožujících** další provoz závodu (regulační změny, realizace zástavy klíčového výrobního zařízení, atd.). **Všechny složky hodnoty *going-concern* je přitom třeba vyhodnocovat ve vzájemné vazbě, reálně (bez přehnaného optimismu) a zohledňovat přitom budoucí, nikoliv současný stav.**¹¹²

Poté, co jsme rozebrali problematiku toho, jak určit, že je závod životaschopný, je nutné se alespoň krátce věnovat také tomu, **kteří všichni osoby by měly životaschopnost dlužníkovy závodu v rámci insolvenčního řízení posuzovat**. Posouzení životaschopnosti dlužníkovy závodu přitom bude v rámci

¹¹⁰ V praxi nelze očekávat, že k prominutí dluhů, které jsou z pohledu dlužníka cizím kapitálem, bude docházet často. Typičtí poskytovatelé cizího kapitálu (finanční instituce), bývají totiž zpravidla současně věřiteli (dostatečně) zajištěnými, z jejich strany obvykle k výraznému prominutí dluhů nedochází.

¹¹¹ V případě reorganizace je ovšem žádoucí, aby k její aktivní podpoře byli motivováni **i vlastníci současní**. Zde tak narážíme na jednu z možných příčin toho, proč v situacích, kdy se nezdá pravděpodobné, že si po provedení reorganizace původní vlastníci udrží alespoň částečný vliv na společnost (s příslibem alespoň nějaké míry profitu), není zde z jejich strany dostatečná vůle řešit úpadek formou reorganizace.

¹¹² Blíže k uvedenému např. J. Schönfeld (Schönfeld, 2018, s. 42-68).

insolvenčního řízení klíčové zejména **při rozhodování o způsobu řešení úpadku**, a také při případném **schvalování reorganizačního plánu**.

Zabývejme se v tomto ohledu nejprve úlohou insolvenčního soudu. Vezmeme-li v úvahu fakt, že reorganizace může mít i tzv. *likvidační formu*, při které se zachování závodu dlužníka v reorganizačním plánu nepředpokládá, je zřejmé, že není na místě, aby životaschopnost dlužníka závodu posuzoval insolvenční soud jako podmínku **schválení reorganizačního plánu**. Platná česká právní úprava tento požadavek (i přes některé nejasnosti plynoucí z judikatury zmíněné v kapitole 3.3) splňuje.

Naopak, jak dovodila judikatura (blíže k tomu kapitola 3.2), životaschopnost dlužníka závodu je **nutnou formální podmínkou přípustnosti reorganizace**.¹¹³ Životaschopnost dlužníka závodu je proto soud vždy povinen posuzovat v okamžiku (a také k okamžiku) **rozhodování o povolení reorganizace**.¹¹⁴ S ohledem na hlavní (tedy sanační) cíle reorganizace, a s ohledem na riziko možného zneužívání „otevření“ reorganizace i pro dlužníky s neexistujícím životaschopným závodem, **lze s takovým přístupem souhlasit**. V důsledku uvedeného je pak ovšem i *likvidační forma reorganizace přípustná pouze v případech, kdy v okamžiku rozhodování o povolení reorganizace existuje životaschopný závod*. Jinými slovy, pokud je reorganizace povolena, pokračování v provozu dlužníka závodu musí být vždy **alespoň hypoteticky možné**, a je především na účastnících insolvenčního řízení, zda v rámci reorganizačního plánu prosadí jeho pokračování nebo ukončení.

Schopnost posoudit životaschopnost obchodního závodu dlužníka musí mít i **insolvenční správce**, a to zejména proto, aby mohl posuzovat vhodnost jednotlivých způsobů řešení úpadku. Insolvenční zákon stanoví, že **vyjádření insolvenčního správce o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku** je povinným předmětem jednání schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku v případech, kdy o způsobu řešení úpadku ještě nebylo rozhodnuto, a u dlužníka je reorganizace přípustná (§ 149 odst. 3 IZ). Takové vyjádření insolvenčního správce slouží zejména jako informační podklad pro věřitele při jejich následném (fakultativním) hlasování o způsobu řešení úpadku (§ 150 IZ).

Posouzení životaschopnosti dlužníka závodu je však klíčové **zejména pro dlužníkovy věřitele**. Jsou to totiž právě oni, kdo disponují řadou procesních oprávnění, k jejichž efektivnímu využití je schopnost posouzení životaschopnosti dlužníka závodu zásadní. Jde již o samotnou možnost věřitelů podat návrh na povolení reorganizace (§ 317 odst. 1 IZ), možnost hlasováním fakticky rozhodnout o tom, zda bude způsobem řešení úpadku reorganizace nebo konkurs (§ 150 IZ resp. § 148 odst. 2 IZ), možnost za určitých okolností sestavit reorganizační plán, nebo se na jeho sestavení podílet (§ 339 odst. 6 IZ), a konečně o možnost hlasovat o přijetí reorganizačního plánu (§ 344 odst. 1 IZ).

¹¹³ S ohledem na uvedený fakt lze životaschopnost dlužníka obchodního závodu označit také za **formální předpoklad reorganizace**.

¹¹⁴ Dle rozhodnutí soudu ve věci dlužníka *Hagibor Office Building, a.s.* (Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 VSPH 789/2015-A-36 (MSPH 99 INS 2391/2015) ze dne 2. 4. 2015), je tomu tak i v případě rozhodování o povolení reorganizace v případě její tzv. „předjednané“ formy dle § 148 odst. 2 IZ.

I pro dlužníka samotného (resp. jeho management) je posouzení životaschopnosti jeho obchodního závodu významné. Právě dlužníkovi totiž insolvenční zákon dává přednostní právo podat návrh na povolení reorganizace (§ 321 odst. 2 IZ), a také přednostní právo sestavit reorganizační plán (§ 339 odst. 1 IZ).¹¹⁵

Na základě právě uvedeného tak nemůže být pochyb o tom, jak významnou roli má v souvislosti s reorganizací posuzování životaschopnosti dlužníkovra závodu, přičemž nutnost posuzovat životaschopnost dlužníkovra závodu se týká **většiny procesních subjektů** účastnících se insolvenčního řízení. Jednotlivé subjekty v rámci insolvenčního řízení však budou posuzovat životaschopnost dlužníkovra závodu různě (subjektivně), a to zejména s ohledem **na jim dostupné informace**. V nevýhodě jsou zde především **věřitelé**, typově pak speciálně věřitelé z obchodního styku, kteří jsou přitom často současně věřiteli nezajištěnými. Jak bylo ale uvedeno výše, posouzení životaschopnosti závodu je velmi obtížným komplexním úkolem i pro osoby s odbornou specializací a zkušenostmi. **Kvalifikovaně posoudit životaschopnost dlužníkovra závodu z pozice věřitelů** pouze na základě informací dostupných v insolvenčním rejstříku, případně i s pomocí vyjádření insolvenčního správce o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku, **je podle mého názoru velmi obtížné, ne-li nemožné**.¹¹⁶ Lze přitom předpokládat, že velká část věřitelů nebude mít žádné další relevantní informace k dispozici.¹¹⁷

Mám obecně za to, že ačkoli schopnost procesních subjektů (zejména věřitelů) **informovaně posoudit celkový stav dlužníka, resp. jeho majetkové podstaty** (nejenom tedy životaschopnosti dlužníkovra závodu) je pro úspěšné využití reorganizace v případech k tomu vhodných **zcela klíčová**.¹¹⁸ Domnívám se přitom, že v **českém insolvenčním právu existují značné rezervy právě v podpoře informovaného rozhodování procesních subjektů**. Uvedený závěr přitom pochopitelně neplatí jen pro možnost posouzení životaschopnosti dlužníkovra závodu, ale také například pro možnost porovnání předpokládaného uspokojení věřitelů v reorganizaci a v konkursu (viz kapitola 4.2), případně také pro přijímání a schvalování reorganizačního plánu (viz kapitola 5.4 a 5.5).

Pokud se ale (pro tuto chvíli) vrátíme úžeji pouze k předpokladům **informovaného posouzení životaschopnosti dlužníkovra závodu**, zdá se, že zde může existovat poměrně jednoduché řešení, které by pomohlo procesním subjektům informovaně posoudit životaschopnost dlužníkovra závodu **alespoň v některých pozdějších fázích** insolvenčního řízení. Zdá se totiž vhodné, aby v každém insolvenčním řízení, ve kterém je **po povolení reorganizace** zpracováván znalecký posudek ve smyslu § 153 IZ, byl

¹¹⁵ Ačkoli je to právě dlužník, který má zpravidla nejvíce informací potřebných k posouzení životaschopnosti vlastního obchodního závodu, z různých důvodů může být jeho úsudek v této věci nesprávný. Může jít o nižší odborné předpoklady dlužníka životaschopnost svého závodu posoudit, případně o pouhou iracionální, přesto v praxi často pozorovanou tendenci dlužníků nabývat přesvědčení, že jejich závod je schopen dalšího úspěšného provozu.

¹¹⁶ Uvedené přitom platí obecně ve všech fázích insolvenčního řízení, obzvláště pak před zveřejněním znaleckého posudku (§ 153 IZ), pravidelně tedy i při klíčovém rozhodování věřitelů o způsobu řešení úpadku (§ 150 IZ).

¹¹⁷ Dochází k tomu často i z důvodu tzv. *racionální apatie*, kdy je s ohledem na předpokládané (všeobecně nízké) uspokojení věřitelů v rámci insolvenčního řízení pro věřitele racionálnějším rozhodnutím nevynakládat na získávání informací o stavu dlužníkovra závodu další transakční náklady.

¹¹⁸ Je třeba si uvědomit, že v případě *sanační formy reorganizace* zpravidla závisí výše předpokládaného budoucího uspokojení věřitelů právě na dalším úspěšném provozu dlužníkovra závodu.

tento posudek zadáván a zpracován tak, aby kromě ocenění *likvidační hodnoty* majetkové podstaty dlužníka, tedy hodnoty očekávatelné při jejím **zpeněžení po částech**, obsahoval **obligatorně také hodnotu (ocenění) majetkové podstaty určené výnosovou metodou a respektující hodnotu *going – concern* závodu**, tak jak to ostatně předvídá § 3 odst. 4 IZ slovy: „*Při stanovení hodnoty dlužníkovra majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.*“ Uvedené ustanovení se však týká pouze určení hodnoty dlužníkovra majetku pro účely posouzení jeho úpadku formou **předlužení**.¹¹⁹ Insolvenční zákon totiž ve svých speciálních ustanoveních § 153, resp. § 155, kterými je soudu uloženo **po rozhodnutí o povolení reorganizace** ustanovit soudního znalce za účelem ocenění majetkové podstaty, žádný **explicitní požadavek na ocenění majetkové podstaty respektující hodnotu *going - concern* neobsahuje, ač by to dle mého názoru bylo vhodné**.¹²⁰ Naopak je v této souvislosti nutné zmínit problematické ustanovení § 155 odst. 1 IZ, které stanoví: „*Pro účely ocenění majetkové podstaty na základě rozhodnutí insolvenčního soudu podle § 153 platí, že provoz dlužníkovra podniku skončil ke dni podání znaleckého posudku*“ Autoři znaleckých posudků pak tímto ustanovením často argumentují (a zcela po právu), že znalecký posudek **nemá zohledňovat hodnotu *going - concern***.¹²¹ I toto ustanovení IZ by si tedy **jednoznačně zasloužilo náležitou revizi**, a to nejenom ve vztahu k reorganizaci, neboť **i pro možnost zpeněžení závodu jednou smlouvou v rámci konkursu je respektování hodnoty *going - concern* zásadní**.

Soudní znalec, tedy osoba k tomu hypoteticky **nejvíce kvalifikovaná**, musí v případě, že má majetkovou podstatu oceňovat s respektováním hodnoty *going - concern*, jako nutný předpoklad takového ocenění vždy nejprve zkoumat pravděpodobnost další **ekonomicky úspěšné existence závodu, tedy právě**

¹¹⁹ Uvedený závěr plyne i z důvodové zprávy k IZ. (Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2005, s. 16).

¹²⁰ Vhodné by to bylo tím spíše, že v případech, kdy je znalecký posudek zpracováván z důvodů dle § 219 odst. 2 a 3 IZ (tedy např. na žádost věřitelského výboru, nebo je-li uplatněno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění) zákon stanoví, že má být majetek oceněn **obvyklou cenou** (takové ocenění, byť opět problematické, neboť nezohledňuje „prodej v tísní“, je většinou soudních znalců ztotožňováno s oceněním tzv. **tržní cenou** dle mezinárodních oceňovacích standardů - IVS). Systematický výklad, který by naznačoval, že stejného způsobu ocenění (obvyklou cenou) má být použito i v případě ocenění dle § 153 odst. 1 IZ, zde však dle mého názoru použít nelze, neboť § 219 odst. 5 IZ přímo vylučuje použití obecné úpravy ocenění dle § 219 IZ pro případy, kdy je znalecký posudek zadáván v režimu § 153 IZ, tedy **i v případech již povolené reorganizace**. Přesto některé znalecké posudky i v případech povolené reorganizace oceňují majetkovou podstatu cenou obvyklou, resp. cenou tržní, viz například znalecký posudek společnosti *A-consult plus, spol. s r.o.* ve věci *Via Chem Group, a.s.*, sp. zn. KSCB 28 (INS 1350 / 2014), ze dne 30. 12. 2020.

¹²¹ Viz například znalecký posudek společnosti *A-consult plus, spol. s r.o.* ve věci *Via Chem Group, a.s.*, sp. zn. KSCB 28 (INS 1350 / 2014), ze dne 30. 12. 2020. V § 155 odst. 1 IZ stanovený požadavek na nerespektování hodnoty *going – concern* ve znaleckých posudcích má dle T. Richtera zřejmě zabránit úmyslnému nadhodnocování majetkové podstaty před plánovanou reorganizací (Richter, 2017, s. 356). Nijak však nebrání opačnému stavu, tj. úmyslnému podhodnocování majetkové podstaty. Zejména je však taková zákonná úprava zcela nepřijatelná svými důsledky způsobujícími zpracování posudku s oceněním, které je pro případ plánované reorganizace **naprosto nevhodné**.

jeho životaschopnost (tj. existenci kladné hodnoty *going – concern*).¹²² Kromě samotného ocenění majetkové podstaty respektujícího hodnotu *going - concern*, by tak mohly procesní subjekty ze znaleckého posudku získat i kvalifikovaný názor soudního znalce týkající se **životaschopnosti obchodního závodu**. Je nepochybné, že zpracování posudku respektujícího *going - concern* hodnotu závodu je velmi obtížný a komplexní úkol, založený z velké části na předpokladech budoucího stavu, přičemž takový posudek bude navíc zpravidla zpracováván v okamžiku, kdy není k dispozici návrh reorganizačního plánu, a nelze tedy vycházet z předpokládaného způsobu provedení reorganizace (viz příkladný výčet opatření, jimiž lze provést reorganizaci v § 341 odst. 1 IZ). Právě skutečnost, že při posuzování životaschopnosti závodu je třeba (alespoň teoreticky) **respektovat případné účinky reorganizačních opatření** stanovených reorganizačním plánem, od kterých lze obvykle očekávat kladný vliv jak na straně *pasiv* (typicky restrukturalizace pohledávek) tak na straně *aktiv* (typicky zajištění financování), může představovat při praktickém zpracování znaleckého posudku majícího respektovat *going - concern* hodnotu závodu **významné těžkosti**. Variant různých kombinací reorganizačních opatření přitom může být nespočet, a nelze je dost dobře predikovat. Opatření, jimiž bude případná reorganizace provedena, přitom pochopitelně mohou ovlivňovat také **budoucí výnosy** obchodního závodu, a tím tedy také **ocenění majetkové podstaty**, prováděné *výnosovou metodou* s respektováním hodnoty *going - concern*.¹²³ Právě uvedené však nepovažuji za neřešitelný problém. Naopak, dokonce za vhodnější bych považoval, aby znalecký posudek **vůbec nerespektoval** (a tedy ani nepředvídal) různé možné budoucí varianty opatření přijaté reorganizačním plánem, ale vycházel striktně z **nejnepříznivějšího předpokladu**, tedy že kromě budoucí řádné správy závodu kvalifikovaným managementem **nedojde v důsledku reorganizačních opatření k žádným změnám způsobilým ovlivnit ocenění majetkové podstaty provedené výnosovou metodou**. Takový posudek pak v podstatě ocení majetkovou podstatu (při respektování hodnoty *going – concern*) **shodně pro případ předpokladu reorganizace i pro případ předpokladu *sanačního konkursu***.¹²⁴ Ocenění majetkové podstaty takovým způsobem pak vlastně představuje odhad ceny, za kterou by mohla být majetková podstata zpeněžena za předpokladu, že obchodní závod bude prodán

¹²² V případě, že závod životaschopný není, nemá pochopitelně smysl dále oceňovat majetkovou podstatu výnosovou metodou s respektováním hodnoty *going - concern*. V takovém případě by soudní znalec pouze konstatoval, že předpoklad životaschopnosti závodu zde není, a závod by ocenil pouze *likvidační hodnotou*. Neživotaschopnost závodu, a tedy také záporná hodnota *going - concern* totiž současně znamená, že ocenění majetkové podstaty *likvidační hodnotou* bude vyšší, než by bylo ocenění *výnosovou metodou* s respektováním principu *going - concern*.

¹²³ Například předpokládaná fúze dlužníka [§ 341 odst. 1 písm. d) IZ] by životaschopnost i ocenění majetkové podstaty ovlivnila výrazně. Naproti tomu např. restrukturalizace pohledávek věřitelů spočívající v prominutí části dluhů dlužníka [§ 341 odst. 1 písm. a) IZ] ovlivní znalecký posudek jen mírně a nepřímo, a to snížením nákladů na obsluhu dluhů (cizího kapitálu). Ocenění majetkové podstaty se totiž týká dlužnickových aktiv, nikoli pasiv.

¹²⁴ To ostatně zřejmě předpokládá i ustanovení § 153 odst. 1 IZ, které (kromě případu, kdy již bylo rozhodnuto o povolení reorganizace), požaduje vypracování znaleckého posudku i tehdy, kdy věřitelé rozhodnou o tom, že podnik má být prodán jedinou smlouvou dle § 290 IZ, tedy v situaci, kdy lze také předpokládat pokračování provozu závodu. I v takovém případě by ovšem ocenění majetkové podstaty mělo logicky respektovat hodnotu *going - concern* závodu. **Opět se tak ukazuje zjevná defektnost ustanovení § 155 odst. 1 IZ**, které takové ocenění svým textem „*Pro účely ocenění majetkové podstaty na základě rozhodnutí insolvenčního soudu podle § 153 platí, že provoz dlužníkovy podniku skončil ke dni podání znaleckého posudku*“ **de facto znemožňuje**.

informovanému investorovi **předpokládajícimu jeho další provoz**. Takový znalecký posudek je přitom dostatečně vypovídající, neboť kromě zodpovězení otázky životaschopnosti závodu, umožní věřitelům porovnat jejich předpokládané uspokojení v rámci *likvidačního* i *sanačního konkursu*.¹²⁵ To ovšem pochopitelně za předpokladu, že posudek bude současně obsahovat i ocenění majetkové podstaty *likvidační hodnotou*. Na základě takto zpracovaného posudku poté mohou věřitelé informovaněji posoudit míru uspokojení (a další výhody), které jim oproti konkursu může nabídnout případná reorganizace. Pouze na věřitelích (a s ohledem na § 348 odst. 2 IZ také na insolvenčním soudu) poté bude posoudit, jaký **vliv na životaschopnost** obchodního závodu budou mít opatření předpokládaná reorganizačním plánem.

Stejně tak bych doporučil, aby právní úprava **explicitně stanovila oceňovací metodu, resp. metody**, která má být znalcem v posudku použita. Je sice pravdou, že teorie i praxe je v oblasti **pojmosloví** užívaného pro jednotlivé metody ocenění a výstupní hodnoty ocenění **značně nejednotná**, a přesné vymezení **oceňovací metody** a **kategorie hodnoty ocenění** by nebylo snadné, přesto je dle mého názoru žádoucí a nezastupitelné.¹²⁶ Kromě nejednotnosti pojmosloví je však v praxi nejednotná i metodologie zpracovávání znaleckých posudků zadaných soudem dle § 153 IZ. V návaznosti na to je pak rozříšeno i stanovení **výsledného ocenění majetkové podstaty** co do *kategorie hodnoty ocenění*.¹²⁷ **Ve většině**¹²⁸ případů přitom bývá, s ohledem na dříve zmíněnou nevhodnou zákonnou úpravu, majetková podstata oceněna tzv. *likvidační hodnotou*, tedy bez respektování dalšího možného provozu obchodního závodu. O této ceně pak následně soud (po schválení znaleckého posudku schůzí věřitelů dle § 155 odst. 4 IZ) vydává rozhodnutí jakožto *o ceně majetkové podstaty*. Takto **schválené ocenění** je přitom pro insolvenční řízení

¹²⁵ Pro tyto účely by však bylo žádoucí mít znalecký posudek k dispozici včas, tj. ještě před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. Blíže k této problematice kapitola 4.4 a podkapitola 5.4.3.

¹²⁶ K problematičnosti názvosloví a přesné identifikace jednotlivých oceňovacích metod dle mého názoru přispívá také ne zcela ideální úprava § 2 *Zákona o oceňování majetku* (Zákon č. 151/1997 Sb. Zákon o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), 1997). I tento zákon by tak bylo vhodné při této příležitosti novelizovat.

¹²⁷ I z tohoto důvodu navrhuji explicitní stanovení metody ocenění a typu hodnoty ocenění. I v případě, že by zákonná úprava vypustila zřejmě zcela defektní ustanovení § 155 odst. 1 IZ ukládající při ocenění **nerespektovat** další možný provoz závodu dlužníka, zůstala by praxe rozříšena, což je nežádoucí, navíc by posudek ve většině případů neobsahoval obě zmíněné hodnoty ocenění, což považuji z hlediska možnosti rozhodování o způsobu řešení úpadku za přínosné. Nepřikláněl bych se zde tedy inspirovat např. § 506(a)(1) USBC, který dává soudnímu znalci velkou volnost, když stanoví, že „*ocenění má být provedeno s přihlédnutím k jeho účelu, k navrhované dispozici s majetkem a k jeho dalšímu použití*“.

¹²⁸ Dle mého zkoumání znaleckých posudků zveřejněných v insolvenčním rejstříku pro insolvenční řízení, ve kterých byla povolena reorganizace v letech 2016 až 2020 je většinou *cena majetkové podstaty* stanovena právě jako *likvidační hodnota*, tedy hodnota očekávatelná při zpeněžení jednotlivých položek majetkové podstaty bez respektování hodnoty *going - concern*. Minimálně v některých případech je navíc znaleckým posudkem určována *likvidační hodnota bez respektování předpokládaných nákladů správy a prodeje majetkové podstaty* (viz například posudek v insolvenčním řízení ve věci dlužníka *D. Šlapáková*, sp. zn. KSPH 68 INS 11838 / 2014, ze dne 25. 8. 2014). V souladu s J. Schönfeldem (Schönfeld, 2018, s. 132, poznámka pod čarou 189) se navíc domnívám, že **likvidační hodnota by měla být určována i s ohledem na všechny předpokládané pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim na roveň** (tedy být o ně snížena). Je tomu tak proto, že takovým způsobem určená *likvidační hodnota* lépe reprezentuje očekávatelnou míru uspokojení tzv. „předinsolvenčních“ věřitelů. Přitom právě s ohledem na zájmy těchto věřitelů je znalecký posudek zásadně zpracováván. V praxi však uvedeným způsobem *likvidační hodnota* často stanovována není. I zde tedy lze najít prostor pro legislativní zlepšení, spočívající ve zpřesnění způsobu zpracování znaleckého posudku v insolvenčním řízení.

po povolení reorganizace z mnoha důvodů (zmíněných již dříve a také v dalších kapitolách) **naprosto klíčové**.

Z výše uvedeného je zřejmé, že mám za to, že znalecký posudek obsahující **jak likvidační hodnotu ocenění majetkové podstaty dlužníka očekávatelnou při jejím zpeněžení po částech, tak hodnotu ocenění majetkové podstaty dlužníka určenou výnosovou metodou a respektující hodnotu going-concern** by byl pro insolvenční řízení jednoznačně nejpřínosnější. Právě takto komplexně zpracovaný znalecký posudek by mohl sloužit i jako určitá reference (zejména věřitelům, ale i soudu) k posouzení přínosu opatření navrhovaných reorganizačním plánem, a současně by představoval kvalitní podklad pro **informovanější** hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu (§ 344 IZ), a následně také pro jeho schvalování insolvenčním soudem (§ 348 IZ). Na tomto místě je však třeba zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Auto Bohemia, spol. s r.o.*,¹²⁹ ve kterém soud judikoval, že „*předpokladem hlasování věřitelů o předloženém reorganizačním plánu není schválení znaleckého posudku ve smyslu § 155 insolvenčního zákona*“. Problematičnosti tohoto rozhodnutí se budu blíže věnovat v podkapitole 5.4.3. I z právě zmíněného důvodu možnosti **informovanějšího** rozhodnutí o přijetí a schválení reorganizačního plánu bych nicméně navrhoval v insolvenčním zákoně upřesnit, že **hlasování schůze věřitelů o přijetí reorganizačního plánu dle § 344 IZ je možné až po schválení znaleckého posudku soudem dle § 155 odst. 4 IZ**.

Ideální by pochopitelně bylo, pokud by byl uvedený znalecký posudek k dispozici **již v okamžiku rozhodování o způsobu řešení úpadku** (§ 150 IZ), a to alespoň v případech, kdy je o způsobu řešení úpadku rozhodováno samostatně (viz § 149 odst. 1 IZ), a ve kterých reorganizace jako způsob řešení úpadku přichází v úvahu. Možnostmi (a limity) zajištění dostupnosti znaleckého posudku respektujícího hodnotu *going - concern* již ve fázi rozhodování o způsobu řešení úpadku se podrobněji zabývá kapitola 4.4.¹³⁰

Až dosud jsme zjednodušeně předpokládali, že stav věcí se během období, ve kterém posuzujeme stav dlužníkovy závodu, nemění. Ve skutečnosti je však právě období, ve kterém je podnikatelský subjekt v úpadkové situaci, resp. je již zahájeno insolvenčního řízení nebo povoleno moratorium, zpravidla **obdobím dosti dynamickým z pohledu změn způsobilých ovlivnit stav dlužníkovy obchodního závodu**. Vzhledem k tomu, že ve většině případů se bude ekonomický stav dlužníkovy obchodního závodu během

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 NSCR 18/2010 (KSPH 37 INS 1460/2009), ze dne 29. 11. 2012

¹³⁰ Za zmínku také jistě stojí, že J. Hášová ve svém komentáři k IZ uvádí, že považuje za vhodné, aby byl znalecký posudek **respektující případný další provoz** dlužníkovy závodu zpracováván i pro účely rozhodnutí soudu o úpadku dlužníka - podnikatelského subjektu ve formě **předložení** ve smyslu § 3 odst. 4 IZ. Také J. Hášová považuje za nedostatek, že ani v tomto případě zákon nestanoví **metodu ocenění dlužníkovy majetku**, když uvádí: „*Ke škodě věci bezesporu přispívá, že není stanovena metoda ocenění hodnoty dlužníkovy majetku*“ (Hášová, 2018, s. 35). Faktickou potřebu znaleckého posudku při rozhodování soudu o úpadku ve formě předložení zmiňuje také J. Schönfeld (Schönfeld, 2018, s. 134). S uvedeným lze jistě minimálně principiálně souhlasit. Pokud by však při každé potřebě soudu rozhodnout o úpadku ve formě předložení byl zpracováván znalecký posudek, vedlo by to jistě k prodlužování insolvenčních řízení (a to již ve fázi před rozhodnutím o úpadku), a také ke zvyšování nákladů řízení, a to i v případě „malých“ dlužníků, kdy je každý takový náklad obzvláště nežádoucí. Nelze se tedy divit, že v praxi ke zpracování znaleckého posudku v této fázi řízení dochází spíše výjimečně.

probíhajícího insolvenčního řízení a před nabytím účinnosti reorganizačního plánu spíše zhoršovat,¹³¹ je nutné za další předpoklad úspěšného provedení reorganizace považovat i přijatelnou dobu trvání insolvenčního řízení. Rovněž znalecký posudek zpracovaný dle § 153 IZ může být **aktuální jen k datu svého zpracování**, a i z tohoto důvodu je žádoucí, aby fáze insolvenčního řízení před nabytím účinnosti reorganizačního plánu byla co nejkratší.

2.3. Motivace dlužníka

Je skutečností (a vyplývá to ostatně i z důvodové zprávy k IZ),¹³² že v případech, kdy stav dlužníkovy závodů umožňuje zvažovat reorganizaci jako způsob řešení úpadku, je tento (zásadně sanační) způsob řešení úpadku v systémech moderního insolvenčního práva obvykle podporován.¹³³ Praktickým projevem takové podpory musí být zákonitě především zohlednění zájmů účastníků insolvenčního řízení (věřitelů a dlužníka), neboť jsou to především oni, **na jejichž vůli závisí prosazení a realizace reorganizace**.

Úspěch reorganizace je ve většině případů jen obtížně představitelný bez její podpory a aktivního (a poctivého) provádění ze strany dlužníka.¹³⁴ Právní úprava reorganizace by tedy měla být koncipována tak, **aby pro dlužníka, jehož závod je k reorganizaci vhodný, bylo výhodnější preferovat reorganizaci před obecným způsobem řešení úpadku v jeho nesanační formě, tj. likvidačním konkursem**.¹³⁵ V opačném případě, tj. pokud dlužník nebude mít z reorganizace (oproti konkursu) prospěch, nebude k jejímu prosazování a následné realizaci nijak motivován, což bude ale v důsledku **obvykle** znamenat praktickou nerealizovatelnost reorganizace. Zajistit motivaci dlužníka je přitom složitější, než by se na první pohled mohlo zdát. Insolvenční právo totiž obecně slouží především **k uspokojení věřitelů, a preferuje tedy zásadně jejich zájmy**. Jak uvidíme v následující kapitole, i podpora reorganizace **ze strany věřitelů** je přitom pro její úspěch **prakticky nepostradatelná**. Právní úprava tedy musí být tak vyvážená, aby (v případech k tomu vhodných) **nabízela reorganizace ve srovnání s likvidačním konkursem vyšší prospěch jak věřitelům, tak i dlužníkovi**. Míra prospěchu obou těchto stran by přitom navíc **ideálně** měla být v reálných situacích taková, **aby se jedna ze stran necítila oproti druhé výrazně poškozena a z toho**

¹³¹ Stav dlužníkovy závodů se pochopitelně může zhoršovat (a často tomu tak i bývá) i po účinnosti reorganizačního plánu. V takovém případě však již není příčinou stav nejistoty a průtahy v insolvenčním řízení.

¹³² (Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2005, s. 142-144)

¹³³ Že tomu tak je převážně z důvodů „společensko-politických“ než ryze ekonomických, jsme již rozebrali dříve.

¹³⁴ Čistě teoreticky mohou **věřitelé reorganizaci prosadit a realizovat i proti vůli dlužníka**. Je tomu tak proto, že dle platné právní úpravy mohou věřitelé reorganizaci navrhnout (§ 317 odst. 1 IZ), mohou prosadit její povolení (§150 IZ), mohou předložit reorganizační plán (§ 339 odst. 6 IZ), a současně zamezit přednostnímu právu dlužníka předložit svůj reorganizační plán (§ 339 odst. 3 IZ). Po povolení reorganizace mohou věřitelé dokonce dosadit do vedení dlužníka vlastní management (§ 333 odst. 2 IZ) a tím **dlužníka prakticky ovládnout**. Jde nicméně o dosti komplikovanou právní konstrukci, předpokládající značnou shodu a kooperaci věřitelů, která zřejmě není insolvenčním zákonem předpokládána, ani preferována (důvodová zpráva k IZ zde mlčí). O vhodnosti umožnění takovéto *věřiteli vnucené reorganizace* se blíže zmíním v kapitole 7.2.

¹³⁵ Jak ovšem plyne z celkového vyznění této práce, oproti *sanačnímu konkursu* by naopak reorganizace (v jakékoli formě) dle mého názoru upřednostňována být **neměla**.

důvodu neblokovala prosazení reorganizace.¹³⁶ Je zřejmé, že jde o úkol velmi nesnadný, a jak uvidíme dále, může při snaze o jeho naplnění docházet **k určitým ústupkům**, z nichž některé mohou následně **zvyšovat riziko** zneužití reorganizace.¹³⁷

Abychom se mohli blíže zabývat motivací dlužníka, je nutné nejprve vyjasnit, jak a kým je tvořena jeho vůle. Dlužníkem v této práci obecně označuji podnikatelský subjekt (s právní osobností), který se nachází v úpadkové situaci. V případě *dlužníka - fyzické osoby* je situace poměrně jednoduchá v tom, že vůle dlužníka i její projevy (právní jednání) jsou přímo svázány s konkrétní fyzickou osobou.

V případě *dlužníka - právnické osoby* však musíme rozlišovat více osob, které její právní jednání ovlivňují. Již dříve jsme pojmem *management* (viz poznámka pod čarou č. 54) označili osoby ve vedení dlužníka, které nezřídka současně vykonávají funkce statutárních orgánů. Na právní jednání dlužníka však mají logicky zásadní vliv také jeho *vlastníci*,¹³⁸ a to ať už se jedná o jejich vliv prosazovaný formálně skrze působení v některém z orgánů právnické osoby, nebo jejich faktický vliv na rozhodování a právní jednání managementu. Vzhledem k faktu, že vlastníci dlužníka zpravidla mohou (v případě právnických osob) svým většinovým rozhodnutím v rámci působnosti nejvyššího orgánu volit a odvolávat členy statutárního orgánu (tj. zásadně managementu),¹³⁹ je management často označován za „**zmocněnce**“ **vlastníků** a předpokládá se, že bude jednat převážně¹⁴⁰ ve shodě s jejich zájmy.

Je nepochybné, že bude existovat mnoho případů dlužníků, u kterých bude **management různou měrou personálně propojen s vlastníky**. Dosáhne-li tato míra určité úrovně, můžeme pro další úvahy zjednodušeně předpokládat, že pro vůli i motivaci managementu bude platit to samé, co pro vůli a motivaci vlastníků.¹⁴¹ V případech dlužníků s dostatečně **personálně oddělenou strukturou managementu a vlastníků**, je však již třeba **odděleně** uvažovat i s projevy vůle a motivací managementu.¹⁴²

¹³⁶ Tento princip bývá označován jako **princip „distribuce obětí“**, viz například J. Schönfeld (Schönfeld, 2018, s. 87). Ačkoliv jde o fenomén v zásadě **psychologický**, na podporu reorganizace ze strany účastníků řízení má významný vliv. Domnívám se však, že „míru rozdělení obětí“ by měla právní úprava ovlivňovat **jen nepřímo**, a to především tím, že **umožní dostatečnou míru procesní aktivity jak dlužníku, tak věřitelům**. Jakékoliv snaha o právní úpravou vnucené „vyvážení“ prospěchu dlužníka a věřitelů je zřejmě jen stěží realizovatelná, a spíše hrozí, že by v důsledku měla spíše opačný efekt. V tomto směru tak současná právní úprava zřejmě nic vytýkat nelze.

¹³⁷ Jde především o problém **ponechání dispozičních práv dlužníkovu managementu v průběhu reorganizace**, přičemž právo volby a odvolání tohoto managementu zůstává (v případě reorganizace povolené na návrh dlužníka) v rukou vlastníků dlužníka (§ 333 odst. 2 IZ).

¹³⁸ Za *vlastníky* budu v této práci označovat souhrnně osoby, které jsou *členy, společníky, případně akcionáři* dlužníka - právnické osoby. V případě podnikatelského subjektu - fyzické osoby můžeme označení *vlastník* vztáhnout přímo na tuto fyzickou osobou.

¹³⁹ Výjimky z tohoto pravidla, případně omezení stanovená insolvenčním zákonem, budou zmíněna v kapitole 6.2.

¹⁴⁰ V dalším si ovšem ukážeme, že v některých situacích tomu tak být nemusí.

¹⁴¹ Bude tomu tak převážně u malých až středních dlužníků, a to typicky v právní formě veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, někdy i společnosti s ručením omezeným.

¹⁴² Zde půjde především o střední a velké dlužníky, a to typicky v právní formě akciové společnosti, případně také společnosti s ručením omezeným.

Budeme-li se nejprve věnovat úpadkové situaci z pohledu dlužníkůvých **vlastníků**, lze konstatovat, že v jejich případě půjde ve většině případů o snahu získat **alespoň nějaký** budoucí prospěch.¹⁴³ Je tomu tak proto, že vlastníci jsou z pohledu uspokojování svých nároků z majetkové podstaty v insolvenční až na posledním místě.

Z praxe přitom jednoznačně vyplývá, že dlužník nacházející se v **reálném úpadku** je téměř vždy současně také **fakticky předlužen**, a to bez ohledu na to, že k prohlášení úpadku z formálního hlediska dochází častěji z důvodu platební neschopnosti.¹⁴⁴ Je-li ovšem dlužník **předlužen**, naděje vlastníků na finanční prospěch ze zpeněžení majetkové podstaty v rámci sanačního i likvidačního konkursu **jsou mizivé**.¹⁴⁵ Navíc, jak jsme již rozebrali v podkapitole 1.1.1, konkurs pro dlužníka znamená prakticky konec jeho podnikání, v případě *právnícké osoby* pak dokonce její zánik, a tedy logicky i konec účasti vlastníků v ní. Oproti tomu **reorganizace nabízí vlastníkům minimálně naději na budoucí pokračování jejich podnikání**, které by za splnění dalších předpokladů úspěšné reorganizace¹⁴⁶ v budoucnu **zásadně mělo poskytovat vlastníkům určitou hodnotu** (typicky ve formě zisku). Uvedené pochopitelně platí pouze pro variantu reorganizace předpokládající další provoz dlužníkovy závodu, a to **za současného (alespoň částečného) zachování vlastnické pozice původních vlastníků**. Vzhledem k zákonem ponechané volnosti při provedení reorganizace (§ 341 odst. 1 IZ), se nicméně vlastníkům může nabízet i řada dalších možností dosažení prospěchu. Na výslednou podobu reorganizačního plánu přitom vlastníci (ve spolupráci s managementem) mají, resp. mohou mít, výrazný vliv. Na rozdíl od konkursu je totiž v případě reorganizace dlužník **po celou dobu insolvenčního řízení zásadně osobou s dispozičním oprávněním** (§ 229 odst. 3 IZ a § 330 odst. 1 IZ). V případě, že reorganizace **bude povolena na základě návrhu na povolení reorganizace podaného dlužníkem**, zůstává navíc vlastníkům (resp. nejvyššímu orgánu společnosti) i po povolení reorganizace právo (byť omezené) volit a odvolávat členy statutárního orgánu a dozorčí rady, tedy v podstatě **rozhodovat o obsazení managementu dlužníka** (§ 333 odst. 2 IZ).¹⁴⁷ Obzvláště v případě dlužníka s personálním propojením vlastníků a managementu to pak v důsledku

¹⁴³ S ohledem na **vložený vlastní kapitál**, který k podnikání poskytli, jde však ve skutečnosti spíše o **minimalizaci ztrát**.

¹⁴⁴ Je tomu tak proto, že z pohledu dlužníka i věřitele se platební neschopnost dle § 3 odst. 1 IZ lépe prokazuje. Dle výzkumu T. Rakytové provedeném na vzorku 72 reorganizací povolených v letech 2008 až 2012, byl v 68 % případech prohlášen úpadek z důvodu platební neschopnosti, a pouze v 28 % případech pro předlužení. Zbýlých 11 % připadá na hrozící úpadek. (Rakytová, 2013, s. 44)

¹⁴⁵ Literatura v tomto případě obvykle hovoří o tom, že původní, tzv. „reziduální“ nároky vlastníků na aktiva dlužníka (tedy zjednodušeně na majetkovou podstatu) v situaci **předlužení** zanikají. **Velmi zjednodušeně** jde o to, že po dosažení stavu dlužníkovy předlužení již jeho aktiva (v majetkové podstatě) nepostačují ani k uspokojení pohledávek jeho věřitelů. Blíže k uvedenému např. T. Richter (Richter, 2017, s. 87).

¹⁴⁶ Srovnej zejména požadavky na stav dlužníkovy obchodního závodu rozebrané v kapitole 2.2.

¹⁴⁷ Managementem dlužníka v širším smyslu, tak jak tento pojem používám v této práci, přitom mohou být i osoby odlišné od členů statutárního a kontrolního orgánu. Zcela zřejmé je to pak v případě *dlužníka - fyzické osoby*, která takové orgány nemá vůbec.

znamená velkou pravděpodobnost, že **vlastníci budou dlužníka kontrolovat po celou dobu insolvenčního řízení.**¹⁴⁸

Zejména pro neomezeně ručící vlastníky je reorganizace oproti konkursu výhodná i s ohledem na **naději na redukci dlužnickových dluhů** (restrukturalizací jeho pohledávek) a zániku ostatních práv všech věřitelů vůči němu, pokud ovšem reorganizační plán nestanoví jinak (§ 356 odst. 1).

Na základě výše uvedených, byť nezbytně dosti zjednodušených předpokladů, lze konstatovat, že **vlastníci mají přirozenou motivaci preferovat jako způsob řešení úpadku reorganizaci.** Úkolem právní úpravy by zde tedy mělo být **spíše omezení rizik** plynoucích z **ponechání dispozičních práv dlužníku v průběhu celé reorganizace.**¹⁴⁹ Jinak řečeno, jde o to, omezit rizika případné snahy vlastníků (ve spolupráci s managementem) o vyvedení majetku mimo dosah věřitelů.¹⁵⁰ Motivace vlastníků k takovému nežádoucímu chování je přitom vzhledem k jimi vnímané nejistotě dosažení prospěchu při jejich jiném (žádoucím) chování zřejmá.

Poté, co jsme rozebrali motivaci vlastníků dlužníka, je třeba se zaměřit také na motivaci **managementu dlužníka.** Jak již bylo zmíněno, motivaci a postavení dlužnickova managementu v úpadkové situaci má smysl odděleně zkoumat pouze v případech dostatečně **odlišné personální struktury vlastníků a managementu.** Ačkoli je management často považován za „zmocněnce“ vlastníků, a mohli bychom tedy očekávat (a často tomu tak skutečně je), že jeho jednání bude korespondovat s vůlí a motivací vlastníků popsanou výše, ve skutečnosti může management prosazovat i některé **zájmy ryze osobní,** které mohou být se zájmy vlastníků v rozporu.¹⁵¹

V případě zkoumání ryze osobní motivace managementu je situace obtížná v tom, že rozhodování osob tvořících management bude vždy výrazně záviset na jejich **osobnostních** kvalitách, profesionálních schopnostech, míře jejich loajality s vlastníky, atd. Chování těchto osob tak lze dopředu jen těžko odhadovat. Přesto lze v případě managementu (vlastnický nepropojeného s dlužníkem) obecně vycházet z předpokladu, že základní (a často jediný) prospěch pro management **plyne z výkonu jeho funkce a odměny za tento výkon.** *Likvidační konkurs* přitom zcela jistě povede k rychlému zániku funkce managementu. *Sanační konkurs* povede k zániku funkce managementu velmi pravděpodobně, navíc bude rozhodnutí o pokračování managementu ve funkci záviset na libovůli dopředu neznámého nového vlastníka

¹⁴⁸ Je tomu tak proto, že na základě § 333 odst. 2 IZ má věřitelský výbor možnost **pouze zamezit změně** v personálním složení statutárního, resp. kontrolního orgánu dlužníka, **nemůže ale stávající členy odvolat.** Po změnách zavedených revizní novelou (od 1. 1. 2014) mohou nicméně odvolání členů uvedených orgánů věřitelé dosáhnout usnesením schůze věřitelů o odebrání práva dlužníka sestavit reorganizační plán dle § 339 odst. 3 IZ, a ve spojení s ustanovením § 333 odst. 2 IZ *in fine* pak může členy statutárního a kontrolního orgánu volit a odvolávat **věřitelský výbor.** Ponechání možnosti volby a odvolání managementu v rukou vlastníků dlužníka i po povolení reorganizace je nicméně **problematické,** a je častým předmětem odborné diskuze. Blíže k tomu též v kapitole 6.2.

¹⁴⁹ Problematice ponechání dispozičních práv v rukou dlužníka se věnuje blíže také kapitola 6.2.

¹⁵⁰ Insolvenční zákon tak činí mnoha opatřeními, jejichž komplexní rozbor však přesahuje rámec této práce. V dalších kapitolách budou nicméně zmíněna některá opatření týkající se speciálně reorganizace.

¹⁵¹ Taková situace je někdy obecně nazývána také jako tzv. „**problém zmocnění**“, který spočívá právě v konfliktu mezi osobními zájmy managementu a zájmy vlastníků. K problému zmocnění podrobněji viz též T. Richter (Richter, 2017, s. 137).

dlužníková obchodního závodu. *Reorganizace* oproti tomu představuje pro management **alespoň naději** na zachování jeho funkce a prospěchu z ní. Lze tedy uzavřít, že i management má (obecně) přirozenou motivaci prosazovat sanační způsob řešení, a to **především reorganizaci**. Je tomu tak především proto, že české insolvenční právo (po vzoru amerického USBC § 1101) **v případě reorganizace** zásadně ponechává kontrolu nad dlužníkem v rukou managementu po celou dobu insolvenčního řízení.¹⁵² Jde přitom o velmi citlivou otázku, neboť **existuje mnoho argumentů**, proč by management nad dlužníkem nacházejícím se v situaci reálného úpadku kontrolu mít neměl.¹⁵³ Hlavním argumentem, proč některé právní řády ponechávají kontrolu nad dlužníkem v rukou managementu, je především **informační výhoda původního managementu** oproti komukoli jinému, kdo by měl kontrolu nad dlužníkem převzít, a teprve od toho okamžiku se začít seznamovat s dlužníkovou situací.

Dalším (ryze pragmatickým) důvodem pro ponechání kontroly v rukou managementu dlužníka je snaha pozitivně jej motivovat k tomu, aby **včas zahájil insolvenční řízení a prosazoval reorganizaci** s nadějí, že si i v rámci ní udrží své funkce a kontrolu nad dlužníkem.¹⁵⁴ Uvedený, a i v platném českém insolvenčním právu použitý postup, je ovšem dosti sporný a nesystematický. Někdy bývá dokonce (poměrně přiléhavě) nazýván „*legálním korumpováním managementu*“.¹⁵⁵ Pozitivní motivace managementu prosazovat reorganizaci vychází především z ustanovení § 333 odst. 2 IZ, dle kterého mají **v případě insolvenčního návrhu podaného dlužníkem a povolení reorganizace věřitelé jen omezenou možnost dosáhnout odvolání původního managementu**.¹⁵⁶ Případné prosazení reorganizace tak managementu zajišťuje určitou pravděpodobnost, že nebude ze své funkce odvolán, a současně mu zůstane kontrola nad dlužníkem v průběhu celého insolvenčního řízení. Na nevhodnost tohoto zákonného nastavení bude v dalších částech práce (v různých souvislostech) ještě poukazováno.

¹⁵² Osobou s dispozičními právy totiž při reorganizaci zůstává dlužník (§ 229 odst. 3 IZ), který je kontrolován právě managementem.

¹⁵³ Předně se zdá nelogické ponechat kontrolu nad dlužníkem jeho managementu jakožto „zmocněncem vlastníků“ v situaci, kdy insolvenční právo v případě úpadku dlužníka zcela racionálně přenáší rozhodovací pravomoci z vlastníků na věřitele, jakožto na „vlastníky reziduálních nároků na majetek dlužníka“. Dalším argumentem je pak přirozená motivace managementu preferovat sanační způsob řešení úpadku (zejména reorganizaci), **a to bez ohledu na výhodnost tohoto způsobu řešení pro věřitele**, přičemž právě management může výsledný způsob řešení úpadku významně ovlivnit. V neposlední řadě pak jde o samotný fakt, že právě management bývá často hlavní příčinou úpadku dlužníka, a ponechávat mu proto nadále kontrolu nad dlužníkem, a předpokládat u něho větší předpoklady pro úspěšné provedení ozdravení dlužníka než u jiných osob, je **přínejmenším diskutabilní**. Viz též T. Richter (Richter, 2017, s. 135-136).

¹⁵⁴ Zmíněný argument pro ponechání kontroly managementu nad dlužníkem zmiňuje i důvodová zpráva k *revizní novele* (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 72).

¹⁵⁵ (Richter, 2017, s. 138)

¹⁵⁶ Po *revizní novele* IZ (účinné od 1. 1. 2014) má věřitelský výbor možnost dosáhnout odvolání managementu dlužníka v případě, že dlužník nemá právo sestavit reorganizační plán. Zániku práva dlužníka sestavit reorganizační plán přitom mohou věřitelé dosáhnout hlasováním na schůzi věřitelů ve smyslu § 339 odst. 3 IZ, jímž odeberou dlužníkovi právo na přednostní sestavení reorganizačního plánu. Byť tedy jde o možnost věřitelů dosáhnout změny v obsazení managementu dosti komplikovanou, lze uvedenou změnu jistě hodnotit jako alespoň částečné zlepšení.

I přes výše zmíněné výhrady však zřejmě nelze nalézt lepší řešení, než je ponechání kontroly nad dlužníkem v případě řešení úpadku reorganizací **zásadně** v rukou managementu. Dopředu lze sice jen těžko odhadnout, jak úspěšně by se v českých podmínkách dařilo vést dlužníky po povolení reorganizace insolvenčním správcům, nicméně ani z principiálního hlediska nepokládám za vhodné, aby **podnikatelský subjekt při snaze o dosažení zisku** vedla „nezávislá“ osoba typu insolvenčního správce, která by si tak navíc musela vytvářet i **nezbytný podnikatelský úsudek**.

Souhlasit lze jistě také s tím, že management dlužníka by jen těžko hledal motivaci k dosažení povolení reorganizace, pokud by věděl, že jeho úloha po tomto povolení zásadně končí. **Co však za vhodné zcela jistě nepokládám, je ponechávat i po povolení reorganizace volbu a odvolání managementu zásadně v rukou původních vlastníků** (§ 333 odst. 2. IZ), a to i přes dílčí úpravy provedené *revizní novelou*. Pokud totiž insolvenční právo (rovněž až po *revizní novele*, ovšem zcela správně) **ukládá managementu dlužníka povinnost nejpozději od prohlášení dlužníkovra úpadku jednat zásadně v zájmu věřitelů** (viz § 229 odst. 5 IZ ve spojení s § 36 odst. 1 IZ)¹⁵⁷ je zcela nelogické, aby volba a odvolání managementu dlužníka zůstávala v rukou původních vlastníků (§ 333 odst. 2 IZ).¹⁵⁸ Ačkoli má dle důvodové zprávy k *revizní novele*¹⁵⁹ být jedním ze dvou hlavních důvodů ponechání práva vlastníků odvolávat a jmenovat management i po povolení reorganizace snaha motivovat dlužníkův management **včas zahájit** insolvenční řízení, ve skutečnosti **jde dle mého názoru mnohem spíše** a posílení motivace managementu **preferovat reorganizaci oproti konkursu**, viz výklad výše.¹⁶⁰ K takovému nastavení ale nevidím rozumný důvod v situaci, kdy i bez této **uměle vytvořené motivace** je management **zcela přirozeně motivován** k preferenci reorganizace jako způsobu řešení úpadku již samotnou **nadějí** na zachování svých funkcí při současném zachování kontroly nad dlužníkem. Zásadní problém současné úpravy pak spatřuji především v tom, že *sanační konkurs* může být v mnoha případech stejně tak prospěšným, někdy dokonce výhodnějším **sanačním** způsobem řešení úpadku než reorganizace. Tím, že bude insolvenční zákon uměle posilovat motivaci managementu k preferenci reorganizace, nedůvodně **ovlivňuje efektivnost rozhodování o způsobu řešení úpadku**. Domnívám se totiž, že tím, kdo má přirozený zájem na efektivním rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovra úpadku (včetně volby způsobu případné sanace závodu) **jsou především věřitelé**. *Revizní novelou* zavedená možnost věřitelů dosáhnout

¹⁵⁷ Spojením uvedených ustanovení lze dovodit, že nejpozději po rozhodnutí o úpadku platí, že: „[management] je povinen vyvinout veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře. Společnému zájmu věřitelů je povinen dát při výkonu funkce přednost před zájmy vlastními i před zájmy jiných osob.“

¹⁵⁸ Dle tohoto ustanovení sice musí věřitelský výbor potvrdit rozhodnutí valné hromady, nemůže však sám navrhnout jmenování nebo odvolání volených osob (managementu). Vlastníci tak mohou v případě, že dlužník není zbaven práva sestavit reorganizační plán, trvale bránit změně managementu, který dříve jmenovali. Koordinované jednání původních vlastníků a managementu se přitom obecně dá předpokládat i v situacích, kdy není management s vlastníky propojen personálně.

¹⁵⁹ (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 72)

¹⁶⁰ Z jakého důvodu hovoří důvodová zpráva k *revizní novele* v souvislosti s právní úpravou týkající se **pouze reorganizace** (§ 333 odst. 2) jako o **obecné podpoře motivace dlužníkovra managementu k včasnému zahájení insolvenčního řízení** přitom není jasné (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 72).

změny obsazení managementu komplikovanou cestou vedoucí přes hlasování o zbavení práva dlužníka sestavit reorganizační plán, jistě nelze považovat za dostatečnou ochranu práv věřitelů. Ti by dle mého názoru **měli mít možnost aktivně ovlivnit složení managementu dlužníka nezávisle na tom, kdo má právo sestavovat reorganizační plán.** Za vhodnější bych tedy považoval, aby po povolení reorganizace mohl být management dlužníka volen a odvoláván věřitelským výborem **vždy**, nejenom ve specifických případech, jak je tomu dle současné právní úpravy.¹⁶¹ Věřitelé by se tak mohli (prostřednictvím věřitelského výboru) sami rozhodnout, **zda managementu důvěřují, a využijí tak i jeho informační výhodu a ponechají ho ve funkci**, nebo zda management odvolají a jmenují management jiný, který dle jejich názoru povede dlužníka v reorganizaci lépe.

Kromě zákonné úpravy v insolvenčním zákoně má na **motivaci managementu** vliv také úprava korporálního práva obsažená v ZOK. Jde přitom o velmi aktuální problematiku, a to zejména vzhledem k rozsáhlé novele ZOK (Zákon č. 33/2020)¹⁶² nazývané také jako tzv. „*velká novela ZOK*“, jež nabyla účinnosti dne 1. 1. 2021, a která významně mění úpravu odpovědnosti **managementu**¹⁶³ v souvislosti s insolvenčním řízením. I přes mnohé parametrické i procesní změny provedené zmíněnou novelou nadále hrozí managementu v případě, že „*příspěje porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace*“¹⁶⁴ negativní důsledky ve formě **diskvalifikace** (§ 63 odst. 2 ZOK ve spojení s § 66 odst. 1 ZOK), případně též **povinnost vydat do majetkové podstaty prospěch** získaný za poslední 2 roky před zahájením insolvenčního řízení [§ 66 odst. 1 písm. a) ZOK]. Z pohledu posuzování motivace managementu k preferenci reorganizace je ovšem zásadní změnou **zavedení nového institutu**, tzv. „*žaloby na doplnění pasiv*“¹⁶⁵ (§ 66 odst. 1 písm. b) ZOK), která (mimo jiné) nahrazuje dosavadní **ručení** členů orgánů v případě rozhodnutí o úpadku (viz původní § 68 ZOK, který byl novelou zrušen). Dle nové právní

¹⁶¹ Alternativní variantou je přenesení pravomoci jmenovat a odvolávat management dlužníka po povolení reorganizace na insolvenčního správce. Tato varianta však nemá zásadní výhody, naopak přináší určitá rizika v souvislosti s možností určení insolvenčního správce v reorganizačním plánu při „předjednané reorganizaci“ dle § 148 odst. 2 IZ.

¹⁶² (Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, 2021) Uvedená novela (mimo jiné) zpřehlednila a vyjasnila ustanovení původních § 63 až 68 ZOK týkajících se tzv. „úpadkových deliktů“. Dle důvodové zprávy k novele jde především o zpřehlednění a vyjasnění problematiky, zmírnění odpovědnosti členů orgánů, a také o výrazné posílení soudní diskrece v této oblasti. Jaký bude mít posílení soudní diskrece vliv na insolvenční praxi bude možné posoudit až s větším časovým odstupem. V insolvenčních řízeních zahájených před účinností novely (1. 1. 2021) se uplatní původní právní úprava „úpadkových deliktů“.

¹⁶³ Dle § 69 odst. 2 ZOK se odpovědnost kromě současných a bývalých **členů** statutárního orgánu dlužníka týká i osob v obdobném postavení a **dalších osob, které dlužníka fakticky řídí**. Jde tedy kromě orgánů i o jiné osoby ve vedení společnosti. V zásadě se tedy odpovědnost dle ZOK skutečně týká okruhu osob, které jsou v této práci označeny za **management**.

¹⁶⁴ Viz § 66 odst. 1 ZOK

¹⁶⁵ Jde o upravený institut převzatý z francouzského obchodního práva (čl. L 651-1 a násl. *Code de commerce*). Označení institutu používané důvodovou zprávou vychází z nepřesného překladu původního francouzského *l'action en comblement de passif*. Vhodnější by přitom bylo označení *odpovědnost za nedostatek aktiv* dle novějšího francouzského označení „*L'action en responsabilité pour insuffisance d,actif*“. Viz též A. Sigmund (Sigmund, 2020).

úpravy může insolvenční soud v incidenčním sporu na návrh insolvenčního správce¹⁶⁶ v případě, že management „*přispěje porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace*“ rozhodnout o **povinnosti člena managementu poskytnout do majetkové podstaty plnění, a to až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace.**¹⁶⁷ Z pohledu našeho zkoumání je přitom zcela zásadní, že uvedenou povinnost **může soud uložit pouze v případě, že ohledně dlužníka - obchodní korporace byl prohlášen konkurs.** Ačkoli to důvodová zpráva k novele nijak nezmiňuje, jde zřejmě o další snahu **zatraktivnit** (z pohledu motivace dlužníkového managementu) **reorganizaci před konkursem.** Dlužníkův management je tedy motivován usilovat o povolení reorganizace a její úspěšné ukončení i z důvodu, že mu v takovém případě **nehrozí uložení povinnosti „doplnění pasiv“.**¹⁶⁸

Ačkoli zavedení institutu „*žaloby na doplnění pasiv*“ může být principiálním krokem vpřed, a vzhledem k problematické původní právní úpravě ručení orgánů společnosti při úpadku (§ 68 ZOK) jsem i já spíše jeho mírným zastáncem,¹⁶⁹ **v žádném případě však nemohu souhlasit s jeho omezením pouze na případy, ve kterých je prohlášen konkurs.** Paradoxní je zde přitom již samotný fakt, že důvodová zpráva k novele nezmiňuje jediný argument, který by zvolené řešení odůvodnil. Zásadní argumenty proti schválené úpravě přitom zůstávají stejné, jako ve výše zmíněném případě zásadního zamezení možnosti věřitelů odvolat management dlužníka po povolení reorganizace. Ani zde totiž nenacházím ospravedlnění pro neefektivní preferenci reorganizace prostřednictvím zvýšené motivace managementu dlužníka ji prosadit. I zde totiž dochází k nežádoucímu **zvýhodnění reorganizace na úkor zejména sanačního konkursu.** Další posilování motivace managementu k preferenci reorganizace tedy považuji za zcela nesystémové, nadbytečné a z pohledu ovlivnění rozhodování o způsobu řešení úpadku dokonce za spíše škodlivé. Stejně tak vnímám za problematické i samotné prakticky **úplné zbavení odpovědnosti** managementu za porušení povinností **vedoucího k úpadku dlužníka** v případě, kdy bude úpadek následně řešen **reorganizací.**¹⁷⁰ Ani úspěšná reorganizace totiž zdaleka nezaručuje úplné uspokojení oprávněných nároků věřitelů.

¹⁶⁶ Insolvenční správce je povinen podat návrh i tehdy, rozhodne-li tak věřitelský výbor (§ 66 odst. 2 ZOK).

¹⁶⁷ Insolvenční soud zde má (v souladu s koncepcí nové úpravy) velkou diskreci v učení výše plnění do majetkové podstaty. Nejasná se zdá definice horní hranice tohoto plnění, kdy není jasné, zda a k jakému okamžiku do „souhrnu dluhů“ zahrnout dluhy z pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených. Dle důvodové zprávy bude soud o výši plnění do majetkové podstaty zásadně rozhodovat na základě konečné zprávy (§ 302 IZ).

¹⁶⁸ Připomeňme, že vzhledem k tomu, že zákonné ručení dle původního § 68 ZOK bylo novelou zrušeno, jediné ohrožení majetku statutárního orgánu v případě provedení úspěšné reorganizace plyne z odpovědnosti za včasné nepodání insolvenčního návrhu dle § 98 a § 99 IZ.

¹⁶⁹ Spíše než odbornou veřejností často vyčítanou tvrdost původní úpravy, vnímám jako závažnější problém (ve shodě s důvodovou zprávou k „*velké novele k ZOK*“) fakt, že ručení dle původního § 66 ZOK umožňovalo **individuální** uspokojování nároků věřitelů, což v situaci, kdy již bylo vedeno „kolektivní“ insolvenční řízení mohlo vést (z pohledu insolvenčního práva) k „nespravedlivému“ uspokojení věřitelů, byť z jiného zdroje než z majetkové podstaty, a tím také k narušení principu *par conditio creditorum*.

¹⁷⁰ I v případě „*žaloby na doplnění pasiv*“ jde dle důvodové zprávy a zvláštní typ zákonné odpovědnosti, u které je nutná přítomnost protiprávního jednání, vzniku škody spočívajícího v nízké hodnotě majetkové podstaty a jejich příčinné souvislosti.

Za další problematické místo současné právní úpravy ovlivňující **motivaci managementu** dlužníka začít **včas** usilovat o provedení reorganizace pak považují některé nežádoucí důsledky **zákonné povinnosti** dlužníka podat insolvenční návrh **bezodkladně** poté, co se dozvěděl o svém úpadku (§ 98 odst. 1 a 2 IZ). Z hlediska zvýšení šancí na úspěšné provedení reorganizace se totiž všeobecně jeví jako výhodné, aby management dlužníka (spolu s vlastníky) usiloval o **podání insolvenčního návrhu společně s reorganizačním plánem** schváleným potřebnou většinou věřitelů dle § 148 odst. 2 IZ. Jak bude dále zmíněno v kapitole 3.5, takováto forma tzv. „předjednané“ reorganizace (v užším smyslu) totiž kromě předpokladu většinového souhlasu věřitelů s reorganizací, a tedy i předpokladu „konsenzuálního“ průběhu reorganizace přináší i další výhody, z nichž jmenujme především předpoklad **rychlejšího průběhu takové reorganizace** (viz § 148 odst. 2 IZ ve spojení s § 134 IZ). Za **problematické** pak ale lze z tohoto pohledu považovat důsledky ustanovení § 98 odst. 1 a 2 IZ, dle kterého je management dlužníka - podnikatelského subjektu **nacházejícího se v úpadku, povinen** podat na sebe insolvenční návrh **bez zbytečného odkladu poté**, co se o svém úpadku dozvěděl, případně dozvědět měl. V opačném případě je management dlužníka (statutární orgán, resp. jeho členové) vystaven **individuální odpovědnosti** za škodu nebo újmu, kterou **včasným nepodáním** insolvenčního návrhu způsobí věřitelům (viz § 99 odst. 1 IZ).¹⁷¹ Vzhledem ke způsobu určení takové škody nebo újmy (dle § 99 odst. 2 IZ) zde přitom pro členy managementu hrozí **následky zcela fatální**.¹⁷² Vystává zde pak zásadní otázka, a to ta, **kdy vlastně** má management připravit tak komplexní dokument, jakým bývá reorganizační plán, a současně si vyjednat jeho podporu ze strany věřitelů, aby mohl postupovat formou „předjednané“ reorganizace dle § 148 odst. 2 IZ a s insolvenčním návrhem současně předložit reorganizační plán přijatý většinou svých věřitelů. Je přitom zřejmé, že příprava reorganizačního plánu a vyjednání jeho většinové podpory zabere určitý čas (předpokládejme řádově minimálně týdny). Dlužník, resp. jeho management, přitom má současně zákonnou povinnost **bez zbytečného odkladu** po zjištění svého úpadku (tedy řádově dny) **podat insolvenční návrh**. V takové časové tísní nelze předpokládat, že dlužník (resp. jeho management) bude **po zjištění svého úpadku**

(Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, 2020, s. 129)

¹⁷¹ Náhrady škody nebo újmy vzniklé nedodržením povinnosti dle § 99 odst. 1 IZ se může poškozený věřitel po odpovědné osobě (zpravidla členech managementu) domávat soudní cestou u obecných soudů. Jak plyne z § 100 odst. 2 IZ, nejedná se o incidenční spor. U insolvenčního soudu se může poškozený věřitel domávat předběžného opatření, kterým soud uloží odpovědné osobě složení zálohy na náhradu vzniklé škody nebo újmy (§ 100 odst. 2 IZ). Výši této zálohy určuje insolvenční soud dle § 100 odst. 2 IZ. V případě odpovědnosti dle § 99 IZ se přitom dle převažujících názorů odborné veřejnosti i judikatury jedná o odpovědnost objektivní, kdy není třeba zjišťovat, a tedy ani dokazovat **zavinění**. Diskuze se nicméně vedou ohledně důkazního břemene v souvislosti s prokazováním škody nebo jiné újmy a prokazováním příčinné souvislosti. Například V. Glatzová se domnívá, že důkazní břemeno je čisté na straně škůdce. Věřitel dokazuje jen nesplnění povinnosti podat včas insolvenční návrh (Glatzová, 2017, s. 57-59). K opačnému závěru naopak směřují některá soudní rozhodnutí (viz například Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *DOTOM STAVBA, s.r.o.*, sp. zn. VS Praha 3 VSPH 491/2011-A-30 (MSPH 95 INS 1776/2011), ze dne 28. 10. 2011. V této věci tedy zřejmě nezbude, než vyčkat na definitivní ustálení judikatury.

¹⁷² § 99 odst. 2 IZ zní: „*Škoda nebo jiná újma podle odstavce 1 spočívá v rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel*“.

schopen k insolvenčnímu návrhu připojit reorganizační plán ve smyslu § 148 odst. 2 IZ.¹⁷³ Insolvenční zákon tak **reálně motivuje** management (resp. dlužníka) postupovat podle § 148 odst. 2 IZ **zásadně jen v případech**, kdy management přípravu postupu dle § 148 odst. 2 IZ zahájí s dostatečným předstihem před tím, **než nastane jeho úpadek**, tj. zásadně v situaci, **kdy mu úpadek teprve hrozí**. Navíc nelze vyloučit, že i v případech, kdy dlužníkům management zahájí přípravu reorganizačního plánu a vyjednávání jeho podpory ze strany věřitelů ještě v okamžiku, kdy mu úpadek teprve hrozí, dojde během této přípravy k úpadku reálnému, a managementu tak opět vznikne **povinnost bezodkladně podat insolvenční návrh** dle § 98 odst. 1 IZ. Již dříve zmíněná **hrozba** přísné zákonné sankce za nesplnění této povinnosti (odpovědnost dle § 99 IZ) tak **v rozporu** s ostatními ustanoveními insolvenčního zákona působí na management dlužníka silně **demotivačně** z pohledu jako podpory „předjednané“ reorganizace ve smyslu § 148 odst. 2 IZ.

Obzvláště nevhodné jsou pak důsledky stávající **bezodkladné** zákonné povinnosti dlužníka (resp. jeho managementu) podat na sebe insolvenční návrh tehdy, kdy sice lze vzhledem ke stavu obchodního závodu dlužníka o reorganizaci reálně uvažovat (a i dlužník o ni chce poctivě usilovat), ale dlužník **nesplňuje „kvantitativní“ test vstupu do reorganizace dle § 316 odst. 4 IZ**. Pro takového „podlimitního“ dlužníka je totiž jedinou možností jak docílit reorganizace včasné předložení reorganizačního plánu přijatého potřebnou většinou věřitelů dle § 316 odst. 5 IZ. Přitom ale v případě, kdy takový dlužník splnil svou **zákonnou povinnost** podat insolvenční návrh **bezodkladně po zjištění svého úpadku** (§ 98 odst. 1 IZ), **musí** reorganizační plán (přijatý většinou věřitelů) dle § 316 odst. 5 IZ **předložit soudu nejpozději do rozhodnutí o úpadku**.¹⁷⁴ K rozhodnutí o úpadku ale v případě **insolvenčního návrhu dlužníka** dojde dle § 134 IZ **zásadně nejpozději do 15 dnů od podání insolvenčního návrhu**.¹⁷⁵ Z uvedeného plyne, že dlužník - podnikatelský subjekt, který nesplňuje „kvantitativní“ test vstupu do reorganizace, má od okamžiku zjištění svého úpadku a následného splnění své zákonné **bezodkladné povinnosti** podat na sebe insolvenční návrh, **zásadně pouze 15 dní na tvorbu reorganizačního plánu a zajištění jeho přijetí většinou věřitelů. V opačném případě u takového dlužníka není reorganizace možná.** Při nepředložení věřiteli přijatého reorganizačního plánu do okamžiku rozhodnutí o úpadku totiž

¹⁷³ Nedomnívám se přitom, že by obavy managementu z odpovědnosti za včasné nepodání insolvenčního návrhu nějak zásadně ovlivňovala možnost se případně odpovědnosti zbavit využitím liberace dle § 99 odst. 3 IZ, tedy následným prokazováním, že prodlení s podáním insolvenčního návrhu způsobené nutnou přípravou reorganizačního plánu **nemělo vliv na „rozsah částky určené k uspokojení věřitelů“**.

¹⁷⁴ Možnost požádat o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu až o 30 dnů dle § 316 odst. 6 IZ zde totiž **nepřichází v úvahu**, neboť takové prodloužení lhůty je možné jen v případě, kdy insolvenční návrh podal věřitel. § 316 odst. 5 byl přitom upraven tzv. *revizní novelou*, když dle původní úpravy bylo možné reorganizační plán předkládat až do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku. Za důvody této změny uvádí důvodová zpráva k *revizní novele* především snahu o zrychlení řízení a podporu pouze aktivních dlužníků (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 71). Mnou uvedený problém pak důvodová zpráva nijak nezmiňuje. Je nicméně zřejmé, že ani dalších 15 dní navíc (dle původní úpravy) by situaci zásadně neřešilo.

¹⁷⁵ Předpokladem pro rozhodnutí soudu o úpadku do 15 dnů od podání insolvenčního návrhu dlužníkem je osvědčení rozhodných skutečností, kterými dlužník v návrhu dokládá svůj úpadek (§ 132 odst. 1 IZ). Rozhodnutí soudu o úpadku do 15 dnů brání i překážky uvedené v § 132 odst. 3 IZ. **Nelze však přijmout** způsob řešení, kdy by uvedené důvody odložení rozhodnutí o úpadku měly/mohly být využívány „podlimitními“ dlužníky usilujícími o postup dle § 316 odst. 5 IZ **k získání potřebného času**. K tomu zcela jistě uvedené instituty neslouží a sloužit by neměly.

insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku spojí rozhodnutí o způsobu řešení úpadku **konkursem** (§ 148 odst. 1 IZ). Je zřejmé, že ve velmi krátkém čase (cca 15 dní) bude dlužníková šance na přípravu a přijetí reorganizačního plánu mizivá.¹⁷⁶ Uvedený problém přitom zásadně neřeší ani možnost dlužníka navrhnout vyhlášení moratoria (§ 115 IZ). Moratoriem by sice „podlimitní“ dlužník mohl dosáhnout potřebného odložení rozhodnutí o úpadku až o zhruba 4 měsíce,¹⁷⁷ nicméně patřičně **odůvodněný** návrh na moratorium (§ 116 odst. 1 IZ) je dlužník povinen podat nejpozději **do 7 dnů** od podání svého insolvenčního návrhu (§ 115 IZ). K návrhu přitom musí mimo jiné připojit „*písemné prohlášení většiny jeho věřitelů, počítané podle výše jejich pohledávek, že s vyhlášením moratoria souhlasí*“ (§ 116 odst. 2 IZ). Získat potřebný písemný souhlas většiny věřitelů ve **velmi omezeném čase** bude ovšem pro dlužníka, který s věřiteli do té doby nejednal, opět jen velmi obtížné.

Nedomnívám se přitom (a nevidím pro to ani žádný rozumný důvod), že by měla být výše zmíněná **významná omezení** šancí na úspěšné využití „předjednané“ reorganizace dle § 148 odst. 2 IZ, respektive využití reorganizace „podlimitním“ dlužníkem vůbec (§ 316 odst. 5 IZ) **žádaným stavem**. Neshledávám totiž důvod, proč by insolvenční zákon neměl umožnit **zahájit přípravu reorganizace postupem podle § 148 odst. 2 IZ, resp. dle § 316 odst. 5 IZ** až v okamžiku, **kdy u dlužníka již úpadek fakticky nastal**. Uvedené platí obzvláště s ohledem na v praxi pozorovaný fakt, že management dlužníka se obvykle do poslední chvíle snaží ekonomické problémy řešit **mimo** formální insolvenční řízení, hrozbu úpadku si nepřipouští, a o formálním způsobu řešení své špatné ekonomické situace obvykle začíná uvažovat až v situaci, **kdy u něj úpadek fakticky již nastal**. Přitom právě možnost **neformálního** vyjednávání s věřiteli a příprava reorganizačního plánu dle § 148 odst. 2 IZ, resp. § 316 odst. 5 IZ **i během již nastalého faktického úpadku, a až následná, relativně rychlá formální reorganizace** by i pro management smýšlející výše uvedeným způsobem jistě byla akceptovatelnou a mnohdy i výhodnou variantou. Za zřejmě ještě důležitější však považuji vůbec umožnit „podlimitním“ **dlužníkům** reálně uvažovat o **reorganizaci i v případě, kdy jejich úpadek již fakticky nastal**, a to i tehdy, pokud takový dlužník ještě nemá dostatečně připravený reorganizační plán, resp. předjednanou podporu takového plánu ze strany věřitelů.¹⁷⁸

¹⁷⁶ Na uvedené nemá zásadní vliv ani fakt, že 15 denní lhůta stanovená v § 134 IZ je lhůtou pouze pořádkovou, ani to, že odpovědnost managementu za nepodání insolvenčního návrhu dle § 98 odst. 1 IZ nemusí být vždy oprávněným věřiteli uplatňována. Pro management bude vždy existovat reálné riziko uplatnění náhrady škody z titulu zmíněné odpovědnosti. V každém případě jde o nevhodné působení řady provázaných ustanovení vůči „podlimitnímu“ dlužníku, který se chce poctivě pokusit o reorganizaci až v okamžiku, kdy u něho úpadek nastal.

¹⁷⁷ Uvedený interval vyplývá z § 119 IZ ve spojení s § 120 odst. 1 IZ a také § 134 IZ, dle kterého neskončí pořádková lhůta kterou má soud k rozhodnutí o úpadku dříve, než **10 dnů od zániku moratoria**.

¹⁷⁸ Zde lze pochopitelně namítat, že situace faktického úpadku zpravidla **nenastává náhle**, a dlužník (resp. jeho management) mohou reorganizaci připravit včas. Reálné chování managementu je však často odlišné, a nedomnívám se, že je žádoucí jen z důvodu takového chování dlužníkového managementu **snížovat šanci věřitelů na vyšší celkové uspokojení pohledávek** v případech, ve kterých je toho možné dosáhnout právě **reorganizací**. Za další je nutné zmínit, že zejména v případech objektivních externích příčin dlužníkového úpadku může dlužníkům úpadek skutečně nastat velmi rychle a nečekaně. Příkladem takové příčiny může být například nezaviněná ztráta klíčového obchodního partnera. Dalším a velmi aktuálním příkladem

Na druhou stranu je nepochybné, že zákonnou povinnost dlužníků podávat na sebe **včas** insolvenční návrhy je nutné zachovat.¹⁷⁹ Výše zmíněný problém tedy nemá jednoduché řešení. Jistým řešením by mohla být úprava § 98 IZ v tom smyslu, že povinnost dlužníka - podnikatelského subjektu podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu po zjištění úpadku **nevzniká tehdy, když dlužník bez zbytečného odkladu po zjištění svého úpadku zahájí přípravu postupu** dle § 148 odst. 2 IZ, resp. dle § 316 odst. 5 IZ, řádně v této přípravě pokračuje a v přiměřené době potřebné pro takovou přípravu **podá insolvenční návrh**.¹⁸⁰ Přiměřenost takové doby by přitom (v případě potřeby) následně posuzoval soud, a to zřejmě zejména obecný soud v nalézacím řízení v souvislosti s rozhodováním o povinnosti nahradit škodu nebo jinou újmu způsobenou porušením povinnosti podat insolvenční návrh (§ 98 IZ ve spojení s § 99 odst. 1 IZ),¹⁸¹ případně též insolvenční soud v rámci vydávání předběžného opatření ukládajícího povinnost složit zálohu na náhradu škody nebo jiné újmy dle § 100 IZ. Nevýhodou uvedeného řešení je ovšem **možnost zneužívání** navržené výjimky některými dlužníky - podnikatelskými subjekty k vyvázání se z povinnosti podat včas insolvenční návrh (§ 98 IZ) a managementem těchto dlužníků pak k vyvázání se z odpovědnosti dle § 99 IZ. Příprava reorganizačního plánu a vyjednávání o jeho podpoře ze strany věřitelů **totiž nemusí vést k očekávanému výsledku**, proto **není možné** navrženou výjimku vázat jen na případy, ve kterých bude následně předložen reorganizační plán buď společně insolvenčním návrhem dle § 148 odst. 2 IZ, nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku dle § 316 odst. 5 IZ.

Jinou možností, která by ovšem řešila pouze možnost postupu dlužníka dle § 316 odst. 5 IZ v případě, kdy není reorganizační plán předkládán současně s insolvenčním návrhem (i to by však postačovalo k řešení výše zmíněného problému vznikajícího „podlimitním“ dlužníkům) by mohlo být zavedení výjimky z povinnosti soudu rozhodnout o dlužníkově insolvenčním návrhu **do 15 dnů** od jeho podání (§ 134 IZ). Taková výjimka by se vztahovala na dlužníky, kteří k insolvenčnímu návrhu **připojili návrh na povolení reorganizace**¹⁸² a u nichž soud současně shledá, že **připadá v úvahu jejich úspěšná reorganizace**. Soud by přitom musel vycházet zejména ze skutečností uvedených v insolvenčním návrhu a jeho přílohách. O úpadku by pak soud rozhodl **v době přiměřené** pro možnost dlužníka připravit a předložit reorganizační plán postupem dle § 316 odst. 5 IZ. Takové řešení ovšem přináší obtíže při

takové příčiny (tentokrát globálnějšího charakteru) je ostatně i právě probíhající (v letech 2020-21) pandemie zapříčiněná koronavirem SARS-CoV-2.

¹⁷⁹ Důvod existence této povinnosti a s ní spojené odpovědnosti je zřejmý. Má formou negativní motivace zajistit, aby management dlužníků podával insolvenční návrhy včas, tj. v okamžiku, kdy je šance na větší celkové uspokojení věřitelů. Na druhou stranu však současná právní úprava založená na *jednotném řízení* evidentně nezohledňuje některé specifika reorganizace.

¹⁸⁰ Při postupu dle § 148 odst. 2 IZ (předložení reorganizačního plánu společně s insolvenčním návrhem) jsou vždy splněny i podmínky § 316 odst. 5 IZ (předložení reorganizačního plánu do rozhodnutí o úpadku). Bude-li mít „podlimitní“ dlužník v situaci faktického úpadku dostatek času k přípravě reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 IZ, nebylo by pak zřejmě ani třeba výjimku z povinnosti podat insolvenční návrh rozšiřovat i na přípravu reorganizace postupem dle § 316 odst. 5 IZ.

¹⁸¹ Žaloba o náhradu škody nebo jiné újmy se podle § 100 odst. 2 IZ podává u příslušného soudu a není incidenčním sporem.

¹⁸² Takovou možnost má dlužník již podle stávající právní úpravy, viz § 318 odst. 1 IZ.

posuzování skutečného stavu dlužníka soudem, navíc jde obecně proti žádoucí snaze zkracovat insolvenční řízení. Ani nejasné vymezení časového odkladu rozhodnutí o úpadku jistě není ideálním řešením.

I přes uvedená negativa tak mírně preferuji první zmíněnou variantu řešení (výjimka z povinnosti bezodkladně podat insolvenční návrh dle § 98 IZ), která ve vhodných případech poskytuje dlužníkům možnost **neformálně** připravit reorganizaci ještě **před** zahájením insolvenčního řízení i v případech, kdy již jejich úpadek fakticky nastal. Tato varianta neprodlužuje samotné insolvenční řízení, naopak předpokládá jeho kratší průběh, a to i v důsledku toho, že současně podporuje i širší využívání postupu dle § 148 odst. 2 IZ, tj. podání „předjednaného“ reorganizačního plánu společně s insolvenčním návrhem.

2.4. Motivace věřitelů

Právě věřitelé dlužníka jsou těmi, kterým se insolvenční právo snaží zajistit co možná nejvyšší a zásadně rovné uspokojení jejich pohledávek [§ 1 písm. a) IZ]. Proto jsou to především věřitelé, komu insolvenční zákon poskytuje řadu prostředků k ovlivnění průběhu insolvenčního řízení, což se mimo jiné projevuje také v jejich možnosti výrazně se podílet na **volbě způsobu řešení dlužníkovra úpadku** (viz § 150 IZ a § 184 odst. 2 IZ). V důsledku toho tak zásadně¹⁸³ není možné **prosadit reorganizaci** jako způsob řešení úpadku **bez její většinové podpory věřitelů**. Na konkrétním způsobu výkonu práv věřitelů během reorganizace potom také do značné míry **závisí i její úspěšné ukončení**. Zabývat se tedy **motivací věřitelů** jako základním předpokladem vedoucím k jejich podpoře reorganizace, ideálně pak ve spojení s jejich aktivní účastí na její přípravě a realizaci, je **zcela zásadní**.

I přesto, že je skupina věřitelů dlužníka často značně nehomogenní, pokusme se nejprve nastínit obecné předpoklady toho, aby věřitelé jako celek reorganizaci jakožto způsob řešení úpadku podporovali. Přihlášení věřitelé dlužníka (tzv. „předinsolvenční“ věřitelé), kteří mohou v rámci insolvenčního řízení uplatňovat svá zákonem přiznaná práva,¹⁸⁴ jsou odbornou literaturou obvykle označováni jako věřitelé, kteří mají **v situaci faktického úpadku** dlužníka tzv. **reziduálními nároky na potenciální výnos z majetkové podstaty** dlužníka, a to bez ohledu na to, jakým způsobem (likvidačním nebo sanačním) bude tento výnos realizován.¹⁸⁵ Konstrukce *reziduálních* (tedy „zbytkových“) *nároků* věřitelů nám zde pomáhá ozřejmit fakt, že v situaci, kdy je dlužník **fakticky předlužen**, tj. souhrn jeho dluhů převyšuje hodnotu jeho majetku (§ 3 odst. 4 IZ), **vlastníci dlužníka fakticky „ztrácí“¹⁸⁶ (z titulu své účasti na dlužníkovi) nárok na jakýkoli výnos z majetkové podstaty, přičemž potenciální „zbytek“ výnosů z majetkové podstaty dlužníka (po odečtení nákladů insolvenčního řízení a uspokojení prioritních pohledávek dle § 168 a § 169 IZ), připadá k rozdělení mezi věřitele**. Je zřejmé, že uvedená konstrukce *reziduálních nároků*

¹⁸³ K některým výjimkám, které mohou nastat v případě neaktivity věřitelů blíže v části 4.

¹⁸⁴ V praxi budou nejvýznamnější především práva hlasovací (viz § 51 odst. 4 IZ a výklad dále).

¹⁸⁵ Konstrukce *reziduálních nároků* má přitom **ryze ekonomický původ** a při použití v této práci bude vycházet z mnoha zjednodušení. Konstrukci *reziduálních nároků* je proto v našem případě třeba brát s určitou rezervou. Přesto je svojí názorností vhodnou pomůckou k osvětlení mechanismu ekonomického rozhodování věřitelů.

¹⁸⁶ V ekonomickém, **nikoli právním** smyslu tohoto slova. Opět je třeba upozornit, že se zde jedná o značné zjednodušení

věřitelů je odvislá od mnoha podmínek. Předně je nutné, aby výnos z majetkové podstaty byl tak vysoký, aby pokryl **prioritní** pohledávky (viz dále), tj. aby vůbec existoval **potenciální** nenulový „zbytek“. Uvedená konstrukce dále předpokládá, že dlužník je ve stavu **faktického předlužení**, tj. zanikly nároky vlastníků vzniklé z titulu jejich účasti na dlužníkovi. To přitom zpravidla nebude splněno v případech teprve hrozícího úpadku, případně v situaci sice již úpadku faktického, ale pouze ve formě *platební neschopnosti*, nikoli též předlužení.¹⁸⁷ I přes právě uvedená omezení lze nicméně konstrukci *reziduálních nároků* pro mnohé úvahy s úspěchem využít, neboť uvedené zjednodušující předpoklady bývají pro typické případy úpadkových situací (ve kterých lze předpokládat **nebagatelní výnos** z majetkové podstaty) **obvykle splněny**.

S právě popsané konstrukce *reziduálních nároků* lze dovést důvod, proč insolvenční právo **svěřuje zásadní rozhodovací pravomoci ohledně způsobu řešení úpadku právě věřitelům**. Jsou to totiž právě věřitelé, kteří mají přirozenou ekonomickou motivaci k maximalizaci výnosu z majetkové podstaty dlužníka. Právě **výše výnosu** z majetkové podstaty dosaženého **zvoleným způsobem řešení úpadku** a určeného k rozdělení mezi věřitele, by měla být pro **racionálně** smýšlející věřitele **motivací k preferenci nejefektivnějšího možného způsobu řešení úpadku**.

Ve skutečnosti je však rozhodování věřitelů v insolvenčním řízení obvykle mnohem komplikovanějším procesem. Pro tuto chvíli se pro naše účely zkoumání motivace věřitelů zaměříme pouze na rozhodování věřitelů **o volbě vhodného způsobu řešení úpadku**.

Předně je třeba poznamenat, že rozhodování věřitelů se v insolvenčním řízení opírá vždy o více či méně přesný **odhad budoucí situace**, která ovšem bývá v reálných úpadkových situacích často velmi nestabilní, a věřitelé tak musí při svém rozhodování vždy zohledňovat a **odhadovat míry rizika** všech svých jednotlivých budoucích kroků, včetně vyjádření podpory **určitému způsobu řešení úpadku**. Další zásadní komplikací je fakt, že ani skupina věřitelů **s právem hlasovat na schůzi věřitelů** ve skutečnosti není homogenní, což má za následek, že **někteří věřitelé** mají při uspokojování z výnosu majetkové podstaty **přednostní práva**.¹⁸⁸ Tato skutečnost však zásadně mění dosud popsanou situaci v tom smyslu, že ve skutečnosti jsou v konkrétním insolvenčním případě (a v **konkrétním okamžiku**) věřiteli s *reziduálními nároky* na výnos z majetkové podstaty **pouze někteří** z přihlášených věřitelů. Podle struktury věřitelů a aktuálního stavu majetkové podstaty přitom může být **potenciálním „reziduálním věřitelem“** buď celá **skupina věřitelů**, uvnitř které dochází k poměrnému uspokojení z výnosu z majetkové podstaty, stejně jako může být v daný okamžik potenciálním věřitelem s reziduálním nárokem pouze **jeden konkrétní věřitel**. Situace je o to komplikovanější, že i pro samotné jednotlivé věřitele je obtížné odhadnout, zdali jsou právě oni v daný okamžik věřiteli s reziduálním nárokem. Tato jejich nejistota přitom

¹⁸⁷ Jak jsme však již zmínili dříve, přestože je o úpadku obvykle formálně rozhodnuto na základě zjištěné *platební neschopnosti*, fakticky je dlužník velmi často současně také ve stavu *předluženosti*, případně se do ní v krátkém čase dostává.

¹⁸⁸ I v případě, že z našich úvah vyloučíme všechny věřitele, kteří dle § 51 odst. 4 IZ nejsou oprávněni na schůzi věřitelů hlasovat, i ve skupině zbylých věřitelů vznikají ze zákona **prioritní nároky** na uspokojení z výnosu majetkové podstaty, a to obvykle především z důvodu zajištění pohledávek (§ 167 IZ).

nabývá **dramaticky na významu** především v případě zvažování potenciálního řešení úpadku **reorganizací**, ve které se dá očekávat **prominutí části dluhů** v důsledku jejich **restrukturalizace** (§ 341 odst. 1 písm. a) IZ), což v konečném důsledku způsobuje dopředu jen **těžko odhadnutelnou pozici** jednotlivých věřitelů.¹⁸⁹ Zásadní vliv zde pochopitelně mají relevantní **informace včas dostupné věřitelům**, přičemž i mezi jednotlivými věřiteli přirozeně vzniká **informační asymetrie**. Situace se navíc často **významně mění v čase**, což rozhodování věřitelů o vhodném postupu dále ztěžuje. I za takových podmínek je přitom nutné mít na paměti, že v insolvenčním řízení musí mít rozhodovací procesy věřitelů **kolektivní povahu**, což mimo jiné klade vysoké nároky na **nastavení procesu hlasování věřitelů**. Přitom právě pravidelně přítomná značná **nehomogenost nároků věřitelů** vede ke složitému určování nutných většin při hlasování, nastavování kvora a při případném rozdělování věřitelů do skupin.¹⁹⁰

Než se však budeme věnovat nehomogenosti věřitelů, považuji za důležité formulovat obecný závěr, že právě věřitelé jsou **jako celek** tou skupinou (**a jedinou**), která je (při všech přijatých zjednodušeních a bez uvažování dalších okolností) ve svém ekonomickém zájmu **přirozeně motivována** zvolit takový způsob řešení úpadku, **který zajistí maximální výnos z majetkové podstaty dlužníka** (vnímáno přitom jak z pohledu celkového uspokojení věřitelů jako celku, tak z pohledu ekonomické efektivity obecně). Uvedené znamená, že v případě, kdy to stav dlužníka umožňuje (kladná hodnota *going-concern*), budou věřitelé jako celek motivováni k podpoře **fakticky sanačního řešení**, a to podle **předpokládaného ekonomického výnosu** buď *sanačního konkursu*, nebo *sanační reorganizace*.¹⁹¹ Obdobně budou věřitelé v případě dlužníka, jehož stav efektivní sanaci neumožňuje, motivováni volit dle výše očekávatelného výnosu mezi *likvidačním konkursem* a *likvidační reorganizací*.¹⁹²

Je tedy zřejmé, že za dříve přijatých zjednodušujících předpokladů **jsou to právě věřitelé jako celek**, kteří, pokud jim k tomu insolvenční právo vytvoří vhodné podmínky a **vypořádá se s problémem jejich nehomogenosti**, budou **přirozeně motivováni** dosáhnout **fakticky sanačního řešení** úpadkové

¹⁸⁹ Mám za to, že právě tato, v literatuře nezmiňovaná okolnost, způsobující z pohledu jednotlivých věřitelů jen stěží překonatelnou **nejistotu** ohledně jejich **podílu na budoucím výnosu z majetkové podstaty** v případě řešení úpadku **reorganizací**, má nezanedbatelný vliv na jejich (případném) rozhodování o způsobu řešení úpadku (§ 150 a § 151 IZ). Na druhou stranu se tím opět ukazují výhody „předjednané“ reorganizace, při jejímž využití je v důsledku existujícího a dostupného návrhu reorganizačního plánu **nejistota věřitelů výrazně redukována**.

¹⁹⁰ O této problematice více v kapitole 4.2 a 5.4.

¹⁹¹ Zde pokládám za nutné zmínit, že v případě předpokladu řešení úpadku *fakticky sanačním způsobem*, tedy způsobem předpokládajícím **pokračující provoz závodu**, je třeba z pohledu věřitelů zvážit fakt, že část výnosů z majetkové podstaty (budoucího ekonomického zisku závodu) **případně budoucím vlastníkům závodu**. Jak jsme totiž již uvedli dříve, pokračování provozu závodu si reálně nelze představit bez participace **budoucích** vlastníků (provozovatelů) obchodního závodu na výnosech z jeho budoucího provozu. Uvedené přitom platí jak pro *sanační konkurs* (zde bude budoucí užitek vlastníků reflektovat prodejní cena závodu) i *sanační reorganizaci*. Naopak, při *fakticky likvidačním* způsobu řešení úpadku (ukončení provozu závodu), není třeba s nároky budoucích vlastníků kalkulovat. Právě uvedené však pochopitelně nic nemění na popisovaných základních principech rozhodování věřitelů.

¹⁹² Je třeba poznamenat, že uvedený obecný princip efektivního rozhodování věřitelů byl až donedávna (do 31. 3. 2019) nepříznivě ovlivněn rozdílnou úpravou **opravy výše DPH při reorganizaci a konkursu** v zákoně o dani z přidané hodnoty (Zákon č. 235/2004 Sb. Zákon o dani z přidané hodnoty., 2004). Novelizace uvedeného zákona popisovaná v kapitole 1.2 přinesla v tomto směru výrazné zlepšení.

situace dlužníka (tedy pokračování v provozu dlužníkovy závodu, a to včetně všech „celospolečenských“ výhod s tím spojených) **v případech k tomu vhodných**, a to ať už formální cestou *sanační reorganizace*, nebo *sanačního konkursu*.¹⁹³ Domnívám se, že právě tohoto faktu by mělo insolvenční právo **v maximální možné míře využívat**, a namísto zřetelné tendence uměle motivovat management dlužníka k podpoře reorganizace **zajistit, aby přirozená motivace věřitelů zvolit optimální způsob řešení úpadku nebyla narušena nevhodnými zákonnými opatřeními**. Racionální rozhodování věřitelů ve prospěch reorganizace může být negativně ovlivněno zejména (z pohledu věřitelů) **zvýšeným rizikem** při provádění reorganizace. Obavy věřitelů přitom často plynou **z nedostatečné důvěry věřitelů v dlužníka, resp. jeho management**. Toto riziko je přitom paradoxně zvyšováno právě opatřeními majícími zajistit (dle mého názoru zcela nadbytečně) podporu reorganizace ze strany managementu dlužníka. Zde mám na mysli zejména zásadní nemožnost věřitelů dosáhnout obměny managementu dlužníka, který ztratil jejich důvěru (§ 333 odst. 2 IZ). Mám za to, že namísto této (ve výsledku **kontraproduktivní**) snahy jednostranně motivovat k podpoře reorganizace dlužníkův management, by k **možnosti (nikoliv nedůvodné preferenci)** využití reorganizace, jakožto způsobu řešení úpadku založeného primárně na **dohodě a kooperaci** věřitelů s dlužníkem, vedla opatření zajišťující maximální možnou a včasnou **informovanost** věřitelů,¹⁹⁴ která by, kromě **zefektivnění** rozhodování věřitelů, rovněž **zmírnila vnímání rizika reorganizace** ze strany věřitelů, a současně tím nepřímou přispěla k posílení potřebné **důvěry** mezi dlužníkem a věřiteli.

2.4.1. Nehomogenost věřitelů

Pro skupinu věřitelů dotčených insolvenčním řízením je typická jejich nehomogenost. Jak jsme již naznačili v předchozím textu, pro účely našich úvah týkajících se motivace věřitelů s reálnou možností ovlivňovat průběh insolvenčního řízení bude vhodné vyloučit skupinu věřitelů s pohledávkami

¹⁹³ V této souvislosti nejsou bez zajímavosti výstupy studie, kterou publikovali v roce 2008 A. S. Davydenko a R. J. Franks (*Do Bankruptcy Codes Matter?*), a kterou dále cituje J. Schönfeld (Schönfeld, 2018, s. 251). Autoři studie porovnali výsledky pokusů o sanaci v různých zemích (Francie, Německo, Velká Británie), přičemž dospěli k překvapivému závěru, že výsledky jsou nejhorší v zemi, která ve svém právním řádu **silně preferuje sanační řešení a zachování pozic zaměstnanců** (Francie). Naopak stát s nejliberálnějším přístupem (Velká Británie), založeným na velké volnosti rozhodování věřitelů vykazoval nejvyšší počet obchodních závodů se zachovalým provozem.

¹⁹⁴ K jedné z možností jak toho dosáhnout s využitím znaleckého posudku viz kapitola 4.4.

vyjmenovanými v § 51 odst. 4 IZ,¹⁹⁵ kteří jsou z důvodů **povahy jejich pohledávek**¹⁹⁶ prakticky vyloučeni z práva spolurozhodovat o průběhu insolvenčního řízení, když je jim **odebráno právo hlasovat na schůzi věřitelů** (§ 51 odst. 4 IZ), a v důsledku ustanovení § 59 odst. 1 IZ je většině z těchto věřitelů odebráno také právo účasti ve věřitelském výboru.¹⁹⁷

V souvislosti s oprávněním věřitelů hlasovat na schůzi věřitelů si na tomto místě nicméně nemohu odpustit zmínit problematičnost stávající právní úpravy, která ve svém § 51 odst. 4 IZ znemožňuje hlasovat **věřitelům s přihlášenými podmíněnými pohledávkami s dosud nesplněnou odkládací podmínkou**. Mezi těmito věřiteli však mohou být věřitelé s **nebagatelní** přihlášenou pohledávkou, jejíž odkládací podmínka bude splněna **velmi pravděpodobně**. Typickým příkladem bude odkládací podmínka (nikoliv však doložení času)¹⁹⁸ spojená s určením času ve formě konkrétního budoucího okamžiku, a to třeba i okamžiku, který nastane v blízké budoucnosti. Taková pohledávka je pak fakticky velmi podobná přihlášené, dosud **nesplatné pohledávce**, se kterou ovšem dle insolvenčního zákona **hlasovací práva spojena jsou**.¹⁹⁹ K omezení hlasovacích práv věřitele s legitimním majetkovým zájmem na výsledku insolvenčního řízení zde tedy **nevidím důvod**. Řešení uvedeného problému však ztěžuje fakt, že u

¹⁹⁵ § 51 odst. 4 IZ zní: „Není-li dále stanoveno jinak, nemají hlasovací právo věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou (§ 168), věřitelé s pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (§ 169), věřitelé s pohledávkami vyloučenými ze způsobu řešení úpadku (§ 170), věřitelé s podřízenými pohledávkami (§ 172) a do doby splnění odkládací podmínky věřitelé, kteří přihlásili pohledávky vázané na odkládací podmínku“ Pamatovat je rovněž nutné na pravidlo § 177 odst. 6 IZ, (zavedené tzv. akreditační novelou - zákon č. 64/2017 Sb.), dle kterého musí **někteří** věřitelé, kteří nabyli pohledávku postoupením nebo podobným způsobem, a to později než 6 měsíců před zahájením insolvenčního řízení, pro možnost hlasovat ohledně této své pohledávky splnit informační povinnost dle § 177 odst. 2 IZ.

¹⁹⁶ V případě věřitelů s pohledávkami za majetkovou podstatou a pohledávkami jim na roveň postavenými je tomu tak proto, že jejich pohledávky jsou v insolvenčním řízení zvýhodněny. V ostatních případech pak proto, že jejich pohledávky se buď v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170 IZ), nebo je reálná šance na jejich alespoň částečné uspokojení mizivá (§ 172). Viz též T. Richter (Richter, 2017, s. 116). Právo společníků nebo členů dlužníka hlasovat o přijetí reorganizačního plánu dle § 347 odst. 2 IZ zde představuje pouze výjimku z obecného pravidla.

¹⁹⁷ Dle § 59 odst. 1 IZ mohou být členy a náhradníky věřitelského výboru pouze **přihlášení** věřitelé. Členy věřitelského výboru tak dle mého názoru mohou být (z věřitelů uvedených v § 51 odst. 4 IZ) i **přihlášení** věřitelé s pohledávkami s dosud nesplněnou odkládací podmínkou. Podobně také J. Hásová (Hásová, 2018, s. 227). S J. Kozákem (Kozák, 2019, s. § 172) pak lze souhlasit v tom, že se v insolvenčním řízení **přihlašují** i pohledávky podřízené (§ 172 IZ), a to vyjma pohledávek společníků a členů dlužníka plynoucích z jejich účasti na dlužníkovi, což je rovněž v souladu s běžnou praxí. Mám tedy za to, že není důvod odpírat možnost účasti ve věřitelském výboru **ani věřitelům podřízených pohledávek**. Opačný názor zastává T. Richter (Richter, 2017, s. 124), který se domnívá, že členem věřitelského výboru by neměl být **nikdo** z osob vyjmenovaných v § 51 odst. 4 IZ. Tento názor nesdílím, neboť je třeba si uvědomit, že zmiňované členy věřitelského výboru volí odděleně zajištění a nezajištění věřitelé (§ 57 IZ) disponující hlasovacími právy na schůzi věřitelů, což zvolené členy věřitelského výboru **do jisté míry legitimuje** coby zástupce věřitelů s právem hlasovat. Nevidím tedy důvod pro rozšiřující výklad, který by věřitelům oprávněným hlasovat **znemožnil** na schůzi věřitelů navrhnout a při hlasování zvolit za členy věřitelského výboru (resp. jejich náhradníky) i přihlášené věřitele **zahrnuté** do výčtu § 51 odst. 4 IZ.

¹⁹⁸ *Doložení času* dle § 550 OZ určuje počátek účinnosti právního jednání v budoucnu jako **jistý**. Odlišuje se tím od *podmínky*, u které vždy existuje **nejistota**. Dle mého názoru **se tak § 51 odst. 4 IZ na pohledávky s doložením času neuplatní**. Určitým problémem zde ovšem vždy bude výklad konkrétního smluvního ujednání, a také rozlišení, zda jde o *podmínku* nebo o *doložení času*. K uvedenému též. P. Lavický (Lavický, 2013-2015, s. 1965).

¹⁹⁹ Viz § 51 odst. 4 IZ *a contrario*, ve spojení s § 50 odst. 1 IZ a § 47 odst. 2 IZ.

odkládací podmínky bude již z její definice **vždy nejisté**, zda nastane. Nevidím tedy jinou možnost, než upravit pravidlo obsažené v § 51 odst. 4 IZ tak, aby v případě věřitelů s podmíněnou pohledávkou vázanou na odkládací podmínku mohl o věřitelově možnosti hlasovat ohledně této pohledávky ve své diskreci **rozhodnout soud**, a to s ohledem na míru pravděpodobnosti naplnění odkládací podmínky. Jsem si vědom toho, že jakákoli další diskreční pravomoc soudu současně zakládá možnost jejího zneužití, přesto zde z mého pohledu převažuje potřeba **nezamezovat věřitelům s oprávněnými zájmy spolurozhodovat** o průběhu insolvenčního řízení, včetně volby způsobu řešení úpadku.²⁰⁰

I skupinu věřitelů, s jejichž pohledávkami je v insolvenčním řízení **spojeno právo hlasovat**, bychom dále mohli dělit dle mnoha kritérií. Z pohledu zkoumání motivace věřitelů se pro tuto chvíli omezíme pouze na **základní, a také nejdůležitější dělení věřitelů**, a to na skupinu věřitelů **zajištěných a nezajištěných**. Východiskem pro další zkoumání pak bude skutečnost, že věřitelé, které insolvenční právo považuje za **věřitele zajištěné**,²⁰¹ mají při uspokojování z výnosu z majetkové podstaty **přednostní práva**.

2.4.2. Zajištění věřitelé

Konkrétní způsoby upřednostnění uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů se liší podle zvoleného způsobu řešení úpadku.

V **konkursu** jsou pohledávky **zajištěných věřitelů** v rozsahu, který je při přezkumu **zjištěn jako zajištěný**, uspokojovány z výtěžku ze zpeněžení těch částí majetkové podstaty, které slouží k zajištění těchto pohledávek (§ 167 odst. 1 a § 298 odst. 1 IZ), a to po odečtení části výtěžku zpeněžení připadajícího na odměnu insolvenčního správce, nákladů na zpeněžení a nákladů na správu.²⁰² Výtěžek přitom zpravidla zajištění věřitelé obdrží se souhlasem soudu **v krátkém čase** po jeho zpeněžení (§ 298 odst. 2 IZ), a to mimo rozvrh (§ 305 odst. 1 IZ). Zajištěný věřitel je současně oprávněn udělovat insolvenčnímu správci **pokyny směřující ke zpeněžení předmětu zajištění**, a to zásadně i pokyny směřující k prodeji mimo

²⁰⁰ Obdobně též T. Richter (Richter, 2017, s. 117). Nabízí se zde ovšem otázka, zdali **zrcadlově** nepostupovat také v případě věřitelů s **rozvazovací podmínkou**, kteří naopak do jejího splnění hlasovací práva mají (§ 51 odst. 4 IZ in fine *a contrario*). Zde se však domnívám, že v případě existence jakékoli nejistoty je nutno vzhledem k věřitelům majícím oprávněný majetkový zájem na uspokojení postupovat v duchu zásady *in dubio pro reo*, a i v případě vysoké pravděpodobnosti, že rozvazovací podmínka bude splněna, takovým věřitelům **hlasovací práva ponechat**.

J. Kozák (Kozák, 2019, s. § 51 odst. 4) naopak nevidí důvod přiznat jakýmkoli podmíněným pohledávkám hlasovací právo. Jeho výrok je ovšem bez argumentace.

²⁰¹ Dle § 2 písm. g) IZ se pro účely IZ zajištěným věřitelem rozumí pouze věřitel, „jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy; zajištěným věřitelem je i agent pro zajištění podle zákona o dluhopisech,“

²⁰² Dle § 298 odst. 4 IZ lze náklady spojené se zpeněžením odečíst nevíce v rozsahu 5% výtěžku zpeněžení, náklady spojené se správou nejvíce v rozsahu 4% výtěžku zpeněžení. Výjimečně mohou být odečteny také náklady na správu domu nebo pozemku dle § 298 odst. 8 IZ.

dražbu (§ 293 IZ ve spojení s § 289 odst. 1 IZ).²⁰³ Výtěžek ze zpeněžení předmětu zajištění se potom dle § 305 odst. 2 IZ použije na uspokojení příslušné zajištěné pohledávky **přednostně i před uspokojením pohledávek za majetkovou podstatou (§ 168 IZ) a pohledávek jim na roveň postavených (§ 169 IZ).** Konkurs tedy pro **zajištěné věřitele** znamená postup **relativně rychlý** a s **omezenou mírou rizika**, přičemž nižší míra rizika vyplývá především z faktu, že **dispoziční práva k majetkové podstatě** přecházejí v plném rozsahu nejpozději²⁰⁴ prohlášením konkursu z dlužníka na **insolvenčního správce** (§ 246 odst. 1 IZ), přičemž personální obsazení pozice insolvenčního správce **nemůže dlužník v konkursu nijak ovlivnit** (§ 25 odst. 1 IZ *a contrario*).

Oproti tomu, v případě **reorganizace**, jakožto způsobu řešení úpadku založeného primárně na **konsenzu**, se zajištěné pohledávky uspokojují zásadně dle podmínek stanovených **ve schváleném reorganizačním plánu**. Reorganizační plán, ať už jej připravuje kdokoliv, přitom musí být zpracován tak, aby nijak zásadně (zejména ekonomicky) **nepoškozoval zajištěné věřitele**. V opačném případě totiž nelze reálně předpokládat přijetí reorganizačního plánu všemi skupinami zajištěných věřitelů.²⁰⁵ Nepřijetí reorganizačního plánu sice lze překonat rozhodnutím soudu (tzv. *cram down*),²⁰⁶ toho je ovšem možné dosáhnout jen za předpokladu, že zajištění věřitelé, kteří reorganizační plán nepřijali, nebudou jeho účinky v zásadě **nijak poškozeni**.²⁰⁷

V případě posuzování motivace **zajištěných věřitelů** je vždy předně nutné zkoumat, do jaké míry mohou tito věřitelé **skutečně dosáhnout uspokojení** z výnosů **z předmětu zajištění**, který je součástí majetkové podstaty. Ohledně té části zajištěné pohledávky, jejíž uspokojení **z titulu zajištění** bude vysoce nepravděpodobné, se totiž **zajištění věřitelé budou rozhodovat obdobně jako věřitelé nezajištění**. Jak se problém rozlišení formálně zajištěných věřitelů na **fakticky zajištěné** a **fakticky nezajištěné** pokouší řešit české insolvenční právo, a jaké jsou limity tohoto řešení, bude podrobněji rozebráno v kapitole 4.3. Oprostíme-li se pro tuto chvíli od problému rozlišování zajištěných věřitelů, a budeme zkoumat motivaci zajištěných věřitelů pouze ohledně té části jejich pohledávky, u které je pravděpodobnost jejího uspokojení z výnosu z předmětu zajištění značná (dále jen „**fakticky zajištění věřitelé**“),²⁰⁸ musíme dojít k závěru, že jejich **motivace k podpoře reorganizace bude značně omezená**. Důvodem přitom bude jejich zcela

²⁰³ § 293 odst. 1 IZ poměrně zdařile řeší také problematiku přednostního práva k udělování pokynů v případě existence více zajištěných věřitelů stojících v různém pořadí k témuž předmětu zajištění.

²⁰⁴ V rámci předběžných opatření může soud v potřebném rozsahu omezit dispoziční práva dlužníka ve prospěch ustanoveného předběžného správce již po zahájení insolvenčního řízení, resp. vyhlášení moratoria (§ 113 odst. 1 IZ ve spojení s § 112 odst. 1 a 2 IZ). K omezení **některých** dispozičních práv dlužníka dochází také „automaticky“ již po zahájení insolvenčního řízení (§ 111 IZ).

²⁰⁵ Viz § 344 IZ ve spojení s § 337 odst. 2 písm. a) IZ. Podrobnější výklad v kapitole 5.4.

²⁰⁶ Viz § 348 odst. 2 IZ. Podrobnější výklad v kapitole 5.6.

²⁰⁷ Viz s § 349 odst. 1 IZ. Podrobnější výklad v kapitole 5.6.

²⁰⁸ Typově se jedná obvykle o bankovní instituce s pohledávkami z úvěrového financování. Tito věřitelé bývají často nejenom dobře zajištěni, ale obvykle také dobře odborně připraveni na insolvenční řízení, což je jejich nespornou výhodou. Přírozeným typovým rysem pohledávek těchto věřitelů bývá také **sjednaný smluvní úrok**, z ekonomického hlediska představující „cenu“ půjčených finančních prostředků.

racionální **averze k riziku**. Dobře zajištěný věřitel totiž při **konkursu** (v jeho *sanační* i *likvidační* formě) dosáhne s velkou pravděpodobností v **poměrně krátké** době uspokojení převážné, nebo i celé části své pohledávky z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, a to přitom při relativně nízké míře rizika. Oproti tomu i v případě, že bude **reorganizace** úspěšná, míra uspokojení takového věřitele **se obvykle nikterak nezvýší**. Naopak míra rizika, že v průběhu reorganizace dojde ke **ztrátě hodnoty předmětu zajištění**, bude značná. V případě reorganizace navíc zpravidla dochází k uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů **v delším časovém horizontu** než při konkursu.

Naopak, **nevýhodou konkursu** oproti reorganizaci se z pohledu **fakticky zajištěného věřitele** může jevit **nutnost akceptovat** odečtení odměny insolvenčního správce, nákladů na zpeněžení, a také nákladů na správu předmětu zajištění z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění (viz poznámka pod čarou č. 202).²⁰⁹ Zákon nicméně **výrazně limituje** výši nákladů spojených se zpeněžením a se správou předmětu zajištění, které je možné odečíst z výtěžku zpeněžení (§ 298 odst. 4 IZ).²¹⁰ I tak je však třeba mít na paměti, že v **konkursu** bude pohledávka fakticky zajištěného věřitele uspokojena **v plné výši** pouze v případě, že výtěžek zpeněžení předmětu zajištění bude **i po odečtení** odměny a nákladů **alespoň stejně vysoký**, jako je **zajištěná pohledávka**.²¹¹

Obecně lze přesto konstatovat, že **fakticky zajištěný věřitel nemůže zásadně na reorganizaci mnoho získat**, může však v jejím důsledku mnohé ztratit.²¹² Tento zdánlivě jednoznačný závěr však může být v reálných situacích ovlivněn faktem, že jednotliví věřitelé, kteří jsou oprávněni v insolvenčním řízení hlasovat, mnohdy uplatňují současně nároky **z fakticky zajištěných i fakticky nezajištěných pohledávek**.²¹³ Pro takový případ lze alespoň obecně konstatovat, že motivace takového věřitele k podpoře reorganizace **bude tím menší**, čím větší část hodnoty jeho pohledávek bude **fakticky zajištěna**, tj. bude reálné ji uspokojit zpeněžením předmětu zajištění **v konkursu**. Za velmi podstatné však pokládám si uvědomit, že u zmíněného typu věřitele **nebude snížení motivace podpořit reorganizaci** znamenat automaticky i snížení motivace **umožnit faktickou sanaci** dlužníkovy obchodního závodu (pokud ta bude dávat ekonomický smysl). Ve skutečnosti tomu bude obvykle právě **naopak**. Pokud totiž bude **sanačním konkursem** dosažitelný vyšší výtěžek zpeněžení, bude na tom takový věřitel **poměrně participovat**

²⁰⁹ V případě reorganizace naopak reorganizační plán nezřídka zaručuje 100% uspokojení zajištěným věřitelům s pohledávkami zajištěnými dostatečně hodnotným předmětem zajištění náležejícím do majetkové podstaty dlužníka.

²¹⁰ § 298 odst. 4 IZ uvádí: „Náklady spojené se zpeněžením lze odečíst nejvýše v rozsahu 5 % výtěžku zpeněžení; náklady spojené se správou nejvýše v rozsahu 4 % výtěžku zpeněžení.“

²¹¹ K tomu blíže Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *RESVO Praha spol. s r. o.*, sp. zn. 2 VSPH 594/2009-B-60 (MSPH 79 INS 2373/2008), ze dne 20. 10. 2009.

²¹² Uvedené pochopitelně platí pouze za všech přijatých zjednodušujících předpokladů, a při značném zobecnění. I pro dobře zajištěného věřitele totiž může být z různých důvodů výhodné, pokud bude dlužníkův obchodní závod nadále provozován, a to třeba i **původním dlužníkem**. V případě zajištěného věřitele - dlužníkovy dlouhodobého obchodního partnera, tomu tak může být například s vyhlídkou další dlouhodobé a výhodné obchodní spolupráce.

²¹³ V této souvislosti přitom není významné, zda je tomu tak z důvodu mnohosti pohledávek konkrétního věřitele, nebo z důvodu „převisu“ nominální hodnoty zajištěné pohledávky nad reálnou hodnotou zajištění (§ 167 odst. 3 IZ)

ohledně uspokojení svých **fakticky nezajištěných pohledávek**, aniž by přitom přicházel o **výhody konkursu** ohledně svých **fakticky zajištěných pohledávek**.²¹⁴

V souvislosti s motivací zajištěných věřitelů k podpoře reorganizace je vhodné zmínit také ustanovení § 171 odst. 1 a 4 IZ, dle kterého se od okamžiku rozhodnutí o povolení **reorganizace** nadále **úročí zajištěné pohledávky**, a to úrokem **dohodnutým** před prodlením dlužníka,²¹⁵ ovšem pouze v **rozsahu jejich zajištění**.²¹⁶ Tyto úroky jsou přitom dle § 168 odst. 2 písm. i) IZ v insolvenčním řízení **pohledávkou za majetkovou podstatou**.²¹⁷ V případě **konkursu** přitom k takovému **úročení nedochází** (§ 171 odst. 3 IZ). V odborné literatuře bývá tato skutečnost někdy **mylně interpretována** jako **záměrné zvýhodnění reorganizace** (Schönfeld, 2018, s. 286). Ve skutečnosti jde pouze o opatření mající za úkol zajištěným věřitelům **kompenzovat časovou hodnotu jimi poskytnutého plnění** (nejčastěji úvěrového financování) v případech, kdy zajištěným věřitelům insolvenční právo po určitý čas **brání v uspokojení jejich pohledávky ze zajištění**. K nemožnosti uspokojení ze zajištění dochází ze zákona již po zahájení insolvenčního řízení (§ 109 odst. 1 písm. b) IZ), nicméně v případě **reorganizace** toto omezení trvá **minimálně do schválení reorganizačního plánu** (§ 109 odst. 5 IZ a § 352 odst. 1 IZ),²¹⁸ což může představovat relativně dlouhý časový úsek.²¹⁹ Naproti tomu v **konkursu** (tedy vždy až poté, co rozhodnutí

²¹⁴ V případě, že **zajištěná pohledávka** takového věřitele je zajištěna předmětem zajištění, jenž je **součástí zpeněžovaného závodu**, je dokonce možné, že se v důsledku vyššího výtěžku zpeněžení závodu prodávaného jako *going concern* zvýší uspokojení takového věřitele i z titulu uplatnění práv k jeho fakticky zajištěným pohledávkám.

²¹⁵ Úroky z prodlení ani poplatek z prodlení přitom ani zde nepřirůstá, když zde platí obecný zákonný režim dle § 170 písm. a) a b) IZ. Stejně tak se dle formulace § 171 odst. 1 IZ úročí pouze „dohodnutý úrok“, tedy nikoli například daňové nedoplatky apod.

²¹⁶ **Rozsah zajištění** je přitom určen na základě znaleckého posudku mandatorně zpracovávaného po povolení reorganizace (§ 153 IZ a § 219 odst. 4 IZ). Insolvenční právo tak (dle mého názoru správně) zohledňuje **faktickou uspokojitelnost zajištěných pohledávek**, nikoli jejich nominální výši.

²¹⁷ Tyto úroky tedy musí být hrazeny průběžně a přednostně (§ 168 odst. 3 IZ). Hrazení uvedených úroků pochopitelně zatěžuje *cash-flow* dlužníka. Schopnost je hradit je přitom současně považována za **test ekonomické situace dlužníka**, usilujícího o reorganizaci (Hásová, 2018, s. 708). I z tohoto důvodu je **nehrazení** těchto úroků **možným** důvodem pro soudní zkrácení nebo ukončení lhůty k podání reorganizačního plánu (§ 339 odst. 4 IZ), případně i důvodem k **povinnosti** soudu rozhodnout o **přeměně reorganizace v konkurs** (§ 363 odst. 1 písm. e) IZ). S uvedeným, byť poměrně tvrdým nastavením lze v principu souhlasit, neboť včas zabraňuje pokusům o reorganizaci u dlužníků ve špatné ekonomické kondici. **Odůvodněný krátkodobý pokles cash-flow** by měla řešit diskreční pravomoc soudu. Domnívám se, že § 363 odst. 3 IZ ve svém důsledku umožňuje soudu určitou diskreci i v případě rozhodnutí o přeměně reorganizace v konkurs.

²¹⁸ Od účinnosti reorganizačního plánu budou úroky ze zajištěných pohledávek hrazeny v souladu s reorganizačním plánem (§ 356 odst. 1 IZ). Zajištění věřitelé zde tak musí zvažovat určité **riziko neúročení** svých pohledávek (i proti jejich vůli) v **průběhu provádění reorganizačního plánu**, a to v případě, že soud překoná jejich nesouhlas s reorganizačním plánem dle § 349 odst. 1 IZ. V uvedeném ustanovení totiž úroky ze zajištěných pohledávek nejsou zohledněny, což může vést až ke ztrátě časové hodnoty plnění poskytnutého zajištěnými věřiteli (typicky bankami).

²¹⁹ Ke kompenzaci zákonné blokace možnosti uspokojení zajištěných věřitelů ze zajištění dochází dále také v případech, kdy je v konkursu majetková podstata zpeněžována jednou smlouvou dle § 290 IZ (§ 171 odst. 2 IZ). Je tomu tak proto, že osoba s dispozičním oprávněním může **odmítnout pokyny zajištěného věřitele** směřující ke zpeněžení zajištění (§ 293 a § 290 IZ). Možnost odmítnout pokyny ke zpeněžení přitom slouží **k zachování možné going concern hodnoty** prodávaného majetku, a to zabráněním samostatného zpeněžení jeho potenciálně důležité součásti. Omezení práv zajištěných věřitelů je proto i zde správně kompenzováno úročením jejich pohledávky dle pravidel § 171 odst. 2 IZ.

o prohlášení konkursu nabude právní moci), může zajištěný věřitel vydat pokyny ke zpeněžení zásadně **ihned po první schůzi věřitelů** (§ 293 odst. 1 IZ, § 283 odst. 2 IZ, § 298 odst. 1 IZ, § 305 odst. 1 IZ). V případě dlužníků, u kterých přichází reorganizace v úvahu, a u kterých bude o způsobu řešení úpadku rozhodováno dle § 149 odst. 1 IZ a § 150 IZ na schůzi věřitelů, přitom **proběhne první schůze věřitelů dříve**, než bude prohlášen konkurs (§ 150 IZ). Na rozdíl od reorganizace tedy v případě konkursu není zajištěný věřitel po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku v možnosti uspokojit se ze zajištění **nijak zásadně omezen**. Z pohledu **motivace fakticky zajištěných věřitelů** je tedy nutné považovat úpravu § 171 odst. 1 a 4 IZ, zaručující **úročení fakticky zajištěné pohledávky** po povolení reorganizace za **víceméně neutrální**.²²⁰ Takové řešení lze pokládat za adekvátní, a i ve vztahu k ostatním (fakticky nezajištěným) věřitelům za spravedlivé.

Z pohledu motivace zajištěných věřitelů ovšem vnímám jako **silně problematické ustanovení § 357 odst. 2 IZ**, které způsobí, že v případech, ve kterých bude po zahájení insolvenčního řízení²²¹ managementem dlužníka uzavřena smlouva o „*úvěrovém financování*“ dle § 41 odst. 1 IZ, získají věřitelé z těchto nově uzavřených smluv o úvěrovém financování automaticky **stejně pořadí uspokojení své pohledávky** s původními **zajištěnými věřiteli**, kteří se **nerozhodli** úvěrové financování poskytnout (§ 42 odst. 2 IZ). Noví věřitelé ze smluv o úvěrovém financování navíc **získají poměrnou participaci** na výnosu ze souhrnu všech předmětů zajištění všech původních zajištěných věřitelů (§ 357 odst. 2 *in fine* IZ). Mezi smlouvy o úvěrovém financování přitom zákonodárce (poměrně nešťastně) řadí i smlouvy o dodávkách energií a surovin, tedy **smlouvy veskrze dodavatelské**. Obecný účel zmíněné právní úpravy je zřejmý, a to zajistit financování pro reorganizaci způsobem, který nebude pro nové investory představovat velké riziko. Původním zajištěným věřitelům sice zákon nabízí „ochranu“ proti zmíněným negativním důsledkům tím, že jim umožňuje uzavřít smlouvy o úvěrovém financování s dlužníkem **přednostně**, nenabídnou-li horší podmínky než bude další nejlepší nabídka (§ 41 odst. 2 IZ), nicméně požadovat po původních zajištěných věřitelích takový postup vnímám jako **dosti problematické**. Nežádoucí důsledky totiž vzniknou již tehdy, pokud bude původních zajištěných věřitelů více, někteří z nich neprojeví zájem smlouvu dle § 41 odst. 2 IZ uzavřít, a ostatním to **neumožní předmět jejich podnikání**.²²² I v takovém případě ovšem zřejmě budou všichni zajištění věřitelé postiženi úpravou obsaženou v § 357 odst. 2 IZ, **aniž by někteří z nich měli reálnou možnost tomu zabránit**.²²³ Pro jiný možný výklad zde přitom nenalézám oporu. Jiný výklad by totiž vždy naopak nedůvodně poškozoval práva poskytovatele „nového“ úvěrového financování. Dále nenalézám ani žádný racionální důvod, proč by měli mít původní zajištění věřitelé zájem financovat nejistý proces reorganizace v případě, **že jsou dostatečně zajištěni a konkursní řešení jim nabízí vysokou míru pravděpodobnosti uspokojení jejich pohledávek**. Původní zajištěné věřitele dle

²²⁰ V případě konkursu vzniká pro zajištěné věřitele pouze drobná nevýhoda v neúročení pohledávky v krátkém časovém úseku mezi prohlášením konkursu a vyplacením výtěžku zpeněžení zajištění. Z hlediska předpokládaného objemu úroků nelze tuto skutečnost považovat za podstatnou.

²²¹ Nebo též za doby trvání moratoria, viz § 42 odst. 3 IZ.

²²² Poskytovatel úvěru pravděpodobně nebude schopen poskytnout dodávku energií, resp. surovin, a opačně (§ 41 odst. 1 IZ).

²²³ K této otázce viz obdobný výklad J. Kozáka (Kozák, 2019, s. § 357).

mého názoru dostatečně nechrání ani ustanovení § 58 odst. 2 písm. c) IZ, vyžadující k uzavření smluv o úvěrovém financování souhlas věřitelského výboru. Kvalitně zajištěný věřitel se zřejmě jen těžko může spoléhat na ochranu svých individuálních zájmů ze strany kolektivně rozhodujícího orgánu, voleného schůzí věřitelů.²²⁴ Mám tak za to, že zákonodárce nezvolil vhodné řešení úpravy zajištění smluv o úvěrovém financování, a doporučoval bych ustanovení § 357 odst. 2 IZ vypustit. Domnívám se totiž, že ustanovení § 357 odst. 1 IZ, které stanoví, že pohledávka věřitele z úvěrového financování je **pohledávkou za majetkovou podstatou** s absolutní předností uspokojení (s výjimkou výdajů a odměny insolvenčního správce), která se v reorganizaci dle § 348 odst. 1 písm. e) IZ uspokojuje nejpozději **ihned po nabytí účinnosti** reorganizačního plánu, je **dostatečnou ochrannou** věřitele poskytujícího úvěrové financování.²²⁵

2.4.3. Nezajištění věřitelé

Právě **nezajištění věřitelé**, mezi které obvykle bývá **poměrně** rozdělován **zbytek výnosu z majetkové podstaty**, jsou tou skupinou, která by měla přirozeně usilovat o co nejefektivnější řešení dlužníkovy úpadku, a tím tak současně i o co nejvyšší uspokojení svých *reziduálních nároků*.²²⁶

Uvedený předpoklad v zásadě jistě platí, v reálných situacích je však podmíněn mnoha významnými okolnostmi, které je třeba brát v úvahu.

V první řadě jde o často se vyskytující problém *racionální apatie* nezajištěných věřitelů. Racionálně uvažující věřitel totiž nejspíše nebude v insolvenčním řízení **činit žádné kroky** (kromě přihlášení pohledávky) pokud bude pravděpodobné, že **navýšení** plnění, které může v rámci insolvenčního řízení získat v důsledku svého aktivního přístupu, nepřevýší náklady spojené s tímto aktivním přístupem.²²⁷ Tendence nečinit žádné kroky přitom bude logicky tím vyšší, čím nižší bude reálná možnost věřitele ovlivnit výši svého uspokojení, což bude pravidelně souviset zejména s jeho celkovým podílem na hlasovacích právech.²²⁸ *Racionální apatie* věřitelů bude přitom podpořena také často se vyskytujícím

²²⁴ Obzvláště to platí za situace, kdy nejméně polovina členů věřitelského výboru je volena hlasy nezajištěných věřitelů z kandidátů navržených nezajištěnými věřiteli (§ 57 odst. 1 a 2 IZ).

²²⁵ Věřiteli z úvěrového financování navíc nic nebrání, **aby svou pohledávku vhodně zajistil**. U dlužníka, který se pokouší o reorganizaci a lze u něj tedy očekávat relativně dobrý ekonomický stav, totiž nemusí být až tak nepravděpodobné, že nadále disponuje dosud nezatíženými aktivy, které mohou sloužit jako předmět zajištění.

²²⁶ I zde je pochopitelně vhodné uvažovat jen s věřiteli s právem hlasovat, a to se všemi věřiteli, kteří jsou **fakticky nezajištěni**. Takovými věřiteli mohou být i věřitelé přihlášení jako zajištění, a to v rozsahu té části jejich pohledávky, která není kryta dostatečnou hodnotou předmětu svého zajištění, který je součástí majetkové podstaty. Dalším důvodem vzniku fakticky nezajištěné pohledávky může být to, že zajištěná pohledávka je zajištěna jako další v pořadí, a na její uspokojení ze zajištění není předmět zajištění dostatečně hodnotný.

²²⁷ Věřitelům účastnícím se insolvenčního řízení vznikají transakční náklady spojené se získáváním potřebných informací, s využitím odborných právních (i jiných) služeb, se samotnou účastí na schůzích věřitelů, atd.

²²⁸ Za opatření, kterým se insolvenční zákon snaží problému *racionální apatie* čelit, lze označit obecnou absenci požadavku **kvora** při hlasování na schůzi věřitelů (§ 49 odst. 1 IZ). V insolvenčním řízení aktivně působící věřitelé jsou pak schopni svým hlasováním přijímat usnesení schůze věřitelů i při celkově velmi nízké účasti na takové schůzi. Nebezpečí, které se tím logicky

problémem *černého pasažera*.²²⁹ Problém *racionální apatie* nezajištěných věřitelů bude přitom logicky narůstat tehdy, pokud bude předpokládán výnos z majetkové podstaty velmi nízký, a tím bude nízké i reálně dosažitelné uspokojení nezajištěných věřitelů.

Na druhou stranu je třeba zohlednit, že pro naše zkoumání motivace věřitelů z pohledu jejich podpory **reorganizace** budou relevantní pouze ta insolvenční řízení, která budou vedena s dlužníky - podnikatelskými subjekty, u kterých **lze alespoň uvažovat o sanaci obchodního závodu**. U takových dlužníků se ovšem dá předpokládat, že výnos z jejich majetkové podstaty obvykle **nebude zcela zanedbatelný ani z pohledu uspokojení nezajištěných věřitelů**. Tato skutečnost tak podstatně zmírňuje vliv problému *racionální apatie* v případech, které zkoumáme. Uvedený závěr přitom nepřímou podporují i kvantitativní data získaná v rámci výzkumu T. Rakytové (Rakytová, 2013, s. 41-42), prováděném na skupině všech povolených **reorganizací** v letech 2008 až 2012 (celkem 75 reorganizací), kdy bylo **nezajištěným věřitelům** v reorganizačním plánu nabízeno uspokojení v **průměrné výši 24 % jejich zjištěné pohledávky**.²³⁰ Obvykle tedy půjde o ne zcela bagatelní výši uspokojení, která již mnohé nezajištěné věřitele přiměje (zejména ty s nezanedbatelným podílem na hlasovacích právech) **k aktivnějšímu přístupu** k insolvenčnímu řízení.²³¹

Za závažnější problém než je problém *racionální apatie* nezajištěných věřitelů tak považuji problém spojený s **motivací nezajištěných věřitelů** v případech, kdy je sice hodnota majetkové podstaty nezanedbatelná a faktická sanace obchodního závodu reálná, ale **poměrné rozložení pohledávek zajištěných a nezajištěných věřitelů** je takové, že **pravděpodobné uspokojení nezajištěných věřitelů je nízké, nebo se dokonce limitně blíží nule**. K takovému stavu bude docházet tehdy, pokud předpokládán výnos z majetkové podstaty bude sice postačovat **k uspokojení zajištěných věřitelů**, ale předpokládaná „zbytková“ (reziduální) část výnosu určená k rozdělení mezi věřitele nezajištěné se **bude limitně blížit nule**.²³² V takové situaci ovšem nezajištění věřitelé **nemají mnoho co ztratit**, a budou motivováni

otevřít, tj. možnost významně ovlivnit průběh insolvenčního řízení s využitím nízkého absolutního počtu hlasů (k individuálnímu prospěchu jen některých věřitelů), je částečně eliminováno pravomocí soudu rozhodnout o zrušení usnesení schůze věřitelů (se zákonnými výjimkami) v případě, že **je v rozporu se společným zájmem věřitelů** (§ 54 odst. 1 IZ). Problém *racionální apatie* lze mírnit také snahou o snižování transakčních nákladů věřitelů, například umožněním písemného hlasování věřitelů (§ 50 odst. 2 IZ).

²²⁹ Jde o problém, vedoucí racionálně smýšlejícího jedince nepodílet se na kolektivním úsilí v případě, kdy lze očekávat, že úsilí ostatních zvýší i jeho prospěch, a to bez vynaložení jakéhokoli úsilí (nákladů) jeho samotného.

²³⁰ Lze zřejmě rovněž předpokládat, že uspokojení nezajištěných věřitelů v případě **konkursu** podnikatelského subjektu **vhodného k sanačnímu řešení** by bylo v hrubých obrysech podobné předpokládanému uspokojení nezajištěných věřitelů v případě reorganizace. Nejsem si totiž vědom toho, že by potřebná statistická data byla k dispozici.

²³¹ Budeme-li naopak zkoumat situaci ve **všech insolvenčních řízeních** s podnikatelskými subjekty (tedy nejen s těmi, jejichž závod je vhodný k sanačnímu řešení) dojdeme k výrazně odlišným závěrům. Dle výzkumu týmu L. Smrčky prováděném na vzorku 3 220 **konkursů** vedených s podnikatelskými subjekty v letech 2008 až 2014 bylo totiž průměrné uspokojení nezajištěných věřitelů **jen 3,7 %** (Smrčka, 2016, s. 102).

²³² K takovému stavu dochází poměrně pravidelně tam, kde zajištění věřitelé s velkým objemem pohledávek (obvykle banky), zajistí tyto své pohledávky **téměř veškerými hodnotnými součástmi majetkové podstaty dlužníka**.

prosazovat sanační způsob řešení ve formě **reorganizace**,²³³ a to i v případech, kdy bude pravděpodobnost úspěchu sanace velmi nízká, a rizika s ní spojená velmi vysoká. Tato motivace nezajištěných věřitelů, která jistě **není v souladu se zájmem věřitelů jako celku**, vychází z faktu, že v popsané situaci **ponesou nezajištění věřitelé pouze potenciální výnosy prosazovaného řešení, nikoli současně jeho značná rizika**. Téměř **veškerá rizika** ztráty hodnoty majetkové podstaty v průběhu reorganizace jsou totiž **přenesena na zajištěné věřitele**.²³⁴ Lze tak uzavřít, že v některých případech (jejichž výskyt ovšem nelze ovlivnit, a odvisí především od poměrného uspořádání pohledávek a absolutní předpokládané hodnoty výnosu z majetkové podstaty v konkrétním případě), **budou nezajištění věřitelé v rozporu s potřebami optimálně fungujícího insolvenčního práva zcela nevhodně motivováni k prosazení sanačního způsobu řešení úpadku formou reorganizace**.²³⁵

Situace popsaná v předchozím odstavci je také zásadním důvodem, proč insolvenční právo **nemůže připustit** výhradní ani rozhodující vliv nezajištěných věřitelů **na rozhodovací procesy týkající se způsobu řešení úpadku**, ale musí vycházet z vhodně nastaveného systému **rozhodování věřitelů jako celku**. Právě **fakticky zajištění věřitelé**, kteří budou obecně prosazovat (přitom také ne zcela efektivně z pohledu věřitelů jako celku) spíše **konkursní řešení úpadku**, zde tak budou tvořit jakousi **protiváhu** věřitelům nezajištěným v případech, kdy ti mají tendenci se rozhodovat z pohledu potřeb insolvenčního práva nevhodně. Legislativní úprava rozhodovacích procesů týkajících se **způsobu řešení úpadku** přitom logicky nemůže vystačit pouze s většinovým principem rozhodování **všech věřitelů**, ale je třeba odděleně respektovat rozhodování (hlasování) více skupin věřitelů, a to minimálně skupiny věřitelů **fakticky zajištěných** a skupiny věřitelů **fakticky nezajištěných**. Jak to české insolvenční právo konkrétně činní v rámci nastavení způsobu rozhodování o způsobu řešení úpadku (§ 148 odst. 2 IZ, § 150 a § 151 IZ) a také v rámci rozhodování o přijetí reorganizačního plánu (§ 337 IZ, § 344 až § 345 IZ) bude ozřejmeno v dalších kapitolách.

²³³ Nezajištění věřitelé v tomto případě nebudou nijak výrazně podporovat *sanační konkurs*, neboť ten sice může přinést vyšší výnos oproti *likvidačnímu konkursu*, nenabízí však jako **alespoň možný** tak vysoký výnos, **který by nezajištěným věřitelům zajistil nebagatelní plnění**.

²³⁴ Problém nevhodné motivace nezajištěných věřitelů vedoucí k neefektivnímu prosazování riskantní reorganizace bude přitom tím nižší, čímž vyšší bude pravděpodobné uspokojení nezajištěných věřitelů z výnosu z majetkové podstaty při jejím zpeněžení (obvykle v rámci **konkursu**). V takovém případě totiž narůstají rizika ztráty při reorganizaci i na straně nezajištěných věřitelů. K uvedenému též T. Richter (Richter, 2017, s. 104).

²³⁵ K dalším „nevhodným“ motivacím může docházet také u nezajištěných věřitelů s relativně nízkým poměrem hlasovacích práv a současně nízkou předpokládanou mírou uspokojení. Ti mohou být motivováni „zhodnotit“ své postavení v insolvenčním řízení, a podpořit **jiné skupiny věřitelů** s výhledem **čerpání různých výhod** z jejich strany. Zde se ale již dostáváme spíše do oblasti spekulací, a popisujeme jednání, která nemusejí být zcela legální. Viz též J. Schönfeld (Schönfeld, 2018, s. 285).

Oproti věřitelům zajištěným se u nezajištěných věřitelů mohou mnohem častěji projevit také jiné, tzv. *iracionální složky motivace*, mezi které patří například neschopnost odepsat nevydařenou investici (problém tzv. *utopených nákladů*), případně též *sentiment*. Z pohledu insolvenčního práva však nepředstavují tyto minoritní vlivy (obvykle vedoucí ke snaze podpořit sanaci obchodního závodu) nikterak zásadní problém. Viz též T. Richter (Richter, 2017, s. 104).

2.4.4. Některé další skupiny věřitelů

Další, ne zcela bezvýznamnou skupinu věřitelů mohou být **zaměstnanci** dlužníka, případně též bývalí zaměstnanci dlužníka, a to z **titulu jejich pracovněprávních pohledávek**. Principiálně jde přitom o věřitele s pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou [§ 169 odst. 1 písm. a) IZ]. Dle aktuální právní úpravy se může jednat o pracovněprávní pohledávky vzniklé v libovolném čase před i po podání insolvenčního návrhu. Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou stejně jako pohledávky za majetkovou podstatou v rámci insolvenčního řízení **prioritizovány**, a jsou uspokojovány z majetkové podstaty **v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku** (§ 169 odst. 2 IZ), přičemž se takové pohledávky nepřihlašují, a tedy nejsou ani předmětem přezkumu, ale pouze se uplatňují vůči osobě s dispozičním oprávněním (§ 203 odst. 1 IZ).²³⁶ **V případě reorganizace** musí být takové pohledávky v plné výši uspokojeny nejpozději ihned poté, co se reorganizační plán stane účinným (§ 348 odst. 1 písm. e) IZ). V důsledku uvedeného prioritního postavení takových pohledávek pak insolvenční zákon věřitelům těchto pohledávek **odebírá právo hlasovat** na schůzích věřitelů (§ 51 odst. 4 IZ), a tím tedy také **právo spolurozhodovat** o způsobu řešení úpadku (§ 150 IZ), resp. o přijetí reorganizačního plánu (§ 344 IZ).²³⁷ Odborná literatura²³⁸ v případě zaměstnanců coby věřitelů dlužníka často zmiňuje **jejich preferenci sanačního způsobu** řešení úpadku, který pro ně představuje naději na zachování pracovní pozice. Speciálně je pak zmiňována jejich preference *reorganizace*, která zaměstnancům oproti *sanačnímu konkursu* po schválení reorganizačního plánu s velkou pravděpodobností zajistí uspokojení všech jejich pracovněprávních pohledávek v plném rozsahu.²³⁹ Je třeba si ale současně uvědomit, že zaměstnanci **nemají** z titulu pracovněprávních pohledávek **v zásadě žádnou reálnou možnost** způsob řešení úpadku ani přijetí reorganizačního plánu významněji ovlivnit.²⁴⁰

²³⁶ To, že se pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (§ 169 odst. 1 IZ) v insolvenčním řízení nepřihlašují a tedy ani nepřezkoumávají, považuje T. Richter zejména vzhledem na převažující „předinsolvenční“ charakter těchto pohledávek za nevhodné (Richter, 2017, s. 192).

²³⁷ Lze dovodit, že věřitelé uvedení v § 51 odst. 4 IZ nemohou hlasovat ani o reorganizačním plánu přijímaném v režimu § 148 odst. 2 IZ, tj. o přijetí reorganizačního plánu předkládaného společně s insolvenčním návrhem. Věřitelé uvedení v § 51 odst. 4 IZ se ani nezařazují do skupin definovaných reorganizačním plánem dle § 377 IZ.

²³⁸ Viz např. J. Schönfeld (Schönfeld, 2020, s. 278). Souhlasit lze se zde uvedeným názorem, že zaměstnanci stojí obvykle především o kvalitní informovanost, a zejména pak o včasné vyjasnění jejich situace, ať již bude jakákoli. Celková následná výše uspokojení pohledávek tedy nemusí být v případě zaměstnanců vždy nutně na prvním místě.

²³⁹ § 348 odst. 1 písm. e) IZ zní: „*pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené byly uhrazeny nebo mají být podle reorganizačního plánu uhrazeny ihned poté, co se reorganizační plán stane účinným, ledaže bylo mezi dlužníkem a příslušným věřitelem dohodnuto jinak*“. Podle § 169 odst. 1 písm. a) IZ potom platí: „*Pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak,*“

²⁴⁰ Insolvenční zákon připouští účast odborové organizace jak na schůzi věřitelů (§ 47 odst. 2 IZ), tak i na jednání věřitelského výboru (§ 67 IZ). Je tomu tak především z důvodu informovanosti zaměstnanců. Hlasovací právo odborová organizace na schůzi věřitelů nemá (§ 50 odst. 1 IZ).

Z pohledu možného vlivu věřitelů na průběh insolvenčního řízení je tak vhodné zmínit spíše **pohledávky státu a jiných veřejnoprávních subjektů**. Tyto pohledávky je vhodné zkoumat odděleně podle toho, zda jde o pohledávky za majetkovou podstatou, resp. pohledávky postavené jim na roveň, anebo zda se jedná o **přihlášené pohledávky** uplatňované v insolvenčním řízení.

V případě pohledávek z první skupiny jde typicky o pohledávky vyjmenované v § 168 odst. 2 písm. e) IZ, resp. v § 169 odst. 1 písm. c) IZ.²⁴¹ Ačkoli takové pohledávky často nejsou nikterak bagatelní, uplatní se zde podobně jako v případě pracovněprávních pohledávek zaměstnanců skutečnost, že v důsledku absolutní zákonné prioritizace pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, odebírá insolvenční právo věřitelům těchto pohledávek právo hlasovat na schůzích věřitelů (§ 51 odst. 4 IZ). Stát ani jiné veřejnoprávní subjekty tak nemohou z titulu vlastnictví těchto pohledávek nijak zásadně ovlivnit rozhodování o prosazení reorganizace dle § 150 IZ, ani se neúčastní přijímání reorganizačního plánu dle § 344 IZ, stejně jako se tito věřitelé nezařazují do skupin definovaných reorganizačním plánem dle § 377 IZ.

S pohledávkami státu a jiných veřejnoprávních subjektů spadajících do druhé skupiny, tj. s pohledávkami, které se v insolvenčním řízení přihlašují, ovšem již **hlasovací práva zásadně spojena jsou**. Při rozhodování **veřejnoprávního subjektu coby věřitele** o způsobu uplatnění jeho práv v rámci insolvenčního řízení, se přitom logicky jedná o typově jinou situaci, než v případě rozhodování „soukromoprávních“ věřitelů. Stát a jiné veřejnoprávní subjekty se prostřednictvím svých orgánů rozhodují převážně **v úzkém rámci jejich působnosti a pravomoci** svěřených jim zákonnou úpravou veřejného práva, nikoli tedy prioritně z pohledu svých jiných (především ekonomických) zájmů. Pokud tedy zákonodárce jednoznačně preferuje reorganizaci jakožto převážně sanační způsob řešení úpadku, měl by současně zajistit, aby tomu odpovídala i související veřejnoprávní zákonná úprava, na základě níž jednají orgány veřejnoprávních subjektů v insolvenčním řízení.²⁴² Smutným faktem ovšem je, že se to současnému českému právu nijak zvlášť nedaří. Přestože stát na jedné straně (především prostřednictvím ustanovení insolvenčního zákona) **preferuje reorganizaci**, na straně druhé se ukazuje, že v praxi velmi často dochází k situacím, kdy **stát jako věřitel není ochoten přistoupit ani k mírné formě restrukturalizace pohledávek**.²⁴³ Jak ostatně uvádí J. Schönfeld, například orgány *České správy sociálního zabezpečení* v důsledku neochoty přistoupit na restrukturalizaci pohledávek často na schůzích věřitelů **hlasují proti**

²⁴¹ § 168 odst. 2 písm. e) IZ zní: „daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění“

§ 169 odst. 1 písm. c) IZ zní: „pohledávky státu - Úřadu práce České republiky za náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům a za prostředky odvedené podle zvláštních právních předpisů a pohledávky státu - správce daně vzniklé na základě povinnosti provést opravu odpočtu daně v případě reorganizace nebo povinnosti provést opravu odpočtu daně v případě nedobytné pohledávky podle zákona upravujícího daň z přidané hodnoty,“

²⁴² Stát bude v oblasti správy pohledávek, s nimiž je v insolvenčním řízení spojeno hlasovací právo typicky zastupovat *Česká správa sociálního pojištění (ČSSZ)*, dále pak *správce daně* nebo *Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových*.

²⁴³ Není přitom nijak překvapující, že z praktického hlediska bývá pro úspěch reorganizace **obvykle nezbytné** využít právě **restrukturalizaci pohledávek** [§ 341 odst. 1 písm. a) IZ], spočívající v **prominutí části dluhů dlužníka, případně v odkladu jejich splatnosti**.

sanační metodě řešení úpadku, a tím tedy paradoxně **i proti zachování pracovních míst**.²⁴⁴ Důsledkem uvedeného stavu je situace, kdy v případech, ve kterých reorganizační plán počítá s restrukturalizací pohledávek, musí být při hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku (§ 150 IZ), a zejména pak při hlasování o přijetí reorganizačního plánu (§ 344 odst. 1 IZ) **mnohdy překonáván nesouhlas orgánů veřejnoprávních subjektů**. Přitom v případech, kdy veřejnoprávní subjekty tvoří samostatnou skupinu věřitelů určenou reorganizačním plánem, nelze docílit přehlasování státních institucí v rámci skupiny, a je nutné nepřijetí reorganizačního plánu touto skupinou překonat rozhodnutím soudu o schválení reorganizačního plánu s využitím § 348 odst. 2 IZ a § 349 odst. 2 IZ (tzv. *cram down*).²⁴⁵ Z pohledu možného přehlasování veřejnoprávních subjektů tak nabývá na zvláštní důležitosti otázka způsobu zařazení jednotlivých věřitelů do skupin při reorganizaci (§ 337 IZ).²⁴⁶

Je zcela nepochybné, že v současné době jde ze strany státu o **zřejmou nesystematičnost**, kdy stát na jedné straně (legislativně prostřednictvím IZ) podporuje reorganizaci jakožto sanační způsob řešení úpadku, a na druhé straně postupem svých orgánů v insolvenčních řízeních takovému sanačnímu řešení **klade překážky**. Je nad rámec této práce zkoumat, zda jde spíše o problém platné legislativy regulující činnost příslušných orgánů, nebo jen o jejich dlouhodobě zakořeněnou nepružnost.²⁴⁷ V každém případě se domnívám, že zde existuje **velký prostor pro zlepšení současného stavu**.

2.5. Reorganizace vs. oddlužení podnikatelského subjektu

Reorganizace není jediným zásadně sanačním způsobem řešení úpadkové situace, kterou insolvenční právo zná. Dalším takovým způsobem je **oddlužení**, které bylo, stejně jako reorganizace, do českého právního řádu zavedeno insolvenčním zákonem s účinností od 1. 1. 2008. Oddlužení mělo dle původní důvodové zprávy k IZ řešit úpadek nepodnikatelských subjektů (fyzických i právnických osob) a některých drobných podnikatelů - fyzických osob.²⁴⁸ Nakonec však bylo oddlužení od účinnosti

²⁴⁴ (Schönfeld, 2018, s. 89) Z textu přitom není jasné, jaké hlasování má autor na mysli. Pravděpodobně se ale bude jednat o hlasování schůze věřitelů o přijetí reorganizačního plánu dle § 344 odst. 1 IZ. Příkladem negativního postoje veřejnoprávních subjektů k restrukturalizaci pohledávek může být například insolvenční řízení s dlužníkem *Střední odborná škola obchodu, provozu hotelů a střední odborné učiliště s.r.o.* ve kterém ČSSZ ani VZP (s nebagatelními pohledávkami) nehlasovali pro přijetí reorganizačního plánu předpokládajícího prominutí ¾ dluhů (sp. zn. KSPL 54 INS 30649 / 2013, ze dne 18. 1. 2014). Pouze pro informaci o rozsahu veřejnoprávních pohledávek v insolvenčních řízeních pak dodejme, že dle oficiálních údajů bylo např. v roce 2019 jen *Českou správou sociálního zabezpečení* přihlášeno do insolvenčních řízení celkem 5 844 pohledávek (<https://data.cssz.cz/web/otevrena-data/graf-pocty-prihlasenych-pohledavek>)

²⁴⁵ Blíže k tomuto postupu v kapitole 5.6.

²⁴⁶ Blíže k této problematice rovněž v podkapitole 5.4.1. K vytvoření samostatné skupiny veřejnoprávních subjektů může dojít například v důsledku jiné výše navrhaného uspokojení pohledávek těchto osob oproti navrhanému uspokojení pohledávek jiných věřitelů v reorganizačním plánu.

²⁴⁷ J. Schönfeld se domnívá, že jde o důsledek nevhodného rozdělení kompetencí v rámci veřejnoprávních institucí. Současně konstatuje, že ze strany veřejnoprávních institucí dochází byť jen k částečnému odpisu pohledávek **jen zcela výjimečně**. Maximem bývá odklad splatnosti, případně odpuštění příslušenství ve formě sankcí (Schönfeld, 2020, s. 85, poznámka pod čarou č. 104).

²⁴⁸ (Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2005, s. 8).

insolvenčního zákona (1. 1. 2008) až do účinnosti *revizní novely* (1. 1. 2014) přípustné jen pro **nepodnikatelské subjekty**.²⁴⁹

Cílem oddlužení je umožnit návrat (především) fyzických osob k normálnímu ekonomickému fungování, a to i za cenu současného (a významného) **omezení práv jejich věřitelů**. Ačkoliv se tedy zdá, že **sociální rozměr oddlužení** je naprosto dominantní, ve skutečnosti je oddlužení institutem rovněž silně pragmatickým. Zprv je oddlužení ve velké řadě případů v konečném důsledku výhodnější i pro věřitele dlužníka, a to často nejen s pohledu celkového uspokojení jejich pohledávek, ale třeba i z důvodu možnosti jejich snazšího účetního odepsání, což dále přináší i nezanedbatelné **výhody daňové**.²⁵⁰ V neposlední řadě má oddlužení i **rozměr makroekonomický**, spočívající v předpokladu výhodnosti budoucí ekonomické samostatnosti fyzických osob, namísto hrozby hradit těmto osobám (nalézajících se nadále v bezvýhodné ekonomické situaci) různé formy podpory z veřejnoprávních zdrojů.²⁵¹

K dosažení uvedených cílů je v rámci oddlužení obecně využíváno obdobných nástrojů jako při reorganizaci, tj. zejména je dlužníkovi umožněno za splnění určitých podmínek dosáhnout **zániku jisté části jeho dluhů**.²⁵² Nicméně insolvenční právo v případě **oddlužení** do jisté míry upřednostňuje výše zmíněné přínosy **na úkor některých práv věřitelů**.²⁵³ Nejzřetelnějším důsledkem uvedeného faktu je, že (na rozdíl od reorganizace) **nemohou věřitelé** svým kolektivním rozhodnutím **prosadit konkurs namísto dlužníkem navrženého oddlužení**.²⁵⁴

Máme-li se, s ohledem na téma této práce, omezit na **posouzení oddlužení jako alternativy reorganizace**, postačí se soustředit na subjekty, u kterých může, alespoň teoreticky, přicházet v úvahu **jak reorganizace, tak oddlužení**. Půjde přitom vždy o *podnikatelské subjekty - fyzické osoby*, u nichž je

²⁴⁹ Jak bude zmíněno později, postupem času bylo oddlužení zpřístupněno zásadně všem podnikatelům - fyzickým osobám.

²⁵⁰ Takové výhody mohou ve skutečnosti již samy o sobě **překonat** předpokládaný prospěch z uspokojení v případě řešení úpadku fyzické osoby konkursem. Blíže k některým daňovým dopadům také v kapitole 1.2.

²⁵¹ Důvodová zpráva zmiňuje jako příznivý důsledek oddlužení také zabránění pohybu úpadců v zóně „šedé“ ekonomiky, vykonávání práce „načerno“ atd. I zamezení těchto rizik má pochopitelně makroekonomicky příznivý vliv. (Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2005, s. 73)

²⁵² Po novelizaci insolvenčního zákona tzv. *oddlužovací novelou* (Zákon č. 31/2019 Sb.) **již není pevně stanovena výše uspokojení věřitelů** (dříve 30%), které musí být v rámci oddlužení dosaženo. Zánikem (třeba i všech) pohledávek dlužníkových věřitelů v rámci oddlužení je přitom pochopitelně **významně zasahováno** do jinak zcela zásadních právních principů, kterými jsou zejména princip *pacta sunt servanda*, a také princip odpovědnosti osob za protiprávní jednání (viz též P. Smolík in Winterová, 2018, s. 311). V kombinaci **s nemožností věřitelů prosadit konkurs namísto oddlužení** pak jde o společensky velmi citlivé a často diskutované téma, kde na obou stranách stojí mnoho argumentů. Vyvážení oprávněných práv a požadavků věřitelů na straně jedné, a výhod a potřeb celospolečenských ve spojení se sociálním rozměrem oddlužení je úloha **jen velmi obtížně řešitelná**. Je nicméně nad rámec této práce se uvedeným tématem, byť jen stručně, zabývat.

²⁵³ Pro úplnost také připomeňme, že věřitelé sami nemohou podat návrh na povolení oddlužení dlužníka. Návrh na oddlužení může podat pouze dlužník sám (§ 389 odst. 1 a 3 IZ).

²⁵⁴ Věřitelé (a to pouze přihlášení nezajištění věřitelé, viz § 402 odst. 1 IZ) mohou dle § 399 odst. 1 IZ rozhodovat pouze o volbě jednoho ze dvou způsobů provedení oddlužení - *zpeněžením majetkové podstaty* nebo *plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty* (§ 398 odst. 1 IZ).

reorganizace zásadně možná alespoň jako „předjednaná“ dle § 316 odst. 5 IZ.²⁵⁵ Právní úprava **přípustnosti oddlužení fyzických osob - podnikatelů** prošla od účinnosti insolvenčního zákona pozoruhodným vývojem.²⁵⁶ Až do účinnosti tzv. *revizní novely* (1. 1. 2014) nebylo oddlužení nepodnikatelských subjektů přípustné vůbec. *Revizní novela* zavedla možnost oddlužení i pro *fyzické osoby - podnikatele*, které (zásadně) nemají dluhy z podnikání.²⁵⁷ Kromě případů *fyzických osob - podnikatelů*, které neměly dluhy z podnikání, bylo s ohledem na poměrně široce pojaté ustanovení § 389 odst. 2 IZ oddlužení přípustné **mimo jiné** i pro *fyzické osoby - podnikatele*, pokud věřitelé **pohledávek z podnikání** s oddlužením **aktivně** vyjádřili souhlas (§ 389 odst. 2 písm. a) IZ).²⁵⁸ Další rozšíření přípustnosti oddlužení pak přišlo s tzv. *akreditační novelou*, účinnou od 1. 1. 2017,²⁵⁹ která zavedla nevyvratitelnou **právní domněnku**, že věřitel dlužníka s dluhy z podnikání **souhlasí s oddlužením**, pokud nejpozději s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní (§ 389 odst. 2 písm. a) IZ).²⁶⁰

I přes všechna uvedená postupná rozšiřování přípustnosti oddlužení lze konstatovat, že nezajištění věřitelé s pohledávkou z podnikání,²⁶¹ a to i jednotlivě, zásadně **mohli svým aktivním jednáním** (podáním odůvodněného nesouhlasu) **zamezit tomu, aby byl úpadek dlužníka, fyzické osoby – podnikatele, řešen oddlužením**.²⁶² K zásadní změně však došlo v důsledku novely nazývané též jako *Lex Covid* s účinností od 24. 4. 2020.²⁶³ V důsledku této novelizace je v současnosti **oddlužení zásadně přístupné všem fyzickým osobám** bez omezení, tedy **i všem fyzickým osobám - podnikatelům**, a to **bez možnosti věřitelů** (včetně věřitelů s pohledávkami z podnikání) **tomu zabránit** [§ 389 odst. 1 písm. b) IZ].

Kromě **reorganizace** je tak *fyzickým osobám - podnikatelům* nově **plně otevřena** také alternativní možnost dalšího v zásadě sanačního způsobu řešení úpadku - **oddlužení**. V případě tzv. „podlimitních“

²⁵⁵ To ovšem pouze za předpokladu, že tyto osoby provozují, nebo alespoň fakticky mohou provozovat obchodní závod. K přípustnosti reorganizace u *podnikatelských subjektů - fyzických osob* blíže v podkapitole 3.2.

²⁵⁶ Tento vývoj měl však vždy společného jmenovatele, a to snahu o zpřístupnění oddlužení širšímu spektru subjektů.

²⁵⁷ § 389 odst. 1 písm. a) IZ ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 1. 7. 2017.

²⁵⁸ Dále bylo (a je) oddlužení přípustné například i tehdy, kdy dlužníci měli z podnikání jen závazky (dluhy), ke kterým náležely pouze zajištěné pohledávky (§ 389 odst. 2 písm. c) IZ), nebo pokud dlužník již dříve prošel konkursem za splnění podmínek dle § 389 odst. 2 písm. b) IZ.

²⁵⁹ (Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, 2020)

²⁶⁰ Důvodem této změny bylo to, že se v praxi ukázalo jako dosti problematické získat souhlas všech věřitelů s pohledávkami z podnikání.

²⁶¹ Zajištění věřitelé s pohledávkou z podnikání nemohli (a ani nyní nemohou) oddlužení zabránit. Vzhledem k existenci jejich zajištění a jejich procesním právům týkajících se nakládání s předmětem zajištění, lze nicméně s takovým řešením souhlasit. Výkladové nejasnosti však může budít otázka ohledně možné existence nezajištěné části jejich pohledávky.

²⁶² Vyvratitelnou domněnkou presumovaný souhlas věřitelů s oddlužením není (a nebyl) třeba v případech, kdy dlužník již dříve prošel konkursem za splnění podmínek § 389 odst. 2 písm. b) IZ.

²⁶³ (Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, 2020)

dlužníků, nesplňujících kvantitativní podmínku přípustnosti reorganizace (§ 316 odst. 4 IZ), kterých je mezi *fyzickými osobami - podnikateli* zcela jistě **velká většina**, je přitom **oddlužení** (za splnění dalších podmínek - např. poctivosti atd.)²⁶⁴ **výrazně dostupnější** způsob řešení úpadku **než reorganizace**, neboť **nevyžaduje většinový souhlas věřitelů**. Další výhodou oddlužení (která se týká i dlužníků „nadlimitních“) je pak z pohledu dlužníka již dříve zmíněná nemožnost věřitelů prosadit **konkurs** jako způsob řešení úpadku tehdy, když dlužník **podá návrh na povolení oddlužení**, a současně splňuje další podmínky jeho přípustnosti.

Za současné situace, kdy v rámci oddlužení **není pevně stanovena výše uspokojení** věřitelů (dříve 30%), se tak lze domnívat, že ve většině případů se bude jevit **oddlužení pro fyzické osoby - podnikatele** v porovnání s **reorganizací** jako **výhodnější způsob řešení úpadku**. Pokud však na oddlužení budeme nazírat v kontextu **sanace dlužníkovy závodu**, tedy ve smyslu **zajištění pokračování jeho provozu**, je třeba si uvědomit, že ačkoli i oddlužení pokračování provozu obchodního závodu dlužníka umožňuje, a určitých směrech i usnadňuje (zejména zánikem určité části dluhů), nijak ho na rozdíl od reorganizace **nepředpokládá**,²⁶⁵ což v součtu s tím, že dlužník bude při oddlužení jen pod minimálním vlivem (zejména nezajištěných) věřitelů,²⁶⁶ a nebude existovat ani jiná konsenzuální dohoda (představovaná v reorganizaci reorganizačním plánem), **znamená**, že případné **pokračování provozu dlužníkovy závodu bude zcela na jeho vůli**. Je tomu tak především proto, že oddlužení ze své podstaty slouží především k ozdravení ekonomické situace dlužníka samotného, nikoli k zajištění pokračování provozu jeho obchodního závodu. V případě oddlužení zde rovněž schází pozitivní prvek racionálního ovlivnění procesu řešení úpadkové situace ze strany věřitelů.

Je nepochybné, že rozšíření přípustnosti oddlužení bude výhodné zejména pro samotné *fyzické osoby - podnikatele*, nikoliv již pro jeho věřitele z obchodního styku, na které se zde soustředíme.²⁶⁷ Je jisté, že výhody neomezené přípustnosti oddlužení *fyzické osoby - podnikatele* pro ni samotnou, jsou na straně druhé „vykoupeny“ výrazným omezením práv věřitelů, **a to zejména věřitelů nezajištěných**.²⁶⁸

Osobně se přitom domnívám, že nová zákonná úprava oddlužení zavedená novelou *Lex Covid* je dosti nešťastná. K tomuto závěru mě vedou především dva důvody. Zaprvé se domnívám (a ostatně to

²⁶⁴ Viz například důvody k zamítnutí návrhu na oddlužení stanovené v § 365 IZ.

²⁶⁵ Porovnej s ustanovením § 316 odst. 1 IZ.

²⁶⁶ I v rámci oddlužení se dluhy **zajištěných** věřitelů uspokojují odděleně, tedy z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění (§ 408 odst. 3 a § 409 odst. 3 IZ), přičemž není dotčeno jejich právo vydávat pokyny týkající se správy předmětu zajištění (§ 230 odst. 2 IZ). I zajištěných věřitelů se však týká **nemožnost rozhodnout o způsobu řešení úpadku**.

²⁶⁷ *Dlužníku - podnikateli* přitom nadále zůstává k dispozici i alternativní možnost řešení úpadku - reorganizace.

²⁶⁸ Je třeba říci, že uvedené omezení je alespoň částečně zmírněno možností nezajištěných věřitelů hlasovat o způsobu oddlužení (§ 399 odst. 1 IZ). Rozhodnou-li nezajištění věřitelé o způsobu oddlužení formou **zpeněžení majetkové podstaty**, postupuje se dále obdobně podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty při konkursu (§ 389 odst. 2 IZ). Lze zde tedy vysledovat jistou **obdobu** možnosti rozhodování věřitelů o způsobu řešení úpadku v rámci reorganizace (§ 150 IZ). Kromě omezení zpeněžení některých částí majetkové podstaty zde ale zůstává zásadní rozdíl v tom, že v případě zpeněžení majetkové podstaty *dlužníka - fyzické osoby* v rámci oddlužení **zanikají ostatní neuspokojené pohledávky**. To je pochopitelně výrazný zásah do práv věřitelů.

plyne i z dalších částí této práce), že pro dosažení co nejefektivnějšího formálního řešení úpadkových situací *dlužníků - podnikatelských subjektů* by mělo insolvenční právo ponechávat, byť nutně omezený, přesto dostatečně výrazný prostor pro rozhodování věřitelů o způsobu řešení úpadku, a také prostor pro jejich další možnou participaci na jeho samotném provádění. To vše navíc ideálně při zajištění co možná nejvyšší míry informovanosti věřitelů. Současná právní úprava však jde přesně opačným směrem, když věřitelům *fyzických osob - podnikatelů* ubírá možnosti procesní ingerence do insolvenčního řízení, a současně je do určité míry rovněž poškozují i hmotněprávně.²⁶⁹

Druhý důvod problematičnosti zvoleného řešení vidím v ničím neodůvodněné **rozdílné pozici** (znevýhodnění) věřitelů *fyzických osob - podnikatelů* oproti věřitelům *právnických osob - podnikatelů*. I fyzická osoba přitom může (minimálně teoreticky) provozovat **obchodní závod o značné velikosti**. Nevidím potom ovšem **spravedlivý důvod**, proč by měli být v insolvenčním řízení **významně znevýhodněni někteří věřitelé** (typicky obchodní partneři dlužníka jakožto obvykle nezajištění věřitelé) **jen proto**, že navázali obchodní vztahy s obchodním závodem, který je provozován **fyzickou osobou**. V případě současné **plné otevřenosti** oddlužení pro *fyzické osoby - podnikatele*, tak v důsledku dochází také **k plnému přenesení podnikatelského rizika z dlužníka na věřitele**. S takovým „pokřivením“ podnikatelského prostředí lze ovšem **jen těžko souhlasit**.

Nic jistě nelze mít proti snaze poskytnout podporu převážně drobným podnikatelům v době nečekané, a nikým nezaviněné pandemické krize.²⁷⁰ Taková pomoc by však dle mého názoru měla jít výhradně k tíži veřejným rozpočtům, **nikoli k tíži některých jiných osob soukromého práva** (věřitelů podnikatele procházejícího oddlužením), kteří, například jakožto obchodní partneři dlužníka, mohou přitom být **rovněž krizí ohroženými podnikatelskými subjekty**. Změna realizovaná novelou by přesto mohla být akceptovatelnější, pokud by byla koncipována jen jako změna dočasná, **nikoli jako změna trvalá**.

V souvislosti s naposledy uvedeným není bez zajímavosti zmínit se krátce o procesu vzniku zásadní změny ustanovení § 389 odst. 1 písm. b) IZ zavedené zmíněnou novelou *Lex Covid*. Na předmětné změně je totiž pozoruhodné to, že nebyla součástí původního vládního návrhu novelizace *Lex Covid*, ale je důsledkem pozměňovacího návrhu skupiny poslanců (viz poznámka pod čarou č. 270), přičemž byla navržena jako změna **trvalá**, ačkoli naprostá většina změn zavedených do insolvenčního zákona novelou *Lex Covid* byla krátkodobého charakteru (s účinky většinou jen do 31. 8. 2020), což je ostatně v souladu s potřebou řešit důsledky nastalé krize, a přitom současně v důsledku **narychlo připravených změn** negativně nezasáhnout do koncepčně uceleného právního předpisu, kterým IZ bezpochyby je. Nepovažuji navíc za vhodné, aby takto zásadní **trvalá** změna insolvenčního zákona byla **realizována v rámci**

²⁶⁹ Zde mám na mysli především již dříve zmíněný důsledek oddlužení, kdy jsou věřitelům bez ohledu na jejich vůli obvykle zkráceny jejich pohledávky v důsledku rozhodnutí soudu o osvobození dlužníka od placení pohledávek (§ 414 IZ).

²⁷⁰ Takto je důvod uvedené změny prezentován v důvodové zprávě k pozměňovacímu návrhu k *Lex Covid* (Pozměňovací návrh Patrika Nachera, Kateřiny Valachové, Marka Výborného, Lukáše Kolaříka a Jana Farského k návrhu zákona o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, 2020, s. 9-10).

vyhlášeného nouzového stavu, kdy je v důsledku zkráceného legislativního procesu výrazně omezena možnost důsledky takové změny šířeji prodiskutovat, a to alespoň na půdě poslanecké sněmovny.

Závěrem tak nelze než prohlásit, že úprava přípustnosti oddlužení pro podnikatelské subjekty účinná do 23. 4. 2020 představovala dle mého názoru úpravu **vhodnější**, a to především pro svoji vyváženost, když nijak nepokřivovala podnikatelské prostředí bezdůvodným znevýhodněním některých věřitelů. Vyvratitelnou domněnku předpokládající souhlas věřitelů oprávněných z pohledávek z podnikání s dlužníkovým oddlužením považuji **za zcela adekvátní a vyváženou**. Ostatně samotná důvodová zpráva k pozměňovacímu návrhu k *Lex Covid* uvádí,²⁷¹ že z empirických pozorování vyplývá, že k vyslovování nesouhlasu ze strany věřitelů dochází jen zřídka. Nevidím zde potom žádný rozumný důvod věřitelům takovou **možnost ochrany** brát.

Přípustnost oddlužení v podobě před novelou *Lex Covid* byla dle mého názoru správně konstruována tak, aby umožnila oddlužení i takovým dlužníkům, kteří sice mají dluhy z podnikání, ale **typově** se jedná o osoby, pro něž bylo oddlužení zákonodárcem určeno, tj. pro nepodnikatelské subjekty a některé **drobné podnikatele - fyzické osoby**.²⁷² V případě, že zde bude existovat širší shoda na tom, že by oddlužení mělo být zpřístupněno **všem fyzickým osobám - podnikatelům bez omezení**, tedy bez zkoumání dalších parametrů (velikosti obchodního závodu, výše dluhů z podnikání, atd.), mělo by tak dle mého názoru být dosaženo **mnohem sofistikovanějším a propracovanějším způsobem**,²⁷³ který by potlačil zmíněné zřejmé nedostatky pouhého neomezeného zpřístupnění oddlužení. Takový postup ostatně předvídá i *Evropská směrnice o restrukturalizaci a insolvenční*.²⁷⁴ Právě v její budoucí transpozici do českého právního řádu spatřuji naději pro zlepšení aktuálního zákonného nastavení v probírané věci.

²⁷¹ (Pozměňovací návrh Patrika Nachera, Kateřiny Valachové, Marka Výborného, Lukáše Kolaříka a Jana Farského k návrhu zákona o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, 2020, s. 10)

²⁷² (Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2005, s. 8).

²⁷³ V rámci oddlužení by například molo být uspokojení dluhů z podnikání upraveno odlišně od uspokojení dluhů ostatních.

²⁷⁴ (Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), 2020)

3. Přípustnost reorganizace

V předchozí části jsme se věnovali neformálním předpokladům možnosti realizace reorganizace. Insolvenční zákon však stanoví rovněž řadu **formálních předpokladů**, za nichž je reorganizace jakožto jeden ze způsobů řešení úpadku **přípustná**. Právě na tyto formální předpoklady se zaměříme v této části práce.

3.1. Charakteristika dlužníka

Insolvenční zákon při stanovení přípustnosti reorganizace **nerozlišuje** právní formu dlužníka. Reorganizace je tedy zásadně přípustná jak pro právnické, tak i pro fyzické osoby, které však vždy **musí být podnikateli** (§ 316 odst. 2 IZ). Pro účely posouzení, zda dlužník naplňuje podmínku být **podnikatelem**, bude přitom nutné vycházet především z obecného ustanovení § 420 odst. 1 OZ.²⁷⁵ Za podnikatele pak bude považována také každá osoba zapsaná v obchodním rejstříku (§ 421 odst. 1 OZ).²⁷⁶ U osoby, která má k podnikání živnostenskou nebo jiné oprávnění (podle zvláštních předpisů)²⁷⁷ pak bude existovat **vyvratitelná domněnka, že podnikatelem je** (§ 421 odst. 2 IZ).

Reorganizace bude typicky přípustná především pro obchodní korporace, tj. pro **obchodní společnosti a družstva**.²⁷⁸ Ne tak jednoznačně však již může být posouzení přípustnosti reorganizace u právnických osob, které dle zákona mohou podnikat pouze v rámci doplňkové nebo vedlejší činnosti. Příkladem takových právnických osob mohou být bytová družstva (§ 727 odst. 3 ZOK), sociální družstva (§ 757 ZOK), a také spolky a fundace (§ 217 a 307 OZ). V případě **bytových družstev** lze přitom vycházet z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Pražského stavebního bytového družstva*.²⁷⁹ V uvedeném rozhodnutí se Nejvyšší soud ČR poměrně jednoznačně vyjádřil **za přípustnost reorganizace bytového družstva**.²⁸⁰ S takovým závěr lze souhlasit, neboť pokud insolvenční právo umožňuje reorganizaci v případě fyzických osob - podnikatelů, přičemž u takových osoby může majetek související

²⁷⁵ § 420 odst. 1 OZ zní: „Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele“.

²⁷⁶ Viz § 42 písm. a) a b) Zákona o veřejných rejstřících (dále jen „ZVR“). (Zákon č. 304/2013 Sb. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, 2021).

²⁷⁷ Například „neživnostenskou“ podnikatelskou činnost advokátů upravuje Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁸ Obchodními společnostmi jsou dle § 1 odst. 2 ZOK: Veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost (SE) a evropské hospodářské zájmové sdružení (EEIG). Družstvem se potom dle § 1 odst. 3 ZOK rozumí družstvo a evropská družstevní společnost (SCE).

²⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 NSČR 36/2009-B-1491 (MSPH 96 INS 714/2009), ze dne 27. 10. 2011

²⁸⁰ Nejvyšší soud mimo jiné uvedl: „Jelikož za podnikatele podle obchodního zákoníku je považována osoba zapsaná v obchodním rejstříku (§ 2 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona), je odtud zjevné, že bytové družstvo patří k subjektům, jež insolvenční zákon vylučuje z možnosti žádat o povolení oddlužení coby sanačního způsobu řešení dlužníkovy úpadku určeného nepodnikatelským subjektům (aniž by těmto subjektům současně bránil v řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku dalším sanačním způsobem, totiž reorganizací).“

s podnikáním tvořit i jen malý zlomek hodnoty majtkové podstaty, není důvod neumožnit reorganizaci ani těm právnickým osobám, které sice nejsou primárně zakládány za účelem podnikání, nicméně podnikat (byť omezeně) mohou. Z obdobných důvodů se lze domnívat, že reorganizace bude přípustná také u **sociálního družstva**, jakožto nové právní formy zavedené do českého práva nabytím účinnosti ZOK (dne 1. 1. 2014).²⁸¹ Obdobně se lze domnívat, že reorganizace bude přípustná pro **spolky a fundace**, pokud tyto naplní obecné podmínky podnikání podle § 420 odst. 1 IZ, případně bude naplněna domněnka podnikání dle § 421 odst. 2 OZ.²⁸² Nejsm si nicméně vědom žádného případu, kdy by k povolení **reorganizace** u spolku nebo fundace došlo. Naproti tomu existují případy povolení **oddlužení** spolků.²⁸³ Pro spolky ostatně bude **oddlužení** obvykle také výhodnějším způsobem řešení úpadku než **reorganizace**. Pro přípustnost **oddlužení** spolku, jakožto právní osoby, však bude v souladu s § 389 odst. 1 písm. a) IZ **nutné doložit**, že konkrétní spolek **není zákonem považován za podnikatele**.²⁸⁴

U **fyzických osob - podnikatelů** bude potom (již z principu) možné uplatnění reorganizace očekávat spíše výjimečně. Existence velkých a specifických obchodních závodů, pro které je reorganizace především vhodná, totiž není u fyzických osob obvyklá. Uvedenému odpovídá i výzkum D. Mariana,²⁸⁵ dle kterého bylo v období let 2014 až 2017 (4 roky) **povolena** reorganizace dlužníka - fyzické osoby pouze v **6** případech, oproti **90** případům povolených reorganizací dlužníků - právnických osob. J. Maršíková se dokonce domnívá, že reorganizace dlužníka - fyzické osoby je **prakticky neproveditelná**, když navíc předpokládá, že by v takovém případě nutně docházelo ke změně vlastníka dlužníkovy závodu.²⁸⁶ Takto vyhraněný názor **nesdílím**, a mám za správné, že reorganizace podnikatelského subjektu - fyzické osoby je **i vedle možnosti jejího oddlužení** přípustná.²⁸⁷ Reorganizaci je totiž vhodné považovat především za způsob, v jehož rámci je **možné** (nikoli **nutné**) **zajistit další pokračování dlužníkovy obchodního závodu**. Zda je v určitém okamžiku vlastníkem, resp. provozovatelem obchodního závodu fyzická nebo právní osoba přitom **nepovažují za podstatné**, a ani nespátřuji žádný rozumný důvod, proč by právní forma osoby vlastníka (resp. provozovatele) obchodního závodu měla mít na možnost ozdravení jeho obchodního závodu zásadní vliv (resp. ho mohla znemožnit). Stejně tak to, zda bude obchodní závod po

²⁸¹ I sociální družstvo je obchodní korporací, u které není podnikání vyloučeno (spíše se naopak předpokládá). V případě reorganizace sociálního družstva by však bylo nutné respektovat mnohá jeho zákonná specifika (tím je zejména zákaz převodu a přechodu družstevního podílu dle § 763 odst. 2 ZOK a dále další omezení dle § 765 a 766 ZOK).

²⁸² Spolky a fundace se **nezapisují** do obchodního rejstříku (§ 42 ZVR), neuplatní se zde tedy fikce dle § 421 odst. 1 OZ.

²⁸³ Viz například insolvenční řízení s dlužníkem *LHK Jestřábi Prostějov, spolek* (sp. zn. KSBR 31 INS 18378 / 2017).

²⁸⁴ Bude tedy třeba zejména doložit, že spolek **nepodniká** ve smyslu § 420 odst. 1 IZ, případně vyvrátit domněnku podnikání dle § 421 odst. 2 IZ. Z údajů dostupných v insolvenčním rejstříku lze však v některých případech **pochybovat**, že podmínku přípustnosti oddlužení **soud dostatečně zkoumal**, viz například výše uvedený případ dlužníka *LHK Jestřábi Prostějov, spolek* (sp. zn. KSBR 31 INS 18378 / 2017).

²⁸⁵ (Marian, 2019, s. 142)

²⁸⁶ (Maršíková, 2014, s. k § 316). Jednotlivé (byť výjimečné) úspěšně proběhlé (alespoň formálně) reorganizace fyzických osob tento předpoklad nicméně **nepotvrzují**. Z výše uvedených 6-ti reorganizací se jedná např. o **úspěšně ukončenou** reorganizaci dlužníka *R. Skočdopole* (INS 7823/2014).

²⁸⁷ K možnosti oddlužení *fyzické osoby - podnikatele* blíže v kapitole 2.5.

úspěšném dokončení reorganizace nadále provozovat původní subjekt nebo subjekt jiný (v libovolné právní formě), záleží na mnoha faktorech, a ani zde **nevidím důvod** pro zákonnou preferenci některého z možných výsledků.

Reorganizací lze řešit nejenom již nastalý úpadek dlužníka, ale i **úpadek** teprve **hrozící**, jak je ostatně výslovně zmíněno také v ustanovení § 316 odst. 2 IZ.²⁸⁸ Obchodní závod v situaci **teprve hrozícího úpadku** by přitom alespoň hypoteticky měl být pro reorganizaci tím **nejvhodnějším** kandidátem. Jak však jednoznačně (a nijak překvapivě) dokládá praxe, atraktivita reorganizace pro dlužníky v situaci teprve hrozícího úpadku je minimální.²⁸⁹ Právě na tyto situace také (mimo jiné) cílí *Evropská směrnice o restrukturalizaci a insolvenční*, jejíž implementace do českého práva se aktuálně připravuje.

Kromě zmíněného pozitivního vymezení přípustnosti reorganizace (§ 316 odst. 2 IZ) obsahuje právní úprava ve svých ustanoveních § 316 odst. 3 IZ a § 368 odst. 3 IZ i **vymezení negativní**. Reorganizace **není přípustná** u právnických osob v likvidaci, u obchodníků s cennými papíry, u osob oprávněných k obchodování na komoditní burze, a dále také u „finančních institucí“, pro které zákon stanoví zvláštní postup řešení úpadku **konkursem** (§ 368 až 388c IZ). Nepřípustnost reorganizace pro **právnické osoby v likvidaci** plyne již ze samotné povahy věci, tedy probíhajícího procesu ukončování podnikání a provozu obchodního závodu.²⁹⁰ S uvedeným nastavením přitom nelze nesouhlasit, neboť v situacích, kdy se **dlužník sám dobrovolně** rozhodl pro ukončení své podnikatelské činnosti zrušením právnické osoby s likvidací (viz § 168 odst. 2 a § 187 odst. 2 OZ), není vhodné (ani nutné) celou situaci dále komplikovat, **a umožnit věřitelům „vnutit“** takovému dlužníku v úpadku **reorganizaci**, byť by se pro ně z ekonomického pohledu jevila jako výhodnější než konkurs.²⁹¹

Důvodem nepřípustnosti reorganizace u osob **oprávněných obchodovat na komoditní burze** je potom „ochrana čistoty burzovních obchodů“. Té by mělo být dosaženo tím, že v důsledku absolutní nepřípustnosti reorganizace u uvedených osob spojí insolvenční soud rozhodnutí o úpadku vždy též s prohlášením **konkursu**, čímž budou tyto osoby „včas“ ze zákona vyloučeny z burzovních obchodů [viz § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 229/1992 Sb., zákona o komoditních burzách]. K takovému vysvětlení alespoň dospěl Vrchní soud v Olomouci v rozhodnutí ve věci dlužníka *Moravia Energo a. s.*, na které zde

²⁸⁸ I o **hrozícím** úpadku ovšem musí insolvenční soud rozhodnout, a to především na základě skutečností uváděných v dlužníkově insolvenčním návrhu. Viz k tomu P. Smolík (Winterová, 2018, s. 312).

²⁸⁹ Pro hrozící úpadek může insolvenční návrh podat **pouze dlužník** (§ 97 odst. 7 IZ). Motivaci dlužníka a jeho managementu jsme již blíže rozebrali v kapitole 2.3.

²⁹⁰ (Hášová, 2018, s. 1206). Jediným možným způsobem řešení úpadku právnické osoby - podnikatele v likvidaci je tak **konkurs**. Prohlášením konkursu se však likvidace právnické osoby **přerušuje** (§ 245 odst. 2 IZ).

²⁹¹ Na druhou stranu si je třeba uvědomit, že právě **včasný** vstup dlužníka **do dobrovolné likvidace** může představovat **jistou formu ochrany** dlužníka proti „**vnučené**“ **reorganizaci ze strany věřitelů** (která je za určitých okolností možná), neboť v případném nastalém insolvenčním řízení musí být (z důvodu probíhající likvidace) **vždy postupováno formou konkursu**.

v podrobnostech odkazují.²⁹² I přes poněkud komplikovanou argumentaci Vrchního soudu v Olomouci lze souhlasit s tím, že reorganizace (již z principu) není vhodným způsobem řešení úpadku osob oprávněných obchodovat na komoditní burze. K obdobným závěrům bude přitom zřejmě možné dospět také v případě **obchodníků s cennými papíry**.

3.2. Dlužníkův obchodní závod

Poté, co jsme v předchozí kapitole vyjasnili požadavek na charakteristiku dlužníka coby podnikatele, je třeba se věnovat také ustanovení § 316 odst. 2 *část za středníkem* IZ, které uvádí, že „reorganizace se týká dlužníka obchodního závodu“. Takto v zákoně formulované vyjádření je přitom poněkud problematické, neboť způsobů výkladu zde může být více. Judikatura nicméně dovozuje, že § 316 odst. 2 IZ věta za středníkem **představuje zákonnou podmínku omezující přípustnost reorganizace pouze na případy, kdy existuje dlužníkův obchodní závod, a ten je dlužníkem provozován, nebo provozován být může**. Uvedené plyne především z usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *Hagibor Office Building, a.s.*,²⁹³ které uvádí: „Je zřejmé, že k tomu, aby reorganizace mohla proběhnout, musí zde být objekt, resp. předmět, který má být reorganizován, tedy podnik či v nové zákonné terminologii (obchodní) závod dlužníka“. Jde o poměrně zásadní judikatorní výklad, u kterého je vhodné se krátce zastavit.

Obchodní závod je v § 502 OZ definován jako „organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu“.²⁹⁴ Jde tedy vždy o předmět (objekt) právních vztahů. Význam pojmu **závod** pro účely insolvenčního práva dále upřesnil Vrchní soud v Praze ve výše zmíněném rozhodnutí ve věci dlužníka *Hagibor Office Building, a.s.* takto: „Podnik tak představuje složitý a velmi nestejnorodý předmět, dynamický uspořádaný účelově vytvořený celek tvořený různými součástmi. Jeho podstatou není jen hmotná složka podnikání, ale především podnikatelský nápad, resp. know-how či zkušenosti a informace zaměstnanců a jejich vedení umožňující dosahovat zisk, tedy nehmotné a osobní složky podnikání“.

Z výše uvedeného rozhodnutí Vrchního soudu v Praze tedy plyne, že v **okamžiku rozhodování soudu o povolení reorganizace musí existovat alespoň potenciálně životaschopný dlužníkův obchodní závod**. V opačném případě není reorganizace přípustná, a insolvenční soud ji nepovolí. S uvedeným

²⁹² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 2 VSOL 106/2009-B-26, (INS 1078/2009), ze dne 28. 4. 2009. V uvedeném rozhodnutí soud rovněž konstatoval, že reorganizace **bude přípustná** tehdy, pokud **dlužník** v době rozhodování o úpadku **již oprávnění k obchodování na komoditní burze pozbyl**, ale přitom má nadále předpoklady pokračovat v podnikání v jiné oblasti. V případě **obchodníků s cennými papíry** však bude z důvodu omezení jejich jiného podnikání podobný závěr jen stěží aplikovatelný (Richter, 2017, s. 472).

²⁹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 VSPH 789/2015-A-36 (MSPH 99 INS 2391/2015) ze dne 2. 4. 2015

²⁹⁴ Jeden právní subjekt může provozovat i více obchodních závodů, případně jejich poboček. Možnost dlužníka provozovat více závodů plyne i přímo z § 98 odst. 1 IZ, který uvádí: „to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik“. Mnohost závodů zde však nepředstavuje výkladový problém. K přípustnosti reorganizace postačí existence jednoho dlužníka závodu, byť se reorganizace pochopitelně následně musí týkat všech závodů dlužníka, tedy celé jeho majetkové podstaty.

výkladem lze přitom souhlasit. Umožnit reorganizaci všem osobám, které jsou **formálně** považovány za podnikatele na základě jejich zápisu v obchodním rejstříku (§ 421 odst. 1 OZ), nebo u kterých se má za to, že jsou podnikateli na základě živnostenského nebo jiného oprávnění k podnikání (§ 421 odst. 1 OZ), **a to bez ohledu na to**, zda zde v okamžiku rozhodování o povolení reorganizace **existuje** organizovaný soubor jmění (**obchodní závod**), který **může být** v budoucnu podnikatelským způsobem provozován, **se zcela míjí s určením reorganizace**.

Dále je nutné postavit najisto, zda k okamžiku rozhodování soudu o povolení reorganizace **musí** být obchodní závod skutečně provozován (tj. musí být využíván k podnikání), anebo bude postačovat **předpoklad**, že takový závod **alespoň v budoucnu úspěšně provozován být může**, a tedy i v reorganizačním plánu může být takový provoz závodu předpokládán. Na uvedenou otázku nám může pomoci odpovědět usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužnice *Dagmar Motyčkové*.²⁹⁵ Toto usnesení, byť se týká *fyzické osoby - živnostníka*, lze v uvedené otázce dle mého názoru zobecnit na libovolný podnikatelský subjekt. Nejvyšší soud ČR v usnesení konstatuje že: „*S přihlédnutím k takto nastavené charakteristice podnikatele na základě živnostenského oprávnění, lze uzavřít, že u dlužníka - fyzické osoby, který má živnostenské oprávnění, na jehož základě nepodniká v době, kdy insolvenční soud rozhoduje o návrhu na povolení reorganizace, je (při splnění dalších předpokladů vymezených insolvenčním zákonem může být) reorganizace přípustná, má-li dlužník podnik, jehož provoz lze reorganizací zachovat (ve smyslu pokračování v provozu podniku nebo znovuobnovení provozu podniku)*“.²⁹⁶ S uvedeným závěrem se ztotožňuji, neboť si lze představit situace, kdy z různých, často i externích a objektivních důvodů, není obchodní závod v okamžiku rozhodování o povolení reorganizace provozován, **přesto zde existuje značný going - concern potenciál**, resp. zde existuje alespoň možnost obchodní závod v budoucnu ekonomicky úspěšně provozovat. Nenacházím přitom rozumný důvod, bránit řešení takové situace **v rámci reorganizace**, a to ani v případě, že bude později reorganizačním plánem stanoveno, že provoz obchodního závodu nebude pokračovat, resp. ani nebude obnoven.

Lze tedy uzavřít, že podmínkou přípustnosti reorganizace je **existence obchodního závodu** dlužníka, jakožto organizovaného souboru jmění, **u kterého musí alespoň do budoucna existovat odůvodněný předpoklad možnosti jeho úspěšného provozování**. Při posuzování této skutečnosti přitom bude nutné brát v úvahu i nehmotné a osobní složky závodu.²⁹⁷ Současně se lze domnívat, že při splnění právě uvedené podmínky by **nic nemělo bránit tomu**, aby byl později (dlužníkem nebo i věřiteli) předložen reorganizační plán, který budoucí **provoz závodu nepředpokládá**. I takovou formu *likvidační reorganizace* totiž insolvenční zákon umožňuje, jak bude ostatně blíže popsáno v následující kapitole 3.3.

²⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 NSČR 50/2013-B-38 (KSPA 56 INS 21027/2011), ze dne 30. 6. 2015

²⁹⁶ Zvýraznění přidáno - pozn. autora. Připustil-li tedy Nejvyšší soud možnost reorganizace toho času neprovozovaného obchodního závodu fyzické osoby, u právnické osoby by tomu **nemělo** být jinak, neboť právě u ní lze prospěšnost dalšího provozu závodu předpokládat (alespoň obecně) jistě ještě s větší pravděpodobností. Ostatně, reorganizace je primárně určena právě pro „větší“ podnikatelské subjekty.

²⁹⁷ Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *HAGIBOR OFFICE BUILDING, a.s.*, sp. zn. 3 VSPH 789/2015-A-36 (MSPH 99 INS 2391/2015), ze dne 2. 4. 2015

Obávám se však, že zejména v případech tzv. „předjednaných“ reorganizací v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ), ve kterých bude o povolení reorganizace soudem zásadně rozhodováno společně s rozhodnutím o úpadku, a kdy bude mít soud k dispozici reorganizační plán, ve kterém **bude předpokládáno řízené ukončení provozu dlužníkovra závodu**, resp. jen jeho **neobnovení**, mohou soudy s povolením takové reorganizace váhat. Domnívám se nicméně, že k tomu není žádný rozumný důvod. Principům reorganizace nijak neodporuje, pokud se i v rámci „předjednaného“ reorganizačního plánu věřitelé s dlužníkem dohodnou na tom, že provoz **potenciálně životaschopného závodu** nebude pokračovat, případně nebude obnoven.

3.3. Blíže k nutnosti pokračování provozu dlužníkovra závodu

Insolvenční zákon ve svém paragrafu § 316 odst. 1 stanoví, že: „*Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovra podniku*“. Z uvedeného plyne, že zachování provozu dlužníkovra závodu je žádaným stavem, nikoli však stavem nezbytným, což plyne zejména z výrazu „**zpravidla**“.²⁹⁸ Stejně jako může v reorganizaci dojít k situaci, kdy bude ukončena podnikatelská činnost **dlužníka coby právního subjektu** (a to například v důsledku reorganizací předvídaného prodeje jeho závodu, který bude dále provozován **jiným** subjektem), není důvod bránit tomu, aby bylo možné dle schváleného reorganizačního plánu dosáhnout rovněž stavu, **kdy bude ukončen provoz samotného závodu**. Pro případ, že budou splněny všechny požadavky nutné pro schválení reorganizačního plánu (§ 348 a 349 IZ) **není důvod** bránit tomu, aby věřitelé měli (případně i v kooperaci s dlužníkem) možnost dosáhnout **ukončení provozu dlužníkovra závodu jinou procesní formou než konkursem**, tedy **reorganizací**. V souladu s uvedeným je ostatně i ustanovení § 340 odst. 1 písm. d) IZ, které stanoví, že reorganizační plán **vždy** obsahuje také „*údaj o tom, zda bude pokračovat provoz dlužníkovra podniku nebo jeho části a za jakých podmínek*“. I uvedené ustanovení tedy potvrzuje, že reorganizační plán může předpokládat i ukončení provozu dlužníkovra závodu. Nevidím ostatně žádný zásadní důvod takovému předpokládanému důsledku reorganizace bránit, pokud se sami věřitelé kvalifikovanou většinou (viz § 347 IZ) rozhodnou, že pro ně je takováto *likvidační reorganizace* výhodnější než konkurs.²⁹⁹

I přesto, že se tak zdá být otázka přípustnosti reorganizace, v níž bude reorganizačním plánem předpokládáno ukončení provozu dlužníkovra závodu **nesporná**, nejasnosti do uvedené záležitosti poněkud překvapivě vnesla judikatura. Významné je v tomto ohledu především usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *Clasides, a.s.*³⁰⁰ Toto rozhodnutí o odvolání proti usnesení insolvenčního soudu o

²⁹⁸ Uvedené ostatně podporuje i text důvodové zprávy k revizní novele IZ: „*Cílem reorganizace je sanace dlužníka, tedy „ozdravení“ jeho ekonomické situace, a to prostřednictvím speciálních opatření, která vedou k tomu, že dlužník je následně schopen pokračovat ve své podnikatelské činnosti, pokud není v rámci reorganizace zamýšlen jiný účinek tohoto způsobu řešení úpadku dlužníka.*“ (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 70)

²⁹⁹ Obdobně též J. Hášová (Hášová, 2018, s. 1201).

³⁰⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 VSPH 967/2015-B-129 (MHSP 76 INS 10547/2014) ze dne 6. 11. 2015

schválení reorganizace se věnovalo i otázce **nutnosti zachování provozu dlužníka** obchodního závodu do budoucna, tj. tomu, zda reorganizační plán může být insolvenčním soudem schválen i v případě, že tento plán **nepředpokládá další provoz dlužníka obchodního závodu**. K uvedenému Vrchní soud v Praze uvedl, že reorganizaci nepředpokládající další provoz dlužníka insolvenční zákon sice **připouští, ale jen za podmínky, že** „*likvidace je reorganizačním plánem předvídána, což znamená, že věřitelům o reorganizačním plánu hlasujícím je dáno jasným způsobem na srozuměnou, že přijmou-li takto koncipovaný reorganizační plán, bude reorganizační proces dlužníka završen dlužníkovou likvidací*“. S uvedeným závěrem přitom nelze než souhlasit. Poněkud překvapivě a **v přímém rozporu** s právě citovaným konstatováním však usnesení dále uvádí, že: „*Vzhledem k tomu, že reorganizační plán neuvažuje s jakýmkoliv pokračováním činnosti dlužníka a reorganizace je tak de facto toliko způsobem jeho likvidace a výmazu z obchodního rejstříku, je namístě závěr, že navržená reorganizace dlužníka závodu nesouzní s cílem reorganizace (§ 316 IZ), jímž je postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníka podniku*“³⁰¹ A dále pak: „*Navržená reorganizace tedy z hlediska svého účelu nesměřuje k ozdravení závodu dlužníka ani k dalšímu pokračování ekonomické činnosti závodu dlužníka, jejím jediným obsahem je vymáhání pohledávek, což však lze učinit i v rámci konkursu.*“ Uvedená konstatování však **považuji za velmi problematická**. Ve své podstatě totiž popírají zákonem danou možnost **likvidační reorganizace**, tedy reorganizace, která v reorganizačním plánu **nepředpokládá** další pokračování provozu dlužníka závodu. S takovým závěrem ovšem **nelze souhlasit**. Ostatně ani uvedené usnesení nepřináší další argumenty, kterými by takto obecně konstatované závěry podpořilo.³⁰² Nezbyvá tak než doufat, že budoucí judikaturou bude uvedené rozhodnutí **překonáno**, a ve shodě s insolvenčním zákonem bude potvrzena možnost v reorganizačním plánu předpokládat ukončení provozu dlužníka závodu. Opačný závěr by totiž v zásadě znemožňoval provedení **likvidační reorganizace**.

3.4. Kvantitativní brána vstupu do reorganizace

Kvantitativní branou do reorganizace je v odborné literatuře nazývána podmínka přípustnosti reorganizace stanovená v § 316 odst. 4 IZ, která od účinnosti *revizní novely* (od 1. 1. 2014) připouští reorganizaci **zásadně** pouze u těch dlužníků, jejichž **čistý obrat**³⁰³ za poslední účetní období předcházející

³⁰¹ Zde stojí za zmínku, že Vrchní soud v Praze vypustil z citace § 316 odst. 1 IZ právě klíčové slovo „**zpravidla**“.

³⁰² Doplňme, že uvedené usnesení Vrchního soudu v Praze konstatovalo mimo jiné také **nepoctivost** dlužníka. Pokud ovšem mělo být cílem zmiňovaného usnesení Vrchního soudu pouze odůvodnit zrušení konkrétního usnesení soudu první instance o schválení reorganizace z důvodu nepoctivého záměru dlužníka, mělo se dle mého názoru držet odůvodnění právě této nepoctivosti, **nikoli vytvářet obecné závěry o přípustnosti reorganizace, které jsou dle mého názoru nesprávné**. Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *Clasides, a.s.* považuji za nešťastné i z toho důvodu, že směřuje rozhodování o přípustnosti reorganizace dlužníka s rozhodováním o přípustném obsahu reorganizačního plánu. Zmíněné vnitřní rozpory usnesení jsou dle mého názoru právě důsledkem tohoto nedostatečného rozlišování.

³⁰³ Čistým obratem zde bude nutné rozumět obrat definovaný v § 1d odst. 2 zákona č. 563/1999 Sb., zákona o účetnictví (dále jen „ZU“). Jde o poměrně spolehlivý ukazatel, který je i samotným ZU využíván k posuzování velikosti podnikatelského subjektu. Čistý obrat přitom bude možné z účetnictví dlužníka stanovit zpravidla do několika týdnů po skončení účetního období. Bude-li o návrhu na reorganizaci rozhodováno krátce po skončení účetního období, přikláním se k možnosti vycházet z čistého obratu za předchozí účetní období, případně jen z **odhadu** čistého obratu.

insolvenčnímu návrhu **přesáhl 50 mil Kč**, nebo zaměstnávají-li **nejméně 50 zaměstnanců**³⁰⁴ v pracovním poměru.³⁰⁵ Splnění uvedených podmínek přitom bude insolvenční soud s ohledem na § 7 IZ a § 154 odst. 1 OSŘ posuzovat k okamžiku rozhodování o návrhu na povolení reorganizace.

Dle důvodové zprávy k *revizní novele* má být kvantitativní brána jednak jakousi pojistkou před návrhy na povolení reorganizace, které **nemají šanci na úspěch**, a jednak také pojistkou pro ty dlužníky, „*kterým se ani při vynaložení rozumně požadovaného úsilí mimo insolvenční řízení nepodaří pro svůj záměr reorganizovat podnik získat podporu většiny hlavních věřitelů.*“,³⁰⁶ čímž je nutno rozumět postup dle § 316 odst. 5 resp. 6 IZ.

Kvantitativní brána vstupu do reorganizace je (a vždy byla) **častým tématem** odborných diskuzí, přičemž právě na základě nich (dle vyjádření důvodové zprávy k *revizní novele*) byly oba parametry určující velikost dlužníka **sníženy na polovinu** (50 mil. Kč čistého obratu, resp. 50 zaměstnanců v pracovním poměru) s účinností od 1. 1. 2014, a to s očekáváním zvýšení využívání reorganizace.³⁰⁷ V současné době (a s dostatečným odstupem) lze nicméně konstatovat, že ani snížení parametrů kvantitativní brány **nijak významně nezvýšilo četnost využívání reorganizace**. Dle statistického výzkumu D. Mariana³⁰⁸ bylo v letech 2014 až 2017 povoleno celkem 32 **nepředjednaných**³⁰⁹ **reorganizací**, tj. průměrně cca **8 ročně**, zatímco dle výzkumu T. Rakytové³¹⁰ bylo v letech 2008 až 2012 povoleno celkem 27 **nepředjednaných reorganizací**, tj. průměrně cca **5 ročně**. I tato skutečnost tak potvrzuje mou domněnku, že počet dlužníků, jejichž závod je i přes úpadkovou situaci vhodný

³⁰⁴ Do počtu zaměstnanců je možné zahrnout jen osoby pracující na základě **pracovní smlouvy** dle § 33 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce (dále jen „ZP“), nikoli též osoby pracující na základě pracovních dohod (viz § 3 ZP). Předmětem diskuzí je však mezi odbornou veřejností spíše fakt, že počet zaměstnanců je **silně závislý** na oboru podnikání (Hásová, 2018, s. 1207) a také to, že se počet zaměstnanců, který je **alternativním** kritériem přípustnosti reorganizace posuzuje **k jednomu okamžiku**, což může vést k manipulacím s počty zaměstnanců (Richter, 2017, s. 472). I dle mého názoru by zřejmě bylo vhodnější vycházet z **průměrného** počtu zaměstnanců s odkazem na § 1d odst. 3 zákona č. 563/1999 Sb, zákona o účetnictví. Ani současnou (zjednodušenou) zákonnou úpravu určení počtu zaměstnanců však z pohledu rizika zneužití reorganizace nepovažuji (s ohledem na praxi) za nikterak kritickou.

³⁰⁵ Při aplikaci kvantitativního testu se nijak nezohledňuje existence koncernu, což je někdy předmětem diskuzí (Richter, 2017, s. 471). Osobně bych však v zohlednění koncernu spatřoval jen minimum výhod (zejména s ohledem na existenci alternativního postupu dlužníka dle § 316 odst. 5 a 6 IZ), a naopak možnost vzniku nežádoucího **rizika** manipulací, resp. vzniku domnělých koncernů pouze za účelem dosažení přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 IZ.

³⁰⁶ (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 70)

³⁰⁷ (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 99)

³⁰⁸ (Marian, 2019, s. 114) V tomto případě je nutno upozornit na odlišnost chápání pojmu *předjednané* reorganizace v textu D. Mariana a v textu této práce. Viz k tomu kapitola 3.5.

³⁰⁹ Pro posouzení účinků změny parametrů kvantitativní brány je vhodnější porovnávat pouze počet **nepředjednaných** reorganizací (v širším smyslu), tedy těch, při kterých nedošlo k překonání nesplnění kvantitativní podmínky postupem dle § 316 odst. 5 a 6 IZ.

³¹⁰ (Rakytová, 2013, s. 42 a 45) V tomto případě jde o data získaná autorovou interpretací grafu č. 3 na str. 45, která ovšem nemusí být nutně správná.

k reorganizaci, a jejichž management je současně schopen a ochoten výhody reorganizace úspěšně využít, je již ze samotné podstaty **velmi omezený**, a samotný regulatorní právní rámec reorganizace zde **není limitujícím faktorem**. To ostatně dokládá i fakt, že i přes mnohé další úpravy insolvenčního zákona, mající za cíl zvýšení využívání reorganizace, se počty **povolených a úspěšně provedených reorganizací nijak významně nezvyšují**.³¹¹ O tom, že mnohé úpravy insolvenčního zákona vedené snahou o zvýšení využívání reorganizace jsou přitom velmi diskutabilní a „pokřivující“ přirozené rozhodovací procesy dlužníků i věřitelů se zmiňují na mnoha jiných místech této práce.

Pokud by byla reorganizace jako způsob řešení úpadku nepřipustná ve všech případech, kdy dlužník **nesplňuje** velikostní parametry kvantitativní brány vstupu do reorganizace dle § 316 odst. 4 IZ, byla by reorganizace absolutně **nepřipustná** pro všechny „podlimitní“ dlužníky **i tehdy**, pokud by jejich obchodní závod **byl k reorganizaci vhodný**, dlužník by se o reorganizaci chtěl aktivně pokoušet, a současně by se dala očekávat většinová podpora reorganizace ze strany věřitelů. Takový stav by byl ovšem jistě nevhodný. Insolvenční zákon proto ve svém § 316 odst. 5 IZ obsahuje úpravu možného postupu **dlužníka**, při jehož dodržení se **kvantitativní brána** dle § 316 odst. 4 **neuplatní**. Reorganizace je tak přípustná i „podlimitním“ dlužníkům v případě, že společně s insolvenčním návrhem nebo zásadně nejpozději do rozhodnutí o úpadku předloží insolvenčnímu soudu **reorganizační plán přijatý alespoň nadpoloviční většinou nezajištěných a zajištěných věřitelů** (tzv. „předjednaný“ reorganizační plán). Postup dle § 316 odst. 5 IZ je v literatuře někdy označován také jako tzv. **konsenzuální reorganizace**.³¹² V této práci jej ovšem budu označovat jako **předjednanou reorganizaci v širším smyslu**, viz k tomu blíže v kapitole 3.5. Nic přitom nebrání tomu, aby postup dle § 316 odst. 5 IZ využil i dlužník „nadlimitní“, tedy dlužník splňující velikostní podmínky § 316 odst. 4 IZ. V případě, že bude „předjednaný“ reorganizační plán předložen dlužníkem současně s insolvenčním návrhem (viz § 148 odst. 2 IZ) nabízí takový postup **výrazné urychlení insolvenčního řízení**, čemuž se podrobněji věnuji v kapitole 3.5.

Chce-li dlužník podat svůj insolvenční návrh a postupovat dle § 316 odst. 5 IZ, je nutný jeho aktivní přístup, neboť musí **včas** sestavit **reorganizační plán**, a zajistit jeho přijetí kvalifikovanou většinou věřitelů **do rozhodnutí o úpadku**, což vzhledem k 15-ti denní lhůtě stanovené v § 134 IZ pro případy dlužnických insolvenčních návrhů bude pravidelně znamenat nutnost dlužníků vyjednat podporu svému reorganizačnímu plánu ještě před zahájením insolvenčního řízení, resp. v průběhu případného soudního moratoria.³¹³

³¹¹ Dle výzkumu D. Mariana bylo v letech 2014 až 2017 **povoleno** celkem **96** reorganizací, tj. průměrně cca **24 ročně**. Dle výzkumu T. Rakytové bylo v letech 2008 až 2012 **povoleno** celkem **73** reorganizací, tj. průměrně cca **15 ročně**. Úspěšně provedené reorganizace je vzhledem k obvykle značné délce trvání řízení obtížnější statisticky hodnotit, přesto je vzhledem k počtu všech povolených reorganizací zřejmé, že i jejich počet bude zcela marginální.

³¹² (Hásová, 2018, s. 1209)

³¹³ O problematičnosti nezbytné fáze vyjednávání dlužníka s věřiteli s ohledem na povinnost dlužníka **včas** podat insolvenční návrh jsme se zmínili již dříve v kapitole 2.5.

Judikaturou, konkrétně pak rozhodnutím Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *JIP-ENERGO Větrní, a.s.*,³¹⁴ bylo vyjasněno, že ve fázi, kdy soud rozhoduje o **přípustnosti reorganizace** na základě § 316 odst. 5 a 6 IZ lze hodnotit předložený reorganizační plán **pouze z hlediska formálních náležitostí** daných zákonem (a vyhláškou), zatímco **zkoumáním obsahu reorganizačního plánu se lze zabývat až ve fázi jeho schvalování** (§ 348 IZ). Uvedené přitom bude platit bez ohledu na to, zda má soud rozhodnout o povolení „předjednané“ reorganizace současně s rozhodnutím o úpadku (dle § 148 odst. 2 IZ), nebo samostatným rozhodnutím (dle § 149 odst. 1 IZ). V obou případech přitom z logiky věci plyne, že možnost věřitelů rozhodovat (hlasovat) o způsobu řešení úpadku dlužníka (§ 150 a 151 IZ) se při postupu podle § 316 odst. 5 resp. 6 IZ zásadně³¹⁵ **neuplatní**, neboť toto jejich právo je nahrazeno již jejich většinovým přijetím reorganizačního plánu (srovnej k tomu též § 152 IZ věta druhá před středníkem).

V případě, kdy je insolvenční řízení zahájeno na základě návrhu **věřitele**, a současně dlužník **nesplňuje** velikostní parametry kvantitativní brány vstupu do reorganizace dle § 316 odst. 4 IZ, může být zákonná lhůta k tomu, aby dlužník připravil reorganizační plán, a současně dosáhl jeho přijetí kvalifikovanou většinou věřitelů dle § 316 odst. 5 IZ **příliš krátká** (lhůta končí standardně rozhodnutím o úpadku). *Revizní novela* proto s účinností od 1. 1. 2014 zavedla do IZ ustanovení § 316 odst. 6 IZ, které **umožňuje aktivním „podlimitním“ dlužníkům**, kteří se chtějí pokusit o řešení úpadku reorganizací, aby ještě **před rozhodnutím o úpadku** požádali soud o **prodloužení lhůty** k předložení „předjednaného“ reorganizačního plánu postupem dle § 316 odst. 5 IZ, a to **až o 30 dní**, čímž současně zamezí automatickému **prohlášení konkursu** společně s rozhodnutím o úpadku **pro nepřípustnost reorganizace** (§ 148 odst. 1 IZ ve spojení s § 316 odst. 4 a 5 IZ).³¹⁶ S odkazem na důvodovou zprávu k *revizní novele*,³¹⁷ je také obvykle dovozováno,³¹⁸ že o prodloužení lhůty dle § 316 odst. 6 IZ **může požádat pouze dlužník nesplňující velikostní** parametry dle § 316 odst. 4 IZ. **Zdánlivě** zde přitom skutečně není možné nalézt důvod poskytovat „nadlimitnímu“ dlužníku dodatečný čas pro možnost předložit „předjednaný“ reorganizační plán. „Nadlimitní“ dlužník totiž nejenže není nucen překonávat nepřípustnost reorganizace postupem dle § 316 odst. 5 IZ, ale **po rozhodnutí o úpadku** není již možné dosáhnout ani výhod postupu dle § 148 odst. 2 IZ. Jistý problém zde ovšem přesto shledávám v tom, že pokud v **období mezi**

³¹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 3 VSOL 811/2014-A-12 (KSOS 36 INS 11432/2014), ze dne 10. 9. 2014

³¹⁵ K hlasování dle § 150 a 151 IZ může přesto dojít u „nadlimitního“ dlužníka v případě, že se v průběhu řízení ukáže, že potřebných většin k přijetí „předjednaného“ reorganizačního plánu nebylo dosaženo. Viz též T. Richter (Richter, 2017, s. 464).

³¹⁶ *Revizní novela* tak výrazně zkvalitnila původní úpravu IZ, která pro možnost postupu dle § 316 odst. 5 IZ stanovovala **pevnou 15-ti denní lhůtu** (běžící od rozhodnutí o úpadku), která ovšem nejenže nikterak výrazně neprodlužovala čas potřebný k přípravě „předjednaného“ reorganizačního plánu, ale současně soudům bránila ve spojování rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o prohlášení konkursu dle § 148 odst. 1 IZ u všech „podlimitních dlužníků“, u nichž nebyla reorganizace vyloučena. Takových dlužníků - podnikatelů přitom byla většina, zatímco reorganizace je z principu menšinový způsob řešení úpadku. Dle nové úpravy je odložení rozhodnutí o úpadku umožněno jen aktivním dlužníkům, což je jistě úprava vhodnější, nehledě k tomu, že dle T. Richtera dřívější zákonnou úpravu soudy v praxi **masivně nerespektovaly** (Richter, 2017, s. 423).

³¹⁷ (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 148)

³¹⁸ (Richter, 2017, s. 463)

rozhodnutím o úpadku a rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, které je typicky dlouhé **mezi 2 a 3 měsíci** [viz § 136 odst. 2 písm. d) IZ ve spojení s § 137 a § 149 odst. 1 IZ], **dojde ke snížení počtu zaměstnanců v pracovním poměru pod 50** (což je s ohledem na úpadkovou situaci dlužníka zcela jistě možné), a **v důsledku tohoto poklesu** dojde také ke **ztrátě přípustnosti reorganizace** dle § 316 odst. 4 IZ, bude muset insolvenční soud rozhodnout automaticky o **prohlášení konkursu nad takovým dlužníkem pro nepřípustnost reorganizace** [§ 149 odst. 2 písm. b) IZ ve spojení s § 316 odst. 4 a 5 IZ].³¹⁹ Takto nastalá situace se ovšem vůči dotčenému dlužníkovi může jevit jako **zjevně nespravedlivá**, neboť se mu (oproti ostatním „podlimitním“ dlužníkům) *de facto* nedostalo stejného času k přípravě předjednaného reorganizačního plánu, kterým by nepřípustnost reorganizace odvrátil. Systémovým (a mnou preferovaným) řešením by přitom i zde mohlo být posuzovat počet zaměstnanců pro přípustnost reorganizace na bázi jistého **časového průměru** - tedy tak, jak to již bylo (v jiné souvislosti) navrženo v poznámce pod čarou č. 304. Alternativním, byť pouze částečným (ale jistě jednodušším) řešením by pak jistě mohlo být **umožnění postupu dle § 316 odst. 6 IZ také „nadlimitním“ dlužníkům**. Rizika ani jiné negativní dopady takové úpravy zde nenacházím. Lze přitom očekávat, že by postup dle § 316 odst. 6 IZ bylo „nadlimitními“ dlužníky využíváno pouze ve **výjimečných případech**, a to tehdy, pokud by dlužníku hrozila ztráta přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 IZ.

3.5. Předjednaná reorganizace

Než se budeme věnovat specifikům tzv. „předjednané“³²⁰ reorganizace, je nezbytně nutné vymezit význam tohoto pojmu, v zákonné úpravě explicitně nepoužitého. Za dosti nešťastné zde totiž pokládám to, že v odborné literatuře je výše zmíněného pojmu používáno *promiscue* pro označení dvou poměrně významně odlišných situací.

Někteří autoři³²¹ totiž označují za *předjednané všechny* ty případy reorganizací, kdy je insolvenčnímu soudu dlužníkem předkládán **předem věřiteli přijatý** reorganizační plán ve smyslu **§ 316 odst. 5 a 6 IZ**, přičemž k takovému předložení může dojít již **od okamžiku podání insolvenčního návrhu** (dlužníkem nebo i věřitelem), a zásadně **až do okamžiku rozhodnutí o úpadku, resp. nejpozději do 30 dnů** od tohoto rozhodnutí (to v případě **věřitelského** insolvenčního návrhu, při současném využití postupu dle § 316 odst. 6 IZ). Takto, v **širším smyslu** pojatý význam předjednané reorganizace potom reprezentuje především určitý **konsenzus** mezi věřiteli a dlužníkem, kterého je dosaženo již v úvodní fázi

³¹⁹ Splnění podmínek přípustnosti reorganizace bude muset insolvenční soud posuzovat **k okamžiku** rozhodování o návrhu na povolení reorganizace (§ 7 IZ a § 154 odst. 1 OSŘ). K uvedenému viz též kapitola 4.2. Rozhodnout o **povolení reorganizace** u dlužníka, u kterého je reorganizace nepřípustná s argumentem, že v okamžiku rozhodnutí o úpadku přípustná byla, zcela jistě možné **není**.

³²⁰ Někdy též „*předbalené*“ nebo „*předschválené*“, případně též z angličtiny vycházející „*pre-pack*“.

³²¹ Viz například J. Schönfeld (Schönfeld, 2018, s. 241) nebo P. Smolík (Winterová, 2018, s. 310).

řešení úpadkové situace, a který může být současně využit (ale také nemusí)³²² k **překonání nesplnění kvantitativní podmínky** přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 IZ (viz k tomu kapitola 3.4).

Někteří jiní autoři³²³ pak ale používají pojem *předjednaná* reorganizace ve **smyslu užším**, a to jenom pro případy, kdy **dlužník** ve smyslu § 148 odst. 2 IZ **společně s insolvenčním návrhem předkládá reorganizační plán, přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů** (počítáno podle výše pohledávek).

Jak přitom uvidíme z následujícího výkladu, rozdíl mezi předjednanou reorganizací v užším smyslu a ve smyslu širším je z praktického hlediska **velmi významný**. V celém tomto textu je tak pojmem *předjednaná reorganizace* (bez dalšího upřesnění) označována jeho obecná forma v širším smyslu (viz § 316 odst. 5 a 6 IZ). Naopak v případech, kdy je míněna speciální forma předjednané reorganizace v jejím užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ), je to v textu vždy zvlášť uvedeno.

Zásadní specifičnost předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) spočívá v tom, že při jejím využití lze **zásadním způsobem zkrátit insolvenční řízení**, a to především v úseku mezi podáním insolvenčního návrhu a přijetím reorganizačního plánu schůzí věřitelů.³²⁴ V důsledku úpravy pořádkových lhůt (§ 134 IZ ve spojení s § 148 odst. 2 IZ) totiž insolvenční soud v případě předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) rozhodne o způsobu řešení úpadku **zpravidla do 15 dnů**³²⁵ od podání **dlužnického** insolvenčního návrhu. Zkrácení celkové doby reorganizace přitom pochopitelně výrazně zvyšuje šance na úspěch sanace dlužníkovy obchodního závodu.³²⁶ To, že je s insolvenčním návrhem dlužníka současně předkládán věřiteli přijatý reorganizační plán, by mělo také zvýšit všeobecnou důvěru (nejen) věřitelů v úspěšný průběh reorganizace.³²⁷ Předjednaná reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) je tak všeobecně vnímána jako **výhodná a žádoucí** varianta reorganizace. Nicméně pro její úspěšné provedení je, kromě vhodného stavu dlužníkovy závodu, nezbytný také dlužníkův **aktivní a včasný přístup** k její realizaci. Dlužník si musí již v období **před podáním insolvenčního návrhu** vyjednat přijetí svého reorganizačního plánu **alespoň polovinou zajištěných a**

³²² Předjednanou reorganizací v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) mohou pochopitelně využívat i dlužníci **splňující** velikostní kritérium dle § 316 odst. 4 IZ.

³²³ Viz například J. Hásová (Hásová, 2018, s. 195), nebo T. Richter (Richter, 2017, s. 462, 479-480).

³²⁴ Fáze řízení mezi rozhodnutím o úpadku a rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, která dle T. Rakytové (Rakytová, 2013, s. 48) trvá při standardní reorganizaci **průměrně 88 dnů**, je v důsledku § 148 odst. 2 *in fine* IZ **vyloučena zcela**.

³²⁵ Dle § 134 IZ musí soud o dlužnickém insolvenčním návrhu rozhodnout **nejpozději do 15 dnů** od jeho podání, ovšem pouze za podmínky (§ 132 odst. 1 IZ), že budou v návrhu tvrzené rozhodné skutečnosti (zejména dokládající úpadek) **osvědčeny**. Ke splnění podmínky přitom nedojde, pokud vyjde najevo spornost skutečností uvedených v návrhu nebo jeho přílohách (§ 132 odst. 3 IZ).

³²⁶ Zásadní přitom je, že dochází k úplné eliminaci časového úseku, který je z hlediska ztráty důvěry obchodních partnerů v dlužníka klíčový, tj. úseku **od zveřejnění insolvenčního návrhu do přijetí reorganizačního plánu věřiteli**.

³²⁷ Nejde zde tedy jen o důvěru ze strany původních (přihlášených) věřitelů, ale například i o neméně důležitou důvěru ze strany osob zajišťujících další potřebné financování reorganizace (viz „úvěrové financování“ dle § 41 IZ).

polovinou nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek (§ 148 odst. 2 IZ).³²⁸ Na základě dikce § 148 odst. 2 IZ mám přitom za to, že účinky předjednané reorganizace mohou nastat **zásadně vždy**, když dlužník (nejpozději do rozhodnutí o úpadku) předloží „předjednaný“ reorganizační plán **společně se svým** insolvenčním návrhem, **tj. i tehdy**, pokud již bylo insolvenční řízení zahájeno dříve v důsledku **insolvenčního návrhu věřitele**. To, že v takovém případě půjde formálně o přistoupení dlužníka k řízení dle § 107 IZ, by přitom nemělo být na závalu. To ostatně potvrzuje i případ insolvenčního řízení s dlužníkem *BYDLENÍ BLAŽENKA s.r.o.*, ve kterém k popisované situaci došlo, a ve kterém Městský soud v Praze uvedený postup dlužníka **akceptoval**, a **reorganizaci povolil současně s rozhodnutím o úpadku** (tedy ve smyslu § 148 odst. 2 IZ).³²⁹ Proti tomuto procesnímu postupu následně nic nenamítal ani Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí o odvolání.³³⁰ Uvedené pak potvrzuje i nedávná judikatura ve věci dlužníka *MCM-IMMO a.s.*³³¹

V důsledku právě uvedeného tak nelze souhlasit s některými názory,³³² které pro případy snahy dlužníka o realizaci předjednané reorganizace **v užším smyslu** zmiňují riziko jistého „vydíracího potenciálu“ věřitelů, kteří by mohli **kdykoli v průběhu vyjednávání o reorganizačním plánu** podáním věřitelského insolvenčního návrhu **zamezit** dlužníkovi v realizaci předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ). Takový postup věřitele k zamýšlenému cíli nepovede.³³³

Jak také konstatoval v jednom ze svých nálezů Ústavní soud,³³⁴ i v případě předložení reorganizačního plánu v režimu § 148 odst. 2 IZ musí insolvenční soud **před povolením reorganizace** posuzovat podmínky reorganizace z věcného hlediska, tj. i „dobrou víru“ (§ 317 odst. 2 IZ) a „poctivost“ dlužníkovou záměru [§ 326 odst. 1 písm. a) IZ]. V této souvislosti je vhodné zmínit také další důležité

³²⁸ Oproti nutnosti přijetí reorganizačního plánu zásadně všemi skupinami věřitelů určenými reorganizačním plánem v případě, že nebylo postupováno dle § 148 odst. 2 IZ, jde tedy **v této fázi** předjednané reorganizace o požadavek mírnější [viz § 348 odst. 1 písm. c) IZ]. V důsledku dlužníkovou předložení přijatého „předjednaného“ reorganizačního plánu společně s insolvenčním návrhem bude v souladu s § 148 odst. 2 IZ (při splnění dalších podmínek) pravidelně docházet k současnému rozhodnutí soudu o úpadku a o povolení reorganizace. Věřitelé tedy v případě, že již přijali „předjednaný“ reorganizační plán, dále nemohou reorganizaci zabránit postupem dle § 150 IZ. K problematice určení potřebné většiny pro přijetí reorganizačního plánu pak bližší v kapitole 5.4.

³²⁹ Usnesení Městského soudu v Praze ve věci dlužníka *BYDLENÍ BLAŽENKA s.r.o.*, sp. zn. MSPH 77 INS 29464/2015-A-37, ze dne 31. 5. 2016

³³⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *BYDLENÍ BLAŽENKA s.r.o.*, sp. zn. 2 VSPH 1234/2016-A-49 (MSPH 77 INS 29464/2015), ze dne 22. 8. 2016

³³¹ Usnesení Vrchního soud v Praze ve věci dlužníka *MCM-IMMO a.s.*, bod 27 sp. zn. 1 VSPH 820/2020-B-52 (INS 20860/2019), ze dne 2. 9. 2020

³³² (Schönfeld, 2018, s. 243)

³³³ V praxi však věřitel může tímto postupem dostat dlužníka do časové tísně, neboť chce-li ten postupovat podle § 148 odst. 2 IZ, musí předložit insolvenční návrh spolu s „předjednaným“ reorganizačním plánem nejpozději do rozhodnutí o úpadku (§ 107 odst. 5 IZ).

³³⁴ Nález Ústavního soudu ve věci dlužníka *Healthcare Construction a. s.*, sp. zn. III. ÚS 2849/17 (MSPH 95 INS 5822/2017), ze dne 28. 11. 2017

rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, a to rozhodnutí ve věci dlužníka *Healthcare Construction a. s.*,³³⁵ ve kterém soud s využitím rozšiřujícího výkladu dospěl k závěru, že **i v případě**, kdy dlužník postupuje dle § 148 odst. 2 IZ **je možné** za předpokladu, že **lze pochybovat o poctivosti dlužníkovy záměru, odložit rozhodnutí o způsobu řešení úpadku na pozdější dobu** (tj. do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku, viz § 149 odst. 1 IZ). Zásadně tedy bude takové rozhodnutí odloženo do okamžiku skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 IZ).³³⁶ S uvedeným postupem lze jistě souhlasit, neboť možnosti soudu posoudit, zda lze „důvodně předpokládat“³³⁷ nepoctivost dlužníkovy záměru v 15-ti denní lhůtě (§ 134 IZ) **jsou nutně velmi omezené**, a jistě vhodnější bude o způsobu řešení dlužníkovy úpadku (v případě pochybností o poctivosti jeho reorganizačního záměru) rozhodovat až později (v souladu s § 149 odst. 1 IZ), nežli již povolenou reorganizaci (se všemi již nastalými účinky takového rozhodnutí) následně pro nepoctivost dlužníkovy záměru přeměňovat v konkurs (k této možnosti viz kapitoly 3.6 a 7.2).

Reorganizační plán předkládaný dlužníkem v režimu § 148 odst. 2 IZ musí být dále dle doslovného znění zákona „**přijat**“ alespoň polovinou zajištěných i nezajištěných věřitelů. Ne zcela jasné ovšem je, jakým způsobem má být takového „přijetí“ dosaženo. Nabízí se vycházet z ustanovení § 345 až 347 IZ upravujících **hlasování** věřitelů o **přijetí** reorganizačním plánu. Ve fázi **před** zahájením insolvenčního řízení je přitom jedinou možností věřitelů jak hlasovat o přijetí předjednaného reorganizačního plánu zaslání „**hlasovacího lístku**“³³⁸ s ověřeným podpisem (§ 346 odst. 2 IZ). Hlasovací lístek věřitelé zasílají **dlužníkovi**, a to na jeho písemnou výzvu v jím určené lhůtě, která nesmí být kratší než 15 dnů (§ 346 odst. 2 IZ). Při určování potřebných většin zajištěných a nezajištěných věřitelů (počítaných podle výše pohledávek) pak bude muset soud pro potřeby rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dle § 148 odst. 2 IZ vycházet pouze z **dlužníkem předloženého** reorganizačního plánu a seznamu závazků [§ 104 odst. 1 písm. b) IZ].³³⁹ K takovému závěru ostatně dospěl i Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí ve věci dlužníka *MBM, s.r.o.*³⁴⁰ Za problematičtější část zmíněného rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ovšem považují konstatování, že: „*zákonodárce žádné hlasování o reorganizačním plánu*

³³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 NSČR 137/2018 (MSPH 95 INS 5822/2017), ze dne 30. 9. 2020

³³⁶ Výjimku tvoří případy dle § 149 odst. 2 IZ, a dle komentovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR také situace, kdy soud zamítne návrh na povolení reorganizace „podlimitního“ dlužníka (§ 316 odst. 4 ve spojení s § 316 odst. 5 a 6 IZ) ještě před konáním schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

³³⁷ K posuzování poctivosti záměru navrhovatele reorganizace viz kapitola 3.6, a taktéž bod 33 rozebíraného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Healthcare Construction a. s.*

³³⁸ Náležitosti hlasovacího lístku stanoví prováděcí předpis - Vyhláška č. 191/2017 Sb.

³³⁹ Že se takto určené většiny hlasů zajištěných a nezajištěných věřitelů mohou výrazně lišit od většin určených později na základě soudního přezkumu zjištěných pohledávek je zřejmé. S touto diskrepancí se však již z principu bude vždy nutné vyrovnat až ve fázi rozhodování soudu o schválení reorganizačního plánu (§ 348 a 349 IZ).

³⁴⁰ Soud zde konstatoval že: „*Z povahy věci (a ostatně i z dikce § 316 odst. 5 a 6 IZ) přitom plyne, že pro přijetí reorganizačního plánu tu je nutno dosáhnout souhlasu většiny zajištěných a nezajištěných věřitelů, která dlužník uvádí (má uvést) v reorganizačním plánu a v seznamu svých závazků..., tedy i souhlasu těch věřitelů, jejichž uplatňované pohledávky dlužník neuznává (popírá)*“. Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *MBM, s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 172/2014-B-70 (MSPH 96 INS 18470/2012) ze dne 20. 3. 2014.

dle § 316 odst. 5 IZ nepředpokládal, a úpravu tomu odpovídající proto ani nezavedl“³⁴¹ a dále také v rozhodnutí uvedený názor, že v případě úpravy hlasování obsažené v § 345 až 346 IZ „jde zjevně o úpravu týkající se výhradně projednání reorganizačního plánu dlužníka nebo přihlášeného věřitele ve standardním režimu po povolení přípustné reorganizace, nikoli předjednané (jinak nepřípustné) reorganizace“³⁴² Pro uvedený silně restriktivní výklad nicméně neshledávám dostatečné opodstatnění, a s názorem Vrchního soudu v Praze se neztotožňuji. Naopak se ve shodě s T. Richterm³⁴³, J. Kozákem³⁴⁴ a nejnovější judikaturou ve věci dlužníka MCM-IMMO a.s.³⁴⁵ domnívám, že hlasování věřitelů o přijetí „předjednaného“ reorganizačního plánu postupem dle § 346 odst. 2 IZ (tj. formou „hlasovacího lístku“) možné je, a že platné „hlasovací lístky“ mohou být později (po přihlášení věřitelů a po přezkumném jednání) přímo podkladem k rozhodování o tom, zda byl „předjednaný“ reorganizační plán přijat také jednotlivými skupinami věřitelů stanovenými dle § 337 IZ³⁴⁶ pro účely rozhodování soudu o schválení reorganizačního plánu (viz § 348 a 349 IZ). V souladu s ustanovením § 344 odst. 3 IZ³⁴⁷ je tedy dokonce možné, aby v případech, kdy bude „předjednaný“ reorganizační plán již ve fázi před zahájením insolvenčního řízení přijat formou „hlasovacích lístků“ všemi skupinami věřitelů dle § 337 IZ, bylo dosaženo splnění podmínek pro schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem dle § 348 a 349 IZ, a to bez toho, aby musela být k hlasování o přijetí reorganizačního plánu svolávána zvláštní schůze věřitelů dle § 344 odst. 1 IZ.³⁴⁸ V praxi k takovému postupu nicméně bude docházet poměrně zřídka, a to především z důvodu následných změn reorganizačního plánu, resp. změn v rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin.³⁴⁹

S výše zmíněným rozhodnutím Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka MBM, s.r.o. lze však souhlasit alespoň potud, že čistě pro účely povolení předjednané reorganizace dle § 148 odst. 2 IZ, není

³⁴¹ Zvýraznění přidáno - pozn. autora.

³⁴² Zvýraznění přidáno - pozn. autora.

³⁴³ (Richter, 2017, s. 462 a 480)

³⁴⁴ (Kozák, 2019, s. k § 316)

³⁴⁵ Usnesení Vrchního soud v Praze ve věci dlužníka MCM-IMMO a.s., (body 28-30) sp. zn. 1 VSPH 820/2020-B-52 (INS 20860/2019), ze dne 2. 9. 2020. K uvedenému blíže též kapitola 5.7.

³⁴⁶ Dle § 347 odst. 1 IZ je přitom v rámci jednotlivých skupin nutné přijmout reorganizační plán jak dle počtu věřitelů, tak dle celkové jmenovité výše pohledávek ve skupině.

³⁴⁷ § 344 odst. 3 IZ zní: „Schůzi věřitelů k projednání a přijetí reorganizačního plánu insolvenční soud nesvolává nebo již svolanou schůzi věřitelů zruší, jestliže mimo schůzi věřitelů hlasovala o přijetí reorganizačního plánu každá jím stanovená skupina věřitelů nebo považuje-li se reorganizační plán podle tohoto zákona za přijatý bez hlasování.“

³⁴⁸ K takovému postupu je ovšem třeba splnění řady předpokladů. Zejména nesmí v mezidobí dojít k nebagatelní změně reorganizačního plánu (kromě jiného tedy ani ke změně ve složení skupin věřitelů). Dále musí být všichni hlasující věřitelé ještě před svým hlasováním seznámeni se všemi náležitostmi, které má obsahovat zpráva o reorganizačním plánu (§ 343 a 345 odst. 1 IZ), k čemuž bude patrně také nezbytné, aby dlužník zajistil ocenění majetkové podstaty formou znaleckého posudku již pro účely hlasování věřitelů. Současně bude třeba, aby formou „hlasovacích lístků“ reorganizační plán přijala také skupina věřitelů dle § 335 IZ, tedy společníci a členové dlužníka (viz též § 347 odst. 2 IZ).

³⁴⁹ Není mi dokonce znám jediný příklad předjednané reorganizace (dle § 148 odst. 2 IZ), v rámci které by došlo ke schválení reorganizačního plánu bez hlasování věřitelů na schůzi věřitelů svolané dle § 344 odst. 1 IZ.

nutně třeba prokazovat „přijetí“ reorganizačního plánu věřiteli ve formě „hlasovacích lístků“ (tedy hlasováním), ale **alternativně** postačí i jiné dostatečně věrohodné prokázání přijetí plánu věřiteli, typicky tedy souhlasný projev vůle věřitelů s předloženým reorganizačním plánem, doprovázený jejich ověřenými podpisy.³⁵⁰

Z dikce § 345 odst. 1 IZ lze dále dovodit, že dlužník podávající insolvenční návrh v režimu § 148 odst. 2 IZ, není povinen spolu s insolvenčním návrhem a reorganizačním plánem předložit formální **zprávu o reorganizačním plánu**,³⁵¹ ale bude postačovat, pokud s informacemi, které v ní musí být obsaženy (viz § 343 IZ) budou včas (tj. před hlasováním) seznámeni všichni hlasující věřitelé.³⁵²

Další podstatnou výhodou předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) je z pohledu **dlužníka jeho možnost** v „předjednaném“ (tedy i většinou věřitelů přijatém) reorganizačním plánu **určit insolvenčního správce**, ve kterého má důvěru, a kterého je následně soud (za splnění obecných podmínek dle § 21 až 24 IZ) povinen insolvenčním správcem (po případném povolení reorganizace) také ustanovit (§ 25 odst. 1 IZ).³⁵³ Jde o další prvek, který má podpořit dlužníkovu snahu pokusit se o insolvenčním zákonem preferovanou předjednanou reorganizaci v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ). O problematičnosti tohoto prvku a o **riziku jeho zneužití** jsme se podrobněji zmiňovali již v kapitole 1.2.

I v případě předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) musí po jejím povolení proběhnout standardní proces přihlašování a přezkoumávání pohledávek, stejně jako musí být vypracován znalecký posudek (§ 153 IZ), a na jeho základě rozhodnuto o ceně majetkové podstaty (§ 155 odst. 4 IZ).

V této souvislosti ovšem považuji za vhodné zmínit jednu dosud dle mého názoru neuspokojivě vyřešenou otázku, a to jakým způsobem má být v případě předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) **ustanovena osoba znalce**, který zpracuje znalecký posudek pro účely ocenění majetkové podstaty (§ 155 odst. 4 IZ). Při „standardním“ průběhu reorganizace totiž mají právo (nikoli povinnost) vybrat osobu znalce **přihlášení věřitelé**, a to formou hlasování na schůzi věřitelů, která přijala usnesení o způsobu řešení úpadku (viz § 153 odst. 2 IZ). K přijetí usnesení je přitom třeba kvalifikovaná

³⁵⁰ V praxi je ostatně takový postup také soudy akceptován, viz např. insolvenční řízení s dlužníkem *Bydlení Blaženka, s.r.o.* (sp. zn. MSPH 77 INS 29464/2015). V souladu s tímto je i Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *KORFIL a.s.*, sp. zn. 3 VSOL 322/2011-B-383 (39 INS 4769/2008), ze dne 13. 7. 2011. Existují však i názory opačné, např. v komentáři J. Hásové (Hásová, 2018, s. 601), která se domnívá, že je vždy **nutné hlasování** mimo schůzi věřitelů dle pravidel § 346 odst. 2 a 3 IZ.

³⁵¹ O zprávě o reorganizačním plánu bude podrobněji pojednáno v kapitole 5.3.

³⁵² V případě, že by však později mělo z různých důvodů dojít k hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu **na schůzi věřitelů**, bude s ohledem na účel zprávy o reorganizačním plánu (viz § 343 odst. 2 IZ) **nutné**, aby předkladatel (dlužník) zprávu o reorganizačním plánu včas předložil, a aby soud rozhodoval o jejím schválení (§ 343 odst. 3 IZ). Obdobně též J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 316 odst. 5 a 6).

³⁵³ O takto ustanoveném insolvenčním správci se mohou věřitelé na schůzi věřitelů později usnést, že ho odolávají z funkce, případně se mohou též usnést na nové osobě insolvenčního správce (§ 29 odst. 1 IZ). Mohou tak však učinit nejdříve (a pouze) na první schůzi věřitelů, která následuje po přezkumném jednání (případně též na schůzi věřitelů následující po přeměně reorganizace v konkurs). Z hlediska ochrany zájmu věřitelů jde tedy o nástroj, jehož včasná použitelnost je diskutabilní. Blíže k tomu též v kapitole 1.2.

dvoutřetinová většina věřitelů určená dle podmínek § 153 odst. 3 IZ. Otázkou zde potom je, zda v případě předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ), lze pro účely ocenění majetkové podstaty (§ 155 IZ) vycházet namísto znaleckého posudku uloženého k vypracování zvolenému soudnímu znalci dle ustanovení § 153 IZ, **alternativně také ze znaleckého posudku předloženého dlužníkem** společně s reorganizačním plánem a insolvenčním návrhem (viz § 127a OSŘ). Mám za to, že s ohledem na jednoznačnou dikci § 153 odst. 1 IZ ve spojení s § 7 IZ **není možné** postup dle § 127a OSŘ použít, a v případě rozhodnutí soudu o povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 IZ **musí soud** s tímto rozhodnutím **spojit též rozhodnutí o ustanovení soudního znalce**, kterému současně uloží vypracování posudku tak, jak mu to ukládá § 153 odst. 1 IZ. Domnívám se současně, že v případě povolení reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 IZ určuje osobu soudního znalce **výhradně insolvenční soud**, přičemž **ustanovení § 153 odst. 2 IZ** (možnost určení osoby znalce schůzi věřitelů) **se zde neuplatní**, neboť v případě povolení reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 IZ **nedochází** ke svolání schůze věřitelů za účelem hlasování o způsobu řešení úpadku, jak to předpokládá § 153 odst. 2 IZ. Nic ovšem pochopitelně nebrání tomu, aby věřitelé postupem dle § 156 IZ určili osobu **nového znalce** poté, co **neschválí** znalecký posudek na schůzi věřitelů k tomu svolané (§ 155 odst. 2 IZ).³⁵⁴ Nesouhlasím zde tedy s názorem T. Richtera (Richter, 2017, s. 481), který se domnívá, že by soud po rozhodnutí o povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 IZ **měl vždy** svolávat schůzi věřitelů **za účelem výběru osoby znalce**. Pro takový výklad nenacházím v zákoně žádnou oporu. Navíc by takový postup nežádoucím způsobem oddaloval uložení vypracování posudku, a současně by bylo dosti problematické svolávat schůzi věřitelů v době, kdy teprve začíná běžet lhůta k přihlašování pohledávek [§ 136 odst. 2 písm. d) IZ].

Navzdory výše uvedenému se však (poněkud překvapivě) zřejmě v praxi může prosadit zcela odlišný přístup, který umožní v případě předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) **vycházet z dlužníkem předloženého znaleckého posudku, resp. stanovit znalcem osobu navrženou dlužníkem v reorganizačním plánu**. Nasvědčuje tomu minimálně postup Krajského soudu v Ostravě ve věci dlužníka *Foundeik, s.r.o.*³⁵⁵ V uvedeném případě soud s rozhodnutím o povolení reorganizace (postupem dle § 148 odst. 2 IZ) **nespojil** rozhodnutí o ustanovení znalce dle § 153 odst. 1 IZ, ale namísto toho ve smyslu ustanovení § 155 odst. 3 IZ svolal schůzi věřitelů za účelem schválení znaleckého posudku, který byl **předložen dlužníkem společně s insolvenčním návrhem**, což soud zdůvodnil takto: „*Soudu se (...) jevílo jako nadbytečné a ekonomicky nehospodárné ustanovovat nového znalce za účelem vypracování znaleckého posudku s totožným zadáním a akceptoval, že znalecký posudek již dlužník předložil.*“ Proti uvedenému postupu se nijak nevymezil ani Vrchní soud v Olomouci ve svém rozhodnutí o odvolání proti zamítnutí reorganizačního plánu, přestože rozhodnutí o odvolání na výsledky znaleckého posudku

³⁵⁴ Nemožnost ovlivnění prvotního výběru osoby znalce ze strany věřitelů je zde jakousi „daní“ za rychlost provádění reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 IZ. Nicméně vzhledem k zmíněné možnosti věřitelů znalecký posudek následně nepřijmout (§ 155 odst. 3 IZ) resp. po jeho nepřijetí určit novou osobu znalce (§ 156 IZ), nevnímám nemožnost věřitelů ovlivnit prvotní výběr osoby znalce za nijak zásadně problematickou.

³⁵⁵ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ve věci dlužníka *Foundeik, s.r.o.*, sp. zn. KSOS 14 (INS 11164/2014-B19), ze dne 6. 10. 2014

několikrát odkazuje.³⁵⁶ Pokud by se uvedený postup v praxi prosadil, znamenalo by to ovšem **pro dlužníka další významnou výhodu** předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ), neboť by to byl právě dlužník, kdo by mohl libovolně **určovat osobu znalce** zpracovávajícího znalecký posudek, který je přitom (nejen) v reorganizaci klíčovým dokumentem. S ohledem na předchozí výklad se nicméně domnívám, že postup, který soud v řízení s dlužníkem *Foundeik, s.r.o.* ohledně znaleckého posudku zvolil, není v souladu se zákonem, neboť zákonem zásadně stanovené **právo věřitelů určovat osobu znalce** zpracovávajícího posudek (§ 153 odst. 2 IZ) **zcela obrací**, a toto právo v případě předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) **naopak přiznává dlužníkovi**.³⁵⁷ Připomeňme přitom, že znalecký posudek předkládaný dlužníkem **není obligatorní součástí** „předjednaného“ reorganizačního plánu, který je v případě postupu dle § 148 odst. 2 IZ **předem přijímán** kvalifikovanou většinou věřitelů. Krajským soudem v Ostravě uvedené důvody k uplatnění takového postupu, tj. údajná „ekonomická nehospodárnost“ a „nadbytečnost“ případného nově vypracovaného znaleckého posudku tak **nepovažují za dostatečně pádné** a ospravedlňující zvolený postup.

Poněkud složitější ovšem bude situace v případě, kdy bude v „předjednaném“ a kvalifikovanou většinou věřitelů přijatém reorganizačním plánu **navržena osoba znalce**. Na rozdíl od návrhu osoby **insolvenčního správce** totiž takovou situaci insolvenční zákon neupravuje,³⁵⁸ a dle mého názoru rovněž nelze na takovou situaci (obdobně) použít ustanovení § 153 odst. 2 IZ. Uvedené ustanovení se totiž týká **usnesení** přijatého na **schůzi věřitelů**, což je podstatně odlišná situace, než přijetí reorganizačního plánu věřiteli ve smyslu § 148 odst. 2 IZ, když je navíc v obou případech stanovena **zcela odlišná kvalifikovaná většina věřitelů** potřebná k přijetí rozhodnutí. Domnívám se tedy, že insolvenční soud **není povinen** ustanovit znalcem zpracovávajícím znalecký posudek osobu, kterou navrhl dlužník v „předjednaném“ reorganizačním plánu.

I v tomto případě se ovšem v odborné literatuře objevují i názory opačné,³⁵⁹ které určení osoby znalce v „předjednaném“ reorganizačním plánu považují za možné, a tuto možnost současně považují za jednu z dalších výhod předjednané reorganizace. Bohužel, uvedená literatura se vždy omezuje pouze na konstatování faktu, který není nijak podpořen dalšími argumenty. Jedním z nich by jistě mohl být odkaz na rozhodnutí Ústavního soudu ČR ve věci dlužníka *MOTORPAL, a.s.*,³⁶⁰ které ve svém bodě 25. konstatuje, že dlužník má v případě předjednané reorganizace **právo zvolit si znalce k ocenění svého**

³⁵⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *Foundeik, s.r.o.*, sp. zn. 2 VSOL 387/2015-B-68 (KSOS 14 INS 11164/2014-B19), ze dne 10. 9. 2015

³⁵⁷ Znalecký posudek je významným podkladem pro rozvrstvení hlasovacích práv (§ 167 odst. 3 IZ) a zejména pak pro proces schvalování reorganizačního plánu (§ 348 a 349 IZ). **Není tedy vhodné**, aby osobu soudního znalce určoval **předkladatel reorganizačního plánu** (v tomto případě dlužník), který je zpravidla veden snahou o dosažení jeho schválení. Takový postup by představoval zřejmá (a zbytečná) rizika zneužití. Mimo to, je-li v insolvenčním řízení využit znalecký posudek předložený dlužníkem, může to mít negativní vliv také na důvěru věřitelů vůči dlužníku a jeho navrženému reorganizačnímu plánu.

³⁵⁸ Již z toho lze s využitím argumentu *a contrario* usuzovat, že možnost určení osoby znalce v „předjednaném“ reorganizačním plánu zákonodárce **nepředpokládal**.

³⁵⁹ Viz například: (Kozák, 2019, s. k § 329), (Schönfeld, 2018, s. 243), (Milíkovský, 2015)

³⁶⁰ Nález Ústavního soudu ve věci dlužníka *MOTORPAL, a.s.*, sp. zn. II. ÚS 703/16 (KSBR 37 INS 882/2016), ze dne 5. 4. 2016

závodu. Bohužel i Ústavní soud ČR tak činní zcela bez argumentace, když pouze odkazuje na ustanovení § 153 odst. 2 IZ, které se ovšem, jak bylo zmíněno výše, týká **odlišné situace.** Vzhledem k uvedeným nejasnostem a s ohledem na důležitost znaleckého posudku lze doporučit, aby insolvenční zákon problematiku znaleckého posudku v případě předjednané reorganizace **explicitní úpravou vyjasnil.** Doporučoval bych přitom, aby i v případě předjednané reorganizace byl znalec určován zásadně **soudem,** resp. věřiteli tak, jako tomu je u „standardní“ reorganizace (§ 153 a § 155 IZ).³⁶¹ Žádné významné důvody k tomu, aby osoba znalce mohla být v případě předjednané reorganizace určována (resp. doporučována) dlužníkem neshledávám, naopak v tom spatřuji obdobná rizika zneužití, jaká jsem dříve popsal pro případ dlužníkovi možnosti určení osoby insolvenčního správce.³⁶²

Pro případ předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ) považuji za důležité rovněž vyjasnit, zdali mohou po dlužníkově předložení přijatého reorganizačního plánu návrh na povolení reorganizace **podat také věřitelé.** Mám za to, že výkladem lze dojít k závěru, že to **možné je** (viz zejména obecná ustanovení § 317 a 318 IZ). V opačném případě by totiž v situaci, kdy nebude schválen reorganizační plán dlužníka,³⁶³ **nebylo možné reorganizaci provést** dle alternativního reorganizačního plánu předloženého věřiteli, a bylo by nutné vždy reorganizaci **přeměnit v konkurs,** a to i v případech, kdy by byl dlužníkův závod k reorganizaci vhodný, a věřitelé by takové řešení (i přes nedůvěru v dlužníka a jeho reorganizační plán) obecně preferovali, a chtěli se o ně na základě **jimi předloženého** reorganizačního plánu pokusit.³⁶⁴ Možnost věřitelů podat návrh na povolení reorganizace i v případě předjednané reorganizace (dle § 148 odst. 2 IZ) přitom může být důležitým prvkem ochrany věřitelů například v případě pokusu o zneužití reorganizace dlužníkem pouze za účelem instalace konkrétního insolvenčního správce. K uvedenému problému podrobněji v kapitole 1.2.

3.6. Poctivost záměru navrhovatele reorganizace

Podle § 326 odst. 1 písm. a) IZ insolvenční soud zamítne **návrh na povolení reorganizace** mimo jiné tehdy, pokud bude možné „*se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím je sledován nepoctivý záměr*“. S ohledem na vymezení osob oprávněných podat návrh na povolení reorganizace (§ 317 odst. 1 IZ) tedy bude soud posuzovat **poctivost dlužníkovu nebo věřitelova záměru,** kterým je

³⁶¹ O jistém omezení v případě předjednané reorganizace v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ), kdy věřitelé **nemohou** ovlivnit **prvotní** volbu osoby znalce na schůzi věřitelů postupem dle § 153 odst. 2 IZ, již bylo pojednáno dříve. Stejně tak bylo uvedeno, že vzhledem k **následné** možnosti věřitelů neschválit znalecký posudek (§ 155 odst. 3 IZ), případně též určit osobu nového znalce (§ 156 IZ), považuji uvedené omezení za akceptovatelné.

³⁶² I v tomto případě totiž mají **věřitelé** v počáteční fázi řešení úpadkové situace (před zahájením insolvenčního řízení) a před svým rozhodováním o případném přijetí „předjednaného“ reorganizačního plánu (§ 148 odst. 2 IZ) **jen velmi omezenou možnost** rozpoznat, že **dlužníkem navrhovaná osoba znalce nebude později jednat ve shodě se zájmy dlužníka,** namísto společného zájmu věřitelů.

³⁶³ Například proto, že bude později zjištěno, že reorganizační plán nebyl přijat dostatečnou většinou věřitelů, a nebude to ani dodatečně napraveno.

³⁶⁴ Návrh na povolení reorganizace přitom může věřitel v souladu § 318 odst. 1 IZ podat nejpozději do 10 dnů před první schůzi věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku.

vedena snaha těchto osob o realizaci reorganizace, formálně vyjádřená jimi podaným návrhem na povolení reorganizace.³⁶⁵

Poctivost záměru navrhovatele je přitom **neurčitý** (otevřený) **právní pojem**, který IZ ani pro účely zmíněného ustanovení nijak přesněji nevymezuje.³⁶⁶ Zmíněný „test poctivosti“ navrhovatelova záměru tak dává insolvenčním soudům rozsáhlou **diskreční pravomoc**. I přes již dříve zmíněná možná rizika zneužití široké diskreční pravomoci soudu lze v tomto případě s rozsáhlou soudní diskrecí souhlasit, neboť existují situace, ve kterých, i přes splnění všech dalších formálních podmínek přípustnosti reorganizace, mohou vznikat (z mnoha různých důvodů) **pochybnosti o poctivosti záměru** navrhovatele reorganizace.³⁶⁷ V takovém případě je na místě, aby soud poctivost záměru navrhovatele *ex officio*³⁶⁸ zkoumal, a to především s ohledem na požadavek **co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení věřitelů** [§ 1 písm. a) IZ], a také s ohledem na základní zásady insolvenčního řízení týkající se spravedlnosti a rovnosti účastníků [viz zejm. § 5 písm. a) a b) IZ]. Obzvláště v případě **pasivity části věřitelů** (srovnej např. jejich možnost zamezit reorganizaci dle § 150 IZ) tak představuje uvedená možnost zamítnutí návrhu na povolení reorganizace jakousi **soudní garanci** dodržení principů, na kterých je insolvenční právo vystavěno. O prosazení reorganizace vedené **nepoctivým záměrem** se přitom může pokusit nejen samotný dlužník, **ale také věřitel** nebo skupina věřitelů, případně dlužník s podporou části věřitelů. Motivací těchto osob přitom zpravidla bude jejich snaha o získání **neoprávněného**³⁶⁹ individuálního prospěchu, a to obvykle na úkor ostatních věřitelů. Právě „test poctivosti“ navrhovatelova záměru je schopen takovému nežádoucímu povolení reorganizace **zabránit**, a to dokonce i v případech, kdy je návrh na povolení reorganizace (vedený nepoctivým záměrem) **podporován většinou věřitelů**, resp. věřitelem, který drží rozhodující většinu hlasů (ve smyslu § 151 IZ nebo ve smyslu § 148 odst. 2 IZ).³⁷⁰

³⁶⁵ I zde bude vznikat komplikace v případě „společného“ návrhu na povolení reorganizace (viz § 321 odst. 2 IZ), popisovaného dále v kapitole 3.9. V takovém případě však bude zřejmě nutné alespoň to, aby existoval poctivý záměr **všech osob**, které soud vyrozuměli **o svém společném stanovisku** dle § 321 odst. 2 IZ. Dále bude soud zřejmě povinen posuzovat poctivost záměru u všech těch návrhů, na základě nichž by mohlo být rozhodováno o povolení reorganizace.

³⁶⁶ **Demonstrativní** uvedení některých možných znaků nepoctivosti navrhovatelova záměru obsažená v ustanovení § 326 odst. 2 IZ pochopitelně nelze považovat za vymezení pojmu nepoctivého záměru.

³⁶⁷ Viz též J. Smolík (Winterová, 2018, s. 309) a dále také T. Richter (Richter, 2017, s. 473-476).

³⁶⁸ Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INDES INVEST s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 632/2009-B-32 (KSCB 26 INS 1949/2009), ze dne 23. 10. 2009

³⁶⁹ Neoprávněnost bude často spojena s hrozbou **nespravedlivého poškození nebo nedovoleného zvýhodnění** některého z účastníků [viz § 5 písm. a) IZ].

³⁷⁰ Připomeňme také, že soud **nemůže zrušit** usnesení věřitelů **o způsobu řešení úpadku** přijaté dle § 150 IZ ve smyslu ustanovení § 54 odst. 1 IZ z důvodu tam stanovené výjimky.

Po **zamítnutí**³⁷¹ návrhu na povolení reorganizace insolvenčním soudem jeho **účinky zanikají** (§ 327 odst. 1 IZ), což bude v případě, že zde nebude jiný, **řádný a včas podaný** návrh na povolení reorganizace znamenat nutně **konkursní** způsob řešení úpadku dlužníka (viz § 328 IZ *a contrario*).³⁷²

Obecně lze konstatovat, že **poctivost záměru navrhovatele**³⁷³ je základní podmínkou přípustnosti reorganizace, zkoumanou soudem nejen při jejím povolování [§ 326 odst. 1 písm. a) IZ], ale i při sestavování reorganizačního plánu (§ 339 odst. 4 IZ), jeho schvalování [§ 348 odst. 1 písm. b) IZ] a rovněž v průběhu jeho provádění (§ 362 IZ).³⁷⁴ Nejvyšší soud ČR přitom ve svých rozhodnutích opakovaně konstatoval, že **poctivost záměru navrhovatele** je nutné vždy posuzovat **podle konkrétních okolností**, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení.³⁷⁵ Pojem **poctivost**, je přitom v souladu s občanským zákoníkem **většinou** spojován s **objektivní dobrou vírou**,³⁷⁶ přičemž poctivost se dle § 7 OZ obecně presumuje.³⁷⁷ **Nepoctivý záměr** v insolvenčním řízení byl však i s ohledem na jeho formulaci v IZ (slovy: „*jím je sledován nepoctivý záměr*“) judikaturou částečně „**subjektivizován**“,³⁷⁸ a v praxi jsou tak obvykle posuzovány **objektivní i subjektivní** aspekty dobré víry navrhovatele, s čímž nelze než souhlasit. Dosavadní **judikatorní závěry** stanovení podmínek poctivosti záměru navrhovatele reorganizace přehledně shrnul místopředseda Vrchního soudu v Praze F. Kučera ve svém článku, na který zde v podrobnostech odkazují.³⁷⁹

Zatímco nezbytnost „testu poctivosti“ u odborné veřejnosti velké diskuse nebudí, jinak je tomu v případě **demonstrativního** výčtu (pouhých dvou) okolností, na základě kterých lze usuzovat o nepoctivém záměru navrhovatele, vyjmenovaných v § 326 odst. 2 IZ. Je totiž nesporné, že v praxi se může vyskytovat **mnoho** různých důvodů, pro které bude možné usuzovat na nepoctivý záměr navrhovatele reorganizace. Není tak tedy zcela zřejmé, proč právě dva z těchto mnoha možných důvodů jsou

³⁷¹ Osoba, která podala návrh na povolení reorganizace, který byl později **zamítnut**, může být v důsledku § 327 odst. 2 IZ a § 147 IZ **odpovědná** za škody, které tím způsobila, přičemž za náhradu této škody ručí členové jejího statutárního orgánu. S takovou úpravou lze souhlasit, byť lze o jejím účinném využití v praxi pochybovat. Ještě dodejme, že proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace se lze odvolat (§ 326 odst. 3 IZ).

³⁷² Věřitelé, kteří chtějí **prosadit řádnou reorganizaci** (byť případně podle svého reorganizačního plánu) by s tímto možným následkem **měli počítat**, a z opatrnosti také **včas** podat **i svůj návrh** na povolení reorganizace.

³⁷³ Navrhovatelů reorganizace nicméně může být v insolvenčním řízení více, přičemž poctivost záměru se dle stavu řízení bude vždy **zkoumat u toho navrhovatele, na základě jehož návrhu je reorganizace v té které fázi insolvenčního řízení aktuálně prováděna**.

³⁷⁴ Obdobně též P. Smolík (Winterová, 2018, s. 309), nebo Nejvyšší soud ČR v usnesení zmíněném v poznámce pod čarou 743.

³⁷⁵ Viz např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužnice *S. Hruškové*, sp. zn. 29 NSČR 88/2013-B-29 (KSOS 22 INS 22824/2012), ze dne 30. 1. 2014

³⁷⁶ Na rozdíl od chápání dobré víry v **subjektivním** smyslu, není v případě **objektivní dobré víry** rozhodující přesvědčení jednatelů o tom, že jedná po právu, ale pouze posouzení toho, zda osoba jedná **v souladu s obecně uznávanými pravidly slušnosti, poctivosti a morálky**. Je zde ovšem nutné upozornit, že jde o právní pojmy (a definice), které jsou častým předmětem diskuzí právní teorie.

³⁷⁷ K uvedenému podrobněji V. Vnenk (Vnenk, 2017, s. 178)

³⁷⁸ Viz zejména Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 NSČR 32/2011, ze dne 28. 3. 2012

³⁷⁹ (Kučera, 2020, s. 17)

demonstrativně zmíněny v ustanovení § 326 odst. 2 IZ, když se přitom dle judikatury jedná pouze o určitá „vodítka“ k posouzení nepoctivého záměru.³⁸⁰ Ve shodě s tím je pak také J. Maršíková, dle které nelze demonstrativně uvedené důvody považovat ani za právní domněnky ani za právní fikci.³⁸¹ Hlavním důsledkem tak zřejmě bude pouze to, že se soud s pospanými okolnostmi (pokud nastanou) bude muset vypořádat při svém rozhodování a jeho následném odůvodnění. Zvláštností je také skutečnost, že naprosto stejné znění demonstrativního výčtu důvodů nepoctivosti, které bylo dříve obsaženo v § 395 odst. 3 IZ ve vztahu k **oddlužení**, bylo s účinností od 1. 1. 2014 *revizní novelou z IZ odstraněno pro jeho nepotřebnost*, když byl dle důvodové zprávy takto pojatý příkladný výčet shledán praxí jako **zavádějící**.³⁸² K odstranění stejného demonstrativního výčtu vztahujícího se k reorganizaci však (z neznámého důvodu) nedošlo. J. Maršíková pak také správně poukazuje na fakt, že předmětné ustanovení spojuje nepoctivost *dlužníka – podnikatele* (obvykle tedy právnické osoby) poněkud překvapivě s jeho **zákonným zástupcem**, nikoli už však například s jeho společníky nebo akcionáři, přičemž osobě věřitele (pokud je ten navrhovatelem reorganizace) se pak nevěnuje vůbec.³⁸³ Souhlasit lze i s R. Kubickou, který se domnívá, že i **navzdory případnému naplnění předpokladů** dle § 326 odst. 2 IZ, by mělo být ponecháno **na vůli věřitelů** (nikoli tedy soudu), zda s využitím ostatních mechanismů IZ reorganizaci umožní.³⁸⁴ V souladu s výše uvedenými argumenty jsem i já názoru, že potřebnost ustanovení § 326 odst. 2 IZ lze jen těžko odůvodnit, a jako nadbytečné by bylo vhodnější jej z IZ vypustit.

V souvislosti s požadavkem na poctivost navrhovatelova záměru [§ 326 odst. 1 písm. a) IZ] je vhodné se zmínit také o požadavku na **dobrou víru** předkladatele návrhu na povolení reorganizace ohledně **splnění podmínek pro schválení reorganizačního plánu** (§ 317 odst. 2 IZ). Z formulace uvedeného ustanovení je zcela zřejmé, že se zde jedná o **subjektivní dobrou víru**,³⁸⁵ a to posuzovanou pouze **k okamžiku** podání návrhu na povolení reorganizace, a jen ve vztahu k budoucímu schválení **reorganizačního plánu**, jehož obsah ovšem navrhovateli v okamžiku podání návrhu na povolení reorganizace pravidelně **nebude znám** (zejména v případě kdy se nejedná o předjednanou reorganizaci). Požadavek na dobrou víru předkladatele návrhu uvedený v § 317 odst. 2 IZ je tak dle mého názoru třeba brát spíše jen jako jakýsi **obecný apel** (v souladu s cíli reorganizace), a to zejména proto, že **na rozdíl od poctivosti** nebude možné ryze **subjektivní dobrou víru** insolvenčním soudem v praxi nijak

³⁸⁰ Dle Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *CBPS s.r.o.* lze ustanovení § 326 odst. 2 IZ použít pouze jako „vodítka“, ze kterého lze usuzovat na nepoctivý záměr, **nikoli ho mít za nezvratný**.“ (sp. zn. 1 VSPH 343/2009, KSCB 28 INS 2880/2008, ze dne 29. 7. 2009)

³⁸¹ (Maršíková, 2014, s. k § 326)

³⁸² (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 152)

³⁸³ (Maršíková, 2019, s. k § 326)

³⁸⁴ (Kubica, 2013, s. 47-48). Autor také správně dovozuje, že použití demonstrativního výčtu z ustanovení § 326 odst. 2 IZ by bylo nevhodné v případě posuzování poctivosti návrhu na povolení reorganizace **podaného věřitelem**. K takovému závěru však lze dle mého názoru dojít pouhým jazykovým výkladem zmíněného ustanovení (ideálně však pochopitelně podpořeným ustálenou judikaturou).

³⁸⁵ V tomto případě je terminologie IZ ve shodě s OZ, kde je pojem *dobrá víra* používán v **subjektivním** významu.

posuzovat.³⁸⁶ Uvedené ustanovení tak, na rozdíl například od R. Kubici,³⁸⁷ který se domnívá, že jsou jím kladeny nepřiměřené nároky na navrhovatele ohledně jeho znalosti budoucího obsahu reorganizačního plánu, **nepovažují za problematické**, což ostatně potvrzuje i insolvenční praxe.

3.7. Náležitosti návrhu na povolení reorganizace

Návrh na povolení reorganizace jsou oprávněni podat pouze **dlužník** nebo **přihlášený věřitel** (§ 317 odst. 1 IZ), přičemž o požadavku na jejich dobrou víru [§ 326 odst. 1 písm. a) IZ], resp. poctivost jejich záměru (§ 317 odst. 2 IZ), jsme se zmínili již v předchozí kapitole 3.6. Kromě obecných náležitostí návrhu (§ 42 odst. 2 OSŘ) musí návrh na povolení reorganizace vždy obsahovat označení dlužníka a osob oprávněných za ně jednat [§ 319 odst. 1 písm. a) IZ], a také údaj o způsobu navrhované reorganizace [§ 319 odst. 1 písm. c) IZ].³⁸⁸ **Dlužník** je povinen v návrhu na povolení reorganizace uvést rovněž údaje o kapitálové struktuře a majetku osob, které ho ovládají, resp. s ním tvoří koncern [§ 319 odst. 1 písm. b) IZ].³⁸⁹ **Věřitel** tyto údaje uvede, jen pokud jsou mu známy (§ 319 odst. 3 IZ). Nepodává-li dlužník návrh na povolení reorganizace současně s insolvenčním návrhem,³⁹⁰ připojí k návrhu rovněž seznam majetku a seznam závazků, případně prohlášení o změnách, ke kterým oproti dříve předloženým seznamům došlo (§ 319 odst. 2 IZ).³⁹¹

Skutečnost, že údajem o **způsobu navrhované reorganizace** obligatorně obsaženém v návrhu na povolení reorganizace **nejsou** osoby sestavující reorganizační plán, ani osoba, která návrh podala **vázány** (§319 odst. 5 IZ), má zajistit především **nutnou flexibilitu** při dalším provádění reorganizace. Nutné je to především z důvodu, že osoba následně sestavující reorganizační plán **může být odlišná** od osoby, která podala návrh na povolení reorganizace. Zákonný požadavek na uvedení způsobu navrhované reorganizace však jistě nelze vykládat širěji, než jako požadavek na obecné (a stručné) uvedení navrhovaného způsobu (nebo více způsobů) reorganizace ve smyslu jejich příkladného výčtu uvedeného v § 341 IZ (zákon zde mluví o jednotlivých **opatřeních**). Podrobnější vymezení způsobu reorganizace pak bude jen na vůli a uvážení navrhovatele. Možnost flexibilně upravovat způsob reorganizace však přináší i nevýhody, na které upozorňuje např. T. Richter,³⁹² a které spočívají zejména v nejistotě věřitelů ohledně budoucího způsobu reorganizace, když věřitelé ani v okamžiku případného hlasování o způsobu řešení úpadku dle § 150 IZ

³⁸⁶ Obdobně též J. Hášová (Hášová, 2018, s. 1213)

³⁸⁷ (Kubica, 2013, s. 39)

³⁸⁸ K významu uvedení navrhovaného způsobu reorganizace srovnej poznámku pod čarou č. 444.

³⁸⁹ Údaje o osobách tvořících koncern jsou klíčové z pohledu vyloučení takových věřitelů z hlasování na schůzi věřitelů (§ 53 odst. 1 a 3 IZ).

³⁹⁰ Viz § 160 odst. 1 IZ. Seznam majetku a seznam závazků jsou povinnou přílohou také insolvenčního návrhu podávaného dlužníkem [§ 140 odst. 1 písm. a) a b) IZ]. Nebylo by tedy logické požadovat tyto (stejně) přílohy dvakrát.

³⁹¹ Náležitosti seznamu majetku a seznamu závazků stanoví § 104 IZ. V případě, že návrh na povolení reorganizace podává věřitel, insolvenční soud si může zmíněné seznamy vyžádat od dlužníka postupem dle § 128 odst. 3 IZ.

³⁹² (Richter, 2017, s. 476-477)

nemají jistotu, že navrhovaná **reorganizační opatření nebudou později změněna**.³⁹³ Na rozdíl od T. Richtera se však domnívám, že návrh na povolení reorganizace by **neměl** svou podrobností a závazností v něm uvedených reorganizačních opatření **nahrazovat reorganizační plán**. Mám za to, že v dané fázi řízení postačí, aby hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku (§ 150 IZ) odráželo jejich postoj k perspektivnosti a výhodnosti jednotlivých způsobů řešení úpadku s přihlédnutím k co nejlépe poznanému **stavu majetkové podstaty dlužníka**, nikoli však nutně také ke **konkrétním reorganizačním opatřením**. Konkrétní reorganizační opatření určí až reorganizační plán, o jehož přijetí mohou věřitelé následně taktéž hlasovat (§ 344 IZ).

V případě, že návrh na povolení reorganizace neobsahuje všechny náležitosti (včetně požadovaných příloh), je nesrozumitelný nebo neurčitý, a tyto nedostatky nebudou ve lhůtě, kterou ve své výzvě stanoví soud (a která nesmí být delší než 7 dnů) odstraněny (§ 320 odst. 1 IZ), insolvenční soud takový návrh v případě, že pro tyto nedostatky nelze v řízení dále pokračovat³⁹⁴ svým rozhodnutím **odmítné** (§ 320 odst. 3 IZ).³⁹⁵ Na rozdíl od insolvenčního návrhu, kde se v důsledku „insolvenční procesní přísnosti“ lhůta k opravě a doplnění návrhu (nikoli však jeho příloh) neuplatní, a návrh je tak soudem přímo odmítnut (viz § 128 odst. 1 IZ), existuje v případě návrhu na povolení reorganizace prostor k odstranění jeho nedostatků. S uvedenou úpravou lze obecně souhlasit,³⁹⁶ je však nutné přijmout, že **zveřejnění návrhu**, a s tím spojené nabytí jeho účinků (viz § 324 IZ a k němu též kapitola 3.12), může být **pozdrženo**.

³⁹³ Jako řešení tohoto problému navrhuje T. Richter upravit ustanovení § 319 odst. 1 písm. c) IZ tak, aby alespoň v řízeních s „*nadlimitními*“ dlužníky existovala povinnost v návrhu na povolení reorganizace **popsat navrhovaná reorganizační opatření dostatečně určitě**, a to za účelem možnost jejich posouzení věřiteli při hlasování dle § 150 IZ. Pro odchýlení se od takto popsaných reorganizačních opatření by pak bylo třeba schválení schůzí věřitelů.

Osobně se však domnívám, že požadovat podrobný popis reorganizačních opatření již v samotném návrhu je nevhodné, a to nejen z pohledu obecné problematičnosti takového požadavku **v prvotních fázích** řízení, ale také z důvodu problematičnosti posuzování dostatečné určitosti. Požadavek na schvalování změn reorganizačních opatření schůzí věřitelů by potom byl jen **další komplikací** již tak složitého procesu reorganizace, navíc by značně ubral na flexibilitě tvorby reorganizační strategie již v raných fázích řízení, nehledě na vznik problému posuzování hranice určující, jak velká změna reorganizačních opatření již vyžaduje dodatečné schválení schůzí věřitelů.

³⁹⁴ Ovšem v případě, kdy ani přes výzvu soudu nejsou připojeny, resp. řádně doplněny požadované **přílohy návrhu** (§ 320 odst. 3 IZ), soud návrh **odmítné bez ohledu na to, zda lze v řízení pokračovat** (Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *CZECH AIRCRAFT WORKS spol. s r.o.*, sp. zn. 3-VSOL 188/2008-B-81, KSBR 27 INS 1207/2008, ze dne 11. 11. 2008).

³⁹⁵ Proti tomuto rozhodnutí se může odvolat osoba, která návrh podala (§ 320 odst. 4 IZ). K odvolání se však nepřihlíží, jestliže před rozhodnutím o něm insolvenční soud povolil reorganizaci na návrh jiné osoby (§ 320 odst. 4 IZ).

³⁹⁶ Nemožnost odstraňovat nedostatky **insolvenčního návrhu** je dána zejména **potřebou jeho zásadně bezodkladného zveřejnění** (§ 101 IZ). Z tohoto důvodu se také neztotožňuji s výkladem J. Kozáka (Kozák, 2019, s. k § 320), který pro případ, kdy je insolvenční návrh podáván **současně** s návrhem na povolení reorganizace dovozuje, že maximálně 7 denní lhůta k odstranění nedostatků se v takovém případě **uplatní i ohledně** nedostatků samotného insolvenčního návrhu. Pro takový výklad nevidím ospravedlnění, a vedl by k narušení potřeby včasného zveřejnění insolvenčního návrhu. Oproti tomu nesrozumitelný nebo neurčitý insolvenční návrh není možné zveřejnit před odstraněním jeho nedostatků, a takový návrh je logicky nutné odmítnout (§ 128 odst. 1 IZ).

Byl-li návrh na povolení reorganizace **vinou**³⁹⁷ navrhovatele **odmítnut**, resp. **zamítnut**, a vznikla-li v důsledku návrhu jiným osobám újma, mohu se tyto osoby (včetně dlužníka) domáhat po navrhovateli náhrady takto vzniklé újmy (§ 327 odst. 2 IZ ve spojení s § 147 odst. 1 a 2 IZ). Za splnění povinnosti k náhradě újmy přitom (za splnění předpokladů § 147 odst. 3 IZ) ručí členové statutárního orgánu navrhovatele.³⁹⁸ Jak ovšem správně upozorňuje R. Kubica,³⁹⁹ mohou být uvedené sankce (alespoň teoreticky) **demotivující** pro osoby, které by mohly reorganizaci potenciálně navrhnout. Lze si totiž představit případy, kdy zamítnutí návrhu nemůže navrhovatel **výrazněji ovlivnit ani předpokládat**, přičemž v **pochybnostech** se uplatní vyvratitelná právní domněnka, že navrhovatel odmítnutí, resp. zamítnutí návrhu **zavinil** (§ 147 odst. 1 IZ *in fine*).⁴⁰⁰

3.8. Lhůty k podání návrhu na povolení reorganizace

Lhůty k podání návrhu na povolení reorganizace jsou upraveny v § 318 odst. 1 IZ. Jedná se o lhůty propadné, přičemž jejich nedodržení je důvodem k rozhodnutí soudu o odmítnutí návrhu, proti němuž se může odvolat pouze navrhovatel (§ 318 odst. 2 IZ). Před rozбором jednotlivých lhůt je vhodné si uvědomit, že úprava lhůt stanovená v § 318 odst. 1 IZ se **zásadně** uplatní pouze v insolvenčních řízeních s tzv. „*nadlimitními*“ dlužníky, tj. dlužníky splňujícími kvantitativní podmínku přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 IZ. V případech „*podlimitních*“ dlužníků je totiž reorganizace přípustná pouze tehdy, jestliže **dlužník** včas předloží věřiteli přijatý reorganizační plán (§ 316 odst. 5 a 6 IZ).⁴⁰¹ Lhůty k předložení věřiteli přijatého reorganizačního plánu jsou přitom **stanoveny zvlášť** (§ 316 odst. 5 a 6 IZ), a byly blíže diskutovány v kapitole 3.5. Na rozdíl od komentářů J. Hásové⁴⁰² a J. Kozáka⁴⁰³ **se nicméně domnívám**, že

³⁹⁷ Přestože zde tedy jde o **subjektivní** odpovědnost, **vina** navrhovatele se dle § 147 odst. 1 *in fine* IZ **v pochybnostech vždy presumuje**.

³⁹⁸ Jde však o nástroje spíše preventivní. V praxi není tento postup zřejmě nijak často využíván, resp. není mi znám žádný případ, kdy by k úspěšnému vymožení náhrady újmy v této souvislosti došlo.

³⁹⁹ (Kubica, 2013, s. 53)

⁴⁰⁰ Domnívám se však, že vzhledem k faktu, že ustanovení § 147 IZ má být využito v případě návrhu na povolení reorganizace pouze **přiměřeně** (§ 327 odst. 2 IZ), mají soudy dostatečný prostor k tomu, aby v konkrétních případech situaci vhodně posoudily.

⁴⁰¹ Pro případ, že bude „*podlimitním*“ **dlužníkem** podán pouze samostatný návrh na povolení reorganizace, a ve lhůtě k tomu stanovené (§ 316 odst. 5 a 6 IZ) nebude dlužníkem předložen věřiteli přijatý reorganizační plán, judikatura dovodila, že insolvenční soud takový návrh na povolení reorganizace **zamítne pro definitivní nepřípustnost reorganizace**. Taxativní důvody zamítnutí stanovené v § 326 IZ se totiž dle názoru Vrchního soudu v Praze použijí jen v případech, kdy je reorganizace přípustná (viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INSTALPRIM, s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 1223/2012-B-66, KSUL 43 INS 4584/2011, ze dne 13. 9. 2012).

Pro nepřípustnost reorganizace by dle mého názoru měl soud obdobně **zamítnout** také návrh na povolení reorganizace podaný **věřitelem** v době, kdy „*podlimitní*“ dlužník (ještě) nepředložil věřiteli přijatý reorganizační plán. Zde by přitom patrně nebylo nutné čekat na uplynutí lhůty dle 316 odst. 5 a 6 IZ. Následná možnost přistoupení věřitele k předmětu řízení, kterým je reorganizace (viz § 321 IZ), prostřednictvím dalšího, věřitelem včas podaného návrhu na povolení reorganizace, by tím však dle mého názoru **neměla být dotčena** [§ 326 odst. 1 písm. a) IZ by tak v tomto případě neměl být uplatněn].

⁴⁰² (Hásová, 2018, s. 1214)

⁴⁰³ (Kozák, 2019, s. § 318)

lhůty stanovené v § 318 IZ se **za jistých okolností uplatní i v případech předjednané** reorganizace s „*podlimitním*“ dlužníkem, a to sice v souvislosti s **možností přistoupení věřitele k návrhu, jehož předmětem je reorganizace** (§ 321 IZ). K opačnému výkladu znamenajícím **omezení práva věřitele přistoupit k reorganizaci** ve lhůtách dle § 318 IZ zde totiž nevidím rozumný důvod.⁴⁰⁴

Ustanovení § 318 IZ rozlišuje **dvě různé lhůty** k podání návrhu na povolení reorganizace, přičemž počátek běhu těchto lhůt je vždy stejný, když návrh na povolení reorganizace lze vždy podat nejdříve s insolvenčním návrhem.⁴⁰⁵ Rozdílný je naopak konec lhůt. V případě, že insolvenční řízení bylo zahájeno na základě insolvenčního návrhu dlužníka podaného pro **hrozící úpadek**, může **dlužník** podat návrh na povolení reorganizace **nejpozději do rozhodnutí o úpadku** (§ 318 odst. 1 IZ).⁴⁰⁶ Oproti všem ostatním případům (viz dále) tak jde o lhůtu **kratší**. Důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu kratší lhůtu zdůvodňuje **pouze** takto: „*Pro hrozící úpadek (kdy dlužník má čas reorganizaci připravit před podáním insolvenčního návrhu, k němuž není ze zákona povinován) lze tudíž návrh podat nejpozději do rozhodnutí o úpadku.*“⁴⁰⁷ Argument, že dlužník má v případě hrozícího úpadku „více času“ (protože nemusí bezodkladně podat návrh v souladu s § 99 IZ) nepovažuji za příliš přesvědčivý. Především z něj ale není zřejmý účel zavedené odchylky. Nedomnívám se, že kratší lhůta urychlí insolvenčního řízení, ani že se výrazně zlepší informovanost věřitelů. Zavedenou odchylkou kratší lhůtu tak považuji za neopodstatněnou.

Za významný výkladový problém ustanovení § 318 IZ pak považuji **nejistotu** ohledně toho, zdali v případech, kdy je insolvenční návrh podán **dlužníkem pro hrozící úpadek**, mohou podat návrh na povolení reorganizace také věřitelé. Důvodová zpráva k této problematice mlčí, stejně jako judikatura. K uvedenému problému se však vyjadřuje J. Kozák, který ve svém komentáři uvádí, že „*při hrozícím úpadku je k podání návrhu na povolení reorganizace aktivně legitimován pouze dlužník*“ (Kozák, 2019, s. k § 318) a odkazuje přitom na ustanovení § 97 odst. 7 IZ, které stanoví, že pro hrozící úpadek může **insolvenční návrh** podat **jen dlužník**. S uvedeným výkladem nicméně nesouhlasím, neboť zde nevidím žádný pádný důvod pro ztotožňování **insolvenčního návrhu a návrhu na povolení reorganizace**. Zároveň se domnívám, že ani z kombinace ustanovení § 317 a 318 IZ nelze nijak dovodit, že by přihlášení věřitelé neměli mít možnost v uvedených případech podat návrh na povolení reorganizace. Takovou možnost by dle mého názoru přihlášení věřitelé **mít měli**, a to ve standardních lhůtách stanovených v § 318 IZ *věta poslední*, uvozená souslovím „*V ostatních případech*“. Domnívám se totiž, že právě mezi takové „*ostatní případy*“ tato situace spadá.⁴⁰⁸ Za jen těžko akceptovatelný bych totiž považoval opačný výklad, při kterém

⁴⁰⁴ **Přistoupení** k řízení, jehož předmětem je reorganizace formou podání vlastního návrhu na povolení reorganizace také **věřitelem**, má význam zejména pro případ, že by dlužník vzal svůj návrh zpět (§ 322 IZ) v době po uplynutí lhůty dle § 318 IZ a současně před rozhodnutím o návrhu na povolení reorganizace (§ 322 odst. 1 IZ). K uvedenému též kapitola 3.9.

⁴⁰⁵ Věřitelé k takovému návrhu musí přiložit také přihlášku své pohledávky (§ 317 odst. 1 IZ).

⁴⁰⁶ Upřesněme, že koncem uvedené lhůty bude okamžik **účinnosti** rozhodnutí o úpadku (§ 136 IZ), tedy okamžik zveřejnění rozhodnutí v insolvenčním rejstříku (Kozák, 2019, s. § 318).

⁴⁰⁷ (Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2005, s. 66 a 217)

⁴⁰⁸ Mám přitom za to, že věřitelé by před podáním vlastního návrhu na povolení reorganizace (nebo současně s ním) ani **nemuseli** podávat svůj **vlastní insolvenční návrh**, kterým by k řízení **zahájenému na dlužníkův návrh pro hrozící úpadek** ve smyslu

by dlužník, byť třeba nacházející se již v reálném úpadku (resp. jeho management), mohl **pouhým formálním podáním** insolvenčního návrhu ve formě „**pro hrozící úpadek**“ dosáhnout toho, že **reorganizace nebude vůbec realizovatelná v důsledku následné nemožnosti podat věřitelský návrh na povolení reorganizace**, a to ani v případech k tomu vhodných.⁴⁰⁹ Pro případ, že by se takovýto výklad (v souladu s názorem J. Kozáka) prosadil, navrhoval bych adekvátní legislativní úpravu, resp. doplnění formulace ustanovení § 318 odst. 1 IZ.

V případech insolvenčních řízení zahájených **jinak než na návrh dlužníka pro hrozící úpadek**, lze podat návrhu na povolení reorganizace „**nejpozději do 10 dnů před první schůzi věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku**“ (§ 318 odst. 1 IZ).⁴¹⁰ Uvedenou zákonnou formulaci však považuji za dosti problematickou. Obtíže přitom souvisí především s obecně nepřesnou (a nekonzistentní) terminologií použitou insolvenčním zákonem k označování jednotlivých **schůzí věřitelů** konaných v průběhu insolvenčního řízení. Problémy z toho plynoucí se přitom projevují nejvýrazněji zejména právě ve spojení s reorganizací. Budeme-li totiž vycházet čistě z dikce zákona (§ 318 odst. 1 IZ), bude nutné podat návrh na reorganizaci nejpozději 10 dnů před **libovolnou schůzí věřitelů konanou po rozhodnutí o úpadku**. Takovou schůzí přitom může být nejen schůze svolaná insolvenčním soudem v rozhodnutí o úpadku [§ 136 odst. 1 písm. f) IZ], ale i jakákoli jiná schůze věřitelů, svolaná insolvenčním soudem z rozličných důvodů, nebo i schůze svolaná na návrh insolvenčního správce, věřitelského výboru, nebo alespoň dvou věřitelů za podmínek stanovených v § 47 odst. 1 IZ. Oznámení o svolání takové schůze přitom může soud zveřejnit třeba i před rozhodnutím o úpadku (§ 47 odst. 1 IZ), a taková schůze se tedy může konat **například hned další den poté**, co nastanou účinky rozhodnutí o úpadku [§ 136 odst. 2 písm. c) IZ ve spojení s § 140a odst. 1 IZ]. Nabízí se zde tedy otázka, **zda takového nastavení zákonodárce skutečně chtěl dosáhnout**. Komentářová literatura k této otázce mlčí. Důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu pak uvádí toto: „*Důvodem možnosti podat návrh na reorganizaci i po rozhodnutí o úpadku je okolnost, že při reorganizaci má značnou působnost první schůze věřitelů, takže je*

§ 107 odst. 1 IZ (tedy ještě před vydáním rozhodnutí o úpadku) přistoupili. Přesto bych v zájmu procesní opatrnosti věřitelům takový postup doporučil, pokud by ovšem ti byli schopni doložit dlužníkům **již nastalý úpadek**. V uvedeném případě by totiž insolvenční soud zkoumal nejen **dlužníkem** tvrzené skutečnosti dokládající **hrozící úpadek**, ale (pravděpodobně ještě předtím) také **věřitelem** tvrzené skutečnosti dokládající úpadek již skutečně **nastalý** (§ 133 IZ).

⁴⁰⁹ V reálných situacích se totiž dlužník, nacházející se **v již nastalém úpadku**, nevystavuje prakticky žádným dalším negativním důsledkům, pokud svůj insolvenční návrh podá pouze pro **úpadek hrozící**. To platí i tehdy, pokud bude následně soudem zjištěn dlužníkům již nastalý úpadek. Sankční ustanovení obsažené v § 99 IZ (které ostatně soudy prakticky nevyužívají) se zde totiž neuplatní. Kromě toho bude v případě insolvenčního návrhu dlužníka obvykle postačovat pouze **osvědčení** rozhodných okolností uvedených v insolvenčním návrhu (§ 132 odst. 1 IZ).

Uvedené je (mimo jiné) důsledkem poněkud nešťastné úpravy českého insolvenčního práva, **které nedostatečně rozlišuje skutečně nastalý a teprve hrozící úpadek**. Nikterak například není řešena situace, kdy se dlužník z hrozícího úpadku dostává do úpadku skutečně nastalého. Uvedenou situaci by nicméně mohla pomoci zlepšit chystaná implementace *Evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční*, v rámci níž bude nutné situaci hrozícího úpadku podrobněji řešit.

⁴¹⁰ Užitečné je srovnat výraz „*schůze věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku*“ použitý v § 318 odst. 1 IZ s výrazem „*schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku*“ použitým v § 150 IZ. První z výrazů má nesporně význam širší, a nezahrnuje jen schůze svolané rozhodnutím o úpadku. V opačném případě by totiž zřejmě zákonodárce volil terminologii jednotnou.

účelné, aby návrh na reorganizaci mohl být podán ještě před jejím konáním.⁴¹¹ Tato, velmi vágní formulace, však problematiku nijak neosvětluje, spíše naopak. Není totiž jasné, co je myšleno „první schůzí při reorganizaci“.⁴¹² Uvedená citace tak jen dále dokládá problematičnost termínu „první schůze věřitelů“ použitého (zřejmě s různým významem) na různých místech insolvenčního zákona. Za zřejmě nejpřirozenější bych považoval, pokud by návrh na povolení reorganizace mohl být podán nejpozději s dostatečným předstihem před schůzí věřitelů, na které budou mít věřitelé možnost rozhodovat o způsobu řešení úpadku (reorganizací nebo konkursem) dle § 150 a §151 IZ. Velmi důležité (a v současné době dosti nejasné) otázce, řešící, na které ze schůzí věřitelů by mělo být možné hlasovat o přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku, se podrobněji věnuji v kapitole 4.2. V uvedené kapitole přitom navrhuji, aby zákon explicitním vyjádřením vyjasnil, že **k hlasování o přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka dle § 150 IZ mohou věřitelé přistoupit na první schůzi věřitelů svolané insolvenčním soudem tak, aby se konala po přezkumném jednání.**⁴¹³ Doporučuji tedy, aby byl § 318 odst. 1 IZ *in fine* zpřesněn v tom smyslu, že **návrh na povolení reorganizace je možné podat nejpozději do 20 dnů před první schůzí věřitelů, kterou insolvenční soud svolá tak, aby se konala po přezkumném jednání.** Taková schůze věřitelů přitom bude zásadně⁴¹⁴ svolána nejdříve 2 měsíce a 7 dní po rozhodnutí o úpadku, a nejpozději pak 4 měsíce po rozhodnutí o úpadku [§ 137 odst. 2 IZ ve spojení s § 136 odst. 2 písm. b) IZ]. Lze však přirozeně očekávat (a praxe to potvrzuje), že v důsledku ustanovení § 137 odst. 1 IZ ve spojení s ustanovením § 149 odst. 1 IZ bude schůze věřitelů, která se má konat po přezkumném jednání, v drtivé většině případů insolvenčním soudem **svolávána s termínem konání do 3 měsíců** po rozhodnutí o úpadku, a to jako **jediná** schůze svolaná rozhodnutím o úpadku.⁴¹⁵ Navržené řešení přitom dle mého názoru dává věřitelům i dlužníkovi dostatek času k podání návrhu na povolení reorganizace, a současně bude návrh na povolení reorganizace včas k dispozici pro potřeby usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku dle

⁴¹¹ (Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2005, s. 217)

⁴¹² Není například zřejmé, zda se má jednat o první schůzi věřitelů konanou poté, co byl podán návrh na povolení reorganizace, nebo o první schůzi konanou poté, co bylo rozhodnuto o úpadku, a reorganizace nadále přichází v úvahu, nebo o první schůzi věřitelů svolanou rozhodnutím o úpadku tak, aby se konala po přezkumném řízení § 137 odst. 3 IZ.

⁴¹³ Srovnej k tomu též § 137 odst. 3 IZ dokládající, že soud může svolat schůzi věřitelů i na termín před přezkumným jednáním. V takovém případě pak musí svolat **další** schůzi na den, kdy se má konat přezkumné jednání.

⁴¹⁴ Lhůta dle § 137 odst. 2 IZ je lhůtou pořádkovou, což ostatně reflektuje také věta za středníkem ve zmíněném ustanovení.

⁴¹⁵ Dle § 137 odst. 1 IZ totiž musí insolvenční soud svolat schůzi věřitelů nejpozději **do 3 měsíců** od rozhodnutí o úpadku. V souladu s tím pak § 149 odst. 1 IZ stanoví, že insolvenční soud musí rozhodnout o způsobu řešení úpadku **do 3 měsíců** po rozhodnutí o úpadku, nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku. Z ustanovení § 137 odst. 3 IZ však nepochybně plyne, že první schůze věřitelů, svolávaná povinně do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku, může být (resp. za podmínky § 137 odst. 3 IZ **musí** být) následována **druhou schůzí věřitelů**, svolanou na termín ihned po přezkumném jednání (přezkumné jednání přitom může být obecně konáno do již dříve zmíněných 4 měsíců od rozhodnutí o úpadku, viz § 137 odst. 2 IZ). V souladu s právě uvedeným výkladem je ve svém komentáři rovněž J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 48), a také judikatura Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *Hájek, a.s.*, sp. zn. 3 VSPH 1017/2011-B-151 (MSPH 93 INS 2456/2010), ze dne 14. 10. 2011. V důsledku právě uvedených souvislostí pak ale není překvapením, že se insolvenční soudy v drtivé většině případů snaží svolat v rozhodnutí o úpadku **pouze jedinou schůzi** věřitelů, a to s termínem konání do 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku a současně po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek, přičemž na stejný den obvykle určují také termín přezkumného jednání, které musí takové (jediné) schůzi věřitelů vždy předcházet.

§ 150 a 151 IZ.⁴¹⁶ Tato schůze věřitelů se tak bude konat **vždy až po přezkumném jednání**, jehož výsledek je **zásadní pro určení hlasovacích práv věřitelů** (§ 51 odst. 3 IZ). Představené řešení navíc nabízí prostor pro diskuzi o možnosti (v **některých vhodných případech**) přijímat usnesení o způsobu řešení úpadku dle § 150 a § 151 IZ až poté, co je k dispozici věřiteli schválený znalecký posudek (§ 155 odst. 3 IZ).⁴¹⁷

Lhůtu určující, dokdy nejpozději před schůzí věřitelů musí být návrh na povolení reorganizace předložen, navrhuji **prodloužit z 10 dnů na 20 dnů** z ryze praktického důvodu, a to proto, aby insolvenční soud mohl **vždy včas** doplnit oznámení o svolání schůze věřitelů o nový předmět jednání.⁴¹⁸ Tímto novým předmětem jednání bude v případě podání návrhu na povolení reorganizace možnost usnesení věřitelů o způsobu řešení úpadku dle § 150 a 151 IZ, a v případě, že bude návrh na povolení reorganizace podán **věřitelem**, také bod oznamující možnost hlasování schůze věřitelů o schválení věřitelského návrhu na povolení reorganizace dle § 323 odst. 1 IZ.⁴¹⁹ Na schůzi věřitelů lze totiž projednat jen takový předmět jednání (a hlasovat o něm), který je obsažen v oznámení o svolání schůze věřitelů (§ 48 odst. 2 IZ). Oznámení o svolání schůze věřitelů přitom musí být zveřejněno vyhláškou v insolvenčním rejstříku **nejpozději 15 dnů** před jejím konáním (§ 72 odst. 2 IZ ve spojení s § 71 odst. 3 IZ a s § 48 odst. 2 IZ).⁴²⁰ Navržený **20 denní** interval by tedy poskytoval insolvenčnímu soudu dostatečný čas k dodatečnému doplnění zveřejněného oznámení, a to aniž by bylo nutné přesouvat stanovený termín schůze věřitelů.⁴²¹

⁴¹⁶ V případě podání návrhu na povolení reorganizace některým z **věřitelů** pak bude návrh na povolení reorganizace sloužit také pro potřeby usnesení schůze věřitelů o schválení věřitelského návrhu dle § 323 odst. 1 IZ.

⁴¹⁷ K této možnosti podrobněji v kapitole 5.4.

⁴¹⁸ Dalším vedlejším pozitivním efektem bude i poskytnutí delšího času k případnému odstranění odlišností více podaných návrhů (došlých ke konci lhůty) na povolení reorganizace postupem podle § 321 odst. 2 IZ. K uvedenému tématu též J. Hášová (Hášová, 2018, s. 1222).

⁴¹⁹ Výkladovou otázkou zůstává, zda v tomto případě nemůže být povinnost uvedení předmětu jednání schůze věřitelů v oznámení (§ 47 odst. 2 IZ) nahrazena (na základě principu speciality) zákonným ustanovením § 47 odst. 2 IZ *in fine*, které zní: „*Jestliže insolvenční soud ještě nerozhodl o způsobu řešení dlužníkovy úpadku, je předmětem jednání první schůze věřitelů také způsob řešení dlužníkovy úpadku*“. Obdobnou formulaci pak obsahuje také § 150 IZ *in fine*. Domnívám se však, že uvedená zákonná ustanovení **nemohou nahradit povinnost uvedení předmětu jednání** ve zveřejněném oznámení. Mělo by tomu tak být především z důvodu ochrany práv věřitelů (konkrétně jejich informovanosti), a to obzvlášť s přihlédnutím k jejich možnosti hlasování mimo schůzi věřitelů dle § 50 odst. 2 IZ. V případě absence povinného předmětu jednání v oznámení tak bude dle mého názoru nutné, aby insolvenční soud vydal zákonem požadované oznámení znovu, a určil vhodný náhradní termín schůze věřitelů. Jisté však je, že minimálně pro případ hlasování o schválení věřitelského návrhu na povolení reorganizace (§ 323 odst. 1 IZ) bude uvedení tohoto bodu jednání ve zveřejněném oznámení **nezbytné**.

⁴²⁰ Uvedená 15 denní lhůta se neuplatní, pokud jsou na schůzi věřitelů přítomni všichni věřitelé, a ti se usnesou na dalším předmětu jednání (§ 48 odst. 2 IZ). Za přítomného se přitom nepovažuje věřitel hlasující písemně. Přítomnost všech věřitelů na schůzi věřitelů je nicméně věc zcela **výjimečná**. Z tohoto důvodu takovou možnost v souvislosti s analýzou lhůt nepovažuji za nijak klíčovou, a ani v dalších úvahách již nezmiňuji.

⁴²¹ Insolvenční soud by zřejmě také mohl ve svém oznámení o svolání schůze věřitelů (která se má konat po přezkumném jednání, a která se svolává v rozhodnutí o úpadku dle § 137 IZ) **uvádět některé body jednání jako podmíněné**. Nedomnívám se však, že uvádění potenciálně možných bodů jednání do oznámení o svolání schůze věřitelů je věc žádoucí, a to z důvodu možnosti věřitelů o mnoha takových bodech hlasovat též **mimo schůzi věřitelů** dle § 50 odst. 2 IZ. K takovému hlasování (mimo schůzi věřitelů) přitom věřitelé přistupují právě na základě zveřejněného oznámení.

3.9. Souběh více návrhů na povolení reorganizace

Dojde-li soudu druhý (případně i další) návrh na povolení reorganizace, považuje se osoba, která jej podala (přihlášený věřitel nebo dlužník) za osobu, která **přistoupila k řízení, jehož předmětem je reorganizace** (§ 321 odst. 1 IZ). Ustanovení § 107 IZ o přistoupení k insolvenčnímu řízení se použije přiměřeně.⁴²²

Za poněkud problematictější pak lze považovat ustanovení § 321 odst. 2 IZ, dle kterého má soud povinnost vyzvat jednotlivé navrhovatele k „*odstranění odlišnosti svých návrhů*“. Z uvedeného přitom zřejmě také plyne, že soud bude muset **každé nově přistoupivší osobě poskytnout až 30-ti denní lhůtu** k odstranění odlišností jejího návrhu **od všech ostatních** (dřívějších) návrhů, a k vyrozumění o **společném stanovisku** (§ 321 odst. 2 IZ). Již samotná až 30-ti denní lhůta⁴²³ přitom může způsobit určité problémy, a to vzhledem ke lhůtám stanoveným pro podání návrhu na povolení reorganizace (viz kapitola 3.8). Další otázkou pak je, jaké „*odlišnosti návrhů*“ se mají odstranit. Ze souvislostí lze vyvodit, že by zřejmě mělo jít o odlišnosti ve způsobu navrhované reorganizace (ve smyslu § 341 odst. 1 IZ),⁴²⁴ když údaj o způsobu navrhované reorganizace je obligatorní součástí návrhu na povolení reorganizace [§ 319 odst. 1 písm. c) IZ]. Navrhované způsoby reorganizace jsou však v rámci návrhu obvykle uváděny pouze stručně, navíc mohou být jednotlivé způsoby zásadně uplatněny **i vedle sebe** (§ 341 odst. 2 IZ), přičemž ale pro další průběh insolvenčního řízení nejsou navržené způsoby reorganizace závazné (§ 319 odst. 5 IZ). O významu požadavku na odstranění jejich odlišností **tak lze úspěšně pochybovat**.

Naopak, významné potíže mohou dle mého názoru vzniknout právě v případě, kdy bude soud vycházet ze **společného návrhu dlužníka a přihlášeného věřitele** (nebo více věřitelů) viz § 321 odst. 2 IZ *in fine a contrario*.⁴²⁵ Zde bude vznikat otázka, zda se s takovým **společným** návrhem má v kontextu dalších ustanovení dále nakládat jako s návrhem **dlužníka** nebo **věřitele**. Dle § 323 odst. 1 IZ je totiž například nutné, aby návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem schválila schůze věřitelů.⁴²⁶ Zda tak schůze věřitelů musí učinit i u **společného** návrhu není jisté. V případě, že by takový návrh schůze věřitelů schvalovat musela, motivace dlužníka k odstranění odlišností návrhů, a tím i vzniku společného návrhu by logicky byla **mizivá**. Obdobně problematické bude posuzování společného návrhu pro účely ustanovení § 333 odst. 2 IZ, tj. z pohledu určení, zda právo rozhodovat o obsazení managementu dlužníka

⁴²² Dodejme, že kromě přistoupení k řízení (v důsledku podání vlastního návrhu), je zde také možnost se pouze **připojit** k již existujícímu návrhu, což ostatně potvrzuje i formulace § 336 odst. 6 IZ, věta druhá. Účinky připojení se k návrhu budou obdobné účinkům přistoupení, již z principu ale nemůže dojít k souběhu více návrhů, a není tedy ani třeba řešit rozdílnost jejich obsahu.

⁴²³ Dolní hranice lhůty však není stanovena, soud ji tak může určit dle svého uvážení.

⁴²⁴ Shodně též J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 321) a J. Hásová (Hásová, 2018, s. 1222).

⁴²⁵ Že by v případě vyrozumění o společném stanovisku měl soud vycházet ze **společného** návrhu a nikoliv z jednotlivých návrhů plyne jednoznačně z § 323 odst. 2 IZ *in fine a contrario*.

⁴²⁶ S ohledem na časovou souslednost je zcela nereálné, aby návrhy na povolení reorganizace podané věřiteli byly schůzi věřitelů schvalovány ještě před procesem „*odstraňování odlišností návrhů*“.

náleží **věřitelskému výboru** nebo **valné hromadě** (resp. členské schůzi).⁴²⁷ Vzhledem k uvedeným výkladovým obtížím a současně diskutabilní prospěšnosti ustanovení o povinnosti soudu vyzývat navrhovatele k odstranění odlišností svých návrhů a k tvorbě společného stanoviska, bych navrhol příslušné ustanovení **zcela vypustit, a ponechat pouze základní úpravu**, dle které insolvenční soud vychází z návrhu dlužníka, a není-li jej, pak z návrhu věřitele, který mu došel dříve.⁴²⁸

3.10. Zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace

Návrh na povolení reorganizace lze vzít zpět až do okamžiku rozhodnutí o tomto návrhu (§ 322 odst. 1 IZ).⁴²⁹ Zpětvzetí návrhu vezme soud svým rozhodnutím na vědomí, a nepokračuje v jeho dalším projednávání (§ 321 odst. 2 IZ). V případě zpětvzetí návrhu až po rozhodnutí o tomto návrhu insolvenční soud rozhodne o neúčinnosti takového zpětvzetí (§ 322 odst. 3 IZ). Dojde-li k účinnému zpětvzetí některého z více návrhů, a ve smyslu § 321 odst. 2 IZ zde neexistuje jiný „prioritnější“ návrh, vyzve soud navrhovatele, jehož návrh je dle § 321 odst. 2 *in fine* IZ další v pořadí, aby mu **do 15-ti dní sdělil, zda trvá** na projednání návrhu (§ 322 odst. 4 IZ).⁴³⁰ V případě, že zde již žádný další návrh není, nebo žádný z navrhovatelů netrvá na projednání svého návrhu, soud v dalším projednávání reorganizace nepokračuje.

3.11. Schválení věřitelského návrhu na povolení reorganizace

Má-li mít návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem očekávané účinky, musí být schválen schůzí věřitelů, a to po podání zprávy insolvenčního správce o hospodářské situaci dlužníka

⁴²⁷ Dle § 333 odst. 2 IZ může o personálním složení dlužníkového managementu rozhodovat věřitelský výbor tehdy, pokud byla reorganizace povolena na základě návrhu na povolení reorganizace podaného **věřitelem**, nebo nemá-li dlužník právo sestavit reorganizační plán.

⁴²⁸ Úprava § 321 odst. 2 IZ je i z různých jiných důvodů vnímána jako problematická, viz např. J. Hášová (Hášová, 2018, s. 1222-1224) nebo J. Maršíková (Maršíková, 2014, s. k § 321).

⁴²⁹ Takovým rozhodnutím může být již i **usnesení schůze věřitelů** dle § 150 až 151 IZ, kterým je určena reorganizace jakožto způsob řešení úpadku (Maršíková, 2014, s. k § 322). V případě jiných, soudních rozhodnutí o návrhu, je vždy určující již okamžik samotného rozhodnutí, nikoli okamžik nabytí právní moci.

⁴³⁰ Mám za to, že **povinnost** dalšího navrhovatele v pořadí **aktivně se vyjádřit** k tomu, zda trvá na projednání svého návrhu, zákonodárce zavedl **z ryze praktického důvodu**. Praktické to bude zejména v případech, kdy dojde ke zpětvzetí prioritnějšího návrhu na povolení reorganizace **v krátké době** před rozhodováním o něm, typicky pak až v průběhu schůze věřitelů svolané k projednání takového návrhu a rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (§ 150 IZ). Pokud by totiž další navrhovatel v pořadí nebyl na schůzi přítomen, a nebylo by přítom ani třeba jeho aktivního vyjádření, bylo by automaticky dále na schůzi rozhodováno o jeho návrhu na povolení reorganizace, což by ovšem mohlo být nevhodné vzhledem k nově vzniklé situaci, ale také v rozporu s vůlí dalšího navrhovatele. Stanovenou 15-ti denní lhůtu přítom vyzvaný navrhovatel pochopitelně nemusí zcela využít. Bude praktické, pokud věřitel (je-li například přítomen na schůzi věřitelů) soudu ihned sdělí, zda s projednáním svého návrhu souhlasí, případně že na něm netrvá. Pokud tak ovšem navrhovatel ihned neučiní, resp. pro nepřítomnost ihned ani učinit nemůže, bude zpravidla nutné svolat k projednání dalšího návrhu v pořadí (na kterém bude navrhovatel i nadále trvat) **další schůzi věřitelů**.

(§ 323 odst. 1 IZ). Neschválení věřitelského návrhu schůzí věřitelů je pak jedním z důvodů **zamítnutí** takového návrhu soudem při rozhodování o něm [§ 326 odst. 1 písm. c) IZ].

Insolvenční zákon nijak neupřesňuje, kdy má schůze věřitelů věřitelský návrh na povolení reorganizace schválit, ani **jakou většinou** tak má učinit. Neblahým důsledkem toho je pak bohužel zásadní roztržičnost názorů na určení potřebné většiny hlasů nutných ke schválení věřitelského návrhu na povolení reorganizace (§ 323 IZ). První možností je (v důsledku absence speciální úpravy) vycházet z obecného ustanovení § 49 odst. 1 IZ, podle kterého bude ke schválení postačovat **prostá většina hlasů** přítomných, nebo řádně zastoupených věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek. Tuto variantu považuje za správnou například J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 323) nebo T. Richter (Richter, 2017, s. 486).

Druhá možnost výkladu předpokládá, že pro schválení věřitelského návrhu na povolení reorganizace je třeba **kvalifikované většiny** hlasů dle § 151 IZ.⁴³¹ Takový výklad podporuje ve svém komentáři například J. Maršíková (Maršíková, 2014, s. k § 323). Stejný výklad použil také Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ve věci dlužníka *INVEST-INTERBAU, s.r.o.*, když v odůvodnění usnesení uvedl: „*Absence kvalifikovaného souhlasu věřitelů s návrhem na povolení reorganizace vytváří překážku pro její povolení jen v případě návrhu podaného věřitelem - § 326 odst. 1 písm. c) IZ*“.⁴³² K obdobnému závěru pak dospěl také Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ve věci dlužníka *SCHOELLER LITVÍNOV, k.s.*⁴³³

V tomto případě se jednoznačně stavím za výklad vyvozující, že ke schválení věřitelského návrhu na povolení reorganizace **postačí prostá většina hlasů věřitelů** dle § 49 odst. 1 IZ. Schvalování věřitelského návrhu (nebo i více návrhů) na povolení reorganizace totiž dle mého názoru nelze nijak spojovat s rozhodováním schůze věřitelů **o způsobu řešení úpadku** dle § 150 a 151 IZ. Jde o dvě samostatná rozhodování schůze věřitelů, a nevidím zde tak žádný legitimní důvod dovozovat nutnost **kvalifikované většiny** hlasů pro přijetí usnesení dle § 323 odst. 1 IZ. Mám za to, že hlavním účelem schvalování věřitelského návrhu na povolení reorganizace je především **eliminace** těch věřitelských návrhů, které **nemají elementární podporu** ze strany věřitelů, k čemuž jistě postačí rozhodování prostou většinou hlasů věřitelů dle § 49 odst. 1 IZ.

Zmíněná eliminace věřitelských návrhů bez elementární podpory je přitom nutná zejména z toho důvodu, že rozhodování o způsobu řešení úpadku dle § 150 a 151 IZ je pouze **možností** schůze věřitelů, a **nemusí k němu tedy vůbec dojít** (případně nemusí být schváleno žádné, pro insolvenční soud závazné usnesení, viz § 152 IZ). V důsledku toho by pak ovšem za určitých okolností mohlo dojít k situaci, kdy by **soud musel povolit reorganizaci** (§ 328 IZ)⁴³⁴ i na základě formálně správného **věřitelského návrhu** na

⁴³¹ K přesnému vymezení takové kvalifikované většiny blíže v kapitole 4.2.

⁴³² Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn., 3 VSPH 470/2010-B-74 (KSPL 20 INS 2563/2009), ze dne 23. července 2010

⁴³³ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 VSPH 179/2009-B-38 (KSUL 46 INS 5304/2008), ze dne 27. dubna 2009, které uvádí: „*Odvolací soud nesdílí názor soudu prvního stupně, na němž napadené rozhodnutí stojí, dle kterého při absenci kvalifikovaného souhlasu věřitelů s návrhem dlužníka na povolení reorganizace je nutno vždy rozhodnout o způsobu řešení úpadku konkursem. Tak by tomu mělo zcela jistě být, vzhledem k dikci § 326 odst. 1 písm. c) IZ, v případě návrhu věřitele*“.

⁴³⁴ § 328 IZ věta první zní: „*Nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud reorganizaci povolí.*“

povolení reorganizace, který by přitom neměl elementární podporu ze strany věřitelů (případně ani dlužníka). Takový následek by ovšem byl vzhledem k nízké následné pravděpodobnosti schválení reorganizačního plánu **zcela jistě nežádoucí**, a v mnoha případech by situace jistě vedla pouze k následné přeměně reorganizace v konkurs (viz kapitola 7.2).

Věřitelský návrh může schválit **jakákoli schůze věřitelů**, která má věřitelský návrh k dispozici,⁴³⁵ a která bude mít jeho schvalování **včas** uvedeno jako předmět jednání ve zveřejněném oznámení o svolání schůze věřitelů (tj. minimálně 15 dnů před konáním schůze věřitelů).⁴³⁶ Vždy však bude nutné, aby ke schválení **došlo nejpozději před rozhodováním soudu o způsobu řešení úpadku** (§ 325 IZ ve spojení s § 148 až 152 IZ).⁴³⁷ Ustanovení § 318 odst. 1 IZ přitom předpokládá podání návrhu na povolení reorganizace nejpozději do 10 dnů před konáním **libovolné** schůze věřitelů konané po rozhodnutí o úpadku. Problematickostí termínu konání „první schůze věřitelů“, a tedy i konce uvedené lhůty jsme již rozebrali v kapitole 3.8.

J. Maršíková⁴³⁸ ve svém komentáři uvádí, že **soud je usnesením schůze věřitelů** o schválení věřitelského návrhu dle § 232 IZ **vázán**, a ani v případě, že takové usnesení bude **v rozporu se společným zájmem věřitelů, není možné ho zrušit** postupem dle § 54 IZ. Důvody k tomuto tvrzení ovšem autorka neuvádí, pouze na jiném místě zmiňuje,⁴³⁹ že výjimky z oprávnění soudu postupovat dle § 54 odst. 1 IZ se uplatní i v případech usnesení schůze věřitelů „*týkajících se reorganizačního plánu*“, mezi které autorka řadí i usnesení schůze věřitelů dle § 323 IZ. S takovýmto neodůvodněným rozšiřujícím výkladem taxativního výčtu výjimek uvedených v § 54 odst. 1 IZ se však **neztotožňuji**, a nevidím zde důvod pro nemožnost soudu zrušit usnesení přijaté dle § 323 IZ postupem dle § 54 IZ.⁴⁴⁰

K posílení informovanosti věřitelů **před hlasováním** o schválení věřitelského návrhu na povolení reorganizace zákon stanoví povinnost insolvenčního správce podat **zprávu o hospodářské situaci dlužníka** (§ 323 odst. 1 IZ). Jde přitom o zprávu výhradně pro tyto účely, v reorganizaci se jinak zpráva o hospodářské situaci dlužníka nezpracovává. Náležitosti takové zprávy lze nicméně dovodit z ustanovení § 281 IZ týkajícího se zprávy o hospodářské situaci zpracovávané v rámci konkursu.⁴⁴¹ Ve zprávě tak insolvenční správce zejména **porovná majetkovou podstatu se závazky dlužníka** a vyjádří se k možnosti dalšího využití dlužníkovy obchodního závodu (§ 281 odst. 1 IZ). Další povinností insolvenčního správce je před hlasováním věřitelům sdělit své případné pochybnosti o poctivém záměru navrhujícího věřitele

⁴³⁵ Návrh věřitele může být podán od okamžiku přihlášení jeho pohledávky, tedy v zásadě již od okamžiku zahájení insolvenčního řízení (§ 173 odst. 1 IZ). Insolvenční soud zveřejňuje věřitelský návrh na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku (§ 324 odst. 3 IZ).

⁴³⁶ K náležitostem a účinkům oznámení o svolání schůze věřitelů viz § 72 odst. 2 IZ ve spojení s § 71 odst. 3 IZ a s § 48 odst. 1 IZ.

⁴³⁷ Pravidelně přitom bude schvalování věřitelského návrhu na program schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku tak, aby se konala po přezkumném jednání (§ 137 odst. 3 IZ).

⁴³⁸ (Maršíková, 2014, s. k § 323)

⁴³⁹ (Maršíková, 2014, s. k § 54)

⁴⁴⁰ V praxi k tomu však pravděpodobně bude docházet spíše výjimečně.

⁴⁴¹ K tomu rovněž J. Kozák (Kozák, 2019, s. § 323)

(§ 323 odst. 2 IZ). Důvody, pro které by mělo být možné **pochybovat**⁴⁴² o **poctivém záměru navrhovatele**, nicméně zákon **nepspecifikuje**. Může se jednat například o upozornění na nestandardní vazby mezi navrhovatelem a dlužníkem, případně o informace týkající se okolností popsanych v § 326 odst. 2 IZ, jež mohou vést k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace soudem pro nepoctivý záměr navrhovatele.⁴⁴³ K posuzování nepoctivého záměru navrhovatele pak podrobněji kapitola 3.6.

3.12. Účinky návrhu na povolení reorganizace

Ačkoli v době podání návrhu na povolení reorganizace budou nadále trvat (případně současně nastanou) účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (§ 109 až § 111 IZ), stanoví insolvenční zákon speciální účinky spojené s podáním návrhu na povolení reorganizace (§ 324 IZ), jejichž společným smyslem je zajistit předpoklady pro provedení **navrhované reorganizace**,⁴⁴⁴ resp. zabránit jejímu předčasnému zmaření.

Obecná úprava nakládání s majetkovou podstatou v insolvenčním řízení (§ 111 IZ) je **po podání návrhu** na povolení reorganizace **modifikována** tak, že až do rozhodnutí o úpadku „*jsou osoby oprávněné nakládat s majetkovou podstatou povinny zdržet se právních úkonů, jimiž by mohla být zmařena nebo ohrožena navrhovaná reorganizace*“ (§ 324 odst. 1 IZ). Dle některých názorů⁴⁴⁵ to znamená **výhradně další rozšíření omezení** dispozičních práv dlužníka, uložených mu zákonem po zahájení insolvenčního řízení (§ 111 IZ) o další jednání, která by mohla zmařit nebo ohrozit navrhovanou reorganizaci. Existuje ovšem i názor,⁴⁴⁶ dle kterého ustanovení § 324 odst. 1 IZ dispoziční oprávnění dlužníka **také rozšiřuje**, a to o právní jednání vedená **za účelem úspěšného provedení reorganizace**, jež by jinak obecná úprava omezení dispozičních práv dlužníka po zahájení insolvenčního řízení neumožňovala (viz § 111 odst. 1 IZ). Jako příklad je uváděn prodej majetku z majetkové podstaty za účelem financování pokračujícího provozu obchodního závodu. S takovým výkladem lze pro jeho zřejmou odůvodněnost a logickou argumentaci **princiálně** souhlasit, nicméně vzhledem k zřejmému riziku zneužití takového „automatického“ rozšíření dispozičních oprávnění, podmíněného pouhým podáním formálně správného návrhu na povolení reorganizace, bych se jednoznačně přikláněl k prvně zmíněnému, striktně restriktivnímu výkladu, dle kterého po podání návrhu na povolení reorganizace **k rozšíření dispozičních oprávnění dlužníka**

⁴⁴² Zde je pochopitelně nutné odlišit **pochybnosti** o poctivosti záměru (§ 323 odst. 2 IZ) od **důvodných předpokladů** nepoctivého záměru [§ 326 odst. 1 písm. a) IZ]. Zpráva insolvenčního správce má především význam informační, proto bude obsahovat již jen případné „pochybnosti“ o poctivosti záměru.

⁴⁴³ (Hásová, 2018, s. 1228)

⁴⁴⁴ Navrhovanou reorganizaci zde bude nutné posuzovat především na základě v návrhu na povolení reorganizace obligatorně obsaženého údaje o **způsobu navrhované reorganizace** [§ 319 odst. 1 písm. c) IZ]. Právě zde tak lze spatřovat **hlavní význam** povinnosti uvádět v návrhu na povolení reorganizace i její **navrhovaný způsob**, ačkoli takto navržený způsob (pro zachování pozdější flexibility) není následně pro navrhovatele reorganizace, a ani pro pozdějšího tvůrce reorganizačního plánu závazný (§ 319 odst. 4 IZ). V případě, že bude podáno více návrhů na povolení reorganizace, bude nutné brát v úvahu všechny v nich navrhované způsoby reorganizace souhrnně, a to až do doby, než o těchto návrzích soud rozhodne (§ 326 až 328 IZ).

⁴⁴⁵ (Hásová, 2018, s. 1229), (Kozák, 2019, s. k § 324)

⁴⁴⁶ (Maršíková, 2014, s. k § 324)

automaticky nedochází. Mnohem vhodnější zřejmě bude, aby o právních jednáních dlužníka (jako je například výše zmíněný prodej majetku z majetkové podstaty), jež jdou nad rámec omezení stanovených v § 111 odst. 1 IZ, **rozhodoval soud**, což přitom již současná právní úprava **umožňuje** (§ 111 odst. 1 věta první IZ). Obecně lze navíc vždy doporučit (zejména třetím osobám), vyžádat si s právními jednáními, která **mohou** být v rozporu s omezeními stanovenými v § 111 odst. 1 IZ **předběžný souhlas soudu** ve smyslu § 111 odst. 3 IZ. Takový postup bude pro osoby právně jednající s dlužníkem velmi důležitý, neboť je bude následně chránit proti riziku **neúčinnosti** předmětného právního jednání vůči věřitelům jako celku (§ 111 odst. 3 IZ).

Nově nastalou situaci, vzniklou podáním návrhu na povolení reorganizace, je umožněno reflektovat také ze strany insolvenčního soudu, a to jeho možností i bez návrhu **změnit předchozí předběžná opatření** (§ 324 odst. 2 IZ). Mám přitom za to, že právě vhodná **předběžná opatření** by v reálných situacích (při zvažování reorganizace) mohla přispět k řešení významného problému, kterým je **nedůvěra věřitelů** v dlužníka s dispozičními oprávněními. Omezí-li soud dlužníkovo nakládání s majetkovou podstatou nad (dostí obecně definovaný) rámec stanovený v § 111 IZ **vhodným způsobem** dle § 113 odst. 1 IZ, a to například tím, že dlužníkovi uloží, aby **nenakládal s konkrétními** klíčovými věcmi nebo právy z majetkové podstaty, přičemž současně (obligatorně) ustanoví předběžného správce (§ 112 odst. 1 IZ),⁴⁴⁷ může být **důvěra věřitelů** značným způsobem posílena.⁴⁴⁸

Diskutabilním účinkem zveřejnění návrhu na povolení reorganizace je pak **zákaz započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele**, který se vztahuje i na pohledávky, ohledně nichž byly podmínky započtení splněny před zveřejněním návrhu (§ 324 odst. 3 IZ).⁴⁴⁹ Zmíněný **zákaz započtení** zavedený do IZ krátce po nabytí jeho účinnosti tzv. *protikrizovou novelou* (zákonem č. 217/2009 Sb.), je přitom **speciální úpravou** obecného ustanovení o započtení (§ 140 IZ),⁴⁵⁰ přičemž jeho smyslem má být zabránit těžko odhadnutelným změnám stavu majetkové podstaty v důsledku započítávání pohledávek v situaci, kdy je zvažována reorganizace.⁴⁵¹ Dle důvodové zprávy k *protikrizové novele* je smyslem zákazu

⁴⁴⁷ Pokud již nebyl předběžný, resp. insolvenční správce (bylo-li již rozhodnuto o úpadku) ustanoven dříve.

⁴⁴⁸ Pochopitelně to ovšem předpokládá potřebnou kvalifikovanost soudů, a také jejich **aktivní snahu** k vhodným předběžným opatřením včas přistoupit. Navrhnout vhodné předběžné opatření jsou přitom oprávněni i věřitelé. V současné době jsou (ke škodě věci) **cílená předběžná opatření využívána jen velmi zřídka**.

⁴⁴⁹ V odůvodněných případech může soud předběžným opatřením dle § 82 odst. 3 písm. d) IZ započtení povolit na návrh osob uvedených v § 82 odst. 4 *in fine* IZ. Dle důvodové zprávy má jít o pojistku proti nepřiměřené tvrdosti zákona. Účinky zákazu započtení zanikají některým ze způsobů dle § 327 odst. 1 IZ. Dojde-li ke schválení reorganizačního plánu, je od okamžiku jeho účinnosti započtení možné za splnění obecných podmínek dle § 140 odst. 2 až 4 IZ (viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *MASO plus s. r. o.*, sp. zn. 29 Cdo 1430/2014, ze dne 30. 11. 2016)

⁴⁵⁰ Dle obecné úpravy (§ 140 IZ) je započtení pohledávek možné před rozhodnutím o úpadku. Po rozhodnutí o úpadku je možné za splnění podmínek dle § 140 odst. 3 IZ, a to pouze pokud zákonné podmínky započtení pohledávek byly splněny před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku.

⁴⁵¹ (Hásová, 2018, s. 1229-1230)

započtení podpořit „*celospolečenský zájem na podpoře nelikvidačních forem řešení úpadku*“.⁴⁵² Je nepochybné, že jednostranné započítávání pohledávek ze strany věřitelů skutečně může snížit hodnotu aktiv v majetkové podstatě do takové míry, že tím může být ohrožena poctivá snaha dlužníka (případně věřitelů) o provedení úspěšné reorganizace. Na stranu druhou, odlišná (speciální) úprava možnosti započtení pohledávek v reorganizaci (oproti standardní úpravě dle § 140 IZ) přináší i určité komplikace, které považuji za nutné zmínit.

K **vyvolání účinků zákazu započtení pohledávek** obecně postačí podání **formálně vyhovujícího návrhu** na povolení reorganizace (který bude soudem následně zveřejněn v insolvenčním rejstříku), přičemž není podstatné, zda je reorganizace **reálně proveditelná**.⁴⁵³ Za problematické se mi pak jeví to, že mnozí **racionálně uvažující věřitelé** (ale i dlužník), tím mohou být motivováni k **preventivnímu podávání návrhů na povolení reorganizace**, a to v **co nejranějším** stádiu insolvenčního řízení (tedy ideálně společně s insolvenčním návrhem), a to **pouze proto**, aby zabránili **snížení hodnoty majetkové podstaty vlivem započtení pohledávek**.⁴⁵⁴ Věřitelé tím mohou zlepšit svoji pozici pro pozdější uspokojení z výnosu z majetkové podstaty, dlužník tím může zabránit snížení hodnoty aktiv v majetkové podstatě (zejména *cash-flow*), se kterou v této fázi řízení, byť s omezeními,⁴⁵⁵ **nadále zásadně disponuje**. S takto **účelově** podanými návrhy na povolení reorganizace i v případech, kdy je **úspěšná sanační reorganizace** dlužníkovou závodou fakticky vyloučena, se přitom budou muset soudy vypořádávat standardním způsobem (viz § 325 až 328 IZ), což bude zpravidla znamenat vyšší zátěž soudu, průtahy v řízení, a také vyšší transakční náklady účastníků. Vyloučena není ani varianta, že na základě takto účelově podaného návrhu dojde dokonce k **povolení reorganizace** (za předpokladu, že návrh nebude stažen a budou splněny další podmínky), což přinese další průtahy řízení před tím, než řízení dospěje do předem předpokládaného stavu, tj. přeměně v **konkurs**. Výše zmíněná rizika jsou jistě nežádoucí, nicméně nelze na ně nazírat (ani je řešit) **izolovaně**, neboť právní úprava započtení v reorganizaci **úzce souvisí s obecnou problematikou úpravy započtení v insolvenčním zákoně** (speciálně pak s určením vhodného okamžiku zákazu započtení).⁴⁵⁶ I s ohledem na výše zmíněná rizika lze nicméně souhlasit s názory,⁴⁵⁷ dle kterých by si problematika započtení, tak jak je v českém insolvenčním právu aktuálně nastavena, zasloužila komplexní revizi vhodnosti jejího celkového nastavení.

⁴⁵² (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, 2009, s. 30)

⁴⁵³ (Maršíková, 2014, s. k § 324) S autorkou lze souhlasit i v tom, že zjevně šikanózní návrh by mohl soud zamítnout postupem dle § 317 odst. 2 IZ pro nedostatek dobré víry ve splnění podmínek pro schválení reorganizačního plánu. Je však zřejmé, že k takovému postupu bude soud přistupovat v reálných situacích jen zřídka.

⁴⁵⁴ Návrh na povolení reorganizace je přitom možné vzít zpět (bez jakékoli sankce) až do rozhodnutí o tomto návrhu, nebo do povolení reorganizace (§ 322 IZ).

⁴⁵⁵ Viz § 111 IZ.

⁴⁵⁶ Jde o komplexnější tematiku, jejíž rozbor je nad rámec této práce. Jednoduché řešení popsání problému zřejmě nalézt nelze. Vhodné by však jistě bylo alespoň zvážit možnost zcela jednotné úpravy započtení pro všechny způsoby řešení úpadku. Podrobnosti k problematice započtení v insolvenčním řízení např. T. Richter (Richter, 2017, s. 311-326).

⁴⁵⁷ (Richter, 2017, s. 314-316)

4. Rozhodování o způsobu řešení úpadku

Již v předchozím textu jsme se v různých souvislostech dotkli problematiky rozhodování o způsobu řešení úpadku (ve vztahu k reorganizaci). Následující část práce se pokouší o přehledné shrnutí tohoto procesu, a to se zvláštním důrazem na okolnosti podmiňující **podporu reorganizace ze strany přihlášených věřitelů** s hlasovacími právy.

4.1. Projednání návrhu na povolení reorganizace

Při projednávání návrhu na povolení reorganizace postupuje insolvenční soud zásadně v souladu s obecným postupem stanoveným pro společnou fázi insolvenčního řízení (§ 148 až 152 IZ). O důvodech uvedených v § 326 odst. 1 IZ, pro které soud návrh na povolení reorganizace **zamítne**, jsme se již zmiňovali v předchozím textu (kapitoly 3.6, 3.7 a 3.11). Stejně tak byla zmíněna možnost soudu návrh na povolení reorganizace **odmítnout** pro některé jeho nedostatky (§ 318 odst. 2 IZ a § 320 odst. 3 IZ). V úvahu dále přichází také možnost **zpětvzetí** návrhu na povolení reorganizace samotným navrhovatelem (viz kapitola 3.10), které **vezme soud** svým rozhodnutím **na vědomí** (§ 322 odst. 2 IZ). Ve všech těchto případech bude soud pokračovat bez dalšího v insolvenčním řízení (§ 327 odst. 1 IZ). To, zda bude i nadále jako způsob řešení úpadku přicházet v úvahu reorganizace, bude odvislé především od existence dalších bezvadných (a včas podaných) návrhů na povolení reorganizace (viz kapitola 3.8).

Nezbytným předpokladem **kladného** rozhodnutí soudu o návrhu na povolení reorganizace (a tedy jejího **povolení** dle § 328 IZ) je kromě zjištění úpadku dlužníka (§ 136 odst. 1 IZ) také splnění **formálních podmínek přípustnosti reorganizace** (§ 316 odst. 2 až 6 IZ a kapitoly 3.1 až 3.5). V případě, že budou splněny všechny předpoklady **předjednané reorganizace** v užším smyslu (§ 148 odst. 2 IZ a kapitola 3.5), insolvenční soud **spojí** rozhodnutí o povolení reorganizace **s rozhodnutím o úpadku**. V ostatních případech rozhodne soud o způsobu řešení reorganizace **samostatným rozhodnutím** nejpozději **do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku**, zásadně však vždy až po skončení první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 IZ). K rozhodnutí soudu o způsobu řešení úpadku **konkursem** však může dojít i před zmiňovanou schůzí věřitelů, a to v případě, kdy bude zjištěno, že dlužník je (nebo se stal) osobou, u které insolvenční zákon řešení úpadku reorganizací **vylučuje** [§ 149 odst. 2 písm. b) IZ ve spojení s § 316 odst. 2 až 6 IZ].

4.2. Rozhodování o způsobu řešení úpadku na schůzi věřitelů

V případech, ve kterých bude o způsobu řešení úpadku rozhodováno **samostatným rozhodnutím** (§ 149 odst. 1 IZ), a bude-li i nadále dlužník podnikatelem, u kterého je reorganizace **přípustná**, bude moci **usnesení o způsobu řešení dlužníkovra úpadku** přijmout **schůze věřitelů**, svolaná rozhodnutím o úpadku (§ 150 IZ). Uvedenou schůzi věřitelů je přitom insolvenční soud povinen svolat v rozhodnutí o úpadku [§ 136 odst. 2 písm. f) IZ] tak, aby se konala **nejpozději do 3 měsíců** od rozhodnutí o úpadku (§ 137 odst. 1 IZ). Pokud by se taková schůze měla konat před určeným termínem konání přezkumného

jednání,⁴⁵⁸ svolá insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku **další schůzi věřitelů** tak, aby se konala ihned po skončení přezkumného jednání (§ 137 odst. 3 IZ).

Ve snaze o informovanost věřitelů majících možnost na schůzi věřitelů hlasovat o způsobu řešení úpadku (§ 150 IZ) stanoví zákon **povinnost** na této schůzi projednat zprávu insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti, a současně je **insolvenční správce povinen** vyjádřit se o **vhodnosti všech navržených způsobů řešení úpadku** a také se vyslovit pro ten z nich, který považuje za nejvhodnější, a své rozhodnutí **zdůvodnit** (§ 149 odst. 3 IZ).⁴⁵⁹ Povinností insolvenčního správce bude rovněž upozornit na možné pochybnosti o poctivosti záměru navrhovatele reorganizace (§ 323 odst. 2 IZ).⁴⁶⁰ V případě, že je zde dosud schůzí věřitelů neschválený návrh na povolení reorganizace, bude předmětem téže schůze věřitelů také zpráva insolvenčního správce o hospodářské situaci dlužníka (§ 323 odst. 1 IZ), a následné hlasování o schválení věřitelského návrhu (viz kapitola 3.11).⁴⁶¹

Za poněkud problematickou mám nicméně otázku toho, **na jaké schůzi věřitelů může dojít ke klíčovému hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku dle § 150 IZ**. Jde přitom o obdobný problém, kterým jsme se zabírali v kapitole 3.8 ohledně identifikace „*první schůze věřitelů konané po rozhodnutí o úpadku*“ v souvislosti s lhůtou pro podání návrhu na povolení reorganizace. Jazykovým výkladem ustanovení § 150 IZ a § 48 odst. 2 *in fine* IZ ve spojení s ustanovením § 137 odst. 3 IZ bychom jednoznačně měli dojít k závěru, že k hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku **může dojít** již na **první schůzi věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku** [§ 136 odst. 2 písm. f) IZ].⁴⁶² Termín svolání takové schůze však zákon nijak neomezuje, může tedy být svolána na den výrazně předcházející konci **2 měsíční lhůty** k přihlašování pohledávek [§ 136 odst. 2 písm. d) IZ]. Takový termín schůze věřitelů pak bude logicky **předcházet také prvnímu přezkumnému jednání, a tím také zjištění pohledávek**, což ostatně jednoznačně potvrzuje také dikce § 137 odst. 3 IZ. O hlasovacím právu věřitelů bude muset v takovém případě insolvenční soud rozhodnout v souladu s ustanovením § 51 odst. 3. IZ, tedy převážně⁴⁶³ na základě

⁴⁵⁸ Termín konání přezkumného jednání je insolvenční soud rovněž povinen určit v rozhodnutí o úpadku [§ 36 odst. 2 písm. f) IZ], a to v časovém rozmezí stanoveném v § 137 odst. 2 IZ.

⁴⁵⁹ V případě existence řádného návrhu na povolení reorganizace, a při současné **přípustnosti** reorganizace se tak v praktických případech bude insolvenční správce vyjadřovat ke vhodnosti provedení **reorganizace**, resp. **konkursu**. Konkurs je vždy možným způsobem řešení úpadku, není tedy dle mého názoru třeba, aby byl pro účely uvedeného vyjádření insolvenčního správce někým **formálně navržen**.

⁴⁶⁰ Přestože se povinnosti insolvenčního správce dle § 323 IZ vztahují explicitně jen na případy, kdy je podán návrh na povolení reorganizace **věřitelem**, lze souhlasit s J. Hásovou v tom, že uvedené povinnosti bude nezbytné splnit i v případě projednávání návrhu na povolení reorganizace podaného dlužníkem. (Hásová, 2018, s. 608).

⁴⁶¹ Zpráva o hospodářské situaci dlužníka a následné hlasování o schválení věřitelského návrhu na povolení reorganizace může být pochopitelně také předmětem již dříve konané, a za tímto účelem svolané schůze věřitelů. Takový postup však z praktických důvodů není obvyklý.

⁴⁶² V souladu s takovým výkladem je i komentářová literatura, viz J. Hásová (Hásová, 2018, s. 615) a J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 150)

⁴⁶³ Výjimku budou tvořit případy, kdy soud o hlasovacím právu rozhodne odlišně od seznamu přihlášených pohledávek na návrh dlužníka nebo věřitele dle § 52 odst. 2 IZ. Soud rovněž musí respektovat usnesení schůze věřitelů dle § 51 odst. 1 IZ, kdy schůze věřitelů může jednotlivým věřitelům s popřenou pohledávkou **hlasovací právo přiznat**.

seznamu (do té doby) **přihlášených** pohledávek. Věřitelé, kteří ještě nepřihlásili své pohledávky (ačkoli lhůta k jejich přihlašování **může stále trvat**), by tak zřejmě byli zásadně **zbaveni možnosti o způsobu řešení úpadku hlasováním rozhodovat**. Takový výklad se ovšem nezdá být v souladu s účelem rozhodování věřitelů o způsobu řešení úpadku dle § 150 IZ. Vrchní soud v Praze k tomu ve svém rozhodnutí ve věci dlužníka *HÁJEK, a.s.* zaujal následující stanovisko: „*Jakkoli zákon nevyklučuje, aby se schůze věřitelů svolaná v rozhodnutí o úpadku konala ještě před nařízeným přezkumným jednáním, z povahy věci plyne, že má-li být předmětem takové (první) schůze i projednání klíčové otázky dané fáze insolvenčního řízení, již je způsob řešení dlužníkovra úpadku (včetně rozhodnutí o nevyřádaných návrzích na povolení reorganizace), a má-li rozhodnutí o tom vzejít z usnesení schůzí k tomu přijatých, má se tato schůze konat až po přezkumném jednání. Výjimku z tohoto pravidelného postupu mohou zakládat jen mimořádné okolnosti. Hlasovací právo je bez dalšího spojeno jen s pohledávkou, která byla zjištěna.*“ V opačném případě by pak dle Vrchního soudu v Praze **navíc hrozilo také to**, že „*výsledek hlasování (...) může být významně ovlivněn hlasy těch věřitelů, kteří by po přezkumném jednání hlasovat nemohli, tedy těch, jejichž pohledávky byly posléze účinně popřeny*“.⁴⁶⁴ S takovým odůvodněním je sice možné obecně souhlasit, bohužel na důležitou otázku, tj. co je možné zahrnout pod ony „**mimořádné okolnosti**“ uvedené rozhodnutí uspokojivou odpověď nedává. Osobně mám za to, že „mimořádné okolnosti“, které by znemožňovaly vyčkat s hlasováním věřitelů o způsobu řešení na okamžik po přezkumném jednání, lze nalézt jen velmi obtížně, pokud vůbec. Proto tak i s odkazem na další části této práce (zejména pak kapitulu 5.4) a tam zmíněné další (systematické) důvody, navrhuji upravit ustanovení § 150 IZ tak, aby **o způsobu řešení úpadku mohli věřitelé rozhodnout usnesením na schůzi věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku tak, aby se konala po přezkumném jednání**.⁴⁶⁵

Přijme-li schůze věřitelů usnesení ve smyslu § 150 IZ většinami stanovenými v § 151 IZ,⁴⁶⁶ je toto usnesení pro insolvenční soud **závazné** (§ 152 IZ). V případě, že věřitelé rozhodli o tom, že způsobem řešení má být konkurs, soud rozhodne o prohlášení konkursu, a **to bez ohledu na to, zda zde existuje**

⁴⁶⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 3 VSPH 1017/2011-B-151 (MSPH 93 INS 2456/2010), ze dne 14. 10. 2011.

⁴⁶⁵ Srovnej k tomu také ustanovení § 29 IZ, které (na rozdíl od § 150 IZ) možnost hlasování věřitelů o osobě insolvenčního správce časově směřuje právě až na schůzi svolanou **po přezkumném jednání**.

⁴⁶⁶ Insolvenční zákon stanoví **tři varianty** většiny hlasů (počítaných vždy podle výše pohledávek) nutných ke schválení usnesení ve smyslu § 150 IZ. První z nich předpokládá alespoň polovinu hlasů **přítomných** zajištěných i nezajištěných věřitelů, čímž je eliminováno riziko, že usnesení věřitelů bude ovlivněno neefektivní motivací jedné ze dvou základních skupin věřitelů, zajištěných a nezajištěných (viz kapitola 2.4). Další variantou je schválení usnesení většinou představující 90 % hlasů **přítomných** věřitelů. Tato varianta zabráňuje nechtěnému zablokování reorganizace v případech, kdy výše zmíněný problém nehomogenosti **přítomných** věřitelů nebude zásadní. Poslední varianta (doplněná *revizní novelou*) řeší nedostatek předchozích variant pro případ, kdy se schůze věřitelů sice zúčastní zajištění i nezajištění věřitelé, ale jedna z těchto skupin nehlasuje. V takovém případě proto postačí pro přijetí usnesení alespoň polovina všech **přítomných hlasujících** věřitelů, čímž je zabráněno tomu, aby např. jeden, byť zcela **minoritní přítomný nehlasující** věřitel zabránil schválení usnesení dle § 151 odst. 1 písm. a) IZ. K uvedenému též T. Richter (Richter, 2017, s. 424) a důvodová zpráva k *revizní novele*. (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 133). V kontextu důvodové zprávy k *revizní novele* tak **nelze souhlasit** s J. Hášovou, která **nerozlišuje** mezi dikcí zákona rozlišenými skupinami „přítomných věřitelů“ a „přítomných hlasujících věřitelů“. (Hášová, 2018, s. 614).

řádný a včasný návrh na povolení reorganizace.⁴⁶⁷ K výjimce z tohoto pravidla v případě podání návrhu na povolení reorganizace ve smyslu § 148 odst. 2 IZ srovnej kapitolu 3.5. Má-li být dle usnesení schůze věřitelů způsobem řešení úpadku **reorganizace**, soud je povinen reorganizaci v souladu s § 152 IZ svým rozhodnutím povolit, pokud zde bude existovat řádný a včasný návrh na povolení reorganizace, u kterého nedošlo k zpětvzetí (§ 318 odst. 1 IZ), a současně jsou-li splněny i další podmínky přípustnosti reorganizace.⁴⁶⁸

V uvedené souvislosti považuji **za značně problematickou** část (z pohledu judikatury velmi důležitého) rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *EKOLAKY, s. r. o.*,⁴⁶⁹ dle které může v případě řízení s „nadlimitním“ dlužníkem (tj. splňujícím velikostní kritéria dle § 316 odst. 4 IZ) schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku přijmout usnesení, dle kterého se „*povoluje způsob řešení dlužníkovu úpadku reorganizací, bez zřetele k tomu, že v době konání schůze věřitelů k tomu oprávněným osobám (v intencích § 317 odst. 1 insolvenčního zákona tedy dlužníku nebo některému z přihlášených věřitelů) již uplynula lhůta k podání návrhu na povolení reorganizace*“.⁴⁷⁰ Dle uvedeného rozhodnutí pak schůze věřitelů v případě, že „*dlužník ani některý z přihlášených věřitelů nepodal návrh na povolení reorganizace, hlasuje vždy o tom, zda povoluje způsob řešení dlužníkovu úpadku reorganizací*“. Dle citovaného rozhodnutí je přítom insolvenční soud takovým usnesením schůze věřitelů **vázán** ve smyslu § 152 IZ. Takový výklad by ovšem znamenal, že kladné usnesení schůze věřitelů o reorganizaci jako způsobu řešení úpadku (dle § 150 IZ) je v případech „nadlimitních“ věřitelů **sto zcela nahradit absenci jakéhokoli návrhu na povolení reorganizace**. S takovým výkladem se ovšem nelze ztotožnit už jen proto, že existenci návrhu na povolení reorganizace předpokládá insolvenční zákon v mnoha navazujících ustanoveních,⁴⁷¹ a jeho neexistence by tak způsobovala značné komplikace v dalším průběhu řízení. Současně nic nenasvědčuje tomu, že by uvedený způsob „povolení reorganizace“ zákonodárce předpokládal, když v IZ jednoznačně stanoví lhůty k podání návrhu na povolení reorganizace (§ 318 odst. 1 IZ), a současně také stanoví důvody k jeho zamítnutí (§ 326 IZ). Tyto důvody jsou přítom odbornou

⁴⁶⁷ Viz k tomu také Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *EKOLAKY, s. r. o.*, sp. zn. 29 NSCR 30/2010 (KSBR 27 INS 3089/2009), ze dne 20. 2. 2011

⁴⁶⁸ Výjimky z vázanosti soudu usnesením věřitelů stanovuje samotné ustanovení § 152 IZ. Jde jednak o případy, kdy je dlužník osobou, u které zákon daný způsob řešení úpadku vylučuje (zejména dle § 316 IZ), a dále o případy, kdy by bylo usnesení věřitelů **v rozporu s reorganizačním plánem přijatým všemi skupinami věřitelů** (zde nepochybně ve smyslu § 337 IZ) předloženým dlužníkem **po rozhodnutí o úpadku**, tj. postupem **dle § 316 odst. 6 IZ**. S tím, že insolvenční zákon tímto způsobem „chrání“ **všemi skupinami věřitelů** již jednou přijatý reorganizační plán lze souhlasit, neboť by nebylo logické, aby i jen zanedbatelná minorita věřitelů **přítomná** na schůzi věřitelů byla (v důsledku úpravy hlasování v § 152 IZ) schopna situaci zvrátit a dosáhnout řešení úpadku konkursem. Proč se však podobné „privilegium“ netýká také „předjednaného“ reorganizačního plánu předloženého **před rozhodnutím o úpadku**, a přítom nikoli společně s insolvenčním návrhem (§ 148 odst. 2 IZ) však **jasné není**. Jde tak nejspíše o **legislativní opomenutí**, které by bylo vhodné napravit. K uvedenému blíže též J. Hásová (Hásová, 2018, s. 620).

⁴⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *EKOLAKY, s. r. o.*, sp. zn. 29 NSCR 30/2010 (KSBR 27 INS 3089/2009), ze dne 20. 2. 2011

⁴⁷⁰ Zvýraznění přidáno. Pozn. autora.

⁴⁷¹ Namátkou jmenujme § 339 IZ a § 333 odst. 2 IZ.

veřejností i judikaturou považovány za důvody nepřipustnosti reorganizace v širším smyslu (např. pro nepoctivost navrhovatelova záměru, viz kapitola 3.6). Rovněž lze argumentovat tím, že věřitelé mají k dispozici dostatečně dlouhou lhůtu k podání svého návrhu na povolení reorganizace (§ 318 odst. 1 IZ), navíc by v případě „nadlimitních“ dlužníků návrh na povolení reorganizace výrazně pozbyl na významu. Pokud se tedy judikatura ke zmíněné otázce nepostaví opačně, je na zvážení, zda by samotný insolvenční zákon neměl zmíněnou problematiku explicitním vyjádřením vyjasnit.

V souladu s § 54 odst. 1 IZ je rozhodnutí o způsobu řešení úpadku **čistě na věřitelích**, soud zde **nemá** možnost usnesení chůze věřitelů o způsobu řešení úpadku **zrušit ani z důvodu rozporu se společným zájmem věřitelů**.⁴⁷² Na rozdíl od jiných hlasování schůze věřitelů, **nelze** v případě rozhodování o způsobu řešení úpadku **hlasovat písemně** (§ 151 odst. 3 IZ). Důvody tohoto omezení důvodová zpráva neuvádí. V souladu s A. Stanislavem⁴⁷³ se nicméně lze domnívat, že důvodem je snaha o co nejvyšší **informovanost** hlasujících věřitelů před klíčovým hlasováním dle § 150 IZ, k níž má dle zákonodárce zřejmě výrazně přispět projednání způsobu řešení úpadku na schůzi věřitelů (§ 48 odst. 2 IZ *in fine*), a zejména pak na schůzi věřitelů projednávaná **zpráva insolvenčního správce** o jeho dosavadní činnosti, doprovázená jeho **vyjádřením o vhodnosti navrhovaného způsobu řešení úpadku**, případně též jeho **vyjádření se k nejvhodnějšímu návrhu**, a to včetně zdůvodnění (§ 149 odst. 3 IZ). Takovéto odůvodnění nemožnosti věřitelů hlasovat písemně lze zřejmě přijmout, byť zde dochází k **vyloučení** z pohledu věřitelů jistě pohodlnějšího, levnějšího a v současnosti obecně preferovaného způsobu hlasování formou hlasovacích lístků (§ 50 odst. 2 IZ).

Přijmout usnesení o způsobu řešení úpadku je pouze **možností** věřitelů. Této možnosti se jim však **musí** za podmínek § 150 IZ na schůzi věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku **vždy dostat**.⁴⁷⁴ V případě, že schůze věřitelů (z různých důvodů) nepřijme usnesení o způsobu řešení úpadku dle § 150 IZ, rozhodne o způsobu řešení úpadku do 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku **insolvenční soud** (§ 149 odst. 1 IZ). Z ustanovení § 328 věta první IZ jednoznačně plyne, že v případě, kdy zde v době rozhodování soudu o způsobu řešení úpadku existuje řádný návrh na povolení reorganizace, který nebyl vzat zpět, a u kterého neexistují důvody pro jeho zamítnutí nebo odmítnutí (a reorganizace je i jinak přípustná), soud svým rozhodnutím **reorganizaci povolí**.⁴⁷⁵ Právě uvedené je tak dalším projevem upřednostnění reorganizace coby zásadně sanačního způsobu řešení úpadku insolvenčním zákonem.⁴⁷⁶ Domnívám se dále, že

⁴⁷² V souladu s celkovým vyzněním této práce nespátřuji důvod, proč by věřitelé nemohli prosadit jako způsob řešení úpadku reorganizaci i v případě, kdy nebude naplněn princip *společného zájmu věřitelů*. V případě, že bude v souladu s usnesením schůze věřitelů povolena reorganizace, budou práva **jednotlivých** věřitelů následně dále chráněna při rozhodování o schválení reorganizačního plánu (§ 348 a 349 IZ).

⁴⁷³ A. Stanislav (Kozák, 2019, s. k § 151)

⁴⁷⁴ Insolvenční soud přitom z logiky věci musí zajistit **oddělené** hlasování věřitelů o **reorganizaci** a o **konkursu**. K tomu též A. Stanislav (Kozák, 2019, s. k § 150).

⁴⁷⁵ K náležitostem rozhodnutí o povolení reorganizace srovnej § 329 IZ. Součástí rozhodnutí bude mimo jiné výzva dlužníkovi, aby **ve lhůtě 120 dnů předložil reorganizační plán**, nebo soudu sdělil, že jej předložit nehodlá. Uvedené ovšem neplatí, pokud dlužník již dříve soudu oznámil, že reorganizační plán předložit nehodná (§ 329 odst. 3 IZ).

⁴⁷⁶ Obdobně též J. Hášová (Hášová, 2018, s. 1236).

insolvenční soud v případě, že jsou naplněny výše zmíněné podmínky pro povolení reorganizace, již žádnou další **diskreci** ohledně rozhodnutí o způsobu řešení úpadku **nemá**.⁴⁷⁷ Nemohu tedy souhlasit s názorem T. Richtera,⁴⁷⁸ který se domnívá, že insolvenční soud by před svým rozhodnutím o způsobu řešení úpadku měl dále přihlídnout také ke stanovisku insolvenčního správce (§ 149 odst. 3 IZ), výsledku hlasování dle § 150 IZ (pokud se uskutečnilo) a k dalším okolnostem týkajícím se dlužníka. Pro takovouto **možnost uvážení soudu** neshledávám v zákoně **žádnou oporu**, a ani ji nepovažuji za žádoucí.

Pokud nelze na základě **žádného** z návrhů na povolení reorganizace rozhodnout o povolení reorganizace (§ 328 IZ), bude insolvenčním soudem **prohlášen konkurs**, jakožto „zbytkový“ způsob řešení dlužníkovy úpadku.

Proti rozhodnutí o povolení reorganizace zákon odvolání **nepřipouští** (§ 328 *in fine* IZ).⁴⁷⁹ Důvodem je zřejmě snaha o zamezení průtahů v řízení s tím, že sporné okolnosti mohou být vyšší instancí vyřešeny v rámci přezkumu rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (§ 348 odst. 1 IZ). Nemožnost instančního přezkumu rozhodnutí o povolení reorganizace však přesto bývá předmětem diskuzí,⁴⁸⁰ neboť zde vzniká poměrně dlouhé období (viz lhůty 120 resp. 240 dní stanovené v § 339 odst. 1 IZ), během kterého může dojít **k nežádoucím změnám v majetkové podstatě dlužníka**. Viděno z ryze praktického pohledu však mám za to, že ani případné zrušení rozhodnutí o povolení reorganizace vyšší instancí v rámci rozhodnutí o odvolání by na zmíněném riziku, tj. mezitímním vzniku nežádoucích a jen obtížně vratných změn v majetkové podstatě **nic zásadního nezměnilo**. To, že nepřipustnost odvolání proti povolení reorganizace **není protiústavní**, ale za podmínky **řádného odůvodnění** je přípustným „urychlovacím institutem“, potvrdil také Ústavní soud ve svém nálezu týkajícím se insolvenčního řízení s dlužníkem *OLEO CHEMICAL, a. s.*⁴⁸¹ Ústavní soud ČR argumentoval zejména tím, že rozhodnutí o povolení reorganizace není v rámci insolvenčního řízení rozhodnutím konečným, přičemž možnost využití řádných opravných prostředků **proti navazujícím rozhodnutím** považuje za **dostatečnou**.

Pokud schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku přijme postupem dle § 150 a 151 IZ usnesení o povolení reorganizace, může rovněž přijmout usnesení, kterým určí (pro soud zásadně závazně) též **osobu znalce** (§ 153 odst. 2 IZ), a to nejméně **dvoutřetinovou většinou přítomných věřitelů**, počítáno podle výše pohledávek (§ 153 odst. 3 IZ).⁴⁸² Ke znaleckému posudku v reorganizaci potom podrobněji v kapitolách 2.2 a 3.5.

⁴⁷⁷ Věřitelům však pochopitelně nadále zůstane možnost ovlivnit způsob řešení úpadku formou jejich přijetí/nepřijetí reorganizačního plánu (§ 344 IZ).

⁴⁷⁸ (Richter, 2017, s. 424 a 468)

⁴⁷⁹ Tím však současně dochází k určité **asymetričnosti**, neboť oproti zamítnutí návrhu na povolení reorganizace se navrhovatel odvolat může (§ 326 odst. 3 *in fine* IZ).

⁴⁸⁰ (Richter, 2017, s. 477), (Hásová, 2018, s. 1236)

⁴⁸¹ Nález Ústavního soudu ČR č. II. ÚS 1162/17 ze dne 18. 1. 2018 (INS 2762/2011-A-250)

⁴⁸² Za přítomné věřitele zde budou pravděpodobně považováni i věřitelé hlasující písemně (§ 151 odst. 3 IZ *a contrario*). Obdobně též J. Hásová (Hásová, 2018, s. 624).

4.3. Problematika hlasování na schůzi věřitelů

S rozhodováním o způsobu řešení úpadku postupem podle § 150 a § 151 IZ úzce souvisí také problematika **hlasovacích práv** jednotlivých věřitelů na schůzi věřitelů. Jedná se přitom obecně o velmi komplikovanou oblast insolvenčního práva, kterou insolvenční zákon upravuje (v různých souvislostech) na mnoha místech. Ačkoli v této práci není prostor pro hlubší rozbor této problematiky, pokládám přesto za nezbytné, věnovat se alespoň problematice **hlasovacích práv spojených s pohledávkami zajištěných věřitelů**, ohledně které obsahuje insolvenční zákon **zvláštní úpravu pro případ reorganizace**, a která má značný praktický dosah.

Obecně platí, že přihlášení zajištění věřitelé s pohledávkami, které nespadají do kategorie pohledávek vyjmenovaných v § 51 odst. 4. IZ, mají právo hlasovat na schůzi věřitelů (§ 50 odst. 1 IZ), případně mimo schůzi věřitelů (písemně) dle § 50 odst. 2 IZ. Právní úprava obsažená v § 51 až 53 IZ potom dále řeší odepření, resp. přiznání hlasovacího práva jednotlivým věřitelům, a to zejména v případech popření pohledávky insolvenčním správcem, a v různých případech konfliktů zájmů (hlasování ve vlastní věci, existence koncernu, atd.). Pro naše zkoumání však bude klíčová úprava § 167 odst. 3 IZ, řešící **výhradně hlasovací práva zajištěných věřitelů**. Dle soukromého práva totiž mohou zajišťovací práva vyjmenovaná v § 2 písm. g) IZ⁴⁸³ vznikat ve vztahu ke konkrétnímu předmětu zajištění (v insolvenčním kontextu k součástí majetkové podstaty) **v různém pořadí, a mohou zajišťovat různě vysokou část pohledávky**. Nezřídka tak může v insolvenčním řízení nastat situace, kdy je k totožnému předmětu zajištění, tj. konkrétní součásti majetkové podstaty, řádně přihláшено, případně i zjištěno, více zajištěných pohledávek, a to v hodnotě, **kteřá výrazně přesahuje hodnotu předmětu zajištění v majetkové podstatě**. Hodnota tohoto předmětu zajištění přitom nezřídka bývá i nižší, než je zjištěná výše pohledávky zajištěného věřitele, který je první v pořadí. Je zřejmé, že v takovém případě může mít velká část zajištěných pohledávek **fakticky charakter pohledávek nezajištěných**, neboť v majetkové podstatě dlužníka neexistuje reálná majetková hodnota k jejich uspokojení. Tento fakt by však ze samotné podstaty měl být **zásadně**⁴⁸⁴ respektován při zákonné úpravě procesních práv věřitelů v případech, kdy insolvenční zákon rozlišuje věřitele na zajištěné a nezajištěné. V opačném případě totiž **nebude předpokládaným způsobem plnit svou funkci** většina pravidel insolvenčního zákona, **diferencující práva a postavení**

⁴⁸³ Pro účely insolvenčního zákona se zajištěnou pohledávkou rozumí pouze pohledávka **zajištěná majetkem, který náleží do majetkové podstaty** (předmět zajištění), a to jen způsoby vyjmenovanými v § 2 písm. g) IZ. Zdaleka nejčastěji vyskytující se způsobem zajištění je přitom v insolvenčních řízeních (nijak překvapivě) **zástavní právo**.

⁴⁸⁴ Půjde zejména o případy, kdy insolvenční zákon věřitele rozlišuje pro účely rozhodování o dalším postupu insolvenčního řízení, případně za účelem správy a zpeněžení předmětu zajištění. Jde tedy o rozlišení založené na předpokladu **odlišných ekonomických zájmů fakticky zajištěných a fakticky nezajištěných** věřitelů. Takových případů je přitom v IZ většina. Nicméně i zajištění věřitelé, kteří v určitou dobu reálně nemohou dosáhnout uspokojení ze zajištění, zůstávají formálně zajištěnými věřiteli, jejichž práva ze zajištění je třeba vhodným způsobem **respektovat**.

nezajištěných a zajištěných věřitelů, tj. například ani pravidla upravující oddělené hlasování nezajištěných a zajištěných věřitelů na schůzi věřitelů.⁴⁸⁵

Jedním ze způsobů, jak insolvenční právo tento problém řeší, je již dříve zmíněná úprava obsažená v § 167 odst. 3 IZ, zavedená *revizní novelou*.⁴⁸⁶ Tato úprava je založena na právní fikci, podle které se **považuje zajištěná pohledávka za nezajištěnou v části, která převyšuje hodnotu zajištění stanovenou ve znaleckém posudku vypracovaném po rozhodnutí o úpadku**. Pohledávky dalších zajištěných věřitelů s pozdějším pořadím se potom **považují za nezajištěné v celém rozsahu**. S uvedeným řešením lze zcela jistě souhlasit, neboť pozici nezajištěných a zajištěných věřitelů **přibližuje mnohem více ekonomické realitě**.⁴⁸⁷ Zásadním problémem uvedeného řešení ovšem je, že dle § 167 odst. 3 IZ *a contrario* platí, že až do doby, kdy je **po rozhodnutí o úpadku pořízen znalecký posudek**, se všechny pohledávky **přihlášené jako zajištěné za zajištěné také považují**, a to se všemi důsledky, tedy i pro určování hlasovacích většin v případě odděleného hlasování obou skupin věřitelů. Problém spočívá v tom, že zpracování znaleckého posudku zadává insolvenční soud dle § 153 odst. 1 IZ mandatorně až **po rozhodnutí o povolení reorganizace**.⁴⁸⁸ Je tedy zřejmé, že pro účely hlasování **o způsobu řešení úpadku** dle § 150 a 151 IZ, **nebude znalecký posudek téměř nikdy k dispozici**, a při tomto zcela zásadním hlasování tak budou pravidelně hlasovat jako zajištění věřitelé i věřitelé, jejichž pohledávka **se fakticky jako zajištěná nechová**. Jde přitom právě o principiální **rozdíl v motivacích fakticky zajištěných a fakticky nezajištěných věřitelů** (podrobně popisovaný v kapitolách 2.3 a 2.4), kvůli němuž insolvenční

⁴⁸⁵ Z pohledu reorganizace jsou to zejména hlasovací většiny stanovené v § 151 IZ, a dále pak v § 347 IZ. Významné jsou ovšem i obecně stanovené většiny dle § 57 odst. 2 IZ, resp. § 62 odst. 2 IZ.

⁴⁸⁶ Dalším významným nástrojem, snažícím se řešit fakticky stejnou situaci, je také zavedení **priority zajištěného věřitele, stojícího jako první v pořadí** k uspokojení z předmětu zajištění. Takový věřitel je oprávněn **k udělování pokynů osobě s dispozičním oprávněním, směřujícím** ke správě předmětu zajištění (§ 230 odst. 2 IZ). Jde přitom o poměrně složitý mechanismus, při kterém lze pokyny na návrh osoby s dispozičním oprávněním přezkoumat také soudem (§ 230 odst. 2 *in fine* IZ). Chráněny jsou také zájmy zajištěných věřitelů v dalším pořadí, přičemž v případě sporu rozhoduje insolvenční soud (§ 230 odst. 4 IZ).

Prakticky shodně jako v případě vydávání pokynů zajištěných věřitelů ke správě předmětu zajištění je upravena prioritizace zajištěných věřitelů v případě vydávání jejich pokynů směřujících ke zpeněžení předmětu zajištění v konkursu (§ 293 IZ).

⁴⁸⁷ Ustanovení § 167 odst. 3 IZ přitom přináší důsledky zejména právě pro **hlasovací práva** v insolvenčním řízení. Jistě jej nelze vykládat tak široce, že by v určitém rozsahu zanikalo zajištění některých zajištěných věřitelů. V případě, že bude později skutečný výnos z majetkové podstaty vyšší, než bylo předpokládáno znaleckým posudkem, budou mít, v závislosti na pořadí zajištění, na tento výnos nárok **všichni zajištění věřitelé**, jejichž pohledávka je daným předmětem zajištění zajištěna. Stejně tak je přirozené, že se fikce dle § 167 odst. 3 IZ uplatní jen **do okamžiku zpeněžení zajištění**, které postaví hodnotu předmětu zajištění **najisto**.

⁴⁸⁸ V případě **konkursního způsobu řešení úpadku** je znalecký posudek dle § 219 odst. 4 IZ **povinně zpracováván** tehdy, pokud je dlužníkův závod (nebo jeho část) zpeněžován jedinou smlouvou (§ 290 IZ), případně pokud je jedinou smlouvou zpeněžována celá majetková podstata (§ 292 IZ). Nezávisle na způsobu řešení úpadku a fázi řízení potom musí být znalecký posudek zpracován v případě, že o to požádá **věřitelský výbor** (§ 319 odst. 2 IZ). Povinnost zpracovat znalecký posudek oceňující **předmět zajištění** nastává také tehdy, pokud zajištěný věřitel uplatnil právo na uspokojení z tohoto zajištění (§ 219 odst. 4 IZ). V případě odůvodněné potřeby může znalecký posudek nechat vypracovat i samotný insolvenční správce (§ 219 odst. 2 IZ). Ve všech třech naposledy zmíněných případech se přitom majetek povinně oceňuje **obvyklou cenou** (§ 219 odst. 5 IZ).

zákon **oddělené hlasování dle pravidel § 151 IZ zavádí**. Přestože nemám k dispozici žádné statistické údaje o objemech reálného „podzajištění“ zajištěných pohledávek, na základě studia mnoha konkrétních insolvenčních řízení z podkladů dostupných v insolvenčního rejstříku je zřejmé, že v praxi k nebagatelnímu přeskupování hlasů věřitelů po schválení znaleckého posudku v důsledku § 167 odst. 3 IZ **dochází zcela pravidelně**. Současnou právní úpravu tak lze označit v tomto směru za značně nedokonalou.

Najít vhodné řešení zde však není snadné. Aby byl znalecký posudek k dispozici již pro účely hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku dle § 150 a 151 IZ, je dosažitelné jen velmi obtížně, a to nejenom s ohledem na časovou posloupnost insolvenčního řízení. Je totiž třeba si uvědomit, že v případě zavedení mandatorního požadavku na zpracování znaleckého posudku již pro účely rozhodování dle § 150 a 151 IZ, by se povinnost zpracovávat znalecký posudek **zásadním způsobem rozšířila** co do okruhu insolvenčních případů, kdy by se již nejednalo **jen o omezený počet případů, ve kterých je povolena reorganizace**. V následující kapitole 4.4 se i přesto pokouším nalézt možnosti, které by zajistily, aby **alespoň v některých, k tomu vhodných případech** mohl být znalecký posudek k dispozici již pro účely hlasování o způsobu řešení úpadku (§ 150 a 151 IZ).⁴⁸⁹

Jako další možné řešení problému **včasného rozlišení fakticky zajištěných a fakticky nezajištěných** věřitelů se nabízí využít podobného řešení, jaké aktuální právní úprava využívá v případě udělování pokynů zajištěného věřitele ke správě, resp. ke zpeněžení předmětu zajištění. V takovém případě by se **do doby schválení znaleckého posudku schůzí věřitelů, za zajištěné věřitele považovali pouze zajištění věřitelé stojící jako první v pořadí k uspokojení reálně existujícího, byť zatím neoceněného** majetku z majetkové podstaty. Ti by přitom hlasovali v rozsahu celé své přihlášené, **insolvenčním správcem nepopřené**, a případně již také zjištěné zajištěné pohledávky.⁴⁹⁰ Zajištění věřitelé, stojící jako další v pořadí, by pak hlasovali v rozsahu celé své přihlášené zajištěné pohledávky **jako věřitelé nezajištění**. V odůvodněných případech, tj. zpravidla pokud by bylo i bez věřiteli schváleného znaleckého posudku pravděpodobné, že hodnota předmětu zajištění je tak vysoká, že **pokrývá i převážnou část zajištěné pohledávky některých** dalších věřitelů stojících v horším pořadí, by takovým věřitelům **mohl na jejich žádost přiznat insolvenční soud hlasovací práva**, opět v rozsahu celé jejich přihlášené pohledávky, **jako věřitelům zajištěným**. Procesně by se tedy jednalo o období postupu obsaženého v § 52 odst. 2 IZ. Osobně však takovouto variantu řešení považuji za **dostí komplikovanou**, navíc evidentně neřešící vzniklý problém zcela. **Za vhodnější** bych tak považoval řešení spočívající v **zákonném požadavku na včasnější zpracování znaleckého posudku ve vhodných případech**, jak to ostatně

⁴⁸⁹ Za **nevhodný naopak pokládám** způsob řešení problému neexistence znaleckého posudku v raných fázích řízení (pro účely fikce dle § 167 odst. 3 IZ), který navrhuje T. Richter (Richter, 2017, s. 110), spočívající ve využití statisticky získaných dat o pravděpodobném uspokojení zajištěných věřitelů v reorganizaci a v konkursu. Nejenže empiricky získaná data lze (minimálně v případě zřídka se vyskytujících reorganizací) úspěšně zpochybnit, **nepovažují za vhodné**, aby se právní předpis ve vyšší míře opíral o v určitém časovém úseku získaná statistická data, a stanovoval na základě nich **pevné parametrické hranice**.

⁴⁹⁰ Již zde je však zřetelná jedna z nevýhod této varianty, kdy vzhledem k neznalosti hodnoty zajištění je i první v pořadí stojící zajištěný věřitel oprávněn hlasovat v rozsahu, který **nemusí nijak korelovat s reálnou hodnotou předmětu zajištění**.

navrhují v následující kapitole 4.4, a to i z důvodu dalších příznivých dopadů. Uvedené platí i přesto, že ani taková úprava by situaci neřešila pro případy všech dlužníků.

4.4. Termín zpracování znaleckého posudku

Z předchozí kapitoly je zřejmé, že pravidelná neexistence znaleckého posudku s oceněním majetkové podstaty v okamžiku rozhodování o způsobu řešení úpadku (§ 150 a 151 IZ) je z pohledu určení hlasovacích práv (§ 167 odst. 3 IZ) nevhodným, nicméně jen těžko odstranitelným **důsledkem časového sledu** insolvenčního řízení. Že by případná **včasná** existence znaleckého posudku současně představovala klíčový **informační zdroj pro kvalifikovanější rozhodování věřitelů** o způsobu řešení úpadku (§ 150 a 151 IZ) je rovněž zcela nepochybné.⁴⁹¹

Nabízí se tak zvážit, zda by **alespoň** v případech, kdy soud **nespoj**í rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím **o způsobu** jeho řešení (viz § 149 odst. 1 IZ), a současně přitom jde o „**nadlimitního**“ *dlužníka - podnikatele*, splňujícího kvantitativní podmínky dle § 316 odst. 4 IZ, neměl mít insolvenční soud **možnost**⁴⁹² (alternativně i **povinnost**, viz dále) **v odůvodněných případech** již v rozhodnutí o úpadku současně **stanovit soudního znalce a uložit mu vypracovat znalecký posudek** respektující i *going - concern* hodnotu závodu tak, aby tento posudek mohl být zveřejněn v insolvenčním rejstříku do 10 dnů před konáním první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.⁴⁹³ Šlo by tedy o podmnožinu případů úpadku velkých *dlužníků - podnikatelů*, u kterých se bude **o způsobu řešení úpadku** zpravidla⁴⁹⁴ rozhodovat na schůzi věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (viz § 150 IZ).⁴⁹⁵ Znalecký posudek by na této schůzi věřitelů sloužil věřitelům ke **kvalifikovanějšímu rozhodnutí o způsobu řešení úpadku**, nenahrazoval by tedy nutně vždy i posudek, jehož zpracování soud ukládá **po povolení reorganizace** dle § 153 IZ. Nezdá se proto ani nutné, aby věřitelé měli možnost navrhnout soudního znalce (srovnej § 153 odst. 2 IZ). Teprve po případném přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku reorganizací, by měla schůze věřitelů (která takové usnesení přijala), **možnost** se ve smyslu § 153 odst. 2 a 3 IZ formou usnesení vyjádřit, zda určí nového soudního znalce k vypracování dalšího (nového) posudku, který bude následně schvalován schůzí věřitelů ve smyslu § 155 odst. 3 IZ, a soud bude na jeho základě vydávat

⁴⁹¹ K uvedenému srovnej rovněž výklad ohledně hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu v podkapitole 5.4.3.

⁴⁹² Dodejme, že i v současné době soud takovou možnost v rámci přijetí *vhodných opatření k zajištění účelu insolvenčního řízení* (§ 11 odst. 1 IZ) alespoň teoreticky má. Pokud však takový postup není výslovně zmíněn v zákonné úpravě, nelze se divit, že není využíván.

⁴⁹³ K výkladu pojmu „první schůze věřitelů“ srovnej kapitolu 4.2.

⁴⁹⁴ Nemusí tomu tak být ve všech případech například proto, že insolvenční soud rozhodl ještě před první schůzí věřitelů o způsobu řešení úpadku konkursem proto, že se dlužník stal osobou, u které IZ řešení úpadku reorganizací vylučuje [§ 149 odst. 2 písm. b)]. Věřitelé o způsobu řešení úpadku nebudou moci hlasovat rovněž v případě, že nebyl podán žádný návrh na povolení reorganizace do 10 dnů před konání této schůze věřitelů (§ 318 odst. 1 IZ). Dle formulace § 150 IZ je navíc hlasování schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku jejím oprávněním (možností), **nikoliv povinností**. Schůze věřitelů tedy o způsobu řešení úpadku rozhodovat vůbec nemusí.

⁴⁹⁵ U „nadlimitních“ dlužníků s ročním úhrnem čistého obrátu nad 50 mil. Kč (§ 36 odst. 4 IZ) přitom **nelze očekávat**, že by náklady na zpracování posudku byly nepřiměřené, případně že by je nebylo možné z majetkové podstaty později uhradit.

rozhodnutí o ceně majetkové podstaty dle § 155 odst. 4 IZ.⁴⁹⁶ Nerozhodli-li by však věřitelé o určení nové osoby soudního znalce (což lze ve většině případů předpokládat), bylo by možné původní znalecký posudek nadále v insolvenčním řízení použít zákonem předpokládaným „standardním“ způsobem.

Z časového hlediska by zpracování posudku ve většině případů zřejmě možné bylo, neboť první schůze věřitelů se **zpravidla**⁴⁹⁷ koná až po konci dvouměsíční lhůty k přihlašování pohledávek, a až po přezkumném jednání, které může být svoláno nejdříve po 7 dnech od konce lhůty k přihlašování pohledávek. Schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku se přitom musí konat do 3 měsíců od rozhodnutí od úpadku (§ 137 odst. 1 IZ). Současně musí být dle IZ o způsobu řešení úpadku rozhodnuto nejpozději do 3 měsíců od rozhodnutí od úpadku (§ 149 odst. 1 IZ). Z uvedeného tedy plyne, že schůze věřitelů, na které se bude rozhodovat o způsobu řešení úpadku, by se měla konat nejdříve po 2 měsících a 7 dnech od rozhodnutí o úpadku, nejpozději pak zásadně 3 měsíce od rozhodnutí od úpadku. Čas v rozmezí 2-3 měsíců by měl soudnímu znalci k vypracování posudku postačovat.⁴⁹⁸

Zpracování znaleckého posudku ještě před rozhodováním věřitelů o způsobu řešení úpadku však kromě omezeného času k jeho zpracování přináší i další možné komplikace. V první řadě jde o fakt, že jeho zpracování by bylo soudem ukládáno v okamžiku, **kdy ještě nemusí být zřejmé**, zda bude podán alespoň jeden řádný **návrh na povolení reorganizace**.⁴⁹⁹ Na druhou stranu však lze očekávat, že počet „nadlimitních“ dlužníků (viz § 316 odst. 4 IZ), u nichž bude rozhodnuto o úpadku, nebude nijak vysoký (k právě uvedenému podrobněji dále). Za další je přednostně navrhována pouze **možnost** soudu uložit zpracování znaleckého posudku **v odůvodněných případech**. Znalecký posudek by tak ve výsledku byl zpracováván jen v případech „nadlimitních“ dlužníků, u nichž se reorganizace jeví jako vhodné (nebo alespoň možné) řešení.

Z pohledu praktického zpracovávání znaleckého posudku by limitujícím faktorem mohlo být rovněž to, že by byl ve většině případů zpracováván teprve ve fázi kompletace **soupisu majetkové podstaty**, tj. také před jeho zveřejněním v insolvenčním rejstříku.⁵⁰⁰ Pro zpracovávání posudku by však

⁴⁹⁶ Schvalování znaleckého posudku věřiteli a vydání rozhodnutí soudu o ceně majetkové podstaty dle § 155 odst. 3 a 4 IZ má za současného stavu své opodstatnění zejména v tom, že na základě něj dále soud rozhoduje o schválení reorganizace (viz např. § 348 odst. 1 písm. d) IZ resp. § 349 odst. 1) IZ.

⁴⁹⁷ Viz podrobněji kapitola 3.8 a návrhy zde uvedené, týkající se termínu konání schůze věřitelů svolané dle § 150 IZ.

⁴⁹⁸ Ostatně k vypracování posudku dle § 153 odst. 1 IZ soudy často stanovují i v případech „nadlimitních“ dlužníků soudnímu znalci lhůtu k vypracování posudku právě v rozmezí 60-90 dnů. Viz například insolvenční řízení ve věci dlužníka *ROSS Holding a.s.* (KSHK 41 INS 22280 / 2013), kde byla stanovena lhůta 60 dní.

⁴⁹⁹ Návrh na povolení reorganizace lze totiž podat nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů (viz § 318 odst. 1 IZ a kapitola 3.8).

⁵⁰⁰ Ačkoliv insolvenční správce je jmenován nejpozději v rozhodnutí o úpadku a měl by ihned započít se soupisem majetkové podstaty, ačkoli je tvorba soupisu majetkové podstaty kontinuálním procesem (§ 217 odst. 1 IZ) v praxi ke zveřejnění soupisu (§ 222 IZ) dochází zpravidla až několik měsíců po rozhodnutí o úpadku, viz například insolvenční řízení ve věci dlužníka *ROSS Holding a.s.* (KSHK 41 INS 22280 / 2013), kde byl soupis majetkové podstaty zveřejněn 7 a půl měsíce po rozhodnutí o úpadku. Na druhou stranu je zřejmé, že základní údaje o majetku patřícím do majetkové podstaty má insolvenční správce k dispozici podstatně dříve a tyto informace by tak byly k dispozici také soudnímu znalci při zpracovávání posudku.

přesto měl mít soudní znalec dostatek podkladů, a to především z dlužníkovy účetnictví, z dlužníkem předloženého seznamu majetku [§ 104 odst. 1 písm. a) IZ, resp. § 104 odst. 2 IZ], a dále také z informací poskytovaných mu **insolvenčním správcem**, jemuž pro účely zjišťování majetkové podstaty poskytuje zákon řadu oprávnění (viz § 210 až 216 IZ), přičemž poskytovat informace je povinen i samotný dlužník.

Uvedený návrh rovněž neřeší situaci pro případ dlužníka, který předložil reorganizační plán schválený věřiteli dle § 316 odst. 5 IZ (tj. tzv. „předjednaná“ reorganizace v širším smyslu), ale **neučinil tak současně** s insolvenčním návrhem (dle § 148 odst. 2 IZ).⁵⁰¹ I u takového dlužníka se totiž o způsobu řešení úpadku bude zásadně rozhodovat na schůzi věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 150 IZ). Z hlediska počtu takových případů ovšem půjde nanejvýše o jednotky ročně, neboť v případě „předjednané“ reorganizace je obvykle postupováno dle § 148 odst. 2 IZ, tedy tak, že je **věřiteli již přijatý reorganizační plán** předkládán dlužníkem **současně** s insolvenčním návrhem.⁵⁰²

I přes zmíněné nevýhody a limitace mám za to, že by navrhovaná, zákonem explicitně vyjádřená **možnost** soudu uložit zpracování znaleckého posudku (s adekvátním zadáním) **v případech k tomu vhodných** „nadlimitních“ dlužníků, výrazně přispěla **ke kvalifikovanějšímu rozhodnutí věřitelů o způsobu řešení úpadku** tam, kde se reorganizace jeví jako minimálně reálná. Navíc i v případě, že bude úpadek dlužníka následně řešen konkursem, může věřitele znalecký posudek motivovat k většímu tlaku na prosazení zpeněžení závodu **jako celku**, tj. **k vytěžení** znaleckým posudkem stanovené *going-concern* hodnoty majetkové podstaty, což ve výsledku opět dává větší předpoklady k možnosti dalšího úspěšného provozování dlužníkovy obchodního závodu.

Samotná (byť zákonem vyjádřená) **možnost** soudu uložit zpracování znaleckého posudku ve vhodných případech „nadlimitních“ dlužníků, nicméně pochopitelně **není nikterak systematickým řešením**. Pokud bychom ovšem chtěli **uvažovat** o výrazně **systematičtějším řešení**, tj. uložení **povinnosti** soudu zadat zpracování znaleckého posudku v rozhodnutí o úpadku **u všech** „nadlimitních“ *dlužníků - podnikatelů*, u kterých bude rozhodováno **o způsobu řešení úpadku** dle § 149 odst. 1 IZ, museli bychom mít k dispozici alespoň **odhad četnosti** takových případů v ČR. Z dostupných pramenů se mi nicméně nepodařilo taková data získat. Pro hrubý odhad však snad lze vycházet z pravidelně zveřejňovaných zpráv společnosti *Surveillance, s.r.o.*⁵⁰³ Dle těchto zpráv došlo v roce 2019⁵⁰⁴ ohledně **právnických osob**⁵⁰⁵ k prohlášení **678 konkursů** a povolení **16 reorganizací**.

⁵⁰¹ U dlužníka, který předložil věřiteli schválený reorganizační plán společně s insolvenčním návrhem je o způsobu řešení úpadku rozhodnuto **současně** s rozhodnutím o úpadku (§ 148 odst. 2 IZ).

⁵⁰² V takových případech, (tj. v případech „předjednané“ reorganizace v užším smyslu dle § 148 odst. 2 IZ) je pochopitelně zpracování znaleckého posudku pro rozhodování věřitelů o způsobu řešení úpadku **nadbytečné**, neboť věřitelé se pro reorganizaci vyslovili již samotným přijetím „předjednaného“ reorganizačního plánu.

⁵⁰³ (INSOLVENCY REPORT 12/2019, s. 11-16)

⁵⁰⁴ Ačkoli v době analýzy byla k dispozici již i data za rok 2020, vzhledem k možnému nestandardnímu ovlivnění statistických dat za rok 2020 situací způsobenou pandemií viru Covid 19, považuji za vhodnější vycházet z dat za rok 2019.

⁵⁰⁵ Pro naše účely hrubého odhadu můžeme předpokládat, že v případě **právnických osob** splňujících „kvantitativní bránu“ dle § 316 odst. 4 IZ půjde v naprosté většině o **podnikatele**, u kterých je reorganizace dle podmínek § 316 odst. 2 a 3 IZ

Z těchto celkem **695** dlužníků mělo v době prohlášení úpadku více než 50 zaměstnanců⁵⁰⁶ pouze zhruba 3% z nich, tj. jen asi **21** dlužníků.⁵⁰⁷ Údaje o ročním úhrnu čistého obrátu bohužel zmiňovaný výzkum neuvádí, když u dlužníků uvádí pouze výši základního kapitálu. Pouze pro zajímavost tak uveďme, že základním kapitálem nad 10 mil. Kč disponovalo pouze zhruba 9 %, tj. asi 63 dlužníků. Velmi hrubým odhadem se tak domnívám, že k naplnění „kvantitativní“ brány do reorganizace bude docházet nanejvýše u 10 % dlužníků, u nichž bylo rozhodnuto o úpadku, tj. nejvýše zhruba v **70** případech ročně.

Uvedený odhad počtu „nadlimitních“ dlužníků, u nichž je ročně rozhodnuto o úpadku, nepovažuji (z pohledu navrženého řešení) za nikterak kriticky vysoký. Vhodné je si rovněž uvědomit, že u „nadlimitních“ dlužníků bude **obvykle** docházet během insolvenčního řízení ke zpracování znaleckého posudku **vždy** (ze zákonných i různých jiných důvodů). Domnívám se tak, že uložení zákonné povinnosti (insolvenčním soudům) zadat zpracování znaleckého posudku (s adekvátním zadáním) v rozhodnutí o úpadku v případech „nadlimitních“ **dlužníků**, u nichž se bude o způsobu řešení úpadku rozhodovat dle § 149 odst. 1 IZ, by bylo možností, nad níž je minimálně **možné vést seriózní debatu**.

4.5. Účinky rozhodnutí o povolení reorganizace

Účinky spojené s rozhodnutím o povolení reorganizace nastávají jeho zveřejněním v insolvenčním rejstříku (§ 89 odst. 1 IZ). Vzhledem k nemožnosti podat proti rozhodnutí o povolení reorganizace odvolání, splyne s okamžikem zveřejnění takového rozhodnutí také okamžik nabytí jeho právní moci (§ 328 *in fine* IZ). I po povolení reorganizace zůstává osobou s dispozičním oprávněním zásadně dlužník [§ 229 odst. 3 písm. d) IZ]. Připomeňme zde, že dlužník (fakticky tedy jeho management) je i po povolení reorganizace osobou, pro kterou platí **přiměřeně povinnosti insolvenčního správce** (viz § 36 a § 37 IZ ve spojení s § 229 odst. 5 IZ), což mimo jiné znamená, že dlužník (resp. jeho management) je povinen **jednat v zájmu věřitelů**, nikoli tedy například v zájmu vlastním, **nebo v zájmu vlastníků dlužníka**.⁵⁰⁸

Zásadním následkem povolení reorganizace je především to, že od okamžiku právní moci rozhodnutí o povolení reorganizace se **ruší omezení dispozičních práv dlužníka, ke kterým došlo v předchozím průběhu insolvenčního řízení** (§ 330 odst. 1 IZ).⁵⁰⁹ Insolvenční soud nicméně může rozhodnout **i bez návrhu**⁵¹⁰ **jinak** (§ 330 odst. 1 IZ ve spojení s § 332 IZ), a to zejména tehdy, pokud vzniknou pochybnosti o poctivém jednání, nebo o odborné způsobilosti dlužníka (§ 332 odst. 1 IZ). Omezení dispozičních práv

přípustná. Dále lze očekávat, že u *fyzických osob – podnikatelů* bude splnění „kvantitativní brány“ ve smyslu § 316 odst. 4 IZ naprostou **výjimkou**.

⁵⁰⁶ Z uvedeného výzkumu přitom není zřejmé, zda šlo pouze o zaměstnance v pracovním poměru (§ 316 odst. 4 IZ).

⁵⁰⁷ U tohoto údaje je nutné podotknout, že ve zhruba 34 % případů se počet zaměstnanců nepodařilo zjistit. S ohledem na **poměrné** vyjádření počtu zaměstnanců by to však nemělo mít na výsledné hodnocení (z našeho pohledu) významný vliv.

⁵⁰⁸ O tom, že tato nová role managementu bude **velmi problematická**, není pochyb. Blíže k tomu v kapitole 2.3.

⁵⁰⁹ Je přitom lhostejno, zda k omezením došlo ze zákona, nebo na základě rozhodnutí insolvenčního soudu.

⁵¹⁰ V případě, že je o omezení dispozičních práv rozhodováno na návrh insolvenčního správce nebo věřitelů, stanoví insolvenční zákon ve svém § 332 odst. 2 pravidla řešící souběh více návrhů, a také ochranu před opakovanými návrhy.

dlužníka⁵¹¹ (případně i jiná vhodná opatření) přitom může insolvenční soud vtělit již přímo do výroku rozhodnutí o povolení reorganizace (§ 329 odst. 3 IZ). Rozhodnutí o omezení dispozičních práv (mající povahu předběžného opatření) může insolvenční soud i bez návrhu kdykoli před schválením reorganizačního plánu **změnit nebo zrušit** (§ 332 odst. 2 *in fine* IZ). V rozsahu vydaných omezení přecházejí dispoziční práva na **insolvenčního správce** (§ 332 odst. 3 IZ).

Automatické **zrušení omezení dispozičních oprávnění dlužníka** (zejména tedy omezení vzniklých v důsledku zahájení insolvenčního řízení dle § 111 IZ) **po povolení reorganizace** reflektuje především předpokládanou dlužníkovu snahu efektivně pokračovat v provozu závodu pro dosažení **úspěšné sanace**, k čemuž zrušení omezení dispozičních oprávnění pochopitelně poskytuje potřebný prostor. Zákonně vložení větší důvěry v dlužníka (a jeho management) v této fázi řízení lze odůvodnit i tím, že věřitelé dlužníka tím, že (většinově) umožnili⁵¹² povolení reorganizace, mají v další postup dlužníka **určitou elementární důvěru**. Věřitelům však insolvenční zákon i po povolení reorganizace poskytuje prostředky, které mohou využít ke kontrole dlužníkovu nakládání s majetkovou podstatou. Kromě možnosti věřitelů⁵¹³ (a také insolvenčního správce)⁵¹⁴ navrhnout soudu omezení, nebo i úplný zákaz nakládání dlužníka s majetkovou podstatou (§ 332 odst. 1 IZ), je dalším významným **nástrojem kontroly věřitelů** v této fázi řízení **nezbytnost souhlasu věřitelského výboru** s „*úkony, které mají z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a její správou zásadní význam*“ (viz § 330 odst. 2 věta první IZ).⁵¹⁵ Porušení této povinnosti ze strany dlužníka je přitom (alespoň formálně) poměrně tvrdě sankcionováno, když za povinnost k náhradě újmy tímto porušením vzniklou (věřitelům ale i třetím osobám), **ručí** solidárně členové statutárního orgánu dlužníka (§ 330 odst. 2 *in fine* IZ).

Ačkoli právě popsaná úprava dispozičních práv k majetkové podstatě po povolení reorganizace může budít dojem relativní vyváženosti, je v praxi velmi závislá na konkrétním uchopení ze strany insolvenčního soudu, neboť právě **jeho role je zde klíčová**. Soud je zde přitom postaven před nelehkou úlohu, v jednotlivých konkrétních případech vyložit a aplikovat **neurčité právní pojmy**, které zákon používá v souvislosti s omezením dispozičních práv dlužníka. Je nepochybné, že například posouzení toho, které

⁵¹¹ Demonstrativní výčet jednání, která insolvenční zákon považuje za **nakládání s majetkovou podstatou** (tj. dispoziční oprávnění k ní) je uveden v § 228 IZ. Je zřejmé, že obsah tohoto pojmu je široký. Z pohledu reorganizace je zásadní to, že nakládáním s majetkovou podstatou zákon rozumí i **provozování závodu, a to včetně rozhodování o úvěrovém financování** [viz § 228 písm. e) IZ].

⁵¹² Různé mechanismy, kterými mohou věřitelé zamezit povolení reorganizace, byly zmíněny již dříve (v případě „standardní“ reorganizace jde zejména o jejich možnost přijmout usnesení ve smyslu § 150 IZ).

⁵¹³ Insolvenční zákon přiznává právo navrhnout omezení dispozičních práv dlužníka **věřitelskému výboru**. Připomeňme, že **schůze věřitelů** si nicméně může vyhradit cokoli, co patří do působnosti věřitelského výboru (§ 46 odst. 2 IZ), a to dvoutřetinovou většinou hlasů počítanou podle výše pohledávek.

⁵¹⁴ Insolvenční správce i v této fázi řízení, kromě dohledu nad činností dlužníka s dispozičními oprávněními, i nadále „*pokračuje ve zjišťování majetkové podstaty a jejím soupisu, vede incidenční spory, sestavuje a doplňuje seznam věřitelů a podává zprávy věřitelskému výboru. Kromě toho plní i další úkoly a provádí další činnosti, které mu uložil insolvenční soud.*“ (viz § 331 IZ).

⁵¹⁵ Ačkoli insolvenční zákon v uvedených případech vyžaduje **souhlas** věřitelského výboru, nelze automaticky vyvodit, že by absence tohoto souhlasu měla za následek neplatnost nebo neúčinnost právního jednání dlužníka.

všechny úkony dlužníka **mají podléhat souhlasu věřitelského výboru, nebude nikterak snadné**, když dle dikce zákona má jít o „*úkony, jejichž důsledkem se významně změní hodnota majetkové podstaty nebo postavení věřitelů anebo míra uspokojení věřitelů*“.⁵¹⁶ Na rozlišení takovýchto úkonů dlužníka je přitom závislé i případné uplatnění (poměrně tvrdých) sankčních opatření dle § 330 odst. 2 *in fine* IZ.

Za zřejmě nejproblematictější důsledek zákonné úpravy dispozičních oprávnění dlužníka však považuji to, že ve fázi **po povolení reorganizace**, a ještě **před nabytím účinnosti reorganizačního plánu**, bude moci dlužník zásadně provádět ohledně majetkové podstaty **i velmi zásadní úkony**, a to jen se souhlasem věřitelského výboru, přičemž fakticky může jít o úkony, pro které je při přijímání reorganizačního plánu **třeba souhlasu všech skupin věřitelů** (§ 344 odst. 1 IZ). Typicky přitom může jít i o tak zásadní úkony, jakými jsou například prodej obchodního závodu, převod podílů, vydání akcií atd.⁵¹⁷ Dlužník tak může opatření, u nichž se předpokládá, že budou obsažena až ve **schváleném** reorganizačním plánu, fakticky provést již **před** jeho schválením, resp. dokonce i před jeho předložením, a to zásadně s pouhým souhlasem většiny členů věřitelského výboru (§ 58 odst. 3 IZ), případně dokonce pouze se souhlasem zástupce věřitelů (§ 68 IZ).⁵¹⁸ O tom, že uvedená rozhodnutí mohou mít zásadní vliv na výši následného uspokojení jednotlivých věřitelů, přitom není pochyb. V tomto ohledu tedy působí aktuální právní úprava přinejmenším dosti nekonzistentně.⁵¹⁹ Nabízí se tak zvážit, zda by nebylo vhodnější podmínit dlužníkovu nakládání s majetkovou podstatou mající „*zásadní význam*“ namísto souhlasu věřitelského výboru alespoň **kvalifikovaným** souhlasem **schůze věřitelů** (např. formou usnesení přijatého většinami ve smyslu § 151 IZ), a to i při vědomí rizika snížení operativnosti schvalovaných úkonů, případně též rizika zvýšení transakčních nákladů řízení.

Pro úspěch reorganizace bude vždy klíčová také role **managementu** dlužníka, a to bez ohledu na to, zda půjde o management původní, nebo nově jmenovaný „krizový“ management. Veškeré závazky managementu⁵²⁰ (tedy včetně jejich odměn) **vzniklé po povolení reorganizace** je možné plnit jen do výše, kterou určí insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru (§ 330 odst. 4 IZ). S takovým nastavením lze souhlasit, neboť právě věřitelé (v koordinaci s insolvenčním správcem) by měli mít možnost rozhodovat o maximální výši odměny managementu (v zájmu dosažení co nejvyššího uspokojení jejich

⁵¹⁶ Viz § 330 odst. 3 IZ

⁵¹⁷ Pro možnost výkladu, dle kterého by takovéto nakládání s majetkovou podstatou nebylo v této fázi řízení zásadně možné, totiž zřejmě nelze najít v zákoně dostatečnou oporu. Obdobného názoru je rovněž T. Richter (Richter, 2017, s. 493).

⁵¹⁸ K problematice neexistence **parity zastoupení zajištěných a nezajištěných** věřitelů v případě volby zástupce věřitelů srovnej výklad T. Richtera (Richter, 2017, s. 125).

⁵¹⁹ Spoléhat se v tomto směru pouze na (úžeji vymezenou) možnost soudu omezit dispoziční oprávnění dlužníka dle § 332 odst. 1 IZ, případně na možnost schůze věřitelů vyhradit si cokoli z působnosti věřitelského výboru, **je jistě nedostačené**.

⁵²⁰ Insolvenční zákon zde hovoří o **vedoucích zaměstnancích** dlužníka s odkazem na jejich určení v § 33 a § 73 odst. 3 ZP. Ustanovení však bude zřejmě nutné vztáhnout i na pohledávky (odměny) jiných osob v obdobném postavení, typicky členy statutárního orgánu (jednatelé, členy představenstva), kteří přitom **nemusí být zaměstnanci dlužníka**. Viz např. § 195 odst. 1 ZOK.

pohledávek), když taková odměna může být zejména v případě vysoce kvalifikovaného „krizového“ managementu značně vysoká.⁵²¹

Významným následkem povolení reorganizace je bezesporu také **pozastavení výkonu funkce valné hromady nebo členské schůze dlužníka**, přičemž namísto těchto orgánů rozhoduje v jejich působnosti dále insolvenční správce (§ 333 odst. 1 IZ).⁵²² Často diskutovanou výjimkou z uvedeného pravidla je přitom zásadní **zachování práva uvedených orgánů nadále volit a odvolávat členy statutárního orgánu a dozorčí rady dlužníka**. I přes dílčí změny provedené *revizní novelou*,⁵²³ a i přes nezbytnost souhlasu věřitelského výboru s rozhodnutím uvedených orgánů o personálních otázkách, považují současnou úpravu obsaženou v § 333 odst. 2 IZ pro jí stanovenou zásadní **nemožnost obměny managementu dlužníka ze strany věřitelů za nevhodnou**, a to především s ohledem na v praxi velmi často přítomnou **nedůvěru věřitelů v dlužníkův management** (tomu se podrobněji věnuji v kapitolách 2.3 a 2.4).

Revizní novela doplněním ustanovení § 330a IZ také nově upřesnila, že vybraná práva (a také povinnosti),⁵²⁴ která by v případě konkursu vykonával insolvenční správce, **vykonává po povolení reorganizace přiměřeně dlužník** (který je zásadně nadále osobou s dispozičními oprávněními), **ale pouze se souhlasem věřitelského výboru** (§ 330a odst. 1 IZ), přičemž i zde se mohou vůči dlužníku uplatnit sankce dle § 330 odst. 2 *in fine* IZ.⁵²⁵

S ohledem na povahu reorganizace obsahuje insolvenční zákon zvláštní úpravu (oproti konkursu) také ohledně smluv o vzájemném plnění, když v případě, že dlužník (s dispozičními oprávněními) do 30 dnů po povolení reorganizace neodmítne jejich plnění, musí smlouvy plnit (§ 330a odst. 2 IZ). Odmítne-li dlužník plnění, může věřitel do 30 dnů uplatnit náhradu tím způsobené škody přihláškou takové pohledávky (§ 253 odst. 4 IZ).⁵²⁶

⁵²¹ Opět zde musím poukázat na fakt, že právo věřitelů ovlivňovat výši odměny managementu by bylo ještě lépe využito v případě neomezené možnosti věřitelů jmenovat „krizový“ management. K tomu viz § 333 odst. 2 IZ, a k němu kapitoly 2.3 a 2.4.

⁵²² Uvedené omezení bude zřejmě nutné obdobně aplikovat i na nejvyšší orgán osobních společností, tj. jejich společníky. K uvedenému též J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 333).

⁵²³ *Revizní novela* z účinností od 1.1.2014 umožnila rozhodovat o personálním obsazení managementu dlužníka **věřitelskému výboru** alespoň v případech, kdy je reorganizace povolena na základě **věřitelského** návrhu na povolení reorganizace, a také tehdy, když dlužník **nemá právo sestavit reorganizační plán** (§ 333 odst. 2 IZ).

⁵²⁴ Jedná se o práva (a také povinnosti) dle § 246 odst. 4 a § 253 až 260 IZ, týkající se především úpravy právního jednání ohledně různých typů smluv a také dědictví.

⁵²⁵ K odůvodnění viz důvodová zpráva k *revizní novele* (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 149)

⁵²⁶ Viz též Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *VÍTKOVICE MECHANIKA a. s.*, sp. zn. 4 VSOL 810/2018-P75-22 (KSOS 37 INS 12453/2018), ze dne 23. 9. 2019

5. Reorganizační plán

Reorganizační plán, jehož nezbytné náležitosti stanoví insolvenční zákon (viz § 340 IZ),⁵²⁷ je bezpochyby klíčovým dokumentem reorganizace, který má zásadní právní význam z pohledu vymezení právního postavení a uspořádání vztahů dlužníka, věřitelů, a také dalších osob dotčených povolenou reorganizací. Reorganizační plán by měl být v ideálním případě výsledkem **dohody** věřitelů a dlužníka o provedení reorganizace, a to především *sanační formou*. V úvahu však pochopitelně přicházejí i jiné, již dříve zmíněné varianty reorganizace. V této části práce bude postupně popsáno sestavování reorganizačního plánu, náležitosti jeho obsahu, a následně také proces jeho přijímání a schvalování. V souladu s dříve vyjádřenou ambicí o redukci čistě popisných částí této práce (a také s ohledem na množství dostupné relevantní literatury), však bude prostý chronologický popis tohoto procesu omezen **na nezbytné minimum**, a to při současné snaze věnovat se (z mého pohledu) problematičtějším částem probíraného tématu.

5.1. Sestavení reorganizačního plánu

V otázce aktivní legitimace k **sestavení reorganizačního plánu** vychází právní úprava (§ 339 IZ) především z účelu reorganizace, kterým by mělo být prioritně dosažení pokračování provozu obchodního závodu dlužníka, tj. jeho sanace, která by ale přitom současně měla být ekonomicky výhodným řešením pro dlužníkovy věřitele, tj. měla by zásadně proběhnout pod jejich většinovou kontrolou. Insolvenční zákon proto určení osoby, která je oprávněna sestavit a předložit reorganizační plán, prioritně **nesvazuje** s osobou (nebo osobami), které podaly návrh na povolení reorganizace.⁵²⁸ Předpokladem úspěchu *sanační reorganizace* je obvykle především aktivní přístup dlužníka. Právě proto má **přednostní právo sestavit reorganizační plán dlužník**, který je většinou rovněž o stavu závodu nejlépe informovanou osobou (§ 339 odst. 1 IZ). Dlužník (resp. jeho management), který reorganizační plán nepředložil společně s insolvenčním návrhem dle § 148 odst. 2 IZ, nebo v režimu dle § 316 odst. 5, resp. 6 IZ, je v rozhodnutí o povolení reorganizace insolvenčním soudem vyzván, aby návrh reorganizačního plánu předložil **ve lhůtě 120 dnů** [§ 329 odst. 1 písm. c) IZ]. Tuto lhůtu lze na žádost dlužníka až o dalších 120 dnů prodloužit (§ 339 odst. 1 IZ). Insolvenční zákon dále obsahuje i opatření, mající zabránit neefektivním průtahům ve fázi sestavování reorganizačního plánu. Dlužník tak může například soudu oznámit, že **přednostního práva**

⁵²⁷ Náležitosti reorganizačního plánu jsou dále upřesněny prováděcím právním předpisem, konkrétně ustanovením § 14 zákona č. 191/2017 Sb. (Vyhláška o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení). Nutné náležitosti reorganizačního plánu jsou příslušnými předpisy dle mého názoru popsány dostatečně popisně, a není tak proto nutné se v této práci obsahem reorganizačního plánu (**z formálního hlediska**) podrobněji zabývat. Rovněž podklady, které je třeba k reorganizačnímu plánu přiložit (viz § 342 IZ) nevyžadují dle mého názoru zvláštní rozbor. Tato víceméně „technická“ ustanovení o formálních náležitostech reorganizačního plánu (a jeho přílohách) ostatně ani v praxi nebudí spory.

⁵²⁸ Jak bude zmíněno později, za určitých okolností však může soud k sestavení a předložení reorganizačního plánu vyzvat právě osoby, které podaly návrh na povolení reorganizace (viz § 339 odst. 6 IZ).

k sestavení reorganizačního plánu využít nehodlá (§ 339 odst. 1 IZ).⁵²⁹ Učinit tak přitom může již kdykoli před výzvou soudu k sestavení reorganizačního plánu (§ 339 odst. 2 IZ), ale také po této výzvě, tj. v průběhu běžící lhůty k sestavení reorganizačního plánu (§ 339 odst. 4 věta první IZ).

Aby se již v co nejrannější fázi řízení zabránilo neefektivním pokusům o sestavení reorganizačního plánu dlužníkem v situaci, kdy ten **nemá elementární důvěru ze strany věřitelů**, umožňuje insolvenční zákon věřitelům na schůzi věřitelů **přijmout usnesení** (standardní většinou hlasů dle § 49 odst. 1 IZ), **kteří dlužníkovi přednostní právo sestavit reorganizační plán odebere** (§ 339 odst. 3 IZ).⁵³⁰ Právě tento mechanismus pak (i když dosti komplikovaně a spíše jen teoreticky) může být věřiteli ve spojení s jejich následnou možností **obměnit management dlužníka** dle § 333 odst. 2 IZ využít **k převzetí kontroly** nad celým procesem reorganizace (viz k tomu též poznámka pod čarou 134).⁵³¹ Lhůtu danou dlužníkovi k sestavení reorganizačního plánu může insolvenční soud i bez návrhu rovněž **zkrátit, případně i ukončit** v případě, že dlužník neplní zajištěným věřitelům ani úroky dle § 171 odst. 4 IZ, nebo v sestavování reorganizačního plánu řádně nepokračuje, nebo postupuje způsobem, který může reorganizaci zmařit (§339 odst. 4 IZ).⁵³²

Naskýtá se zde však otázka, zdali mohou věřitelé postupem dle § 339 odst. 3 IZ zbavit dlužníka přednostního práva k sestavení reorganizačního plánu **i v průběhu běžící lhůty k sestavení reorganizačního plánu** dle § 339 odst. 1 IZ. J. Hášová ve svém komentáři uvádí, že takovou možnost **věřitelé mají**,⁵³³ a to zřejmě minimálně do okamžiku předložení dlužníkem sestaveného reorganizačního plánu soudu. Obdobného názoru je rovněž J. Maršíková, ovšem s tím, že věřitelé tak mohou učinit jen na **základě určitých důvodů**.⁵³⁴ Se zmíněnými výkladovými stanovisky se však neztotožňuji. Nezdá se mi totiž vhodné, aby věřitelé mohli prostou většinou dle § 49 odst. 1 IZ libovolně rozhodnout o nevyužití

⁵²⁹ Takovým postupem ovšem dlužník ztrácí pouze **přednostní** právo sestavit reorganizační plán. Není totiž ani žádoucí, aby v případě, že z nějakého důvodu selže sestavení reorganizačního plánu jinou osobou (viz dále), nemohl dlužník nadále ve lhůtě dle (§ 339 odst. 2 IZ) plán **opětovně sestavit**.

⁵³⁰ Poněkud nejasná je přítomnost poslední věty zmíněného ustanovení ve znění: „*Schůze věřitelů, na které se projednává nebo schvaluje návrh na povolení reorganizace, je oprávněna přijmout takové usnesení vždy.*“ Tuto větu bude dle mého názoru nutné vyložit jako speciální úpravu vůči § 48 odst. 1 a 2 IZ, v důsledku čehož **bude možné** na zmíněné schůzi věřitelů předmětné usnesení přijmout i v případě, že tento bod **nebude uveden jako předmět jednání** ve vyhlášce o svolání schůze věřitelů. Žádný jiný rozumný důvod zařazení zmíněné věty, a zejména pak výrazu „*vždy*“ do zákona mne totiž nenapadá.

⁵³¹ Uvedené však beze zbytku platí pouze pro „nadlimitní“ dlužníky, tj. dlužníky splňující velikostní kritérium dle § 316 odst. 4 IZ. U „podlimitních“ dlužníků je již pro samotnou **přípustnost reorganizace** třeba jejich aktivní jednání (viz § 316 odst. 5 resp. 6 IZ).

⁵³² Je zřejmé, že v rámci zabránění průtahům řízení v situacích, kdy je pravděpodobné, že dlužník zřejmě nepřistupuje k reorganizaci řádně, dává i zde insolvenční zákon soudu poměrně značnou **diskreční pravomoc**, které se ovšem zřejmě ani v tomto případě nelze vyhnout. V rámci snahy o zabránění obstrukcí a průtahů v jednání **není** proti zmíněnému rozhodnutí soudu **přípustné odvolání** (§ 339 odst. 5 IZ). Jedná se zde o další z projevů „procesní přísnosti“ v insolvenčním řízení, která ovšem může mnohdy vzbuzovat diskuze, viz např. J. Hášová (Hášová, 2018, s. 1255).

⁵³³ (Hášová, 2018, s. 1254)

⁵³⁴ (Maršíková, 2014, s. k § 339). Uvedený názor však **jednoznačně odmítám**, neboť nelze přijmout, že by měl soud **posuzovat důvody**, pro které schůze věřitelů přijala libovolné usnesení. Srovnej k tomu naopak § 339 odst. 4 IZ.

dlužníkem již delší dobu (a v době víře) sestavovaného reorganizačního plánu, ke kterému navíc byla dlužníkovi **stanovena zákonná lhůta**. Domnívám se proto, že **věřitelé** takovou možnost spíše **nemají**, a to i vzhledem k existenci jejich zákonné možnosti podat návrh **na rozhodnutí soudu** o ukončení lhůty dané dlužníkovi k sestavení reorganizačního plánu (§ 171 odst. 4 IZ). Právě skutečnosti uvedené v ustanovení § 339 odst. 4 IZ, svědčící o nikoli „řádném“ postupu dlužníka během sestavování reorganizačního plánu, by (dle mého názoru) **měly být jediným důvodem** odebrání práva dlužníkovi pokračovat v sestavování reorganizačního plánu **ve fázi, kdy mu k tomu již byla poskytnuta zákonná lhůta**. V každém případě bych se však přimlouval, aby zmíněná (a v praxi dosti důležitá) otázka byla v insolvenčním zákonu **vyřešena explicitně**.

Za zcela zásadní (a dosud překvapivě neuspokojivě vyřešenou) však považuji **problematiku určení okruhu osob, které mohou být pověřeny sestavením reorganizačního plánu**. *Revizní novelou* bylo změnou znění § 339 odst. 6 IZ významně **posíleno právo věřitelů rozhodovat** formou usnesení schůze věřitelů **o osobě**, která bude soudem vyzvána (pokud bude sama souhlasit) k **sestavení reorganizačního plánu** v případě, že (z různých důvodů zmíněných dále) nemá **přednostní** právo k sestavení reorganizačního plánu dlužník. S touto změnou lze **v principu jistě souhlasit**, přičemž zdánlivě jasně vyznívá i odůvodnění uvedené v důvodové zprávě k *revizní novele*, které hovoří o tom, že nové znění zmíněného ustanovení má postavit najisto i to, že „*Právo sestavit reorganizační plán mají jen ti, kdož podali návrh na povolení reorganizace anebo se k tomuto plánu připojili. Je však vhodné, aby schůze věřitelů (...) rozhodla i o tom, komu náleží toto právo*“.⁵³⁵ Nicméně skutečná dikce ustanovení § 339 odst. 6 IZ takovémuto vyjádření neodpovídá, a naopak spíše vybízí k výkladu, že věřitelé si mohou zvolit k sestavení reorganizačního plánu **libovolnou osobu**. Takový výklad ve svém komentáři podporuje např. i J. Maršíková, dle které takovou osobou může být například i **insolvenční správce, nebo akcionáři dlužníka**.⁵³⁶ Stejného názoru je ve svém shrnujícím článku také místopředseda Vrchního soudu v Praze, F. Kučera.⁵³⁷ Nejsm si současně vědom toho, že by uvedený problém nějak uspokojivě vyřešila judikatura. Je tak pravděpodobné, že zde existuje dosti **nejasná situace v jedné ze zásadních otázek reorganizace**, tj. v tom, kdo je oprávněn sestavit reorganizační plán. V této otázce se přitom stavím za to, aby insolvenční zákon (případně judikatura) postavil najisto, že schůze věřitelů **může** usnesením dle § 339 odst. 6 IZ udělit přednostní právo k sestavení reorganizačního plánu **libovolné osobě**. Je totiž nepochybné, že i osoba věřiteli zvolená z omezeného okruhu osob (které podaly návrh na povolení reorganizace), by si vždy mohla nechat reorganizační plán **sestavit libovolnou osobou** (obvykle dostatečně odborně zdatnou a informovanou), a **pouze formálně** pak takto sestavený reorganizační plán předložit soudu svým jménem. Nevidím tedy rozumný důvod, proč by si věřitelé **svým většinovým rozhodnutím** na schůzi věřitelů nemohli takovou libovolnou, z jejich pohledu dostatečně kvalifikovanou osobu **zvolit přímo**.

⁵³⁵ (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2013, s. 73). Zvýraznění přidáno. Pozn. autora.

⁵³⁶ (Maršíková, 2014, s. k § 339)

⁵³⁷ (Kučera, 2020, s. 20)

Pro případ, že se dlužník **přednostního** práva na sestavení reorganizačního plánu vzdá (§ 339 odst. 2 IZ), nebo mu bude **přednostní** právo sestavit reorganizační plán usnesením schůze věřitelů odňato (§ 339 odst. 3 IZ), a schůze věřitelů současně usnesením dle § 339 odst. 6 IZ **nezvolí jinou osobu** k sestavení reorganizačního plánu, **stanoví zákon**, že soud vyzve další osoby, „*kteřé návrh na povolení reorganizace podaly, nebo které se k němu připojily*“ (§ 339 odst. 6 IZ). Bude-li takových osob více, zdá se logické, že soud v takovém případě vybere tu osobu, která podala řádný návrh na povolení reorganizace nejdříve.⁵³⁸ Dle mého názoru přitom uvedené platí **i ohledně návrhu na povolení reorganizace podaný samotným dlužníkem** (pokud ho dlužník podal), neboť zákon se v ustanoveních § 339 odst. 2, 3 a 6 IZ vyjadřuje důsledně pouze o zbavení **přednostního** práva dlužníka sestavit reorganizační plán. Mám proto za to, že v případě, kdy věřitelé zbavili dlužníka **přednostního** práva sestavit reorganizační plán, ale současně **nevybrali** k sestavení reorganizačního plánu jinou osobu, neexistuje důvod, proč by se dlužník nemohl o sestavení plánu pokusit, pokud **včas podal návrh na povolení reorganizace**, a není zde již dalšího (věřitelského) návrhu. Další podstatnou výhodou takového výkladu je **eliminace mnohými kritizované nedomyšlenosti insolvenčního zákona**, který umožňuje věřitelům „obejít“ požadavek na **kvalifikovanou** většinu jejich hlasů (viz § 151 IZ) pro prosazení **konkursu** dlužníka.⁵³⁹

Dodejme však, že uvedené se (zcela správně) neuplatní v případech, kdy byla dlužníkovi zkrácena nebo ukončena **již běžící lhůta** k předložení reorganizačního plánu dle § 339 odst. 4 IZ, a to ať už na základě žádosti dlužníka, nebo rozhodnutím soudu. V takovém případě totiž bude vždy nutné z ustanovení § 351 odst. 3 *věta první* IZ vyvodit, že dlužník je práva na sestavení reorganizačního plánu definitivně zbaven.⁵⁴⁰

I pro osoby odlišné od dlužníka, které mají dle § 339 odst. 6 IZ právo sestavovat reorganizační plán, se přitom uplatní § 339 odst. 2 a 4 IZ **obdobně**, a § 339 odst. 1 IZ pak **přiměřeně**, tj. i tyto osoby se mohou sestavování reorganizačního plánu vzdát, případně jim může být lhůta k sestavní prodloužena, ale i zkrácena nebo ukončena. Z ustanovení § 363 odst. 1 písm. b) IZ lze přitom dovodit, že pokud byla k sestavení plánu vyzvána **jiná osoba** (odlišná od dlužníka), a z různých důvodů tato osoba nepředložila ve stanovené lhůtě reorganizační plán, soud **reorganizaci přemění v konkurs**. Jedinou výjimkou je situace, kdy do 30 dnů od konce (nebo ukončení) předchozí lhůty k sestavení reorganizačního plánu bude podán návrh na svolání schůze věřitelů, která svým usnesením zvolí další (jinou) osobu oprávněnou sestavit reorganizační plán. Tuto, **opakovanou možnost** zvolit jinou osobu s přednostním právem sestavit

⁵³⁸ V případě, že půjde o návrh, k němuž se připojily další osoby, mám za to, že soud by měl vyzvat tyto osoby k sestavení **společného** reorganizačního plánu. K této problematice rovněž kapitola 5.4.

⁵³⁹ Zde jde o známý nedostatek insolvenčního zákona, kdy pouhá **většina věřitelů** (počítáno dle výše pohledávek, viz § 49 odst. 1 IZ) je schopna dosáhnout **konkursu** i proti vůli dlužníka tím, že nevybere žádnou osobu k sestavení reorganizačního plánu (§ 339 odst. 6 IZ), neschválí žádný věřitelský návrh na povolení reorganizace (§ 323 odst. 1 IZ), a současně rozhodne o odebrání práva sestavit reorganizační plán dlužníkovi (§ 339 odst. 3 IZ). Tímto způsobem tak **lze obejít požadavek kvalifikované** většiny dle § 151 IZ. K uvedenému taktéž například T. Richter (Richter, 2017, s. 486) nebo D. Marian (Marian, 2019, s. 65).

⁵⁴⁰ Tento důsledek je ovšem logický. Osoba, které byla zkrácena nebo ukončena lhůta k sestavení reorganizačního plánu na její žádost, nebo ze závažných důvodů soudem, by zjevně **neměla** mít možnost sestavovat reorganizační plán **opakovaně**.

reorganizační plán, má však schůze věřitelů dle dikce ustanovení § 363 odst. 1 písm. b) *in fine* IZ **pouze jednou**.⁵⁴¹

5.2. Způsoby provedení reorganizace

Jak již bylo uvedeno dříve, reorganizaci je možné provádět prakticky neomezeným množstvím různých vhodných opatření a postupů (způsobů reorganizace), která jsou v daném konkrétním případě sto naplnit předpokládaný cíl. Obvykle se přitom jedná o kombinaci více vhodných opatření, jejichž volba vychází primárně z ekonomického posouzení situace obchodního závodu. Principiálně se tedy jedná o obdobná opatření, mezi kterými by dlužník volil i v případě **neformální** reorganizace (restrukturalizace). V případě procesu **formálního** (reorganizace dle IZ), však insolvenční zákon vyžaduje exaktní popis vybraných způsobů reorganizace (konkrétních reorganizačních opatření) v reorganizačním plánu,⁵⁴² a to se současným vyjádřením dopadů těchto opatření na věřitele (§ 341 odst. 3 IZ). Insolvenční zákon ve svém § 341 obsahuje **demonstrativní** výčet sedmi základních (a také nejčastěji využívaných) reorganizačních opatření.⁵⁴³ Volba nejvhodnějších opatření bude v konkrétních případech vždy především volbou osoby sestavující reorganizační plán (ideálně přitom při současném dosažení co nejširšího konsenzu věřitelů a dlužníka). Vzhledem k faktu, že možných způsobů reorganizace je **velké množství**, není dost dobře možné se v této kapitole věnovat širšímu spektru jednotlivých opatření. Zmíněna zde proto budou jen některá z nejčastěji využívaných opatření, a také ta, která budí v praxi určité nejasnosti.

5.2.1. Restrukturalizace pohledávek

K **restrukturalizaci pohledávek** věřitelů, tedy zejména k jejich částečnému nebo úplnému zániku, odkladu jejich splatnosti, nebo i vykonatelnosti,⁵⁴⁴ bude z logiky věci docházet v reorganizaci **téměř vždy**. Obzvláště u tohoto opatření pak platí, že **dopady** takové restrukturalizace na jednotlivé věřitele musí být v reorganizačním plánu jasně vymezeny (§ 341 odst. 3 IZ). S ohledem na způsob přijímání reorganizačního plánu věřiteli (po skupinách dle § 337 odst. 1 a 2 IZ), a také s ohledem na požadavek rovného zacházení s každou pohledávkou v rámci skupiny věřitelů (§ 348 odst. 2 IZ),⁵⁴⁵ přitom obvykle dochází k nastavení stejných parametrů restrukturalizovaných pohledávek v rámci jednotlivých **skupin**

⁵⁴¹ Naproti tomu řada posloupnosti osob, které podaly řádný návrh na povolení reorganizace, zřejmě není (a zcela logicky) v **možnosti** postupného sestavování reorganizačního plánu omezena (viz § 339 odst. 6 IZ). Pravdou však je, že v této oblasti není insolvenční zákon nejprůhlednější, a ustanovení § 339 odst. 6 IZ a také § 363 odst. 1 písm. b) IZ by si dle mého názoru zasloužila revizi.

⁵⁴² Příliš obecný popis způsobů reorganizace, resp. dopad těchto opatření na věřitele, by neměl projít procesem přijímání, resp. schvalování reorganizačního plánu (§ 344 až 347 IZ). Viz též. J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 341).

⁵⁴³ I tato základní opatření přitom lze pochopitelně využívat i vedle sebe (§ 341 odst. 2 IZ).

⁵⁴⁴ Restrukturalizace pohledávek ovšem může znamenat i změnu některých jejich dalších parametrů, jako je například jejich pořadí, výše úrokové sazby, změny smluvních sankcí, atd.

⁵⁴⁵ Tento zákonný požadavek se uplatní v případě nepřijetí reorganizačního plánu dotčenou skupinou věřitelů pro účely nahrazení takového nepřijetí soudem. Blíže k tomu v kapitole 5.6.

věřitelů stanovených reorganizačním plánem. Výhodou restrukturalizace pohledávek v rámci reorganizačního plánu (oproti neformální restrukturalizaci) je z pohledu věřitelů především omezení daňových dopadů (viz kapitola 1.2). Restrukturalizace pohledávek se bude obvykle týkat především nezajištěných věřitelů. Ani v případě zajištěných věřitelů (míněno v rozsahu zajištění jejich pohledávek) však jistě není vyloučena, přičemž v praxi k ní dochází obvykle ve formě odkladu splatnosti pohledávek.

5.2.2. Prodej majetkové podstaty nebo její části

Prodej majetkové podstaty nebo jejích částí (včetně obchodního závodu) v rámci reorganizace může mít mnoho forem. Prodej (zpeněžení) těch částí majetkové podstaty, které nejsou pro další provoz závodu dlužníka nezbytné, bývá často jedním ze **zdrojů dalšího financování reorganizace**.⁵⁴⁶ Stejně tak ovšem může reorganizace spočívat v prodeji celé majetkové podstaty po jednotlivých částech, bez očekávání dalšího provozu obchodního závodu (tzv. *likvidační reorganizace*).

Dochází-li v rámci prodeje majetkové podstaty k prodeji dlužníkovy obchodního závodu (nebo více závodů), může se tak dít za předpokladu, že závod bude **novým vlastníkem** dále provozován (*sanační reorganizace*). Nic ovšem nebrání prodat obchodní závod i za předpokladu, že nový vlastník v provozu obchodního závodu nadále **pokračovat nebude** (*likvidační reorganizace*).⁵⁴⁷

V případě *likvidační reorganizace* jde v podstatě o dobu *likvidačního konkursu*, přičemž se očekává, že *likvidační prodej* v rámci reorganizace bude oproti konkursu pod větší kontrolou ze strany **věřitelů a dlužníka**, nikoliv pak tolik pod kontrolou **insolvenčního správce** (viz podrobněji část 2).⁵⁴⁸ K uvedenému tvrzení však považuji za nutné doplnit, že i prodej majetkové podstaty v rámci konkursu bude pod významnou kontrolou věřitelů (viz § 287 až 289a IZ a také § 58 odst. 2 IZ), a to obzvláště věřitelů zajištěných (§ 293 IZ). Věřitelé tak paradoxně mohou oproti *likvidační reorganizaci* **preferovat konkursní řešení** úpadku, a to proto, **aby eliminovali vliv dlužníka**. K takovému rozhodnutí věřitelů přispívá i skutečnost, že pokud v rámci reorganizace (ať už *sanační* nebo *likvidační*) dochází k prodeji podstatných částí majetkové podstaty (typicky celého závodu), bude se takový prodej řídit reorganizačním plánem, který obvykle sestavuje **dlužník** (§ 339 odst. 1 IZ), přičemž osobou s dispozičními právy je dle § 229 odst. 3 písm. d) IZ zásadně **opět dlužník** (resp. jeho management). Jak jsme ovšem rozebrali v kapitole 2.3, dlužník, resp. jeho management, bude jen stěží motivován pro dosažení co nejvyššího uspokojení věřitelů. Naopak, riziko, že svoji pozici zneužije k užitku svému, a/nebo k užitku jiných propojených osob, je zde značné. Jedním z mála způsobů, jak lze uvedenému problému čelit, bude (ze

⁵⁴⁶ Takto získané prostředky pak obvykle slouží (v souladu s reorganizačním plánem) buď k provoznímu financování obchodního závodu, nebo k uspokojení věřitelů. Prodejem některých „nerentabilních“ částí majetkové podstaty (typicky částí obchodního závodu) rovněž dochází k **redukcí nákladů** majetkové podstaty.

⁵⁴⁷ Při prodeji obchodního závodu bude vždy vhodné se v reorganizačním plánu vypořádat s **problematikou přechodu pohledávek proti dlužníkovi**, kterou (na rozdíl od konkursu - viz § 291 odst. 1 IZ) insolvenční zákon v případě reorganizace nikterak **speciálně neupravuje**, a uplatní se tak obecná úprava obsažená v OZ (viz § 2175 až 2183 OZ).

⁵⁴⁸ Viz např. J. Horák (Horák, 2015, s. 89).

strany soudu) důsledně dbát na poctivost reorganizačního záměru [§ 326 a § 348 odst. 1 písm. b) IZ]. To ovšem předpokládá vysokou odbornost a informovanost soudů, a ani to neskýtá záruku, že bude nepoctivost reorganizačního záměru vždy odhalena.

Na rozdíl od T. Richtera⁵⁴⁹ se však nedomnívám, že by bylo uvedený problém vhodné řešit tím, že by v případě „prodejní“ reorganizace sestavoval reorganizační plán **insolvenční správce**. Domnívám se totiž, že obdobného výsledku mohou věřitelé i za stávající právní úpravy dosáhnout tím, že namísto reorganizace **prosadí konkurs** (typicky postupem dle § 150 IZ), přičemž nic nebrání tomu, aby se jednalo o **konkurs sanační**.⁵⁵⁰

K problematice prodeje majetkové podstaty nebo jejích částí dlužníkem s dispozičními oprávněními v období **od povolení reorganizace do okamžiku účinnosti reorganizačního plánu** potom srovnejte kapitolu 4.5.

5.2.3. Převod aktiv na nově vzniklou právnickou osobu

Výhodou převedení aktiv z majetkové podstaty (nebo jejích částí) na nově vzniklou právnickou osobu (nebo více takových osob), je především oddělení takových aktiv od dluhů původního dlužníka, což (mimo jiné) usnadní nově vzniklé právnické osobě získání úvěrového financování. Uspokojení věřitelů přitom bude dosaženo buď tím, že získají podíl na nově vzniklé právnické osobě,⁵⁵¹ nebo rozdělením výnosu z převodu aktiv.⁵⁵² Podíly na nově vzniklé právnické osobě přitom mohou kromě původních věřitelů nabývat i třetí osoby (nepřímí investoři reorganizace), a stejně tak například i původní vlastníci dlužníka. Uvedený způsob reorganizace může mít v praxi mnoho různých podob, přičemž s jeho pomocí lze výhodně řešit také úpadky *fyzických osob - podnikatelů*, jejichž dluhy účinností reorganizačního plánu (na rozdíl od konkursu) zanikají.⁵⁵³ Uvedený způsob bude vhodný převážně tam, kde budou existovat specifická a hodnotná aktiva, pro jejichž zhodnocení **přitom nebude výhodnější variantou jejich prodej**.

5.2.4. Kapitalizace pohledávek a emise cenných papírů

Za tzv. **kapitalizaci pohledávek** lze označit libovolný postup, který povede k **přeměně zjištěných pohledávek** (resp. jejich částí) na **majetkovou účast věřitelů na dlužníkově**. Při realizaci tohoto postupu bude pochopitelně záležet na právní formě dlužníka. Typicky půjde o převod obchodních podílů společnosti, převod různých forem cenných papírů, případně též nabývání nově vydaných cenných papírů

⁵⁴⁹ (Richter, 2017, s. 495)

⁵⁵⁰ I zde se tak ukazují výhody konkursního řešení úpadku v případech, kdy má dojít ke zpeněžení (prodeji) majetkové podstaty, a to i za předpokladu, že má být pokračováno v provozu obchodního závodu (*sanační konkurs*).

⁵⁵¹ V takovém případě půjde o období kapitalizace pohledávek věřitelů, viz podkapitola 5.2.4. V tomto případě ovšem v rámci nově vzniklé právnické osoby.

⁵⁵² I zde bude obvykle současně docházet k redukcí pohledávek formou jejich restrukturalizace.

⁵⁵³ Viz k tomu podrobněji J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 341).

věřiteli [§ 341 odst. 1 písm. e) IZ].⁵⁵⁴ Kapitalizace pohledávek však předpokládá zájem **věřitelů** o majetkovou účast na dlužníkovi, což v praxi nebývá až tak častým jevem. Věřitelé nicméně mohou uvedeného postupu s výhodou využít jako **dočasného řešení**, a to do doby, než se jim podaří dlužníka stabilizovat a svou majetkovou účast na něm dále zhodnotit.

V souvislosti s kapitalizací pohledávek rovněž připomeňme, že pro **dosavadní vlastníky** dlužníka, kteří se v reorganizaci považují za věřitele (§ 335 odst. 1 IZ), bude platit, že jejich pohledávky z titulu majetkových podílů na dlužníkovi **jsou nulové** (§ 335 odst. 2 IZ).⁵⁵⁵ Tato skutečnost přirozeně kapitalizaci pohledávek usnadňuje, a s výhodou může být využita například ke krátkodobému **beznárokovému** převodu majetkových podílů původních vlastníků přímo na dlužníka, což usnadní následnou změnu majetkové struktury dlužníka.⁵⁵⁶ Uvedené řešení umožňuje **zbavit** původní vlastníky majetkové účasti, a tím i jejich případnou participaci na reorganizaci, což ostatně bývá při reorganizaci častou podmínkou věřitelů, nebo poskytovatelů financování reorganizačních opatření.⁵⁵⁷

Jinou možnou alternativou zbavení původních vlastníků majetkové účasti na dlužníkovi je pak využití možnosti **změny základního kapitálu** dlužníka způsobem, kdy je základní kapitál nejprve **snížen na nulu**, a poté zvýšen na cílovou hodnotu (typicky vydáním nových akcií upsaných novými vlastníky).⁵⁵⁸ Soudní praxe přitom takovýto postup běžně akceptuje,⁵⁵⁹ přičemž z judikatury plyne, že při změně výše základního kapitálu v důsledku reorganizačního plánu **se neuplatní obecné restriktivní požadavky na změnu základního kapitálu stanovené v ZOK**.⁵⁶⁰

V souvislosti s právě uvedeným je vhodné též krátce zmínit ustanovení článků č. 68 a 73 *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132*, které vyžadují pro zvýšení, resp. snížení výše základního kapitálu **rozhodnutí valné hromady společnosti**, a také článek 72 zmíněné směrnice, který zakotvuje přednostní právo stávajících akcionářů na úpis nových akcií. Podrobnější výklad této problematiky jen nad

⁵⁵⁴ Emise cenných papírů může být pochopitelně využita i k majetkovému vstupu třetí osoby (investora), kdy je emisní kurz zpravidla hrazen peněžitými vklady.

⁵⁵⁵ Vrchní soud v Olomouci ve svém usnesení ve věci dlužníka *Foundeik s.r.o.* dokonce dovedl, že na základě ustanovení § 335 odst. 2 IZ by „*nemělo* (...) *prakticky docházet k tomu, že společníci obdrží nějaké plnění*“. (2 VSOL,387/2015-B-68, KSOS 14 INS 11164/2014, ze dne 10. 9. 2015)

⁵⁵⁶ (Maršíková, 2014, s. k § 341)

⁵⁵⁷ Právní skutečností, na základě které bude při uvedeném způsobu reorganizace pravidelně docházet ke změně základního kapitálu obchodních společností, přitom bude dle § 353 odst. 3 IZ přímo reorganizační plán, přičemž obecná ustanovení upravující změnu skutečností zapisovaných do zakladatelského dokumentu se neuplatní.

⁵⁵⁸ Nově upisované akcie přitom mohou být i různých druhů, tj. s odlišnými právy, stanovenými reorganizačním plánem, což představuje další výhodu uvedeného postupu.

⁵⁵⁹ Viz např. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ve věci dlužníka *VÍTKOVICE HEAVY MACHINERY a.s.* (KSOS 37 INS 4078/2018-B240, ze dne 17. 4. 2019). K tomu viz též článek č. 77 *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132*

⁵⁶⁰ Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *MMC-IMMO a.s.*, sp. zn. 1 VSPH 820/2020-B-52 (INS 20860/2019), ze dne 2. 10. 2020, které mimo jiné uvádí, že „*nelze v reorganizačním plánu bazírovat na souhlasu valné hromady dlužníka (§ 421 odst. 2 písm. b), c), m), p) ZOK), ani respektovat postupy při snižování a zvyšování základního kapitálu (§ 517 odst. 1. § 246 odst. 2, § 464 ZOK), zjišťovat emisní kurz nových akcií znaleckým posudkem (§ 1 5 odst. 4 ZOK) anebo snad šetřit dosavadním akcionářům dlužníka přednostní právo upsat část nových akcií (§ 484 odst. 1, § 487 ZOK)*.“

rámec tohoto textu, proto s odkazem na odbornou literaturu⁵⁶¹ pouze poznamenejme, že vše naznačuje tomu, že ačkoli se ESD zmíněné problematice ve vztahu k českému insolvenčnímu právu dosud nezabýval, výkladem lze dojít k předběžnému závěru, že insolvenční zákon **by neměl být** se zmíněnými články v rozporu. K obdobným závěrům ostatně dospívá také judikatura českých soudů.⁵⁶² viz poznámka pod čarou č. 560.

Na závěr poznamenejme, že nutným **důsledkem** výše zmíněných opatření bude zpravidla také **změna zakladatelských dokumentů nebo stanov**, kterou přitom insolvenční zákon označuje (opět poněkud nepřesně) za jeden z možných samostatných způsobů reorganizace [§ 341 odst. 1 písm. g)]. Jakákoli změna uvedených dokumentů musí být vždy popsána též v reorganizačním plánu (§ 341 odst. 4 IZ), přičemž nové znění těchto dokumentů musí být k reorganizačnímu plánu připojeno [§ 342 písm. a) IZ].

5.2.5. Zajištění financování provozu dlužníka obchodního závodu

Zejména v případě *sanační reorganizace* bude zajištění financování jednotlivých reorganizačních opatření naprosto klíčové.⁵⁶³ Zřejmě i proto je zajištění financování provozu dlužníka obchodního závodu uvedeno jako způsob reorganizace v demonstrativním výčtu v § 341 odst. 1 IZ. Zajištění financování dlužníka provozu přitom bude **téměř vždy kombinováno** s dalšími reorganizačními opatřeními. Samotných technik zajištění financování si lze představit širokou škálu, přičemž principiálně lze odlišit financování **vlastní** (typicky prodejem částí majetkové podstaty) a financování **cizí** (typicky získání finančních úvěrů, a to ať už bankovních nebo poskytnutých věřiteli). Zajištění finančního úvěrování bude pro dlužníka vždy snazší tehdy, pokud bude v majetkové podstatě existovat majetek **dosud nezatížený** právy třetích osob, využitelný k zajištění „smluv o úvěrovém financování“ (srov. § 41 odst. 1 a § 42 odst. 3 IZ). Nicméně i pro případ, kdy v majetkové podstatě takový vhodný majetek nebude, nabízí insolvenční zákon poměrně originální (i když poměrně komplikovaný) způsob podpory úvěrového financování **reorganizace** ve svém § 357 odst. 2, podle kterého může být **novému** poskytovateli úvěrového financování zajištěno obdobné postavení, jaké mají **zajištění věřitelé**, a to **poměrným „naředěním“ jejich nároků**. O vysoké problematičnosti, a z mého pohledu i **nevhodnosti** zmíněného mechanismu bylo podrobněji pojednáno v podkapitole 2.4.2.

V souvislosti se zajištěním financování provozu dlužníka považuji za vhodné zmínit také důsledky významné **změny práv koncernových dlužníků a věřitelů**, ke které došlo tzv. *akreditační novelou*

⁵⁶¹ (Richter, 2017, s. 488 až 491). Od publikování uvedeného textu sice došlo k rekodifikaci původní *Směrnice Rady 77/91/EHS*, věcně se však obsah nové směrnice zmíněné v tomto textu [Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. června 2017] nijak výrazně nezměnil.

⁵⁶² Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *MMC-IMMO a.s.*, sp. zn. 1 VSPH 820/2020-B-52 (INS 20860/2019), ze dne 2. 10. 2020.

⁵⁶³ Dodejme, že zajištění financování provozu dlužníka obchodního závodu bude neméně klíčové i v poměrně dlouhém časovém období **do okamžiku účinnosti reorganizačního plánu**.

(zákonem č. 64/2017 Sb.). Od účinnosti zmíněné novely (1. 1. 2017) **nemají koncernoví věřitelé** v důsledku změny § 53 odst. 1 IZ zásadně **možnost hlasovat na schůzi věřitelů**, a tím tedy ani možnost (alespoň formálně) významně ovlivňovat průběh insolvenčního řízení.⁵⁶⁴ Koncernoví věřitelé (typicky mateřská společnost) přitom často mívají v insolvenčním řízení významný podíl na hlasovacích právech, a současně nezřídka také přirozenou motivaci **podílet se na sanaci koncernového dlužníka**, obvykle přitom právě formou financování sanace koncernového dlužníka (jde zde o tzv. „záchranu ve skupině“). Nicméně situace, kdy by koncernoví věřitelé měli na jedné straně financovat reorganizaci dlužníka, zatímco o parametrech této reorganizace by rozhodovali **ostatní věřitelé** oprávnění v insolvenčním řízení hlasovat, je pro **koncernové věřitele** zvažující financování reorganizace bezpochyby značně **demotivující**. Je tak nepochybné, že nová právní úprava motivaci k podpoře sanace koncernového dlužníka **v rámci koncernu významně snižuje**.⁵⁶⁵ V tomto ohledu tak jde jistě o **nepříznivý důsledek** novelizace ustanovení § 53 IZ, jejímž hlavním cílem je dle důvodové zprávy **zvýšení transparentnosti** insolvenčního řízení a snaha o eliminaci **střetu zájmů**.⁵⁶⁶ Poněkud zarážející však je, že důvodová zpráva k *akreditační novele*, a z ní tedy i vycházející aktuální právní úprava **a priori předpokládá**, že **koncernoví věřitelé** jsou v důsledku jejich předpokládaného „krytí“ **zájmů se zájmy dlužníka automaticky také ve střetu se společným zájmem věřitelů**.⁵⁶⁷ S takovým (a blíže neodůvodněným) předpokladem se však lze jen stěží ztotožnit.

Na druhou stranu však nelze nezmínit, že **koncernoví věřitelé** mající zájem (a prostředky) na sanaci člena koncernu, budou mít mnohdy včasné informace a možnosti k tomu, aby vhodnými opatřeními **zcela předešli** formálnímu úpadku člena koncernu. Ani to by však dle mého názoru nemělo být samo o sobě dostatečným důvodem k zásadní eliminaci hlasovacích práv koncernových věřitelů.

To, zda je současná právní úprava hlasovacích práv (§ 53 až 54 IZ) z pohledu insolvenčního práva **jako celku** spíše přínosem, nebo krokem zpět, bude zřejmě možné posoudit až **s větším časovým odstupem**. Lze však očekávat, že i v budoucnu bude tato problematika předmětem diskuzí.

5.3. Zpráva o reorganizačním plánu

Zpráva o reorganizačním plánu je důležitým dokumentem pro **poskytnutí dostatečných informací věřitelům**, kteří mají následně hlasovat o **přijetí** reorganizačního plánu na schůzi věřitelů, svolané za tímto

⁵⁶⁴ V případech zvláštního zřetele hodných, může koncernovým věřitelům insolvenční soud možnost hlasování za splnění podmínek dle § 53 odst. 4 IZ **přiznat**. Na takový postup soudu však ze strany koncernových věřitelů jistě **nelze spoléhat**. Možnost odvolání proti rozhodnutí soudu o hlasovacích právech jsou přitom **omezené** (§ 52 odst. 3 a 4 IZ).

⁵⁶⁵ Že v praxi skutečně došlo k poklesu „koncernového“ financování reorganizací potvrzují například J. Kozák a M. Žižlavský (Kozák, 2019, s. k § 341).

⁵⁶⁶ (Vládní návrh zákona č. 64/2017Sb, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2017, s. 71, 136)

⁵⁶⁷ (Vládní návrh zákona č. 64/2017Sb, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2017, s. 136, 145)

účelem (§ 344 odst. 1 IZ).⁵⁶⁸ Povinnost zpracovat zprávu o reorganizačním plánu ukládá insolvenční zákon **předkladateli** reorganizačního plánu (§ 343 odst. 1 IZ), přičemž současně stanoví, že zpráva „*musí obsahovat dostatečné informace o reorganizačním plánu*“ (§ 343 odst. 1 IZ), za které zákon považuje informace „*kteřé musí věřitel určité skupiny znát k tomu, aby se mohl rozhodnout, zda přijme reorganizační plán, zejména informace o tom, jaké plnění, v jaké hodnotě se jednotlivým skupinám věřitelů nabízí.*“ (§ 343 odst. 2 IZ). Je zřejmé, že jde o dosti obecně formulované požadavky. Konkrétněji pak vymezuje obsah zprávy o reorganizačním plánu prováděcí předpis (§ 343 odst. 4 IZ), kterým je vyhláška č. 191/2017 Sb. Ta ve svém § 15 vyjmenovává celkem **osmnáct nezbytných částí zprávy**, jejichž obsah je dále podrobněji specifikován v příloze vyhlášky. Vzhledem ke klíčové roli **informovanosti věřitelů v reorganizaci**, lze s pozorností, kterou právní úprava věnuje náležitostem zprávy o reorganizačním plánu jistě **souhlasit**. Je však třeba si uvědomit, že zprávu o reorganizačním plánu **zpracovává návrhovětel reorganizačního plánu**, je tedy zřejmé, že mnohé ve zprávě povinně uváděné údaje, například „*zhodnocení dopadu reorganizačního plánu na věřitele*“ (§ 343 odst. 1 *in fine* IZ) budou mít z objektivního pohledu jen **omezenou vypovídací hodnotu**. Ke zvážení tak je, zdali by k reorganizačnímu plánu neměla být v dostatečném předstihu před schůzí věřitelů svolané k hlasování o přijetí reorganizačního plánu **zveřejňována také zpráva insolvenčního správce**, jejímž obsahem by rovněž bylo „*zhodnocení dopadu reorganizačního plánu na věřitele*“, tentokrát ovšem z pohledu (alespoň formálně) nezávislé osoby. Šlo by tak o **obdobu** informační povinnosti insolvenčního správce vyžadovanou před rozhodováním věřitelů o způsobu řešení úpadku (viz § 149 odst. 3 IZ). Je dokonce s podivem, že před tak zásadním rozhodnutím věřitelů, jakým hlasování o přijetí reorganizačního plánu bezpochyby je, insolvenční zákon vyjádření k reorganizačnímu plánu od insolvenčního správce jakožto nezávislé a dobře informované osoby nevyžaduje. Připomeňme přitom, že pouhá **možnost** insolvenčního správce vyjádřit se k reorganizačnímu plánu (typicky na schůzi věřitelů svolané k jeho přijetí) **není dostačující**, neboť na rozdíl o hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku (viz § 151 odst. 3 IZ), **lze** v případě hlasování o přijetí reorganizačního plánu **hlasovat i mimo schůzi věřitelů** (§ 346 IZ). Pro zprávu insolvenčního správce by tedy bylo vhodné použít obdobný mechanismus, který se uplatňuje pro zveřejnění zprávy o reorganizačním plánu.⁵⁶⁹

Zda zpráva o reorganizačním plánu obsahuje všechny náležitosti, posuzuje insolvenční soud, který ji musí před tím, než ji zveřejní v insolvenčním rejstříku, svým usnesením **schválit** (§ 343 odst. 3 IZ). Soud v této fázi zkoumá pouze **formální správnost a obsahovou úplnost**, nezabývá se tedy splněním

⁵⁶⁸ V případě, že věřitelé hlasují o přijetí reorganizačního plánu **mimo** schůzi věřitelů (např. při předjednané reorganizaci), **nemusí** mít před takovým hlasováním k dispozici zprávu o reorganizačním plánu, ale **musí** mít k dispozici informace, které svým obsahem a rozsahem obsahu zprávy o reorganizačním plánu odpovídají (§ 345 odst. 1 IZ).

⁵⁶⁹ Zde lze pochopitelně argumentovat tím, že z časového hlediska není možnost věřitelů písemně hlasovat o reorganizačním plánu „zředu“ omezena. Nicméně pokud by věřitelé měli jistotu, že s definovaným předstihem před schůzí věřitelů (která má rozhodovat o přijetí reorganizačního plánu) **musí** být zpráva insolvenčního správce **zveřejněna**, měli by minimálně **možnost** své písemné hlasování **odložit** k tomuto okamžiku.

požadavků na obsah zprávy dle § 348 IZ.⁵⁷⁰ Věřitelé musí mít zprávu k dispozici (čehož je dosaženo jejím zveřejněním)⁵⁷¹ **alespoň 15 dní před konáním schůze věřitelů**, která má rozhodovat o přijetí reorganizačního plánu (§ 343 odst. 3 IZ).

Insolvenčního zákon nevyžaduje, aby součástí samotné zprávy o reorganizačním plánu byl také kompletní reorganizační plán, ale postačí pouze „*jeho shrnutí*“ (viz § 343 odst. 1 *in fine* IZ). Z ustanovení § 338 odst. 2 IZ rovněž bez pochybností plyne, že zprávu o reorganizačním plánu lze předložit i s **časovým odstupem po předložení reorganizačního plánu**⁵⁷² (což bude obvyklé zejména v případě předjednaných reorganizací).⁵⁷³ Naopak však zřejmě platí, že reorganizační plán **musí být předložen nejpozději** se zprávou o reorganizačním plánu, neboť dle § 15 odst. 2 vyhlášky č. 191/2017 Sb., je **návrh reorganizačního plánu nezbytnou přílohou** zprávy o reorganizačním plánu.⁵⁷⁴ Na rozdíl od J. Kozáka⁵⁷⁵ a J. Hášové⁵⁷⁶ však v ustanovení § 15 odst. 2 vyhlášky č. 191/2017 Sb., **nevidím rozpor** s ustanovením § 343 odst. 1 IZ, které vyžaduje ve zprávě o reorganizačním plánu pouze **shrnutí** reorganizačního plánu. Domnívám se totiž, že je třeba odlišit obsah samotné **zprávy o reorganizačním plánu**, a požadavků na **její přílohy**. Požadavek na zveřejnění zprávy o reorganizačním plánu uvedený v § 343 odst. 3 IZ se totiž týká **pouze zprávy samotné**,⁵⁷⁷ kterážto slouží především **pro informování věřitelů**, přičemž v zájmu její **srozumitelnosti nemusí být její součástí** kompletní znění reorganizačního plánu, ale postačí jen jeho

⁵⁷⁰ Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *BESTSPORT a.s.*, sp. zn. 3 VSPH 512/2012-B-116 (MSPH 89 INS 5393/2011), ze dne 26. 6. 2012, dle kterého soud pouze „*zkoumá to, zda předložená zpráva o reorganizačním plánu má náležitosti stanovené v § 25 vyhlášky č. 311/2007 Sb., ve znění vyhlášky č. 70/2011 Sb., a jednotlivé části zprávy mají minimální náležitosti stanovené v příloze k této vyhlášce*“. Srovnej s nynější vyhláškou č. 191/2017 Sb. (Pozn. autora).

⁵⁷¹ Viz rovněž výše uvedené usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci *BESTSPORT a.s.*

⁵⁷² Zajímavé ovšem je, že na rozdíl od stanovení lhůty k předložení reorganizačního plánu, **nestanoví insolvenční zákon žádnou lhůtu** k předložení zprávy o reorganizačním plánu. Bude tedy na soudu, aby po předkladateli reorganizačního plánu požadoval předložení zprávy tak, aby ji mohl bez zbytečných průtahů schválit a zveřejnit dle § 343 odst. 3 IZ.

⁵⁷³ Zde tedy **nesouhlasím** s některými názory, viz např. T. Richter (Richter, 2017, s. 496), které (z pro mě neznámých důvodů) dovozují z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INSTALPRIM s.r.o.*, že zpráva o reorganizačním plánu **musí** být soudu předložena **společně** s reorganizačním plánem. Z uvedeného rozhodnutí dle mého názoru takový závěr zcela jistě neplyne. Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INSTALPRIM s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 1223/2012-B-66 (INS 4584/2011), ze dne 13. 9. 2012 a jeho citace v poznámce pod čarou č. 574.

⁵⁷⁴ To, že bude kompletní návrh reorganizačního plánu **příložen** předkladatelem (dle § 25 odst. 2 vyhlášky č. 119/2017 Sb. přitom **mandatorně**) ke zprávě o reorganizačním plánu, zřejmě nelze považovat za nic jiného, než **za předložení** sestaveného návrhu reorganizačního plánu **insolvenčnímu soudu** (typicky na základě jeho výzvy dle § 329 odst. 1 IZ). Stejný názor ostatně formuloval také Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ve věci dlužníka *INSTALPRIM s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 1223/2012-B-66, (INS 4584/2011), ze dne 13. 9. 2012, když uvedl: „*reorganizační plán (..) je zcela samostatný dokument (..), který se zásadně předkládá spolu se zprávou o reorganizačním plánu (..), jejíž je přílohou*“.

⁵⁷⁵ (Kozák, 2019, s. k § 343)

⁵⁷⁶ (Hášová, 2018, s. 1265)

⁵⁷⁷ Uvedené přitom nijak nezpochybňuje fakt, že insolvenční soud je dle § 421 odst. 1 písm. b) IZ povinen zveřejnit také kompletní reorganizační plán. Reorganizační plán přitom bude soudu typicky předložen právě jako příloha zprávy o reorganizačním plánu.

shrnutí.⁵⁷⁸ Požadavek vyhlášky na to, aby byl soudu **nejpozději** se zprávou o reorganizačním plánu jako její **příloha** (a současně tedy jako samostatný dokument) **vždy předložen** také **kompletní návrh reorganizačního plánu**, pak vnímám jako požadavek logický, a to přesto, že kompletní návrh reorganizačního plánu již může mít soud k dispozici (viz § 338 odst. 2 IZ). Srovnej k tomu též poznámku pod čarou č. 574.

5.4. Přijetí reorganizačního plánu věřiteli

V případě, že soud schválí a zveřejní zprávu o reorganizačním plánu (§ 343 odst. 3 IZ), svolá k **projednání** reorganizačního plánu a **hlasování o jeho přijetí** schůzi věřitelů, která je svolána **jen za tímto účelem** (§ 344 odst. 1 IZ). Účast insolvenčního správce a dlužníka na takto svolané schůzi je **nezbytná** (§ 344 odst. 2 IZ). Schůze věřitelů se však neuskuteční v případě, pokud již **mimo schůzi** věřitelů o přijetí reorganizačního plánu **hlasovala každá skupina věřitelů**, stanovená reorganizačním plánem (§ 344 odst. 3 IZ).⁵⁷⁹ Nabízí se zde nicméně otázka, co rozumět pod spojením „*hlasovala každá skupina věřitelů*“. Vzhledem k tomu, že pro možnost **odvolání** se proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu je určující způsob hlasování jednotlivých věřitelů (§ 350 odst. 1 IZ a § 351 odst. 2 IZ), lze dojít k závěru, že schůze věřitelů **musí** být svolána vždy, pokud **existuje alespoň jeden věřitel** z libovolné skupiny (nebo osoba za něj v reorganizaci považovaná), který mimo schůzi věřitelů nehlasoval.⁵⁸⁰

Z dikce § 344 odst. 1 IZ vyjádřené slovy „*kteřá je svolána jen za tímto účelem*“ zřejmě také plyne, že na programu schůze věřitelů svolané k projednání a hlasování o přijetí reorganizačního plánu **by neměla být žádná jiná záležitost**. Toto ustanovení však soudy běžně **obcházejí** tím, že na stejný den a místo svolávají **dvě schůze věřitelů**. Tato praxe je přitom akceptována i Nejvyšším soudem ČR.⁵⁸¹ Vzhledem k tomu, že ani já nenalézám důvod, proč by na programu zmíněné schůze věřitelů nemohlo být více bodů jednání, lze doporučit, aby uvedené ustanovení bylo zrušeno.⁵⁸²

Mimo schůzi věřitelů mohou věřitelé hlasovat také písemně pomocí „hlasovacího lístku“,⁵⁸³ a to jak po zahájení insolvenčního řízení dle podmínek stanovených v § 346 odst. 1 IZ, tak i před zahájením

⁵⁷⁸ Zda jde o shrnutí dostatečné, bude posuzovat insolvenční soud v rámci **schvalování zprávy o reorganizačním plánu** (§ 343 odst. 3 *in fine* IZ).

⁵⁷⁹ Schůze věřitelů se nebude konat také v případě, kdy se dle insolvenčního zákona považuje reorganizační plán za přijatý (§ 344 odst. 3 IZ). To může nastat například tehdy, pokud bude dlužníkem **fyzická osoba**, a reorganizační plán stanoví jen jednu skupinu věřitelů, a to takových, jejichž pohledávky **nebudou** reorganizačním plánem dotčeny (§ 347 odst. 4 IZ).

⁵⁸⁰ Pro výsledky hlasování mimo schůzi věřitelů přitom obecně platí, že se přičítají k výsledkům hlasování na schůzi věřitelů. V případě kolize výsledků hlasování má vždy přednost hlasování na schůzi věřitelů (§ 345 odst. 2 IZ).

⁵⁸¹ Srovnej např. Usnesení Nejvyššího soud ČR ve věci dlužníka *Auto Bohemia spol. s r.o.*, 29 NSCR 18/2010 (INS 1460/2009), ze dne 12. 11. 2012.

⁵⁸² Zrušení konání schůze věřitelů insolvenčním soudem z důvodů uvedených v § 344 odst. 3 IZ by v takovém případě bylo nahrazeno zrušením pouze příslušného bodu programu schůze věřitelů (pokud by se nejednalo o bod jediný).

⁵⁸³ Náležitosti „hlasovacího lístku“ stanoví prováděcí předpis, kterým je vyhláška č. 191/2017 Sb. v ustanovení § 3 až § 8.

insolvenčního řízení (to v případě předjednané reorganizace) dle podmínek stanovených v ustanovení § 346 odst. 2 IZ.

5.4.1. Rozdělení věřitelů do skupin

Na schůzi věřitelů svolané k přijetí reorganizačního plánu hlasují věřitelé **po skupinách stanovených reorganizačním plánem** (§ 344 odst. 1 *in fine* IZ).⁵⁸⁴ Při rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin se předkladatel reorganizačního plánu řídí pravidly stanovenými v § 337 odst. 1 IZ, dle kterých musí být věřitelé rozděleni tak, „*aby v každé skupině byli věřitelé se zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy*“.⁵⁸⁵ Insolvenční zákon ve svém § 337 odst. 2 IZ dále stanoví, že samostatnou skupinu věřitelů budou tvořit vždy:

- *Každý zajištěný věřitel*
- *Společníci a členové dlužníka*
- *Věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny*

Zajištění věřitelé mají při hlasování o reorganizačním plánu výsadní postavení (samostatnou skupinu)⁵⁸⁶ proto, že i v rámci insolvenčního práva je žádoucí **respektovat zajišťovací instituty**, a také proto, že uspokojení jejich pohledávek (v rozsahu zajištění) lze očekávat se značnou pravděpodobností. To ovšem zdaleka nebude platit v případě nízké hodnoty předmětu zajištění, resp. v případě horšího pořadí jejich zajišťovacího práva. Této problematice jsme se podrobněji věnovali již v kapitole 4.3, kde bylo rovněž objasněno, že z právě uvedených důvodů insolvenční zákon ve smyslu § 167 odst. 3 IZ **považuje za zajištěnou** jen tu část pohledávky, která je kryta skutečnou hodnotou předmětu zajištění, přičemž tato hodnota je určena (odhadnuta) znaleckým posudkem vypracovaným dle § 153 IZ. Co do rozdílu mezi celkovým (nominálním) zajištěním a skutečně zjištěnou hodnotou předmětu zajištění se potom zajištěné pohledávky považují za **nezajištěné**. I zde se tak ukazuje jako nanejvýš žádoucí, aby byl **i pro účely rozdělení věřitelů do skupin** schválený znalecký posudek **předkladateli** reorganizačního plánu **k dispozici co nejdříve**, nejpozději však do vypršení lhůty k předložení reorganizačního plánu (§ 339 odst. 1 IZ). Ve věci dlužníka *Auto Bohemia spol. s r.o.* přitom Nejvyšší soud ČR judikoval, že neexistence schváleného znaleckého posudku „*není důvodem, pro který by neměl být předložen reorganizační plán v zákonem určené lhůtě osobou k tomu oprávněnou*“⁵⁸⁷ Osobně však **nepovažují za vhodné**, aby předkladatel plánu nesl riziko, že v důsledku informací dostupných až ve znaleckém posudku, schváleném a zveřejněném **až po konci lhůty** k předložení reorganizačního plánu, **nebude** takový plán

⁵⁸⁴ V reorganizačním plánu musí být rozdělení věřitelů do skupin vždy odůvodněno (§ 337 odst. 1 IZ).

⁵⁸⁵ Jde tedy opět o dosti obecné vymezení, kdy se při následném posouzení vhodnosti rozdělení věřitelů do skupin dle § 337 odst. 5 a 6 IZ uplatní širší soudní diskrece.

⁵⁸⁶ Rozdělení věřitelů do skupin ovšem není prováděno jen pro účely hlasování, ale taktéž pro účely **určení rozsahu uspokojení jejich pohledávek** (§ 337 odst. 1 IZ).

⁵⁸⁷ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci *Auto Bohemia spol. s r.o.*, sp. zn. 29 NSCR 18/2010 (KSPH 37 INS 1460/2009) ze dne 29. 11. 2012

insolvenčním soudem **schválen** (§ 348 a 350 IZ).⁵⁸⁸ Na tomto místě pak odkazuji také na můj výklad a návrhy v kapitole 5.5 a podkapitole 5.4.3.

Další spornou otázkou je, zda tu část pohledávky zajištěného věřitele, která se dle § 167 odst. 3 IZ **považuje za nezajištěnou**, zařadit do skupiny k ostatním nezajištěným pohledávkám, nebo vytvořit skupinu samostatnou.⁵⁸⁹ Lze totiž jen těžko očekávat oddělení **zájmů** (a tím také způsobu hlasování) **jedné osoby** ohledně **svých nezajištěných a zajištěných pohledávek**. Zajištěný věřitel přitom může hlasováním ohledně nezajištěné části své pohledávky **významně ovlivnit** i výsledek hlasování příslušné skupiny **nezajištěných** věřitelů, což ovšem (z pohledu motivací) **není** v souladu se smyslem existence oddělených skupin věřitelů. Stavím se tak spíše za to, aby bylo postaveno najisto (např. judikaturou), že věřitel, který tvoří ohledně zajištěné části své pohledávky samostatnou skupinu věřitelů, byl ohledně své nezajištěné části pohledávky (případně i dalších svých nezajištěných pohledávek) zařazen do **samostatné skupiny nezajištěných věřitelů**.

Společníci a členové dlužníka⁵⁹⁰ jsou v reorganizaci považováni **za věřitele**, a za jejich pohledávku pak právo plynoucí z jejich účasti na dlužníkovi (§ 335 odst. 1 IZ). Dále se zde uplatní nevyvratitelná domněnka, že výše takovéto pohledávky je **nulová** (§ 335 odst. 2 IZ). Uvedená **skupina věřitelů** („vlastníků“) má sice v rámci reorganizace také možnost hlasovat o přijetí reorganizačního plánu [§ 337 odst. 2 písm. b) IZ], nicméně s ohledem na možnost překonání nesouhlasu této skupiny soudem dle § 349 odst. 3 IZ (viz výklad dále) bude mít nepřijetí reorganizačního plánu touto skupinou význam **pouze ve výjimečných případech**, kdy bude potenciální (posudkem určená) hodnota zpeněžení majetkové podstaty v konkursu vyšší, než suma nároků plynoucích z pohledávek ostatních věřitelů. **Dlužník - fyzická osoba** právo hlasovat o přijetí reorganizačního plánu **nemá**. Je tomu tak nejspíše z důvodu předchozí nezbytné osobní účasti takové osoby na podnikání. Současně lze předpokládat, že vzhledem ke „kvantitativní bráně“ vstupu do reorganizace (§ 316 odst. 4 IZ) bude **dlužník - fyzická osoba** v drtivé většině případů současně přímo předkladatelem reorganizačního plánu.

U skupiny věřitelů, **jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny** (§ 337 odst. 3 a 4 IZ),⁵⁹¹ **platí fikce, že reorganizační plán přijali** (§ 347 odst. 4 IZ). Vzhledem k nedotčenosti uvedených pohledávek je takové nastavení logické. Za zřejmé riziko uvedené fikce přijetí

⁵⁸⁸ Ve výše zmíněném usnesení Nejvyššího soudu v Praze ve věci dlužníka *Auto Bohemia spol. s r.o.*, lze rovněž nalézt „doporučení“ ze strany soudu, aby předkladatel v případě, že nedojde k včasnému schválení znaleckého posudku, preventivně žádal o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu (§ 339 odst. 1 IZ) pro „*vytvoření prostoru pro úpravu reorganizačního plánu*“. Uvedený požadavek na předkladatele však už **považuji za poněkud přehnaný**, a to nejenom proto, že možnost prodloužit lhůtu k předložení reorganizačního plánu je omezená.

⁵⁸⁹ Viz např. R. Kubica (Kubica, 2013, s. 75)

⁵⁹⁰ Za společníky dlužníka je zde pochopitelně nutné považovat i **akcionáře** dlužníka. Viz § 59 odst. 2 *věta druhá* IZ.

⁵⁹¹ Dle § 337 odst. 3 IZ se jedná o pohledávky, jejichž výše, splatnost, ani jiné vlastnosti se v důsledku reorganizačního plánu nemění, nebo u kterých **věřitel písemně uznal, že nejsou reorganizačním plánem dotčeny**. Ustanovení § 337 odst. 4 IZ potom obsahuje zvláštní kritéria, při jejichž splnění se za pohledávky nedotčené reorganizačním plánem považují i pohledávky, u nichž došlo ke ztrátě výhody splátek (akceleraci dluhu) v důsledku prodloužení dlužníka. Typicky zde tedy půjde o pohledávky z úvěrového financování.

reorganizačního plánu však považují možnost **jeho zneužití** předkladatelem reorganizačního plánu, který do skupiny věřitelů s nedotčenými pohledávkami účelově zařadí i věřitele, u kterých se obává nepřijetí reorganizačního plánu, přičemž s ohledem na stav majetkové podstaty (nebo i z jiných důvodů) je pravděpodobnost pozdějšího **skutečného** uspokojení jejich pohledávek **nízká**.⁵⁹² V takovém případě je zřejmě třeba spoléhat na **posouzení poctivosti záměru** předkladatele insolvenčním soudem dle § 348 odst. 1 písm. b) IZ, které může vést k **neschválení** reorganizačního plánu (§ 351 odst. 1 IZ).⁵⁹³ Domnívám se však, že v případech, ve kterých bude **nepravděpodobnost** skutečného pozdějšího uspokojení pohledávek „nedotčených“ věřitelů zřejmá, bude možné využít též institut soudního **přezkumu rozdělení věřitelů do skupin** (§ 337 odst. 5 a 6 IZ), popsáno v podkapitole 5.4.2 níže.

Další obvyklou skupinou věřitelů stanovenou v reorganizačním plánu jsou **nezajištění věřitelé** (resp. jejich pohledávky). To, zda a jak budou nezajištění věřitelé (při splnění ostatních podmínek) dále rozdělení do skupin, záleží především na „kreativitě“ předkladatele reorganizačního plánu. Zákon ani judikatura v tomto směru k jasným pravidlům nedospěly. Významným může být rozdělení do skupin například tehdy, pokud bude mezi nezajištěnými věřiteli **stát nebo jiný veřejnoprávní subjekt** (viz podrobněji podkapitola 2.4.4). Judikatura dále (zcela logicky) dovozuje, že skupina nezajištěných věřitelů **nesmí být štěpena** jen za účelem dosažení kladného výsledku hlasování (a to ani z důvodu rozdílných hospodářských zájmů).⁵⁹⁴

O přijetí reorganizačního plánu (na schůzi věřitelů nebo mimo ni) se **hlasuje v rámci jednotlivých skupin věřitelů** stanovených reorganizačním plánem, přičemž k přijetí reorganizačního plánu jednotlivou skupinou je třeba, aby pro přijetí hlasovala **většina všech hlasujících členů skupiny**, když jmenovitá hodnota⁵⁹⁵ pohledávek takto hlasujících členů **musí tvořit nejméně polovinu** celkové jmenovité hodnoty pohledávek **hlasujících** věřitelů skupiny (§ 347 odst. 1 IZ). Specificky jsou pak většiny potřebné k přijetí upraveny pro skupinu věřitelů tvořenou společníky nebo členy dlužníka (§ 347 odst. 2 IZ). Věřitel, který má více pohledávek v různých skupinách, hlasuje ohledně každé takové pohledávky v těchto skupinách

⁵⁹² Viz též T. Richter (Richter, 2017, s. 503)

⁵⁹³ „Nedotčení“ věřitelé přitom dle § 350 odst. 1 IZ **nemohou podat odvolání** proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (viz též kapitola 5.8).

⁵⁹⁴ Viz Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *FEREX-ŽSO spol. s r.o.*, sp. zn. 2 VSOL 264/2010-B-175 (INS 2062/2009), ze dne 4. 8. 2010. Z uvedeného usnesení lze nicméně také dovodit, že skupinu nezajištěných věřitelů **je možné** dělit z důvodu rozdílného **způsobu** uspokojení předpokládaného reorganizačním plánem (např. rozdílný způsob uspokojování pohledávek dodavatele energií) a také v případě **rozdílné výše** předpokládaného uspokojení jednotlivých věřitelů. Prostor pro zneužití rozdělení věřitelů do skupin zde tedy již z podstaty věci **vždy existuje**. Viz též podkapitola 5.4.2.

⁵⁹⁵ Pojem „**jmenovitá hodnota**“ vyjasnil Vrchní soud v Praze takto: „*Pro splnění kritéria postačí nejméně polovina z celkové jmenovité hodnoty, tj. nevyžaduje se většinová část z celkové jmenovité hodnoty. Jmenovitou hodnotou je nutno rozumět jistinu; k úrokům přirostlým v průběhu insolvenčního řízení se nepřihlíží. Se zřetelem k výše uvedenému je i u tohoto kritéria nutno vykládat slovní výraz celková jmenovitá hodnota tak, že jde o celkovou výši pohledávek zařazených do této skupiny po odečtení pohledávek, u nichž nebyl skončen incidenční spor, nebo podmíněných pohledávek, kterým nebylo umožněno hlasovat podle ust. § 51 insolvenčního zákona.*“ Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INVEST-INTERBAU, s.r.o.*, sp. zn. 2 VSPH 1386/2011-B-127 (KSPL 20 INS 2563/2009) ze dne 9. 5. 2012.

zvlášť (§ 347 odst. 3 IZ).⁵⁹⁶ Jak upřesnila *revizní novela* (§ 347 odst. 1 IZ), potřebné poměry pro přijetí se vždy počítají jen na základě pohledávek, ohledně kterých **bylo aktivně hlasováno**. Jde tedy o prvek upřednostňující aktivní věřitele, v důsledku čehož je tak usnadněno přijetí reorganizačního plánu i v případech, kdy je podstatná část věřitelů pasivních. Pro posouzení možnosti hlasování a určení počtu hlasujících, je vždy třeba respektovat pravidla obsažená v § 51 až 53 IZ, která upravují hlasovací práva ohledně jednotlivých věřitelů (resp. jejich pohledávek - podrobněji v podkapitole 5.2.5),⁵⁹⁷ stejně jako to, zda lze k hlasování věřitele hlasujícího mimo schůzi věřitelů přihlédnout (§ 346 IZ). Ochranou proti hlasování věřitele, které **odporuje zákonu nebo jej obchází**, je ustanovení § 347 odst. 5 IZ, dle kterého může insolvenční soud rozhodnout o **neúčinnosti** takového hlasu věřitele, přičemž v případě, že byl takový hlas pro přijetí plánu rozhodující, **nařídí soud nové hlasování**.⁵⁹⁸ V této otázce ovšem panují rozdílné názory ohledně toho, zda soud může nařídít nové hlasování o přijetí reorganizačního plánu pouze **před** nebo i **po schválení** reorganizačního plánu. Zatímco například J. Kozák⁵⁹⁹ se domnívá, že nové hlasování může soud nařídít **jen před tím, než schválí** reorganizační plán, J. Maršíková⁶⁰⁰ si vykládá ustanovení § 347 odst. 5 *věta poslední IZ* tak, že soud **může nařídít nové hlasování** o reorganizačním plánu **i po jeho schválení**.⁶⁰¹ Vzhledem k zřejmé systematické snaze insolvenčního zákona **nenarušovat právní jistotu** dotčených osob **po nabytí účinnosti** reorganizačního plánu, se zde jednoznačně přikláním k výkladu J. Kozáka. Je nicméně faktem, že dikce zmíněného ustanovení zákona není nejšťastnější.

5.4.2. Soudní přezkum rozdělení věřitelů do skupin

Vzhledem k tomu, že rozdělení věřitelů do skupin bude provádět **předkladatel** plánu, kterýžto má z principu obvykle vždy též zájem na jeho přijetí, je namístě stanovit možnost, resp. povinnost soudu přezkoumat takové rozdělení. Insolvenční zákon obsahuje dva nástroje, které mají řádné rozdělení do skupin zabezpečit.

⁵⁹⁶ I když je vyjádření zákona poněkud matoucí, mám za to, že není důvod k tomu, aby jeden věřitel hlasoval ohledně **každé** své pohledávky **ve stejné skupině zvlášť**. To ostatně potvrzuje i běžná praxe hlasování na schůzích věřitelů.

⁵⁹⁷ V této souvislosti připomeňme, že v reorganizaci (od jejího povolení) má i popření pohledávky **dlužníkem** vliv na hlasovací právo ohledně této pohledávky (§ 336 odst. 2 IZ). Hlasovací právo pak sice může být přihlášenému věřiteli přiznáno na základě jeho **včasné** žádosti (§ 52 odst. 2 IZ) usnesením schůze věřitelů nebo soudem (§ 51 odst. 1 IZ), přesto právě uvedené představuje určitý **prostor pro nežádoucí ovlivnění hlasování** ze strany dlužníka, obvykle ve spojení s některými „spolupracujícími“ věřiteli.

⁵⁹⁸ Za obcházení mohou být považovány například různé formy **zvýhodnění** věřitele dlužníkem (resp. jeho managementem) i **mimo reorganizační plán**, a to obvykle za účelem dosažení přijetí reorganizačního plánu. (Richter, 2017, s. 505)

⁵⁹⁹ (Kozák, 2019, s. k § 347)

⁶⁰⁰ (Maršíková, 2014, s. k § 347)

⁶⁰¹ Ačkoli to z textu autorky přímo neplyne, z logiky věci má nejspíše na mysli i dobu po nabytí právní moci rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, tedy dobu **po nabytí účinnosti** reorganizačního plánu (§ 351 odst. 1 IZ).

Dle § 337 odst. 5 IZ má soud **povinnost** přezkoumat **odůvodněnost a vhodnost**⁶⁰² rozdělení věřitelů do skupin **při schvalování** reorganizačního plánu. Na základě tohoto přezkoumání tak sice soud **nemůže měnit** rozdělení věřitelů do skupin, ale nemusí reorganizační plán schválit [§ 348 odst. 1 písm. a) IZ ve spojení s § 351 odst. 1 IZ].

Podle § 337 odst. 6 IZ pak **může** insolvenční soud **na návrh** dotčeného věřitele nebo předkladatele reorganizačního plánu **kdykoli před schválením** reorganizačního plánu rozhodnout o **zařazení věřitele do jiné skupiny**,⁶⁰³ přičemž odvolání proti tomuto rozhodnutí není v zájmu urychlení řízení přípustné.⁶⁰⁴ Odborná literatura se přitom vesměs shoduje, že ačkoli to ustanovení § 347 odst. 6 IZ přímo nevyžaduje, mělo by k úpravě skupin věřitelů soudem, a tedy současně ke **změně** reorganizačního plánu, docházet **nejpozději před zahájením hlasování** o přijetí reorganizačního plánu **na schůzi věřitelů**.⁶⁰⁵ Domnívám se však, že takovýto přístup nebere v potaz možnost věřitelů hlasovat **mimo schůzi věřitelů** (§ 435 odst. 1 IZ), přičemž při „standardní“ reorganizaci k takovému hlasování bude obvykle docházet **po zveřejnění zprávy o reorganizačním plánu** (§ 343 odst. 3 IZ).⁶⁰⁶ Věřitelé hlasující mimo schůzi věřitelů tak dle mého názoru budou pozdější změnou skladby skupin věřitelů, a **tedy i reorganizačního plánu** ve svých právech **poškozeni**.⁶⁰⁷ Vhodné je si uvědomit, že přeřazením některých věřitelů do jiné skupiny soudem se může **pravděpodobnost** uspokojení ostatních věřitelů stanovená v reorganizačním plánu **výrazně změnit**. K uvedenému lze srovnat ustanovení § 350 odst. 3 IZ, dle kterého je v případě změny nebo doplnění reorganizačního plánu ze strany **předkladatele** (tedy nikoli soudu) nutné konání **nové schůze** věřitelů svolané za účelem hlasování o přijetí reorganizačního plánu, a to nejdříve po 15 dnech. Je tedy ke zvážení, zda by obdobná povinnost odkladu schůze věřitelů neměla existovat i v případě změny zařazení věřitelů do skupin soudem dle § 337 odst. 6 IZ.

Vzhledem k zcela zásadnímu významu znaleckého posudku (zpracovaného dle § 153 IZ) pro soudní přezkum rozřazení věřitelů do skupin, a to zejména **samostatných skupin zajištěných věřitelů** (viz **právní fikce** dle § 167 odst. 3 IZ), považuji i pro účely soudního přezkumu rozřazení věřitelů do skupin za

⁶⁰² I zde půjde vzhledem ke stanoveným (dosti obecným) pravidlům rozdělení věřitelů do skupin o rozhodování se **značnou soudní diskrecí**, když dle dikce § 337 odst. 1 IZ mají být věřitelé rozděleni „*tak, aby v každé skupině byli věřitelé se zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy*“.

⁶⁰³ Dle Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *SUGAL spol. s r.o.*, sp. zn. 3 VSOL 731/2012-B-197 (INS 4962/2010), ze dne 12. 11. 2012, **může** soud rovněž **založit samostatnou skupinu**.

⁶⁰⁴ Zde je ovšem nutné souhlasit s T. Richterem v tom, že odvolání nebude přípustné pouze do okamžiku rozhodnutí soudu o reorganizačním plánu, a je tedy třeba **odmítnout** názor Vrchního soudu v Olomouci, vyslovený v rozhodnutí ve věci dlužníka *SUGAL spol. s r.o.*, (viz poznámka pod čarou č. 603), dle kterého zákaz odvolání představuje **trvalou překážku** přezkoumatelnosti rozhodnutí soudu první instance o reorganizačním plánu v uvedeném parametru. S T. Richterem zde lze souhlasit v tom, že takový výklad je i s ohledem na ústavní principy **jen stěží udržitelný**. (Richter, 2017, s. 504)

⁶⁰⁵ (Maršíková, 2014, s. k § 337), (Richter, 2017, s. 504), (Hášová, 2018, s. 1251)

⁶⁰⁶ Nic ovšem nebrání věřitelům, aby za podmínek § 435 odst. 1 IZ, tedy pokud budou mít k dispozici informace odpovídající obsahu zprávy o reorganizačním plánu, hlasovali mimo schůzi věřitelům i dříve.

⁶⁰⁷ Lze se však snad alespoň domnívat, že hlasy těchto věřitelů (byť týkající se reorganizačního plánu s jiným rozdělením věřitelů do skupin) **budou** i po změně skupin věřitelů soudem **akceptovány**. Opačný přístup by byl jen těžko udržitelný.

prakticky nezbytné, aby soud měl k dispozici schválený znalecký posudek **nejpozději** k okamžiku schvalování reorganizačního plánu.⁶⁰⁸

5.4.3. Termín zpracování znaleckého posudku

Již v případě rozhodování o způsobu řešení úpadku (viz kapitoly 4.2 až 4.3) jsem nepovažoval za ideální, že pro účely hlasování na schůzi věřitelů (§ 150 až § 153 IZ) nelze uplatnit fikci rozlišování **fakticky zajištěných** a **fakticky nezajištěných** věřitelů dle § 167 odst. 3 IZ, a to z důvodu pravidelné neexistence věřiteli schváleného znaleckého posudku v dané fázi insolvenčního řízení. Zatímco však v uvedeném případě šlo o přirozený důsledek časové posloupnosti insolvenčního řízení, za mnohem nešťastnější (a zbytečnější) pokládám aktuální situaci vzniklou v důsledku již dříve zmíněného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Auto Bohemia, spol. s r.o.*,⁶⁰⁹ ve kterém soud judikoval, že znalecký posudek zadaný soudem dle § 153 odst. 1 IZ **nemusí být vypracován a schválen ani před hlasováním věřitelů o přijetí reorganizačního plánu** (§ 344 IZ). Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.1, nejen z důvodu žádoucího rozdělení hlasujících věřitelů na fakticky zajištěné a fakticky nezajištěné, ale také z důvodu **informovanosti** hlasujících věřitelů o stavu dlužníkovy obchodního závodu (a majetkové podstaty obecně) bych se přimlouval **za překonání stávajícího judikaturního výkladu** založeného rozhodnutím ve věci dlužníka *Auto Bohemia, spol. s r.o.*, a to cestou **explicitního zákonného požadavku na existenci soudního rozhodnutí o ceně majetkové podstaty ještě před hlasováním schůze věřitelů o přijetí reorganizačního plánu**.⁶¹⁰ Připomeňme přitom, že rozhodnutí o ceně majetkové podstaty (§ 155 odst. 4 IZ) v sobě implikuje též existenci **věřiteli schváleného** znaleckého posudku vypracovaného ve smyslu § 153 a § 155 IZ.

Lze předpokládat, že nejen samotná existence, ale **i způsob stanovení hodnoty** ocenění majetkové podstaty ve znaleckém posudku může mít významný vliv na hlasování věřitelů **o přijetí reorganizačního plánu** (§ 344 IZ). U dlužníků, u nichž byla povolena reorganizace, lze přitom očekávat hodnotu ocenění majetku **respektující going-concern hodnotu** vyšší, a to i výrazně, než hodnotu ocenění majetku získanou likvidační metodou předpokládající prodej majetku **po částech v konkursu**. Právě ocenění likvidační hodnotou **nerespektující** hodnotu *going-concern*, přitom bývá v současnosti v důsledku nevhodně formulovaného ustanovení § 155 odst. 1 IZ⁶¹¹ obvyklým výstupem znaleckých posudků, a to přesto, že jsou zpracovávány v situaci **po povolení reorganizace** (§ 153 odst. IZ). Za zcela klíčový, a v praxi (bohužel) většinou opomíjený fakt přitom považuji to, že ocenění majetku respektující hodnotu

⁶⁰⁸ Že tomu tak nutně být nemusí, dokládá Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci *Auto Bohemia spol. s r.o.*, sp. zn. 29 NSCR 18/2010 (KSPH 37 INS 1460/2009) ze dne 29. 11. 2012, který uvádí: „*předpokladem hlasování věřitelů o předloženém reorganizačním plánu není schválení znaleckého posudku ve smyslu § 155 insolvenčního zákona*“. K uvedenému též podrobněji v kapitole 4.4.

⁶⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 NSCR 18/2010 (KSPH 37 INS 1460/2009) ze dne 29. 11. 2012

⁶¹⁰ Jsem si vědom **nedokonalosti** tohoto řešení v důsledku možnosti hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu i **mimo schůzi věřitelů** (§ 345 odst. 1 IZ). Přesto se domnívám, že by uvedené řešení bylo jednoznačným přínosem.

⁶¹¹ Dle § 155 odst. 1 IZ pro ocenění dle § 153 IZ platí, že „*provoz dlužníkovy podniku skončil ke dni podání znaleckého posudku*“.

going - concern lze obecně očekávat **i jako výsledek zpeněžení v konkursu**, neboť obchodní závod by měl být zásadně zpeněžen **za nejvyšší možnou cenu** (viz § 36 odst. 1 IZ), což bude **i v rámci konkursu** často možné právě zpeněžením obchodního závodu **jako celku**, tj. **při respektování jeho *going – concern* hodnoty**.⁶¹² V ideálním případě by tedy věřitelé při hlasování o přijetí reorganizačního plánu (§ 344 IZ až § 348 IZ) měli mít k dispozici znaleckým posudkem stanovené ocenění (tj. odhad) ekonomicky nejefektivnějšího zpeněžení majetkové podstaty v konkursu, **tedy obvykle opět ocenění respektující hodnotu *going – concern***. Znalost takového ocenění totiž může (zcela racionální úvahou) vychýlit rozhodnutí věřitelů ve prospěch **nepřijetí reorganizačního plánu**, s vyhlídkou na reálnou možnost **přeměny reorganizace v konkurs**, která pro věřitele v takových případech **může být z hlediska celkového uspokojení výhodnější**.⁶¹³

Na tomto místě je nicméně třeba si uvědomit, že případná **přeměna reorganizace v konkurs** (viz kapitola 7.2) až poté, co bylo (neúspěšně) hlasováno o přijetí reorganizačního plánu, resp. po rozhodnutí o jeho **neschválení** soudem, **není obecně zdaleka ideální řešení**. Jednak bude rozhodováno již ve značně pokročilém stádiu insolvenčního řízení, kdy již bylo vynaloženo množství nákladů (transakční náklady účastníků, náklady řízení atd.), a za další pak do okamžiku případné přeměny reorganizace v konkurs pravděpodobně uplyne od zahájení insolvenčního řízení dosti času, přičemž, jak již bylo několikrát zmíněno, **rychlost** přikročení k účinné **sanaci** provozu dlužníkovy závodu (byť třeba v rámci *sanačního konkursu*) může být z hlediska jejího úspěchu klíčová.

Výhodnější by tak pochopitelně bylo, pokud by znalecký posudek respektující i hodnotu *going – concern* obchodního závodu dlužníka byl věřitelům k dispozici **již na schůzi** svolané rozhodnutím o úpadku, **na které mohou věřitelé rozhodovat o způsobu řešení úpadku** (§ 150 IZ).⁶¹⁴ Při svém rozhodování **o způsobu řešení úpadku** by tak věřitelé mohli zvážit mimo jiné i to, zda je pro ně případná reorganizace (z různých důvodů)⁶¹⁵ výhodnější i v porovnání s **nejvýnosnější možnou variantou**

⁶¹² O konkrétním způsobu zpeněžení majetkové podstaty v konkursu budou s insolvenčním správcem **spolurozhodovat** právě věřitelé (viz k tomu § 281 odst. 1 IZ, § 282 odst. 1 IZ a především § 286 odst. 2 IZ). Lze přitom očekávat, že ve fázi rozhodování o způsobu řešení úpadku bude pro věřitele nejrelevantnější především odhad potenciálního nejvyššího možného výnosu zpeněžení majetkové podstaty, tedy opět odhad respektující *going – concern* hodnotu, pokud tato bude **kladná**.

⁶¹³ O mechanismu přeměny reorganizace v konkurs blíže v kapitole 7.2.

⁶¹⁴ Je zřejmé, že pro tyto účely nemůže postačovat ocenění položek soupisu majetkové podstaty tak, jak ho upravuje § 219 IZ. Jednak ke zveřejnění soupisu majetkové podstaty obvykle dochází až po konání schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (viz poznámka pod čarou č. 494), jednak se jedná o soupis, ve kterém je majetek vždy oceněn obvyklou cenou (viz § 219 odst. 5 IZ). Konečně, ocenění často provádí samotný insolvenční správce, tedy osoba k tomu nepřilíš kvalifikovaná, navíc často pouze na základě údajů z účetnictví dlužníka.

⁶¹⁵ Připomeňme, že pro některé věřitele, typicky obchodní partnery dlužníka, může být podstatnou výhodou reorganizace i možnost pokračování v obchodní spolupráci s konkrétním dlužníkem, resp. jeho **vlastníky a/nebo managementem**. Pro takové věřitele pak nemusí být *sanační konkurs* výhodnější ani v případě, že ze střednědobého hlediska nabízí vyšší výnos (uspokojení pohledávek) než reorganizace. Nicméně i *sanační konkurs* může (za určitých podmínek) zajistit pokračování obchodní kooperace mezi věřiteli a **obchodním závodem** po sanaci (byť se změněnou vlastnickou, a obvykle též manažerskou strukturou).

konkursu, odhadnutou znaleckým posudkem, tedy **včetně uvažování varianty konkursu sanačního**. V tomto směru odkazují na podrobnější diskuzi o **realizovatelnosti takového postupu** v kapitole 4.4.

Zatímco dle judikatury Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Auto Bohemia, spol. s r.o.* není podmínkou k přistoupení k hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu na schůzi věřitelů existence rozhodnutí o ocenění majetkové podstaty (§ 155 odst. 4 IZ), **lze předpokládat**, že pro účely **schvalování reorganizačního plánu soudem** dle § 348 a 349 IZ (viz následující kapitola 5.5), **je naopak nezbytné**, aby insolvenční soud měl k dispozici věřiteli schválený a soudem aprobovaný (viz rozhodnutí o ceně majetkové podstaty dle § 155 odst. 4 IZ) **znalecký posudek**.⁶¹⁶ Alespoň částečně lze takový závěr vyvodit z usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *LESS & FOREST, s.r.o.*⁶¹⁷ I přesto bych zde považoval za žádoucí, aby byl takový závěr postaven najisto, a to alespoň judikaturou. Obdobné pak bude platit i pro případ **soudního přezkumu rozdělení věřitelů do skupin** (viz podkapitola 5.4.1). I pro účely této soudní kontroly, která se ostatně provádí právě **při schvalování** reorganizačního plánu soudem (§ 337 odst. 5 a 6 IZ), je **nezbytná** existence věřiteli schváleného a soudem aprobovaného znaleckého posudku, a v důsledku toho také existence předpokladů pro aplikaci právní fikce o rozdělení věřitelů na zajištěné a nezajištěné dle § 167 odst. 3 IZ.

5.5. Schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem

Nabytí účinnosti reorganizačního plánu je podmíněno jeho **schválením** insolvenčním soudem (§ 352 odst. 1 IZ).⁶¹⁸ Insolvenční zákon ve svém § 348 odst. 1 stanoví **pět podmínek, které musí být kumulativně splněny**, aby insolvenční soud reorganizační plán schválil.⁶¹⁹ V prvé řadě insolvenční soud podle § 348 odst. 1 písm. a) IZ zkoumá, zda je reorganizační plán v souladu s insolvenčním zákonem a jinými právními předpisy. V rámci tohoto bodu tak musí být soudem posuzováno rovněž rozřazení věřitelů do skupin, viz též § 337 odst. 5 a 6 IZ a výklad v podkapitole 5.4.2. Současně nesmí být dle

⁶¹⁶ I zde se tak ukazuje nevhodnost aktuálního zákonného nastavení (alespoň tedy přijmeme-li jeho judikaturní výklad), neboť o schválení reorganizačního plánu bude soud obvykle rozhodovat právě ihned po schůzi věřitelů, na které bylo o přijetí reorganizačního plánu hlasováno. **Rozdílný požadavek** na existenci rozhodnutí o ocenění majetkové podstaty (§ 155 odst. 4 IZ) pro účely **přijímání** nereorganizačního plánu, a pro účely jeho **schvalování** je tak i z tohoto pohledu **nelogický**.

⁶¹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 2 VSPH 1938/2013-B-513 (INS 23802/2012), ze dne 10. 3. 2014, které uvádí: „Znalecký posudek zpracovaný podle § 155 IZ na základě rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení reorganizace a projednaný a schválený schůzí věřitelů, na základě jejíhož usnesení vydává insolvenční soud rozhodnutí o ceně majetkové podstaty, je jedním ze **základních dokumentů**, z nichž **musí** insolvenční soud vycházet při posouzení, zda je splněna podmínka vymezená v § 348 odst. 1 písm. d) IZ.“. Zvýraznění přidáno. Pozn. autora.

⁶¹⁸ Ke schválení reorganizačního plánu může soud přistoupit až poté, „co proběhla schůze věřitelů, na níž byl plán projednaný a hlasováno o něm (s výjimkou situace upravené v § 345 InsZ., tedy jestliže věřitelé hlasovali o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů)“. Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *BESTSPORT a.s.*, sp. zn. 3 VSPH 512/2012-B-116 (INS 5393/2011), ze dne 26. 6. 2012.

⁶¹⁹ Každá podmínka se přitom posuzuje zvlášť, přičemž z nenaplnění jedné není možné vyvozovat nenaplnění jiné, viz blíže k tomu Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *K Maso spol. s r.o.*, sp. zn. 29 NSČR 43/2013-B-113 (INS 23588/2011), ze dne 30. 6. 2015.

§ 348 odst. 1 písm. b) IZ reorganizačním plánem sledován **nepoctivý záměr** (k problematice poctivosti navrhovatelova záměru srovnej výklad v kapitole 3.6). Uvedené dva základní zákonné požadavky bezpochyby dávají insolvenčnímu soudu **značnou diskreci** k posouzení konkrétního reorganizačního plánu a okolností jeho sestavování. V tomto směru tak nezbyvá než důvěřovat v **dostatečnou odbornost a důslednost** insolvenčních soudů.

Ke schválení reorganizačního plánu může dle § 348 odst. 1 písm. c) IZ rovněž dojít jen tehdy, pokud ho **přijala každá skupina věřitelů**, určená reorganizačním plánem, vyjma skupiny věřitelů, kteří nejsou reorganizačním plánem dotčeni, a u které se dle § 347 odst. 4 IZ uplatní **fikce**, že plán přijala.⁶²⁰

Podle § 348 odst. 1 písm. d) IZ je pro schválení reorganizačního plánu rovněž nutné, aby **každý** věřitel podle plánu získal plnění „*jehož celková současná hodnota je ke dni účinnosti reorganizačního plánu stejná nebo vyšší než hodnota plnění, které by zřejmě obdržel, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem, ledaže přijímající věřitel souhlasí s nižším plněním*“. Tento požadavek, nazývaný někdy též jako tzv. „*test nejlepšího zájmu*“,⁶²¹ tak reprezentuje jeden ze základních principů reorganizace, podle kterého **nesmí být reorganizace** pro žádného **jednotlivého** věřitele **méně výhodným** způsobem řešení úpadku, než způsob základní, tedy **konkurs**, pokud ovšem s nižším plněním takový věřitel neprojeví **souhlas**. V době rozhodování insolvenčního soudu o schválení reorganizačního plánu tedy **musí** být k dispozici věřiteli schválený a soudem aprobovaný (§ 155 odst. 4 IZ) znalecký posudek s vhodně vyjádřenou oceněnou majetkovou podstatou (likvidační hodnotou s respektováním nákladů konkursu),⁶²² ze kterého bude soud při posuzování **hodnoty očekávatelného plnění při konkursu** vycházet (při současném kritickém zhodnocení takového posudku).⁶²³

Pokud jde o zjištění „celkové **současné** hodnoty plnění ke dni účinnosti reorganizačního plánu“, bude soud vycházet především z textu samotného reorganizačního plánu. V případě, že bude plnění v reorganizačním plánu vyjádřeno **finanční částkou**, bude zřejmě postačovat, pokud soud provede „**diskontování**“ této částky k okamžiku předpokládané účinnosti reorganizačního plánu. V případě, že předpokládané plnění některým věřitelům dle reorganizačního plánu nebude vyjádřeno finanční částkou, bude zřejmě insolvenční soud muset provést **vlastní ocenění** (spíše tedy opět odhad) hodnoty plnění jednotlivým věřitelům podle reorganizačního plánu. Posouzení „*testu nejlepšího zájmu*“ dle § 348 odst. 1 písm. d) IZ je insolvenční soud povinen provádět pro každého věřitele jednotlivě. Jakou

⁶²⁰ K podrobnostem přijímání reorganizačního plánu věřiteli blíže v předchozí kapitole 5.4.

⁶²¹ Viz např. T. Richter (Richter, 2017, s. 509). Za až poněkud smutné však považuji to, že důvodová zpráva k IZ naopak za „*test nejlepšího zájmu*“ označuje pravidlo o nahrazení souhlasu skupiny soudem, vyjádřené v § 349 IZ, tj. tzv. *cram down*. (Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2005, s. 219). Uvedené tak jasně dokumentuje nebezpečí zkráceného označování některých institutů, viz obdobně např. již dříve zmíněný, a též nekonzistentně používaný pojem „předjednaná reorganizace“.

⁶²² Tomuto předpokladu je třeba přizpůsobit také zadání znaleckého posudku dle § 153 IZ. (Kozák, 2019, s. k § 348). K nezbytnosti existence znaleckého posudku pro možnost schválení reorganizačního plánu soudem podrobněji též předchozí podkapitola 5.4.3, a dále také poznámka pod čarou č. 617.

⁶²³ Soud bude pochopitelně muset respektovat zvlášť oceněné části majetkové podstaty, ke kterým je uplatňováno zajišťovací právo (viz § 155 odst. 1 *in fine* IZ).

formou má věřitel vyjádřit svůj případný **souhlas s nižším plněním** přitom insolvenční zákon neupřesňuje. V této věci mám za to, že rozšiřující výklad, dle kterého by za tento souhlas bylo možné považovat **hlasování věřitele** v rámci skupiny věřitelů (nebo i samostatně v jednočlenné skupině) **o přijetí reorganizačního plánu** (§ 344 odst. 1 IZ resp. § 345 odst. 1 IZ) **neobstojí**, neboť jde o projev vůle směřující **k obecnějšímu následku**, kterým je přijetí reorganizačního plánu věřiteli. Naopak bych se s využitím systematického výkladu klonil k variantě, dle které souhlas konkrétního věřitele s nižším plněním než v konkursu **musí být projeven individuálně a písemně**, podobně jako to insolvenční zákon ukládá pro případ věřitelova uznání, že jeho pohledávka není reorganizačním plánem dotčena (§ 337 odst. 3 IZ).⁶²⁴

Při „porovnávání“ hypotetického uspokojení věřitelů dle předloženého reorganizačního plánu a hypotetického uspokojení věřitelů v případě konkursu **musí** soud brát v úvahu **i další**, na první pohled ne zcela zřejmé, ale přitom významné okolnosti, mezi které patří například zásadní **nemožnost započtení pohledávek v reorganizaci** (§ 324 odst. 3 IZ), oproti zásadní **možnosti započtení pohledávek v konkursu** (§ 140 odst. 2 IZ). Takto to ostatně (zcela správně) dovedl také Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí ve věci dlužníka *LESS & FOREST, s.r.o.*⁶²⁵

Z uvedeného je nepochybné, že nároky kladené na soud v případě posouzení **testu nejlepšího zájmu** jsou mimořádné.⁶²⁶ V praxi se lze nicméně často setkat s **velmi zjednodušeným** posouzením tohoto kritéria insolvenčními soudy, kdy je obvykle (dostí alibisticky) pouze porovnáváno procentuální uspokojení jednotlivých věřitelů podle znaleckého posudku a podle reorganizačního plánu, a to bez posuzování a prověřování všech potřebných souvislostí. Například zákonem předpokládaným „**diskontováním**“ **hodnoty plnění** dle reorganizačního plánu, se dle mých pozorování soud zabývá **spíše výjimečně**.⁶²⁷ Jednou z možností jak insolvenčnímu soudu usnadnit posuzování kritéria dle § 348 odst. 1 písm. d) IZ by nepochybně bylo zpřesnění požadavků na obsah, metodu ocenění a termín předložení znaleckého posudku zpracovávaného dle § 153 IZ (viz k tomu blíže v kapitolách 4.4 a 5.4).

Poslední podmínkou schválení reorganizačního plánu stanovenou v § 348 odst. 1 písm. e) IZ je požadavek na to, aby všechny pohledávky za majetkovou podstatou (§ 168 IZ) a pohledávky jim na roveň postavené (§ 169 IZ), byly dle předpokladů reorganizačního plánu uhrazeny **nejpozději ihned poté, co se**

⁶²⁴ Písemný souhlas s nižším plněním bude insolvenčnímu soudu předkládán zejména ze strany zajištěných věřitelů, u jejichž pohledávek lze v konkursu očekávat plné uspokojení, přesto se z nějakých důvodů spokojí s nižším plněním v reorganizaci.

Pro eliminaci rizika neschválení reorganizačního plánu přes nesouhlas skupiny věřitelů (tzv. *cram down* - viz dále) z důvodu nenaplnění zákonného požadavku na rovné zacházení s věřiteli ve skupině (§ 348 odst. 2 IZ), lze rovněž **doporučit**, aby věřitel, který souhlasí s nižším plněním, byl vždy v **samostatné skupině**. K uvedenému též J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 348).

⁶²⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 2 VSPH 1938/2013-B-513 (INS 23802/2012), ze dne 10. 3. 2014

⁶²⁶ Je důležité si navíc uvědomit, že situace se bude výrazně **měnit v čase**, a to nejen vzhledem k možné změně hodnoty majetkové podstaty, ale obvykle také v důsledku změny výše **přednostně** uspokojovaných pohledávek, tj. pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených (§ 168 a 169 IZ), jejichž výše rovněž výrazně ovlivňuje budoucí předpokládané uspokojení věřitelů.

⁶²⁷ V této souvislosti dokonce R. Kubica navrhuje, aby si soud nechal zpracovat **zvláštní** znalecký posudek přímo pro porovnání „diskontovaného“ plnění dle reorganizačního plánu s předpokládaným plněním v konkursu (Kubica, 2013, s. 80). Domnívám se však, že už jen vzhledem k časovému průběhu insolvenčního řízení je takový postup jen stěží realizovatelný.

reorganizační plán stane účinným. Výjimkou je situace, kdy bylo mezi dlužníkem a příslušným věřitelem dohodnuto jinak.⁶²⁸ Vrchní soud v Praze ve věci dlužníka *Bestsport a.s.* judikoval, že uvedené se týká pouze pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postaveným, **které lze uplatnit v okamžiku schvalování reorganizačního plánu,** nikoli těch, které mohou vznikat později.⁶²⁹ Vzhledem k předpokládanému pokračování provozu dlužníkovra závodu v reorganizaci (alespoň v její sanační formě) přitom lze předpokládat nezanedbatelnou výši pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených. Jasně vymezení těchto pohledávek v reorganizačním plánu, včetně určení termínu jejich úhrady a zdrojů k tomu potřebných je proto logickým a nezbytným požadavkem na reorganizační plán.⁶³⁰

5.6. Nahrazení nepřijetí reorganizačního plánu skupinou věřitelů soudem

Pro případ, že **nedojde k přijetí** reorganizačního plánu všemi skupinami věřitelů, a není tedy naplněna podmínka schválení reorganizačního plánu dle § 348 odst. 1 písm. c) IZ, obsahuje insolvenční zákon ve svém § 348 odst. 2 IZ mechanismus, který má dle důvodové zprávy k IZ „čelit tomu, aby reorganizace nemohla být neodůvodněně mařena“.⁶³¹ V ustanovení § 348 odst. 2 IZ jsou stanoveny celkem **čtyři podmínky**, při jejichž **kumulativním splnění** může insolvenční soud schválit reorganizační plán i tehdy, když nedojde k přijetí reorganizačního plánu všemi skupinami věřitelů podle § 348 odst. 1 písm. c) IZ. Insolvenční soud tak dle dikce zákona učinit **může**, což zde zřejmě bude nutné vyložit tak, že se soud o postup dle § 348 odst. 2 IZ pokusí tehdy, **pokud mu to navrhne předkladatel** reorganizačního plánu. Předkladatel reorganizačního plánu totiž může postupovat i tak (pokud reorganizační plán nevezme zpět dle § 350 odst. 2 IZ), že navrhovaný reorganizační plán **změní** postupem dle § 350 odst. 3 IZ.⁶³²

⁶²⁸ I zde se lze domnívat, že takováto odlišná dohoda dlužníka a věřitele bude muset být soudu prokázána předložením písemné formy takové dohody, případně alespoň písemného potvrzení příslušného věřitele o akceptaci pozdější úhrady jeho prioritní pohledávky.

⁶²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *BESTSPORT a.s.*, sp. zn. 3 VSPH 512/2012-B-116 (INS 5393/2011), ze dne 26. 6. 2012. V uvedeném usnesení se podává: „Schválení reorganizačního plánu podle § 348 InsZ není samozřejmě vázáno na ukončení všech incidenčních sporů. Pokud řízení o některých incidenčních sporech trvá nebo je některá z pohledávek věřitelů vázána na splnění odkládací podmínky, musí být v reorganizačním plánu takové pohledávky zařazeny do příslušných skupin a stanoven způsob a rozsah, jakým budou věřitelé uspokojeni pro případ, že pohledávka bude pokládána za zjištěnou, resp. dojde ke splnění odkládací podmínky.“ (viz § 340 odst. 2 IZ – pozn. autora)

⁶³⁰ (Kozák, 2019, s. k § 348)

⁶³¹ (Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), 2005, s. 219)

⁶³² Pokud předkladatel změnu plánu navrhne **až na schůzi věřitelů svolanou** za účelem hlasování o reorganizačním plánu, nebo **později než 15 dní** před jejím konáním, bude nutné svolat **novou schůzi věřitelů**, resp. ji **přeložit** za podmínek § 350 odst. 3 IZ. Ustanovení § 150 odst. 3 IZ tak může být předkladateli zneužíváno i k neodůvodněným obstrukcím v řízení. Bude na soudu, aby se s takovým jednáním vypořádal dle obecných ustanovení OSŘ a IZ [viz zejm. § 10 písm. b) IZ].

Vyloučeno není ani opětovné podání změněného reorganizačního plánu předkladatelem po jeho předchozím zamítnutí dle § 351 odst. 3 IZ. Zde ovšem jen za předpokladu, že předkladateli **neuplynula lhůta** k předložení reorganizačního plánu. Tato lhůta může být před jejím uplynutím **na návrh** předkladatele (avšak pouze jednou) prodloužena (§ 393 odst. 1 a 6 IZ).

Důležité je rovněž zmínit, že dle hypotézy stanovené v § 348 odst. 2 IZ se zde uvedenými podmínkami insolvenční soud zabývá **pouze v případě**, že není naplněna podmínka souhlasu **všech skupin** věřitelů s reorganizačním plánem dle § 348 odst. 1 písm. c) IZ.⁶³³ V případě, že došlo k přijetí plánu všemi skupinami věřitelů, tedy podmínky stanovené v § 348 odst. 2 IZ **nemusí být nutně naplněny**.

Samotné podmínky, při splnění kterých může soud dle § 348 odst. 2 IZ **překonat nepřijetí** reorganizačního plánu skupinou věřitelů, jsou následující:

- *Plán byl přijat alespoň jednou skupinou věřitelů, kromě skupiny společníků nebo věřitelů dle § 335 IZ*⁶³⁴
- *Reorganizační plán zajišťuje rovné zacházení s každou zjištěnou pohledávkou ze skupiny, která plán nepřijala*
- *Reorganizační plán je spravedlivý ve vztahu ke každé skupině, která jej nepřijala*
- *Lze předpokládat, že schválení a realizace plánu nepovede k dalšímu úpadku nebo likvidaci dlužníka, leda že je tato likvidace předvídána*

Na základě uvedených podmínek lze shrnout, že soud může nahradit nepřijetí plánu skupinou věřitelů tehdy, pokud existuje alespoň **elementární podpora reorganizačního plánu** (jeho přijetí alespoň jednou skupinou věřitelů), a současně platí, že plán je vůči každé skupině, která ho nepřijala **spravedlivý**, zajišťuje **rovné** zacházení s pohledávkami v této skupině, a současně je plán **uskutečnitelný**.⁶³⁵ Posouzení splnění uvedených podmínek však nebude pro soudy o nic snazší, než posouzení obecných podmínek dle § 348 odst. 1 IZ. To ostatně dokazuje i poměrně bohatá judikatura v této oblasti.⁶³⁶

Z podmínek stanovených v § 348 odst. 2 IZ má specifické postavení podmínka vyžadující, aby byl reorganizační plán **spravedlivý vůči každé skupině věřitelů**, která jej nepřijala. Tomu, kdy lze

⁶³³ Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *CBPS s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 343/2009-B-103 (INS 2880/2008), ze dne 28. 7. 2009. V případech, kdy je reorganizační plán přijat všemi skupinami věřitelů, se tedy soud **nezabývá** ani „rovným zacházením“ s každou zjištěnou pohledávkou v rámci skupiny, ani „spravedlností“ plánu ke každé skupině věřitelů, ani tím, zda plnění reorganizačního plánu může vést k dalšímu úpadku. Uvedené tak ilustruje **význam přijetí** reorganizačního plánu všemi skupinami věřitelů, a tím také význam rozčlenění věřitelů do skupin. V tomto ohledu (možnost nepřijetí skupinou) se často projevuje silná pozice zajištěných věřitelů, kteří tvoří vždy **samostatnou** skupinu [§ 337 odst. 2 písm. a) IZ].

⁶³⁴ Na otázku, zda již samotná **existence** skupiny „nedotčených“ věřitelů dle § 347 odst. 4 IZ (u kterých se vždy uplatní **fikce přijetí** reorganizačního plánu) má vždy **zajistit splnění** podmínky přijetí alespoň jednou skupinou věřitelů panují **různé názory** [viz např. J. Maršíková (Maršíková, 2014, s. k § 348) vs T. Richter (Richter, 2017, s. 510)]. Osobně se vzhledem k účelu daného pravidla domnívám, že pouhá zákonná **fikce** přijetí reorganizačního plánu skupinou „nedotčených“ věřitelů, by ke splnění podmínky přijetí plánu alespoň jednou skupinou **postačovat neměla**. Bylo by však nanejvýš žádoucí, aby judikatura tuto otázku postavila najisto.

⁶³⁵ Judikatura tak hovoří zkráceně o podmínkách **spravedlnosti, rovnosti a uskutečnitelnosti**, viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *LESS & FOREST, s.r.o.*, sp. zn. 2 VSPH 1938/2013-B-513 (INS 23802/2012), ze dne 10. 3. 2014. Souhrnně je pak postup soudu dle § 348 odst. 2 IZ vedoucí k nahrazení nepřijetí reorganizačního plánu skupinou věřitelů také někdy nazýván dle anglického vzoru jako „*cram down*“.

⁶³⁶ Bohatá judikatura je přirozeným důsledkem toho, že splnění podmínek dle § 348 a § 349 IZ bývá častým předmětem soudního přezkumu vyvolaného odvoláními věřitelů (§ 350 odst. 1 IZ a § 351 odst. 2 IZ). Poměrně bohatá judikatura je nicméně pro další případy cenným vodítkem.

reorganizační plán považovat za **spravedlivý** vůči (typově) různým skupinám věřitelů, se podrobněji věnuje ustanovení § 349 IZ.

5.6.1. Spravedlnost reorganizačního plánu vůči skupině zajištěných věřitelů

Jak již bylo zmíněno, vzhledem k výsadnímu postavení zajištěných věřitelů v reorganizaci, tvoří každý takový věřitel (ohledně zjištěné a zajištěné části své pohledávky) samostatnou skupinu věřitelů [§ 337 odst. 2 písm. a) IZ]. Výsadní postavení zajištěného věřitele se projevuje i v tom, že nepřijme-li takový věřitel reorganizační plán, bude dle § 349 odst. 1 IZ moci soud tento nesouhlas překonat jen za podmínky, že reorganizační plán pozici zajištěného věřitel **v zásadě nijak neovlivní**, tj. má se mu dle reorganizačního plánu dostat **v zásadě stejného zajištění** (a ve stejném pořadí) **a současně** obdrží dle plánu „*plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu se bude rovnat nejméně hodnotě zajištění stanovené ve znaleckém posudku plnění*“.

Je zřejmé, že i zde bude pro soud klíčová otázka **ocenění**. V případě **hodnoty původního zajištění** přitom bude soud **muset** vyjít ze znaleckého posudku (§ 153 IZ). Obtížnější pak bude ocenění případného majetku využitého k náhradnímu zajištění a zejména ocenění plnění dle reorganizačního plánu, pokud nebude vyjádřeno v penězích. Soud má navíc i zde povinnost provést „diskontaci“ předpokládaného plnění, tj. určit jeho **současnou** hodnotu k předpokládanému dni účinnosti reorganizačního plánu. Zatímco odborná literatura⁶³⁷ často mluví o potřebě vypracování dalších znaleckých posudků pro provádění porovnání plnění dle § 349 IZ, v praxi se tak (nutno říci že nikoli překvapivě) zpravidla neděje, když se soudy opírají většinou pouze o posudek zpracovaný na základě § 153 IZ. Proti sobě zde přitom stojí požadavek na rychlost řízení, a požadavek na dostatečné posouzení skutkových okolností. Osobně mám za to, že vzhledem **k velké míře nejistoty budoucího plnění** dle reorganizačního plánu, by měl soud potřebu dalšího znaleckého posudku vždy velmi důkladně zvážit, a vyžadovat jeho zpracování pouze v nezbytných případech.

5.6.2. Spravedlnost reorganizačního plánu vůči skupině nezajištěných věřitelů

Nepřijetí reorganizačního plánu skupinou nezajištěných věřitelů může insolvenční soud překonat za splnění podmínek dle § 349 odst. 2 IZ,⁶³⁸ které lze zjednodušeně interpretovat tak, že nesouhlas skupiny věřitelů lze překonat jen tehdy, pokud **každý** věřitel z této skupiny obdrží **alespoň** takové plnění, které odpovídá jeho původní pohledávce (včetně úroků), **nebo** žádný z věřitelů s podřízenější pohledávkou (§ 172 a 335 IZ) **neobdrží žádné plnění**.⁶³⁹

⁶³⁷ (Kubica, 2013, s. 83) (Richter, 2017, s. 511)

⁶³⁸ Dle § 349 odst. 2 IZ to bude tehdy, pokud podle reorganizačního plánu „*má každý věřitel zařazený do takové skupiny získat plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu není nižší než jmenovitá hodnota jeho zjištěné pohledávky s úrokem ke dni účinnosti reorganizačního plánu, nebo jestliže podle něj žádný z věřitelů, jehož pohledávka je podřízena pohledávkám takové skupiny, neobdrží žádné plnění.*“

⁶³⁹ Tento princip bývá někdy nazýván „**pravidlem absolutní přednosti**“ (Richter, 2017, s. 512)

Za pozornost zde stojí fakt, že pro účely porovnání plnění se uvažuje i s **úrokem** původní pohledávky až do dne účinnosti reorganizačního plánu. Jde tedy o výjimku z obecného pravidla nerespektování úroků v insolvenčním řízení [srovnej § 170 písm. a) a b) IZ]. Úroky přitom zřejmě bude nutné vztahovat ke **zjištěné** hodnotě pohledávek. Principiálně zde přitom jde jistě o řešení správné, neboť dohoda představovaná reorganizačním plánem (který skupina nepřijala), rovněž může (a ideálně by dokonce měla) respektovat pohledávky **v celé jejich výši**, tedy i s příslušenstvím. V reálných situacích však bude vzhledem k úpadekové (tj. ekonomicky špatné) situaci dlužníka mnohem častěji využívána **alternativní** podmínka ustanovení § 349 odst. 2 IZ, a to sice splnění kritéria, že žádný z věřitelů s podřízenější pohledávkou neobdrží **žádné plnění**. Jak dovodil Vrchní soud v Olomouci ve věci dlužníka *Foundeik s.r.o.*,⁶⁴⁰ týká se nutnost „neobdržet žádné plnění“ i skupiny společníků nebo členů dlužníka (§ 335 odst. 1 IZ), kteří jsou v reorganizaci **ohledně jejich majetkové účasti na dlužníkovi** považováni za věřitele. Pro dosažení překonání nesouhlasu skupiny nezajištěných věřitelů uvedeným způsobem tak bude **obvykle nezbytné**, aby reorganizační plán vhodnými opatřeními zajistil, aby společníci nebo členové dlužníka byli **zbaveni účasti na dlužníkovi** (viz k tomu též kapitola 5.2).

5.6.3. Spravedlnost reorganizačního plánu vůči skupině společníků

Nepřijetí reorganizačního plánu skupinou společníků nebo členů dlužníka (§ 335 odst. 1 IZ) bude možné překonat za podmínky, že každý „věřitel“ z této skupiny má dle plánu obdržet **alespoň** takové plnění, jakého by se mu (hypoteticky) dostalo v rámci likvidace dlužníka po skončení insolvenčního řízení, ve kterém by byl úpadek řešen **konkursem** (§ 349 odst. 3 IZ). Jde tedy o obdobný **princip absolutní přednosti** jako v případě nezajištěných věřitelů, přičemž i zde bude v praxi klíčová otázka **oceňování porovnávaných alternativ**.

Nepřijetí reorganizačního plánu skupinou společníků nebo členů dlužníka však **lze překonat i tehdy**, pokud některá ze skupin nezajištěných věřitelů nemá dle reorganizačního plánu obdržet (souhrnně) alespoň takové plnění, které odpovídá souhrnu jmenovitých hodnot jejich zjištěných pohledávek (i s úroky) ke dni účinnosti reorganizačního plánu. Z uvedeného je zřejmé, že v praxi nebude velkým problémem nepřijetí reorganizačního plánu skupinou dle § 335 odst. 1 IZ překonat. Obě zmíněné podmínky totiž budou v praxi vzhledem k úpadekové situaci dlužníka (a s tím též většinou spojeným i faktickým předlužením) **obvykle splněny**.

Obecně lze shrnout, že ačkoli je právní úprava schvalování reorganizačního plánu a překonávání nesouhlasu jednotlivých skupin věřitelů (§ 348 odst. 2 IZ a 349 IZ) poměrně komplikovaná, lze ji současně považovat za poměrně vyváženou a spravedlivou. To ostatně dosvědčuje i fakt, že jádro této úpravy (§ 348 a § 349 IZ) nedoznalo od okamžiku účinnosti insolvenčního zákona žádných změn. Ani v odborné literatuře nebývá mechanismus schvalování reorganizačního plánu a překonávání nesouhlasu jednotlivých

⁶⁴⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *Foundeik, s.r.o.*, sp. zn. 2 VSOL 387/2015-B-68 (KSOS 14 INS 11164/2014-B19), ze dne 10. 9. 2015

skupin věřitelů terčem kritiky. Určité pochybnosti vzbuzuje spíše zákonné nastavení možnosti **odvolání se** proti rozhodnutí o reorganizačním plánu, k čemuž blíže v kapitole 5.8.

5.7. Specifika schvalování reorganizačního plánu v předjednané reorganizaci

V případě **předjednané reorganizace** v užším smyslu (dle § 148 odst. 2 IZ), tj. v případě, kdy je dlužníkem společně s insolvenčním návrhem předložen také reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech nezajištěných a polovinou všech zajištěných věřitelů (v podrobnostech viz kapitola 3.5), a kdy **soud spojí s rozhodnutím o úpadku též rozhodnutí o povolení reorganizace**, vzniká z hlediska následného schvalování takto předloženého reorganizačního plánu specifická situace, jejíž výklad v poslední době **prošel pozoruhodným vývojem**. Až do nálezů Ústavního soudu ČR ve věci dlužníka *MOTORPAL, a.s.*,⁶⁴¹ byla odborná veřejnost⁶⁴² víceméně zajedno v tom, že platné „hlasovací lístky“ věřitelů, kteří přijali „předjednaný“ reorganizační plán dle § 148 odst. 2 IZ, mohou být za předpokladu, že se reorganizační plán nezmění, následně⁶⁴³ **využity** také k soudnímu posouzení, zda ve smyslu § 348 odst. 1 písm. c) IZ reorganizační plán **přijali věřitelé i v rámci skupin** stanovených v § 337 IZ.⁶⁴⁴ Soud by přitom i při **schvalování** „předjednaného“ plánu (ve smyslu § 148 odst. 2 IZ) postupoval dle **všech standardních podmínek stanovených v § 348 a 349 IZ**. Z dosti nešťastného nálezů Ústavního soudu ČR ve věci *MOTORPAL, a.s.* ze dne 5. 4. 2016 však jednoznačně vyplynulo, že v případě „předjednané“ reorganizace ve smyslu § 248 odst. 2 IZ se při **schvalování** reorganizačního plánu **vůbec neposuzuje jeho přijetí ve skupinách věřitelů** stanovených dle § 337 odst. 1 a 2 IZ. Takový závěr by ovšem měl pro celý proces schvalování „předjednaného“ reorganizačního plánu podaného dle § 148 odst. 2 IZ mnoho dalších významných důsledků.⁶⁴⁵ Ze zmíněného nálezů Ústavního soudu ČR následně vycházel i Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí ve věci dlužníka *MCM-IMMO a.s.*, ze dne 8. 4. 2020.⁶⁴⁶ V rámci odvolání ve zmíněné věci však zasáhl Vrchní soud v Praze,⁶⁴⁷ který ve svém rozhodnutí ze dne 2. 9. 2020 **vyvrátil výklad Ústavního soudu ČR**⁶⁴⁸ a potvrdil, že výše zmíněný výklad podávaný komentářovou literaturou **je správný**, tj. posouzení přijetí plánu věřiteli **i v rámci skupin stanovených v § 337 IZ**, je **nezbytné i**

⁶⁴¹ Nález Ústavního soudu ČR ve věci dlužníka *MOTORPAL, a.s.*, (II. ÚS 703/16, bod 26), ze dne 5. 4. 2016

⁶⁴² (Kozák, 2019, s. k § 316), (Richter, 2017, s. 462 a 480)

⁶⁴³ Stane se tak až po přihlášení všech pohledávek, jejich zjištění na přezkumném jednání, a až po schválení znaleckého posudku zadaného dle § 153 IZ, ovlivňujícího hlasovací práva věřitelů a jejich rozdělení do skupin (§ 167 odst. 3 IZ).

⁶⁴⁴ Pravidla pro posouzení takového přijetí jsou pak stanovena především v ustanovení § 347 IZ.

⁶⁴⁵ Jednalo by se především o zásah do práv některých věřitelů, ale i společníků dlužníka, a to včetně zásahu do jejich práva na opravné prostředky (§ 350 IZ). Vzhledem k dalšímu vývoji situace však nepovažuji za nezbytné tuto problematiku podrobněji rozebírat.

⁶⁴⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ve věci dlužníka *MCM-IMMO a.s.*, sp. zn. MSPH 78 (INS 20860/2019-B-39), ze dne 8. 6. 2020

⁶⁴⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *MCM-IMMO a.s.* sp. zn. 1 VSPH 820/2020-B-52 (INS 20860/2019), ze dne 2. 9. 2020

⁶⁴⁸ Na škodu věci se však Vrchní soud v Praze s nálezem Ústavního soudu ČR ve věci *MOTORPAL, a.s.* (II. ÚS 703/16), ze dne 5. 4. 2016, **nijak výslovně nevypořádal**.

pro schválení „předjednaného“ reorganizačního plánu předkládaného ve smyslu § 148 odst. 2 IZ.⁶⁴⁹ Navíc také soud vyjasnil, že skupina společníků (zde akcionářů) nebo členů dlužníka (viz § 335 odst. 1 IZ), kteří se **v reorganizaci** (tedy formálně až po jejím povolení) považují za věřitele dlužníka, **může i před zahájením** insolvenčního řízení hlasovat o přijetí reorganizačního plánu formou „hlasovacích lístků“. Se všemi uvedenými závěry i odůvodněním Vrchního soudu v Praze se lze ztotožnit a věřit, že zmíněná problematika byla (alespoň prozatím) vyjasněna.

5.8. Odvolání proti rozhodnutí o reorganizačním plánu

Proti rozhodnutí o **schválení** reorganizačního plánu mohou podat odvolání jen ti **věřitelé**, kteří hlasovali **proti přijetí** reorganizačního plánu (§ 350 odst. 1 IZ). Obdobně pak proti rozhodnutí o **zamítnutí** reorganizačního plánu mohou podat odvolání jen ti věřitelé, kteří hlasovali **pro přijetí** reorganizačního plánu, a navíc pak (logicky) také **předkladatel plánu a samotný dlužník** (§ 351 odst. 2 IZ). Důvodem omezené aktivní legitimace věřitelů je zřejmě preference věřitelů aktivně jednajících, což se se může zdát s uvážením možnosti věřitelů hlasovat i **mimo schůzi věřitelů** (§ 345 odst. 1 IZ), jako celkem uspokojivé řešení. V praxi však v důsledku zmíněného nastavení mohou vznikat některé komplikace.

První z nich je postavení věřitelů, ohledně jejichž pohledávky se vede **spor** (pohledávka byla popřena) **ještě v okamžiku**, kdy insolvenční soud **schvaluje** reorganizační plán, a současně jim postupem dle § 51 odst. 1 IZ **nebylo přiznáno hlasovací právo** ani schůzi věřitelů, ani insolvenčním soudem (§ 52 odst. 2 IZ). Takovýmto věřitelům tak bude právo na soudní přezkum rozhodnutí o reorganizačním plánu (a tedy i právo na přezkum rozhodnutí o hlasovacích právech, na nichž takové rozhodnutí záviselo, viz § 52 odst. 4 IZ) **odepřeno** i přesto, že mohou následně ve sporu o svoji pohledávku **uspět**. Jde tak o dosti citlivou otázku, kterou se ve věci dlužníka *OKD, a.s.*⁶⁵⁰ zabýval i Ústavní soud ČR, který však konstatoval neodůvodněnost ústavní stížnosti, a na věcné posouzení **ústavnosti** ustanovení § 351 odst. 1 IZ tak nedošlo. Pravdou však je, že obzvláště v případě **zajištěného věřitele**, který ohledně své pohledávky v okamžiku přijímání a schvalování reorganizačního plánu **vede spor**, a který by v reorganizaci jinak tvořil samostatnou skupinu věřitelů [§ 337 odst. 2 písm. a) IZ], lze v důsledku nemožnosti hlasovat, a následně tedy i nemožnosti podat odvolání, pozorovat poměrně výrazný zásah do jeho práv.⁶⁵¹

O problematičnosti pozice skupiny reorganizačním plánem „nedotčených“ věřitelů (§ 337 odst. 3 a 4 IZ) jsme se již zmínili v podkapitole 5.4.1. Právě u skupiny těchto věřitelů se přitom uplatní **fikce** přijetí reorganizačního plánu (§ 347 odst. 4 IZ), a z toho důvodu tedy rovněž **nemohou podat odvolání** proti schválení reorganizačního plánu (§ 350 odst. 1 IZ). Nezdá se přitom vhodné, aby těmto

⁶⁴⁹ Navíc také soud **potvrdil**, že v uvedených situacích není třeba „dvojitě hlasování“. Pokud to tedy není nezbytné z jiných důvodů, **není tak třeba** ani svolávat schůzi věřitelů za účelem přijetí reorganizačního plánu (§ 344 odst. 1 IZ).

⁶⁵⁰ Usnesení Ústavního soudu ČR ve věci dlužníka *OKD, a.s.*, (II. ÚS 657/18-1), ze dne 13. 3. 2018

⁶⁵¹ Otázkou také je, jak důsledně budou v případě **sporných** pohledávek soudy přistupovat k „testu nejlepšího zájmu“ dle § 348 odst. 1 písm. d) IZ, jakožto klíčové **zákoně ochraně věřitele** se spornou pohledávkou, který není oprávněn hlasovat.

věřitelům bylo upřeno právo žádat o **instanční přezkum** například právě toho, zda je jejich pohledávka reorganizačním plánem skutečně „nedotčena“.

Na rozdíl od amerického USBC insolvenční zákon rovněž nijak neřeší možnost odvolání se proti schválení reorganizačního plánu ze strany těch věřitelů, jejichž **zjištěné** pohledávky nejsou v reorganizačním plánu **zmíněny vůbec**, v důsledku čehož pak mají dle § 356 odst. 1 IZ tyto pohledávky **zaniknout**. Inspirací by zde mohla být právě americká úprava, která u věřitelů takových pohledávek zavádí **fikci nepřijetí** reorganizačního plánu.⁶⁵²

Co už judikatura naopak vyjasnila, je to, že aktivní legitimaci k podání odvolání **mají** věřitelé ze skupiny dle § 335 IZ, tj. společníci nebo členové dlužníka (pokud tedy hlasovali o přijetí reorganizačního plánu způsobem dle § 350 odst. 1 IZ, resp. § 351 odst. 2 IZ), a to i v případě **předjednané reorganizace** dle § 148 odst. 2 IZ, a to dokonce i tehdy, pokud hlasovali formou „hlasovacího lístku“ **před podáním insolvenčního návrhu**.⁶⁵³

S judikaturou lze souhlasit také v tom, že „*odvolateli, který sice hlasoval proti přijetí plánu, avšak jeho skupina věřitelů jej přijala, námitka nesplnění předpokladů podle § 348 odst. 2 IZ nepřísluší.*“⁶⁵⁴

Proti rozhodnutí o reorganizačním plánu může (bez dalších podmínek) podat odvolání rovněž státní zastupitelství, které před přijetím takového rozhodnutí vstoupilo do insolvenčního řízení (§ 69 IZ). Z podstaty věci bude státní zastupitelství podávat odvolání většinou **proti schválení** reorganizačního plánu. Vyloučit však nelze ani podání odvolání **proti zamítnutí** reorganizačního plánu v případech, kdy by takové rozhodnutí (a zpravidla následující **konkurs**) neoprávněně poškozovalo veřejný zájem (zpravidla nižším než možným uspokojením pohledávek).⁶⁵⁵

⁶⁵² (Horák, 2015, s. 103)

⁶⁵³ Usnesení Městského soudu v Praze ve věci dlužníka *MCM-IMMO a.s.* bod 26 sp. zn. MSPH 78 (INS 20860/2019-B-39), ze dne 8. 6. 2020

⁶⁵⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *FEREX-ŽSO spol. s r.o.*, sp. zn. 2 VSOL 264/2010-B-175 (INS 2062/2009), ze dne 4. 8. 2010

⁶⁵⁵ Otázkou výkladu § 69 IZ však je, zda státní zastupitelství může podat odvolání i v případě, že tuto možnost nemá žádný jiný účastník (některý z věřitelů). To může nastat například v důsledku toho, že všichni věřitelé hlasovali buď pro, nebo proti přijetí reorganizačního plánu, anebo nehlasovali vůbec. J. Hásová se domnívá, že v těchto případech státní zastupitelství odvolání podat **nemůže**, viz J. Hásová (Hásová, 2018, s. 266). Obdobného názoru je též J. Brož (Kozák, 2019, s. k § 69). **Naopak** J. Nováková s poukazem na praxi soudí, že takovou možnost státní zastupitelství **má** (Nováková, 2015, s. 75). Přikláním se spíše k názoru, že státní zastupitelství **má** možnost podat odvolání vždy, což jednak lépe odpovídá zákonné formulaci „*Je-li proti rozhodnutí insolvenčního soudu přípustný opravný prostředek*“, navíc mám za to, že by **nebylo vhodné** zabránit možnosti státního zastupitelství odvolat se i ve vysoce odůvodněných případech jenom proto, že věřitelé hlasovali tak, jak hlasovali (případně se projevila jejich apatie a nehlasovali vůbec).

6. Provádění reorganizačního plánu

V souladu s ustanovením § 352 odst. 1 IZ se reorganizační plán obvykle stane účinným poté, co rozhodnutí o jeho schválení nabylo právní moci.⁶⁵⁶ Je-li však okamžik účinnosti v samotném reorganizačním plánu stanoven na pozdější dobu,⁶⁵⁷ případně rozhodl-li o pozdějším nabytí účinnosti soud, nastane účinnost reorganizačního plánu až v takto později stanoveném čase.⁶⁵⁸ Účinky reorganizačního plánu jsou přitom **závazné pro všechny jím dotčené osoby**, tedy nikoli jen pro účastníky řízení, jehož předmětem je reorganizace (§ 352 odst. 2 IZ).⁶⁵⁹

6.1. Účinky reorganizačního plánu

Nejpodstatnějším účinkem reorganizačního plánu, který ostatně také reorganizace vždy předpokládá a směřuje k němu, je **zánik práv všech věřitelů vůči dlužníkovi, pokud reorganizační plán nestanoví jinak** (§ 356 odst. 1 IZ).⁶⁶⁰ Jinými slovy, **jde o nahrazení dosavadních práv všech věřitelů právy novými, stanovenými reorganizačním plánem.**⁶⁶¹ Jak bylo explicitně stvrzeno *revizní novelou*, k zániku práv dochází i u těch věřitelů, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení **nepřihlásili** (§ 356 odst. 1 *in fine* IZ). Právě uvedený účinek reorganizačního plánu ovšem na druhé straně klade **značné nároky** na to, aby byl v reorganizačním plánu **důsledně popsán obsah** všech právních vztahů,⁶⁶² které mají i po účinnosti reorganizačního plánu trvat, nebo nově vzniknout (viz § 340 odst. 1 IZ). V případě práv věřitelů (tedy zřejmě i nepřihlášených) takovou **povinnost** stanoví explicitně ustanovení § 341 odst. 3 IZ, jehož naplnění je současně předpokladem pro schválení reorganizačního plánu soudem [§ 348 odst. 1 písm. a) IZ].

⁶⁵⁶ K nabytí právní moci dojde po marném uplynutí lhůty k odvolání proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, případně po skončení odvolacího řízení. V důsledku odvolacího řízení tak může dojít i k významnému časovému odkladu okamžiku nabytí účinnosti reorganizačního plánu oproti původním předpokladům.

⁶⁵⁷ K tomu obvykle dochází z ryze praktických důvodů. Příkladem je odklad účinnosti reorganizačního plánu na okamžik, ke kterému je očekáváno zajištění financování reorganizace. Odklad účinnosti lze přitom stanovit v reorganizačním plánu i **formou podmínky** (Kubica, 2013, s. 87). Dalším důvodem odkladu účinnosti může být i odložení na vhodný okamžik s ohledem na snazší zpracování účetní závěrky (např. konec kalendářního měsíce) (Marian, 2019, s. 82).

⁶⁵⁸ Každý časový odklad účinnosti reorganizačního plánu (typicky z důvodu probíhajícího odvolacího řízení) může způsobit značné, zejména ekonomické problémy (odklad podmíněného financování, ztráta trhu, zákazníků, atd.). Z tohoto pohledu jde tedy o skutečnost, která hovoří pro omezení možnosti odvolání se proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (viz kapitola 5.8).

⁶⁵⁹ Lze si přitom představit široké spektrum „dotčených“ osob. Typicky půjde o poskytovatele financování, protistrany smluv uzavřených dlužníkem, ale i nepřihlášené věřitele, atd.

⁶⁶⁰ Jak konstatoval Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ve věci dlužníka *D. E. s. r. o.*, zaniká účinností reorganizačního plánu i nárok věřitele na úhradu nákladů řízení, vedeného za účelem uspokojení přihlášené pohledávky. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 4524/2017-92 (INS 30979/2015-B-128) ze dne 31. 7. 2019.

⁶⁶¹ I z toho důvodu jsou často účinky reorganizačního plánu přirovnávány k účinkům **privativní novace** (Richter, 2017, s. 516).

⁶⁶² Uvedené platí i pro podmíněné pohledávky a pro pohledávky, které jsou k okamžiku účinnosti reorganizačního plánu **sporné**. Na všechny tyto pohledávky však pamatuje insolvenční zákon v ustanovení § 340 odst. 2 IZ, dle kterého musí reorganizační plán vždy stanovit, jak je do budoucna **zajištěno** splnění těchto pohledávek.

V reorganizačním plánu bude v první řadě nutné ošetřit, **aby nezanikaly** ty z pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených (§ 168 IZ a § 169 IZ), které **vznikly do okamžiku účinnosti reorganizačního plánu**.⁶⁶³ Vzhledem k obvyklému kontinuálnímu vzniku pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, tak bude muset reorganizační plán obvykle obsahovat **obecněji formulované pravidlo zabráňující jejich zániku**.

Vyloučit v reorganizačním plánu účinky pravidla § 356 odst. 1 IZ bude třeba i ohledně **zajištění pohledávek**, u kterých má být toto zajištění zachováno.⁶⁶⁴

Zapomínat nelze ani na pohledávky reorganizačním plánem **nedotčené**. Aby takové pohledávky zůstaly i v důsledku ustanovení o zániku práv věřitelů (§ 356 odst. 1 IZ) **skutečně nedotčené** ve smyslu § 337 odst. 3 a 4 IZ, budou takové pohledávky muset být v rámci reorganizačního plánu **vyňaty** z působnosti pravidla dle § 356 odst. 1 IZ, případně bude muset být jejich původní obsah **identicky** přenesen do textu reorganizačního plánu.

T. Richter se dokonce domnívá, že v důsledku zákonné fikce **společníků a členů dlužníka** coby věřitelů v reorganizaci (§ 335 odst. 1 IZ), v kombinaci s účinky ustanovení § 356 odst. 1 IZ **zaniknou** účinností reorganizačního plánu (nestanoví-li ten jinak) **i obchodní podíly** dosavadních společníků a členů dlužníka.⁶⁶⁵ Pokud bychom přijali takto striktní a **široký** výklad fikce společníků a členů dlužníka **coby věřitelů** v reorganizaci, **museli bychom ho aplikovat** také v souvislosti s ustanovením § 341 odst. 3 IZ, a v reorganizačním plánu by tedy **muselo** být vždy uvedeno, jaké právní postavení (tedy i velikost podílu na dlužníkovi) budou mít společníci a členové dlužníka po nabytí účinnosti reorganizačního plánu, přičemž tato náležitost bude podmínkou pro schválení reorganizačního plánu soudem [§ 348 odst. 1 písm. a) IZ].

Je ovšem otázkou, zda je uvedený striktní výklad správný, a zda by ustanovení § 335 odst. 1 IZ zakládající fikci společníků, resp. členů dlužníka **coby věřitelů** v reorganizaci, nebylo **vhodnější** vykládat s ohledem na jeho účel **úžeji**, a uplatňovat jej zásadně jen pro účely přijímání, resp. schvalování reorganizačního plánu a uspokojování společníků a členů dlužníka (§ 335 odst. 2 IZ). Tím by současně odpadlo riziko vzniku komplikované situace v případech, kdy reorganizační plán explicitně nestanoví nabyvatele obchodních podílů.⁶⁶⁶ Žádná rizika takového užšího výkladu zde přitom nespátřuji, neboť

⁶⁶³ Pokud ovšem nebylo mezi dlužníkem a věřitelem dohodnuto jinak [§ 348 odst. 1 písm. e) IZ]. S ohledem na zákonný požadavek na uspokojení těchto pohledávek nejpozději ihned po účinnosti reorganizačního plánu [§ 348 odst. 1 písm. e) IZ], **nebude plán schválen**, pokud nebude obsahovat přesnou specifikaci a způsob vypořádání těch pohledávek dle § 168 a § 169 IZ, které nebyly do okamžiku schvalování reorganizačního plánu uspokojeny.

⁶⁶⁴ I zde lze pochopitelně v rámci reorganizačního plánu zřídit zajišťovací právo nové, byť třeba s předchozím identické. Takový postup však bude obvykle méně praktický.

⁶⁶⁵ (Richter, 2017, s. 517)

⁶⁶⁶ Alespoň ohledně hlasovacích práv spojených s obchodními podíly takovou situaci řeší ustanovení § 353 odst. 2 IZ, dle kterého tato práva po účinnosti reorganizačního plánu dále vykonávají osoby, kterým až dosud náležela.

pokud má v rámci reorganizace dojít k převodu obchodních podílů, zcela jistě to bude v reorganizačním plánu také uvedeno.⁶⁶⁷

Nestanoví-li reorganizační plán **jinak**, zanikají dle § 359 IZ **okamžikem přijetí** reorganizačního plánu také pohledávky dle § 170 IZ, tedy pohledávky, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (s výjimkou mimosmluvních sankcí).⁶⁶⁸ Je zřejmé, že v tomto případě jde o **nepřesnost** dikce zákona (§ 359 IZ), a k uvedenému účinku by nemělo docházet okamžikem přijetí reorganizačního plánu, ale buď okamžikem **schválení** reorganizačního plánu (jak se domnívá např. J. Hášová),⁶⁶⁹ nebo okamžikem **účinnosti** reorganizačního plánu (jak se domnívá např. J. Kozák).⁶⁷⁰ Protože zde nenalézám rozumný důvod, proč uvedený účinek spojovat s okamžikem schválení reorganizačního plánu,⁶⁷¹ přikláním se spíše k výkladu, který preferuje **jednotnost vzniku účinků** reorganizačního plánu, a tedy i výše uvedený účinek spojuje s okamžikem **účinnosti** reorganizačního plánu.

Zanikat naopak **nebudou** práva věřitelů **vůči spoludlužníkům a ručitelům** dlužníka (§ 356 odst. 3 IZ),⁶⁷² a obdobně také práva věřitelů vůči třetím osobám poskytujícím věcně-právní zajištění.⁶⁷³ **Regresní** nároky osob plnících za dlužníka z důvodu zajištění jsou v reorganizaci uspokojovány **v rozsahu a způsobem** stanoveným reorganizačním plánem.⁶⁷⁴

Za dosti **problematické** pak lze označit ustanovení § 356 odst. 2 IZ, dle kterého **zanikají všechna práva třetích osob k majetku, který náleží do majetkové podstaty, není-li reorganizačním plánem nebo zákonem stanoveno jinak**.⁶⁷⁵ Problematickým se nejeví ani tak smysl tohoto ustanovení, kterým je vytvoření prostoru pro nové uspořádání práv k majetku z majetkové podstaty „uvolněním“ některých

⁶⁶⁷ V případě, že půjde o obchodní podíly, jejichž vlastnictví se povinně zapisuje do obchodního rejstříku, bude převod takových obchodních podílů v důsledku § 341 odst. 4 IZ v reorganizačním plánu dokonce uveden nezbytně.

⁶⁶⁸ V této souvislosti ovšem **nelze souhlasit** s J. Hášovou v tom, že by stanovení (alespoň částečného) uspokojení věřitelů zmíněných pohledávek v reorganizačním plánu **mělo znamenat výjimku** z ustanovení § 51 odst. 4 IZ stanovující zásadní **nemožnost** hlasování ohledně pohledávek dle § 170 IZ na schůzích věřitelů (Hášová, 2018, s. k § 359). K uvedenému výkladu nenalézám rozumný důvod, přičemž jeho negativa zmiňuje v textu autorka sama.

⁶⁶⁹ (Hášová, 2018, s. 216)

⁶⁷⁰ (Kozák, 2019, s. k § 359)

⁶⁷¹ Za nijak silný nepovažuji argument, dle kterého by mělo k zániku pohledávek které se v insolvenčním řízení neuspokojují dojít již k okamžiku schválení reorganizačního plánu proto, protože jejich věřitelé nemají možnost odvolání proti schválení reorganizačního plánu.

⁶⁷² Nejvyšší soud ČR rovněž dovodil, že dle § 356 odst. 3 IZ nebudou zanikat ani práva ze směnečného rukojemství. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *JUHÁSZ a. s.*, sp. zn. 29 Cdo 5235/2017-95 (INS 12742/2013), ze dne 25. 6. 2017

⁶⁷³ Osoby zajišťující pohledávku vůči dlužníkovi tak budou **nadále zavázány v plné výši** (odpovídající původní pohledávce), resp. ve výši snížené o plnění **již poskytnuté** věřiteli zajištěné pohledávky dle reorganizačního plánu. (Maršíková, 2014, s. k § 356), (Richter, 2017, s. 519)

⁶⁷⁴ Na tyto pohledávky se hledí jako na **podmíněné**, a bude tedy vždy záležet na tom, **zda a kdy** k uplatnění práva ze zajištění oprávněný věřitel přistoupí (§ 183 odst. 3 IZ a § 340 odst. 2 IZ). Osobám, které mohou potenciálně uplatňovat regresní nárok vůči dlužníkovi, lze tedy doporučit včasné přihlášení těchto nároků.

⁶⁷⁵ Zákon činní (logicky) výjimku pro případ práva třetí osoby na vyloučení věci z majetkové podstaty (§ 356 odst. 2 *in fine* IZ). Právo na vyloučení věci však musí být vždy včas uplatněno (§ 225 IZ).

stávajících práv takového majetku se týkajících, ale spíše **šíře** dosahu zmíněného ustanovení, v jehož důsledku by (dle dikce zákona) mělo docházet k **zániku jakýchkoli práv třetích osob** k majetku z majetkové podstaty. Typicky jsou zmiňována nájemní práva, věcná břemena, ale například i předkupní práva.⁶⁷⁶ Je přitom zřejmě jen **těžko akceptovatelné**, aby v důsledku účinnosti reorganizačního plánu **automaticky** zanikala **například i věcná břemena** k majetku z majetkové podstaty, aniž by osoby z těchto práv oprávněné měly k úpadku dlužníka a insolvenčnímu řízení **jakýkoli vztah**.⁶⁷⁷ Zákodáři lze tedy jen doporučit, aby bylo ustanovení § 356 odst. 2 IZ **vhodně modifikováno**. Prozatím bude nutné vycházet z **užšího** výkladu zmíněného ustanovení, dle kterého by k automatickému zániku práv k majetku z majetkové podstaty mělo docházet jen u osob, **které mohou uplatnit své právo** v insolvenčním řízení (viz obdoba § 356 odst. 1 IZ), dále pak u osob, které s příslušným zánikem nebo změnou práv k majetku z majetkové podstaty **vysloví souhlas** (§ 356 odst. 4 IZ), a konečně u osob, jejichž nárokům bylo v řízení **úspěšně odporováno** (§ 240 až 242 IZ).

Dalším účinkem reorganizačního plánu je dle § 356 odst. 3 IZ **zrušení zákazu započtení pohledávek** věřitelů a dlužníka, kterýžto předtím nastal dle § 324 odst. 3 IZ po zveřejnění návrhu na povolení reorganizace (viz podrobněji k tomu v kapitole 3.12). Dle J. Maršíkové je důvodem zrušení zákazu započtení snaha „znormlizovat“ běžný hospodářský život dlužníka po účinnosti reorganizačního plánu.⁶⁷⁸ Domnívám se však, že z důvodové zprávy k zákonu č. 217/2009 Sb., (tj. k novelizačnímu zákonu, který zmíněné pravidlo zákazu započtení zavedl) lze spíše dovodit, že ke zrušení zákazu započtení dochází **z ryze praktického důvodu**, a to proto, že po účinnosti reorganizačního plánu již není třeba dále zákazem započtení podporovat prosazení sanačního způsobu řešení úpadku, kterým reorganizace obecně je.⁶⁷⁹ V uvedené souvislosti není bez zajímavosti zmínit usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Masný průmysl Česká Lípa s.r.o.*,⁶⁸⁰ ve kterém soud potvrdil, že i po účinnosti reorganizačního plánu platí obecné omezení započtení pohledávek dle § 140 odst. 2 až 4 IZ, pokud ovšem reorganizační plán **výslovně nestanoví jinak**. Výslovné povolení započtení pohledávek přitom bude nezbytné i u **pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených** (§ 168 IZ a § 169 IZ), pro něž soud ve výše jmenovaném usnesení rovněž dovodil, že **ohledně nich nelze** v insolvenčním řízení po rozhodnutí o

⁶⁷⁶ (Maršíková, 2014, s. k § 356), (Richter, 2017, s. 521)

⁶⁷⁷ Přihlédnout je přitom nutné i k omezené možnosti soudní obrany oprávněných osob (viz např. kapitola 5.8). Teorie zde dokonce hovoří (a zřejmě oprávněně) o možném konfliktu s ústavností (Richter, 2017, s. 521).

⁶⁷⁸ J. Maršíková rovněž upozorňuje na vhodnost výslovné úpravy započtení vůči dlužníkovi v reorganizačním plánu. (Maršíková, 2014, s. k § 356)

⁶⁷⁹ (Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, 2009, s. 31)

⁶⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Masný průmysl Česká Lípa s.r.o.*, sp. zn. 29 Cdo 1430/2014 (INS 4109/2008-A-13), ze dne 30. 11. 2016, které uvádí: „Započítávat pohledávky tak, mimo pohledávek, o nichž to stanoví výslovně schválený reorganizační plán, nelze ani v průběhu provádění reorganizačního plánu. To platí i pro pohledávky zapodstatové, když z doslovného znění § 140 insolvenčního zákona výjimka pro tyto pohledávky neplyne.“

úpadku **započtení provádět**, a to v důsledku nesplnění podmínky § 140 odst. 3 IZ, spočívající v **nemožnosti takové pohledávky přihlásit**.⁶⁸¹

O tom, že účinný reorganizační plán je zároveň exekucním titulem ohledně pohledávek v něm stanovených (§ 360 odst. 1 IZ) jsme se zmínili již dříve. Byla-li však taková pohledávka dříve popřena (a to **i dlužníkem**) stane se reorganizační plán exekucním titulem ohledně takové pohledávky až po rozhodnutí soudu o jejím **zjištění** (§ 360 odst. 1 *in fine* IZ).⁶⁸² I v tomto ohledu je tak patrná snaha insolvenčního zákona o přiblížení se standardním právním stavu (zánikem některých omezení souvisejících s probíhajícím insolvenčním řízením) od okamžiku účinnosti reorganizačního plánu. Otázkou zde ovšem zůstává, zda je reorganizační plán exekucním titulem jen pro pohledávky **zjištěné** (v rozsahu jejich uspokojení dle reorganizačního plánu) nebo i pro pohledávky reorganizačním plánem **nově ustavené**.⁶⁸³ J. Maršíková se domnívá, že půjde pouze o pohledávky zjištěné, žádnou argumentaci však nepřipojuje.⁶⁸⁴ Formulace § 360 odst. 1 IZ však **nasvědčuje spíše tomu**, že by mělo jít o **všechny** reorganizačním plánem stanovené pohledávky. K takovému výkladu se přikláním i já, neboť mám za to, že **proces soudního přezkumu** obsahu reorganizačního plánu při jeho schvalování je dostatečnou zárukou existence a řádnosti **všech pohledávek**, jež jsou reorganizačním plánem stanoveny.⁶⁸⁵

6.2. Správa dlužníka po nabytí účinnosti reorganizačního plánu

V souladu s logikou reorganizace jakožto (zásadně) sanačního způsobu řešení úpadku, bude od okamžiku **účinnosti** reorganizačního plánu osobou s dispozičními právy k majetkové podstatě i nadále zásadně **dlužník** (§ 353 odst. 1 IZ), přičemž dosavadní omezení jeho dispozičních práv, vzniklá v důsledku insolvenčního řízení, účinností reorganizačního plánu **zaniknou**. Po okamžiku nabytí účinnosti reorganizačního plánu mohou být dispoziční práva dlužníka omezena **pouze** reorganizačním plánem (§ 353 odst. 1 IZ), a to ve prospěch **osoby v plánu určené**.⁶⁸⁶ Dispoziční práva může reorganizační plán plně svěřit dlužníkovi, ale současně jej může všech dispozičních práv také zbavit ve prospěch jiné osoby.⁶⁸⁷ O plnění reorganizačního plánu je dlužník **povinen informovat** insolvenčního správce, a formou pravidelného podávání zpráv dle § 354 odst. 3 IZ také věřitele a soud. Reorganizačním plánem lze také

⁶⁸¹ K uvedené problematice podrobněji též A. Kejla. (Kejla, 2020, s. 27-28)

⁶⁸² Výkon rozhodnutí nebo exekuci lze vést i proti právnímu nástupci dlužníka za podmínek dle § 360 odst. 2 IZ.

⁶⁸³ Předpokladem zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce bude neuspokojení pohledávek do okamžiku splatnosti **stanovené reorganizačním plánem**. (Maršíková, 2014, s. k § 360)

⁶⁸⁴ (Maršíková, 2019, s. k § 360)

⁶⁸⁵ Obdobného názoru je zřejmě i T. Richter (Richter, 2017, s. 523).

⁶⁸⁶ **Rozpor** v díkci § 353 odst. 1 *věta druhá* IZ a § 354 odst. 4 IZ bude zřejmě nutné vyložit tak, že jsou-li reorganizačním plánem dlužníkovi omezena dispoziční práva **bez** stanovení osoby, která má tato práva vykonávat, bude touto osobou **insolvenční správce**.

⁶⁸⁷ I toto pravidlo tak (spolu s dalšími) skýtá prostor pro „ovládnutí“ dlužníka v reorganizaci věřiteli. Bude tomu tak zejména v případech, kdy reorganizační plán není sestavován dlužníkem.

stanovit právní úkony dlužníka, k jejichž výkonu je třeba **souhlasu insolvenčního správce**, a to pod sankcí **neplatnosti** těchto úkonů (§ 354 odst. 4 IZ).

Že i po účinnosti reorganizačního plánu zůstávají věřitelé těmi, kteří mohou proces reorganizace nadále významně ovlivňovat a kontrolovat, dokládá mimo již dříve uvedeného i ustanovení § 355 IZ, dle kterého je **věřitelský výbor** nadále oprávněn **kontrolovat** provádění reorganizačního plánu dlužníkem (§ 355 odst. 1 IZ), přičemž může soudu navrhnout vhodná opatření k řádnému plnění plánu, a to včetně opatření vedoucích **ke skončení reorganizace** (§ 355 odst. 3 IZ). Věřitelský výbor si také může předem **vyhradit zásadní úkony**, které může dlužník provést jen s jeho **předběžným souhlasem** (§ 355 odst. 2 IZ),⁶⁸⁸ **a to aniž by tyto úkony musely být dříve stanoveny reorganizačním plánem.**⁶⁸⁹ Jde tedy o poměrně silný nástroj, který má **věřitelský výbor** k dispozici, a který není omezen ani schváleným reorganizačním plánem.⁶⁹⁰ Ačkoli jsou zmíněné kontrolní nástroje svěřeny **věřitelskému výboru**, určitou ochranu i pro věřitele **nezastoupené ve věřitelském výboru** zde představuje možnost schůze věřitelů vyhradit si cokoliv, co patří do působnosti věřitelského výboru (§ 46 odst. 2 IZ).

Ačkoli od okamžiku účinnosti reorganizačního plánu nebude **insolvenční správce** zásadně osobou s dispozičními oprávněními,⁶⁹¹ nadále mu insolvenční zákon ukládá řadu **povinností**. V první řadě musí předat dlužníkovi zprávu o své dosavadní činnosti a zajistit, aby byly provedeny procesní úkony spojené s účinností reorganizačního plánu (§ 354 odst. 1 IZ). I nadále pak insolvenční správce pokračuje v soupisu majetkové podstaty a závazků, a taktéž pokračuje ve vedení dosud neukončených incidenčních sporů. Nejméně jednou za 3 měsíce pak podává zprávu o provádění reorganizačního plánu insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru (§ 354 odst. 2 IZ).⁶⁹²

Role **insolvenčního soudu** je v průběhu provádění reorganizačního plánu oproti předchozím fázím omezenější. Nejenže v souladu s předchozím výkladem není oprávněn omezit dispoziční práva dlužníka, ale navíc bude dle § 364 odst. 1 IZ významně omezena i jeho dohlédací činnost (viz § 11 IZ), když může přijímat opatření k zajištění plnění reorganizačního plánu **jen na návrh.**⁶⁹³ Vzhledem k tomu, že fáze plnění reorganizačního plánu má být jistým přechodem k „normálnímu“ fungování dlužníka, lze s uvedeným nastavením souhlasit.

⁶⁸⁸ Domnívám se, že i zde bude následkem neexistence souhlasu věřitelského výboru **neplatnost** konkrétního právního úkonu, a to v tomto případě neplatnost **relativní** dle § 580 odst. 1 NOZ, kterou bude moci namítnout kterákoliv osoba dotčená reorganizačním plánem (viz § 586 odst. 1 NOZ).

⁶⁸⁹ Insolvenční soud bude nicméně moci oprávněnost takto vyhrazených úkonů posoudit v rámci své dohlédací činnosti (§ 11 IZ), a to pochopitelně i na návrh dlužníka.

⁶⁹⁰ Viz též J. Hášová (Hášová, 2018, s. k § 355).

⁶⁹¹ O výjimkách z tohoto pravidla viz předchozí výklad a poznámka pod čarou č. 686.

⁶⁹² Pravidelnou informační povinnost má však i dlužník vůči insolvenčnímu správci (§ 354 odst. 3 IZ).

⁶⁹³ Osoby oprávněné takový návrh podat nejsou zákonem specifikovány, půjde však jistě o insolvenčního správce, dlužníka, věřitelský výbor, a dle mého názoru rovněž o další osoby dotčené reorganizačním plánem. K uvedenému též J. Horák (Horák, 2015, s. 90)

Dalším výrazem podpory přechodu k „normálnímu“ fungování dlužníka je také zásadní **obnovení výkonu funkce nejvyššího orgánu společnosti**, konkrétně **valné hromady** nebo **členské schůze** dlužníka (§ 353 odst. 2 IZ).⁶⁹⁴ I zde se však projevuje význam reorganizačního plánu (a potažmo tedy silná pozice **věřitelů**, kteří rozhodují o jeho přijetí), neboť právě reorganizačním plánem mohou být **prakticky libovolně stanoveny osoby**, které hlasovací práva spojená s konkrétními podíly **vykonávají** (§ 353 odst. 2 IZ).⁶⁹⁵ Nemusí se přitom jednat přímo o společníky nebo členy reorganizačním plánem „restrukturalizovaného“ dlužníka. To vytváří nástroj, kterého mohou s výhodou využít například věřitelé, kteří sice kapitalizovali své pohledávky, přitom ale nemají o přímý výkon práv spojených s majetkovou účastí na dlužníkovi zájem, a dále pak například také poskytovatelé financování, kteří si v reorganizačním plánu vyjednají **ustavení vhodné osoby**, která za ně bude výše zmíněná práva vykonávat, přičemž nic nebrání ani tomu, aby takovou osobou byl **insolvenční správce**.⁶⁹⁶ Neurčí-li reorganizační plán osoby mající vykonávat hlasovací práva ve výše zmíněných orgánech, budou je vykonávat osoby, které **je vykonávaly před povolením reorganizace** (§ 353 odst. 2 *in fine* IZ). Takový důsledek ale vzhledem k předpokládané změně kapitálové struktury dlužníka **nebude vhodný**, a v praxi je tak třeba na ustavení osob majících vykonávat práva v nejvyšším orgánu společnosti vždy pamatovat.

6.3. Změna účinného reorganizačního plánu

V průběhu plnění účinného reorganizačního plánu může docházet k mnoha jen těžko předvídatelným změnám, které mohou ohrozit provádění reorganizačního plánu v podobě, v jaké byl schválen. To přitom může vést jednak k ohrožení úspěchu reorganizace v ekonomickém smyslu, jednak k riziku přeměny reorganizace v konkurs, viz zejména § 363 odst. 1 písm. d) a e) IZ (blíže k tomu v kapitole 7.2). Nástrojem, kterým lze uvedenému následku zabránit, a reagovat tak na nově vzniklou situaci, je **změna reorganizačního plánu**. Na rozsah ani způsob provedení takové změny insolvenční zákon žádné nároky neklade, když pouze stanoví, že v důsledku změny reorganizačního plánu **má být účel reorganizace**⁶⁹⁷ **lépe splnitelný** (§ 361 odst. 1 IZ).⁶⁹⁸ Ačkoli to zákon výslovně nestanoví, lze předpokládat, že požadavky na formální obsah reorganizačního plánu (§ 342 IZ), a rovněž požadavky na obsah zprávy o reorganizačním plánu (§ 343 IZ) bude nutné na navrhovanou změnu reorganizačního plánu (§ 361 odst. 2 IZ) **vztáhnout obdobně**.⁶⁹⁹

⁶⁹⁴ Výkon funkce valné hromady nebo členské schůze přechází po povolení reorganizace (§ 333 odst. 1 a 2 IZ) zásadně na insolvenčního správce, v některých případech pak rovněž na věřitelský výbor (podrobněji k tomu v kapitole 4.5).

⁶⁹⁵ Dle § 353 odst. 2 *věta druhá* IZ lze v reorganizačním plánu stanovit i **podmínky** pro výkon hlasovacích práv.

⁶⁹⁶ K uvedenému blíže též K. Nováková (Nováková, 2015, s. 80) a J. Maršíková (Maršíková, 2014, s. k § 353)

⁶⁹⁷ Účelem reorganizace by dle mého názoru mělo být především rychlé a efektivní uspokojení věřitelů, které bude vyšší (nebo jinak výhodnější) než v případě konkursu. K uvedenému viz též R. Kubica (Kubica, 2013, s. 101).

⁶⁹⁸ Požadavek na „lepší splnitelnost“ bude pochopitelně pro insolvenční soud **těžké posoudit**, neboť obvykle bude třeba konkrétní situaci dlužníka posoudit především **z ekonomického pohledu**.

⁶⁹⁹ Požadavek na uvedení **dopadů** navrhované změny na jednotlivé **skupiny** původních věřitelů, a na věřitele nové je však stanoven v § 361 odst. 1 IZ **explicitně**.

Ačkoli insolvenční zákon (nepřesně) stanoví, že **změnu** reorganizačního plánu může navrhnout **jeho navrhovatel**, odborná literatura se shoduje v tom, že tato možnost náleží pouze **předkladateli schváleného** reorganizačního plánu.⁷⁰⁰ Předložený **návrh změny reorganizačního plánu** soud zveřejní v insolvenčním rejstříku (§ 361 odst. 2 IZ). Protože však nelze očekávat pravidelné sledování insolvenčního rejstříku věřiteli v celém průběhu provádění reorganizačního plánu, stanovil insolvenční zákon až do své změny **oddlužovací novelou** (zákonem č. 31/2019 Sb. účinným od 1. 6. 2019), **povinnost doručování** návrhu změny reorganizačního plánu **původním i novým věřitelům** (§ 361 odst. 2 IZ ve znění před **oddlužovací novelou**). Zmíněné ustanovení však bylo **oddlužovací novelou** (bez odůvodnění v důvodové zprávě) bez náhrady **vypuštěno**. Aktuálně tak insolvenční zákon pouze stanoví, že **věřitelé** (lze se nyní jen domnívat, že těmito věřiteli jsou i nadále myšleni původní i „noví“ věřitelé) mohou návrh změn reorganizačního plánu (o kterých se ovšem nyní mohou dozvědět pouze z insolvenčního rejstříku), **odmítnout**,⁷⁰¹ k čemuž jim **soud** stanoví lhůtu v délce **minimálně 30 dnů** (§ 361 odst. 2 IZ).⁷⁰² Do 15 dnů od konce této lhůty soud rovněž svolá **jednání**⁷⁰³ **k projednání návrhu změny reorganizačního plánu** (§ 361 odst. 3 IZ).⁷⁰⁴ Při popisu procesu **schvalování změny** reorganizačního plánu pak zákon nehovoří o jeho **přijetí** věřiteli, ale o jejich **souhlasu** se změnou (§ 361 odst. 4 IZ). Pro vyjádření tohoto souhlasu se však má použít § 347 IZ obdobně, což znamená, že na příslušném jednání půjde opět o období hlasování po skupinách věřitelů (§ 344 odst. 1 IZ), přičemž k vyjádření souhlasu jednotlivých skupin bude třeba stejných většin (tedy ohledně „hlav“ i výše pohledávek) jako v případě **přijímání** reorganizačního plánu věřiteli (§ 347 IZ). **Podstatný rozdíl** nastává v tom, že u věřitelů, kteří na jednání ani ve stanovené lhůtě před ním (§ 361 odst. 2 IZ) **nevyjádřili nesouhlas** se změnou plánu, se **uplatní fikce jejich souhlasu s navrženou změnou plánu** (§ 361 odst. 5 IZ). Obecně zřejmě nelze proti snaze umožnit změnu již jednou schváleného reorganizačního plánu navzdory pasivnímu přístupu některých věřitelů nic namítat, nicméně v kombinaci s tím, že v důsledku (zřejmě neuvážené) změny insolvenčního zákona provedené **oddlužovací novelou** se mohou věřitelé o možnosti **aktivně vyjádřit nesouhlas** dozvědět **pouze z insolvenčního rejstříku**, již **neshledávám** aktuální zákonné nastavení **fikce nesouhlasu věřitelů** za optimální z pohledu jejich **dostatečné informovanosti**. V tomto případě bych tak spíše doporučoval návrat k zákonné

⁷⁰⁰ Viz např. J. Hásová (Hásová, 2018, s. 218) nebo J. Maršíková (Maršíková, 2014, s. k § 361). S uvedeným zúžením aktivní legitimity lze souhlasit, neboť se nezdá efektivní, aby do reorganizačního plánu zasahovala jiná osoba, než která schválila a účinný reorganizační plán sestavila.

⁷⁰¹ Učinit tak zřejmě mohou formou běžného písemného podání u soudu.

⁷⁰² Je zřejmé, že uvedená minimální lhůta (30 dnů) **neumožňuje provádět potřebné změny reorganizačního plánu nijak dynamicky**, což může v mnoha případech způsobit potíže. Vzhledem ke standardní lhůtě 15 dní k seznámení se se zprávou o reorganizačním plánu před hlasováním o jeho přijetí (§ 343 odst. 3 IZ) zde přitom **nenalézám** rozumný důvod, proč by i zde nemohla **platit minimální lhůta 15 dní**.

⁷⁰³ Nejde zde tedy o **schůzi věřitelů**, neboť nyní budou přítomni i „noví“, tj. i dříve nepřihlášení věřitelé

⁷⁰⁴ Zcela jasně naopak není, zdali se mohou zmíněného jednání účastnit i věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou, resp. s pohledávkami jim na roveň postavenými, které vznikly **po účinnosti** reorganizačního plánu. Vzhledem k tomu, že tyto pohledávky budou mít prioritní postavení [viz období § 348 odst. 1 písm. e) IZ] i po případné změně reorganizačního plánu, domnívám se, že tito věřitelé se jednání **neúčastní** a rovněž **nejsou zařazeni do skupin**, které rozhodují o souhlasu se změnou reorganizačního plánu (viz poznámka pod čarou č. 711).

povinnosti soudu **doručovat** oznámení o návrhu změny reorganizačního plánu původním i „novým“ věřitelům zvlášť.⁷⁰⁵

S návrhem změny reorganizačního plánu **musí** vždy vyjádřit souhlas několik v zákoně vyjmenovaných skupin věřitelů (§ 361 odst. 4 IZ). V první řadě jde o **všechny skupiny původních věřitelů**, tedy o skupiny věřitelů vymezené v původním schváleném reorganizačním plánu.⁷⁰⁶ Zde nicméně spatřuji problém v tom, že jednou z těchto skupin je i skupina **původních** společníků nebo členů dlužníka (§ 335 odst. 1 IZ), kteří ovšem v novém uspořádání dlužníka již majetkovou účast **na něm mít nemusí** (a v praxi tomu tak mnohdy i bude). Vyžadovat tedy **vždy** souhlas i této skupiny věřitelů je přinejmenším nelogické.⁷⁰⁷ Na **nezbytný souhlas** se změnou reorganizačního plánu skupinou „nových“ **společníků** (nikoliv tedy i členů)⁷⁰⁸ dlužníka, kterými se tito stali v důsledku **účinného** reorganizačního plánu, přitom zákon (zcela správně) **explicitně pamatuje** [§ 361 odst. 4 písm. d) IZ].

Posledními dvěma skupinami, od nichž je vyžadován souhlas se změnou reorganizačního plánu, jsou jednak „noví“ **věřitelé**, jejichž pohledávky jsou reorganizačního plánu **zajištěny** [§ 361 odst. 4 písm. b) IZ], a jednak „noví“ **věřitelé**, jejichž pohledávky dle reorganizačního plánu **zajištěny nejsou** [§ 361 odst. 4 písm. c) IZ]. Není přitom zcela jasné, koho je možné považovat za „nové“ věřitele. Odborná literatura se tomuto rozlišení překvapivě nijak podrobněji nevěnuje. Dle rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *BOMASO, a.s.*⁷⁰⁹ půjde o věřitele, „*kteří jsou podle návrhu změny reorganizačního plánu novými věřiteli*“. Problematičnost takového výkladu však vidím v tom, že v jeho důsledku by při schvalování návrhu změny reorganizačního plánu byli **zcela obehnutí věřitelé**, jejichž pohledávka vznikla v **důsledku původního reorganizačního plánu**.⁷¹⁰ Nelze přitom zpochybnit, že i jejich pohledávky mohou být v rámci změn reorganizačního plánu dotčeny. K uvedenému „obejití“ zmíněných věřitelů tak nevidím důvod, a mám za to, že za „nové“ věřitele by měli být považováni i věřitelé zmíněných pohledávek, což ostatně dle mého názoru i více odpovídá dikci ustanovení § 361 odst. 4 písm. b) a c) IZ. Dodejme ještě, že i v případě pohledávek „nových“ věřitelů se může jednat o pohledávky, které **nebudou změnou reorganizačního plánu dotčeny** (§ 337 odst. 3 a 4 IZ). V takovém případě se i zde zřejmě uplatní **fikce přijetí** změn reorganizačního plánu věřiteli s nedotčenými pohledávkami (viz § 347 odst. 4 IZ obdobně). Do jednotlivých skupin by přitom všichni „noví“ věřitelé měli být rozděleni

⁷⁰⁵ Vzhledem k předpokládané existenci „datových schránek“ u většiny dotčených věřitelů přitom **nelze mít za to**, že by se jednalo o výrazněji nákladnější, a tedy méně efektivní procesní postup. Kromě toho ke změnám reorganizačního plánu po jeho účinnosti dochází v praxi jen velmi zřídka.

⁷⁰⁶ Připomeňme, že u skupiny věřitelů s „nedotčenými“ pohledávkami se souhlas presumuje (§ 347 odst. 4 IZ).

⁷⁰⁷ Uvedený problém by však mělo být možné **překonat** s využitím systematického **výkladu**. To ostatně naznačuje i Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *BOMASO, a.s.* (viz poznámka pod čarou č. 717). I v tomto případě by ovšem bylo **vhodné zpřesnit znění insolvenčního zákona**.

⁷⁰⁸ Proč nejsou v tomto případě zohledněni i členové dlužníka, zůstává nejasné. Pravděpodobně půjde jen o legislativní chybu.

⁷⁰⁹ Usnesení Vrchního soud v Olomouci ve věci *BOMASO, a.s.*, sp. zn. 3 VSOL 652/2017-B-165 (INS 10881/2012), ze dne 26. 9. 2017

⁷¹⁰ Tj. jde o pohledávky, u nichž je reorganizační plán **právním titulem jejich vzniku**. Věřitelé těchto pohledávek přitom pochopitelně nemusí být osobami totožnými s původními přihlášenými věřiteli.

přímo v návrhu změny reorganizačním plánu, a to zřejmě za obdobného použití ustanovení § 337 IZ, tedy **nikoli nutně pouze do dvou obecných skupin zajištěných a nezajištěných věřitelů** zmíněných v § 361 odst. 4 IZ, ale popřípadě též do více skupin věřitelů s respektováním odlišných právních zájmů a hospodářského postavení jednotlivých věřitelů. Každý „nový“ zajištěný věřitel by přitom současně měl tvořit samostatnou skupinu (§ 337 odst. 2 IZ).⁷¹¹ Tak se alespoň vyjádřil Vrchní soud v Olomouci ve svém rozhodnutí ve věci dlužníka *BOMASO, a.s.*⁷¹² S uvedeným výkladem by jistě bylo možné principiálně souhlasit, domnívám se ale, že zákonodárce tím, že v ustanovení § 361 odst. 4 písm. b) a c) IZ rozdělil „nové“ věřitele přímo pouze do dvou skupin (zajištěných a nezajištěných věřitelů), měl na mysli **řešení odlišné**, nepředpokládající vznik většího množství skupin „nových“ věřitelů.⁷¹³ V každém případě lze doporučit vyjasnit tuto problematiku vhodným doplněním insolvenčního zákona.

Zda je pro účely přijímání a schvalování změny reorganizačního plánu **nutné** vycházet z **aktuálního ocenění** majetkové podstaty, tj. z **nově zpracovaného znaleckého posudku** (zadaného obdobně dle § 153 IZ), který by byl rovněž podkladem pro rozčlenění věřitelů (minimálně těch „nových“) na fakticky zajištěné a fakticky nezajištěné dle fikce ve smyslu § 167 odst. 3 IZ, **není ze strohé zákonné úpravy zřejmé**. Z dikce ustanovení § 361 odst. 4 IZ se však lze spíše domnívat, že nové ocenění majetkové podstaty **není nezbytné**.⁷¹⁴ Uvedený závěr je nicméně vzhledem k možnému významnému posunu v hodnotě majetkové podstaty, resp. v hodnotě předmětů zajištění dosti diskutabilní, a zadání nového znaleckého posudku soudem lze pro většinu případů jistě doporučit.⁷¹⁵

Za zřejmě největší nedostatek zákonné úpravy procesu schvalování změny reorganizačního plánu však považuji nejasnost ohledně toho, zda lze i v tomto případě přistoupit k **překonání nesouhlasu některé ze skupin věřitelů soudem** (viz § 348 a § 349 IZ). Zatímco totiž zákon ve svém § 361 odst. 2 IZ odkazuje pro případ schvalování změny reorganizačního plánu na obdobné použití § 347 IZ, o

⁷¹¹ Mám přitom za to, že s pohledávkami věřitelů vzniklých **po účinnosti** původního reorganizačního plánu, ale přitom **nezaložených návrhem nového reorganizačního plánu**, které je současně nutné považovat za pohledávky za majetkovou podstatou, případně jim na roveň postavené (§ 168 IZ a § 169 IZ), **nebude spojena možnost vyjádřit se k návrhu změny reorganizačního plánu** (viz obdoba § 51 odst. 4 IZ), a to ze stejných důvodů jako v případě přijímání původního reorganizačního plánu (viz k tomu též Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *BOMASO, a.s.*, a také poznámka pod čarou č. 717). Existují však i názory opačné, viz například J. Maršíková (Maršíková, 2014, s. k § 361). Ohledně dosud neuhrazených pohledávek z uvedených skupin musí změna reorganizačního plánu jasně stanovit jejich rozsah, a určit čas jejich neodkladného splnění, viz obdobně § 348 odst. 1 písm. e) IZ.

⁷¹² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci *BOMASO, a.s.*, sp. zn. 3 VSOL 652/2017-B-165 (INS 10881/2012), ze dne 26. 9. 2017

⁷¹³ „Noví“ věřitelé jsou totiž z principu vzniku svých pohledávek (vznik pohledávek až po účinnosti původního reorganizačního plánu) obecně **ve výhodnějším postavení**, než původní přihlášení věřitelé. Nižší míra jejich ochrany, kterou nižší počet skupin takovýchto „nových“ věřitelů bezpochyby představuje, by tak byla do jisté míry odůvodnitelná. Zmíňme dále například také ustanovení § 342 IZ, stanovující nutné doklady k reorganizačnímu plánu, které se i zde jistě uplatní, a dle kterého je například od poskytovatelů financování vyžadován jejich písemný souhlas.

⁷¹⁴ Na rozdíl od úpravy postupu přijímání původního reorganizačního plánu (§ 150 IZ) zákon v případě schvalování jeho změny povinnost soudu nechat zpracovat aktuální znalecký posudek **nestanoví**.

⁷¹⁵ Domnívám se však, že nový znalecký posudek bude možné pro účely rozdělení věřitelů dle fikce ve smyslu § 167 odst. 3 IZ využít pouze v případě „nových“ věřitelů [viz dikce § 361 odst. 4 písm. a) IZ]. Takové nastavení však lze akceptovat

ustanoveních § 348 a § 349 IZ se nezmiňuje. Důsledkem toho jsou nejasnosti v tak **zásadní otázce**, jakou je právě možnost překonání nesouhlasu některé ze skupin věřitelů se změnou reorganizačního plánu. Většina autorů⁷¹⁶ se přitom domnívá, že mechanismus dle § 348 odst. 2 IZ a § 349 IZ se v tomto případě **nepoužije**. Obdobně se vyslovil i Vrchní soud v Olomouci ve svém usnesení ve věci dlužníka *BOMASO, a.s.*⁷¹⁷ Opačného názoru je pak zřejmě T. Richter (Richter, 2017, s. 524), který se domnívá, že nahrazení nesouhlasu skupiny věřitelů soudem postupem obdobným s postupem dle § 348 odst. 2 IZ a § 349 IZ by **mělo být možné i v případě změny reorganizačního plánu**. V žádném z uvedených pramenů však není (na škodu věci) uvedena přesvědčivější argumentace podporující zastávané stanovisko. V této otázce se tak kloním spíše **k umožnění překonání nesouhlasu** některé ze skupin věřitelů se změnou reorganizačního plánu (obdobné použití § 348 a 349 IZ), neboť pro **rozdílnou** zákonnou úpravu postupu schvalování **původního reorganizačního plánu** a postupu schvalování **změny tohoto reorganizačního plánu** nenacházím rozumný důvod. Proti případné argumentaci, že § 361 IZ zmiňuje pouze **obdobné** použití ustanovení § 347 IZ, a nikoli již také obdobné použití ustanovení § 348 a 349 IZ lze namítnout, že například ustanovení § 348 odst. 1 IZ stanovující základní podmínky pro schválení reorganizačního plánu soudem, se **bezpochyby obdobně** použije i v případě soudního **schvalování změny** reorganizačního plánu. Insolvenční zákon tedy obdobné použití ustanovení § 348 IZ (a tím logicky i navazujícího ustanovení § 349 IZ) **evidentně předpokládá i bez explicitního odkazu** z § 361 IZ.

V případě, že nebude některá z podmínek schválení změny reorganizačního plánu (obdobné použití § 348 IZ) splněna, nebo se změnou reorganizačního plánu nebude vysloven souhlas všemi skupinami věřitelů (§ 361 odst. 6 IZ), **původní reorganizační plán zůstane účinný** (§ 361 odst. 7 IZ). Ačkoli to zákon přímo nestanoví, pro potřeby využití opravných prostředků bude třeba, aby i v případě neschválení změny reorganizačního plánu vydal o tomto insolvenční soud **zamítavé** rozhodnutí.

Ohledně odvolání proti schválení změny reorganizačního plánu ze zdá logické použít obdobné ustanovení § 350 odst. 1 IZ a § 351 odst. 2 IZ,⁷¹⁸ což všem věřitelům, kteří nevyjádřili ani souhlas ani nesouhlas se změnou reorganizačního plánu, a uplatnila se u tak u nich **fikce souhlasu** s jeho změnou (§ 361 odst. 5 IZ), **dává** možnost podat odvolání **proti** rozhodnutí o schválení změny insolvenčního plánu. S takovým nastavením lze s ohledem na zákonné uplatnění **fikce souhlasu** se změnou reorganizačního plánu při současném **nedoručování** návrhu změny reorganizačního plánu dotčeným věřitelům (viz *oddlužovací novela* a předchozí výklad) **souhlasit**. Na druhou stranu je tím zcela nekonceptně narušena snaha o zachování právní jistoty, a také snaha o zrychlení průběhu reorganizace reprezentovaná právě zákonnou úpravou **omezení možnosti odvolání** dle § 350 odst. 1 IZ a § 351 odst. 2 IZ.⁷¹⁹

⁷¹⁶ J. Hásová (Hásová, 2018, s. 1286), J. Maršíková (Maršíková, 2014, s. k § 361) a J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 361).

⁷¹⁷ Usnesení Vrchního soud v Olomouci ve věci *BOMASO, a.s.*, sp. zn. 3 VSOL 652/2017-B-165 (INS 10881/2012), ze dne 26. 9. 2017

⁷¹⁸ I zde pochopitelně existuje možnost odvolání státního zastupitelství, které již dříve vstoupilo do insolvenčního řízení, viz § 69 IZ a kapitola 5.8.

⁷¹⁹ I v případě odvolání proti rozhodnutí o změně reorganizačního plánu se logicky projeví problém nemožnosti odvolání věřitelů s „nedotčenými“ pohledávkami, zmíněný již v kapitole 5.8.

Z výše uvedeného je zřejmé, že aktuální zákonnou úpravu procesu změny reorganizačního plánu **považuji za nedostatečnou**, vzbuzující mnoho nejasností. Je s podivem, že zatímco přijímání a schvalování reorganizačního plánu je v insolvenčním zákoně věnována velká pozornost, jeho případným změnám, jež **mohou prakticky vést ke stejným důsledkům, obdobná pozornost věnována není**. Zcela jednoznačně bych tedy doporučoval zpřesnění a doplnění ustanovení insolvenčního zákona týkajících se změny účinného reorganizačního plánu.

7. Skončení reorganizace

Předpokládaným (a žádoucím) způsobem skončení reorganizace, a tím také celého insolvenčního řízení, je **splnění reorganizačního plánu** (§ 364 odst. 3 IZ). Ani po nabytí účinnosti reorganizačního plánu však není vyloučena **přeměna reorganizace v konkurs** (§ 363 IZ). Na přeměnu reorganizace v konkurs pak dojde v konečném důsledku i v případech, ve kterých soud rozhodne o **zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu** (§ 362 IZ). Otázka nutnosti změny právních poměrů založených účinným reorganizačním plánem v případech, kdy nedojde k jeho splnění, je přitom **velmi komplikovanou**, a dle mého názoru insolvenčním zákonem **nedostatečně řešenou** problematikou, která si v rámci této části zaslouží zvýšenou pozornost.

7.1. Zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu

Ačkoli bude narušení právních poměrů založených **již účinným** reorganizačním plánem vždy **značnou komplikací**, mohou být i v této fázi insolvenčního řízení zjištěny okolnosti, které jsou v přímém rozporu se základními zásadami insolvenčního řízení.⁷²⁰ Insolvenční zákon proto pro tyto případy ukládá soudu povinnost (i bez návrhu) rozhodnout o **zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu**, vyjde-li najevo, že v rámci procesu reorganizace došlo k některému z **protiprávních jednání**, jež zákon **taxativně** vyjmenovává v § 362 odst. 1 a 2 IZ. Vzhledem k očekávatelným **značným dopadům** takového rozhodnutí zákon současně (pro zajištění ochrany práv třetích osob a zachování právní jistoty) stanoví **lhůty**, ve kterých lze takové rozhodnutí vydat.⁷²¹ Do **6 měsíců** od účinnosti schváleného reorganizačního plánu tak může soud rozhodnutí o jeho schválení **zrušit**, pokud byly některému z věřitelů poskytnuty **zvláštní výhody**, aniž s tím ostatní věřitelé **ze stejné skupiny** souhlasili, anebo pokud bylo schválení reorganizačního plánu dosaženo **podvodným jednáním** (§ 362 odst. 1 IZ).

Právě uvedené, zákonem stanovené důvody pro zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu však mohou budít jisté rozpaky. Na jednu stranu totiž insolvenční zákon dává použitím otevřených právních pojmů „poskytnutí zvláštních výhod“⁷²² a „dosažení podvodným způsobem“⁷²³ určitou **diskreční pravomoc** soudům, na druhou stranu však stále jde **jen o určitý omezený výběr** protiprávních jednání, přičemž **není zřejmé**, podle **jakého klíče** byly zákonodárcem vybrány. Jistě by šlo nalézt i jiné, obdobně závažné důvody k zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu. Navíc již samotné zákonné sankcionování „*poskytnutí zvláštních výhod*“ je podmíněno **neposkytnutím souhlasu** alespoň jednoho dalšího věřitele **v rámci skupiny**, což v důsledku (mimo jiné) způsobí, že na **protiprávní zvýhodnění**

⁷²⁰ P. Smolík (Winterová, 2018, s. 326)

⁷²¹ Ani ve stanovených lhůtách však nebude možné rozhodnout o zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu v případech, kdy již bude reorganizace jinak **skončena** (například splněním reorganizačního plánu).

⁷²² Mám za to, že poskytnutí zvláštních výhod bude nutné vztáhnout i na právní jednání učiněná **mimo rámec reorganizačního plánu i insolvenčního řízení**, neboť právě touto cestou může k zvýhodňování některých věřitelů často docházet.

⁷²³ S využitím § 209 zákona č. 40/2009 Sb. - Trestního zákoníku, půjde o případy, kdy schválení reorganizačního plánu bylo dosaženo uvedením někoho v omyl, využitím něčího omylu, nebo zamlčením podstatné okolnosti.

zajištěných věřitelů,⁷²⁴ tvořících vždy **samostatné skupiny** (§ 337 odst. 2 IZ), se uvedená sankce zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu **neuplatní**. Takové nastavení však považuji za zcela nelogické, a tedy i nesprávné.

Obdobně **úzké vymezení** lze pozorovat u důvodů pro zrušení rozhodnutí o reorganizačním plánu dle § 362 odst. 2 IZ, ke kterému soud přistoupí, pokud byl **do 3 let** od účinnosti reorganizačního plánu pravomocně odsouzen dlužník, nebo jeho statutární orgán (případně člen tohoto orgánu) pro **úmyslný trestný čin**, kterým dosáhl schválení reorganizačního plánu nebo zkrácení věřitele. Zákonné **zúžení** uvedené sankce **pouze** na trestné činy dlužníka nebo osob s ním spojených, má být zřejmě způsobem, jak za protiprávní jednání **sankcionovat samotného reorganizovaného dlužníka**, a to zrušením rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu. Je však třeba si uvědomit, že účinky zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu mohou **negativně dopadnout i na věřitele**, kteří by přitom dle zásad insolvenčního zákona **měli být chráněni především** [§ 1 písm. a) IZ]. I přes nezpochybnitelná rizika soudní diskrece by dle mého názoru bylo ke zvážení, zda by insolvenční soud neměl mít pouze **možnost** (nikoli povinnost) za předpokladů dle § 362 odst. 2 IZ rozhodnout o zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, a to po uvážení všech okolností.⁷²⁵ Pokud bychom se však chtěli vyvarovat svěřením přílišné diskreční pravomoci soudu, nabízí se sofistikovanější řešení, použitelné i v případech nutnosti **změnit** již účinný reorganizační plán, popsané v této kapitole níže.

Po právní moci rozhodnutí o zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu dojde k **obnovení pohledávek a jiných práv, která měli věřitelé před jeho schválením**, přičemž tyto věřitelé tak mohou v důsledku právě uvedeného bez dalšího požadovat uspokojení svých původních pohledávek **v plném rozsahu** (§ 362 odst. 3 *věta první* IZ). Současně ovšem insolvenční zákon stanoví, že **práva věřitelů** (tedy i věřitelů „nových“) a **třetích osob**, založená reorganizačním plánem, **nejsou dotčena** (§ 362 odst. 3 *věta druhá před středníkem* IZ). I tyto osoby se tak **dále mohou dovolávat svých práv** nabytých reorganizačním plánem. O tom, že půjde o situaci **mimořádně komplikovanou**, není pochyb. V důsledku uvedeného tak mimo jiné fakticky dojde **k namnožení nároků vůči dlužníkovi, resp. majetkové podstatě**, kdy **vedle sebe** budou existovat jak původní pohledávky věřitelů, tak „nové“ pohledávky (původních i „nových“ věřitelů) založené reorganizačním plánem, a to v rozsahu, ve kterém se tyto nároky **nebudou překrývat**.⁷²⁶ Již samotné „namnožení“ nároků vůči dlužníkovi přitom může budít diskuze. Vzhledem k faktu, že v případě nároků založených reorganizačním plánem půjde zásadně o „prioritní“ pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené (§ 168 a § 169 IZ), budou v důsledku zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu ve svém uspokojení **ohroženi především původní věřitelé**. Komplikovaných situací však může vzhledem k velké šíři možných reorganizačních

⁷²⁴ Typicky provedené mimo rámec reorganizace.

⁷²⁵ Diskutovat by přitom bylo možné také o tom, zdali by soud neměl mít **možnost** ve zvlášť závažných případech protiprávního jednání zrušit rozhodnutí o schválení reorganizace **i bez splnění taxativně vymezených** důvodů dle § 362 odst. 1 a 2 IZ.

⁷²⁶ Pokud tedy byla například původní pohledávka věřitele nahrazena reorganizačním plánem pohledávkou **jinou**, resp. nahrazena podílem na dlužníkovi formou kapitalizace původní pohledávky, dojde v podstatě k **namnožení** nároků založených původně jen **jedinou** pohledávkou.

opatření (viz demonstrativní výčet v § 341 IZ), vzniknout mnohem více. Namátkou zmiňme konkurenci původních zajišťovacích práv na straně jedné, a zajišťovacích práv nově vzniklých dle reorganizačního plánu na straně druhé. Komplikace pak může způsobit i prostý fakt, že reorganizační plán byl **z části již splněn**.⁷²⁷

I přes značnou komplikovanost situace nastalé po zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu je nutné konstatovat, že v zájmu právní jistoty a ochrany práv třetích osob zřejmě **nelze nalézt** principálně **vhodnější řešení** souběhu nároků všech oprávněných osob. Nicméně to, že zákonodárce **zcela rezignoval** na podrobnější úpravu právních následků zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, a pouze zcela obecně **zmocnil insolvenční soud** k tomu, aby, **je-li to nutné, přijal k ochraně oprávněných věřitelů vhodná opatření** (§ 362 odst. 3 in fine IZ), se však zdá **dosti alibistické**.⁷²⁸ Očekávatelná skutečnost, že ke zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu bude docházet **spíše výjimečně**, na tomto konstatování nic nemění.

Poté, co nastanou výše zmíněné účinky zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (§ 362 odst. 3 IZ), si lze zřejmě jen těžko představit, že bude možné předložit návrh **nového** reorganizačního plánu dlužníkem, jemuž ještě **neuplynula** lhůta k jeho předložení (§ 339 odst. 1),⁷²⁹ případně dalšími osobami, které návrh na povolení reorganizace podaly, resp. i **jinou osobou**, určenou usnesením schůze věřitelů ve smyslu § 339 odst. 6 IZ. Ke škodě věci však insolvenční zákon takovou variantu, obecně přitom žádanou, **vůbec neřeší**, a zřejmě tedy ani nepřipouští. Po zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu tak bude zřejmě vždy nutné postupovat dle § 363 odst. 1 písm. c) IZ, a z důvodu uplynutí lhůty k předložení reorganizačního plánu **přeměnit reorganizaci v konkurs**, což ovšem v nově vzniklé situaci, ve které budou jednak obnoveny pohledávky původních věřitelů, a současně zachována práva věřitelů a třetích osob dle zrušeného reorganizačního plánu (§ 362 odst. 3 IZ), přinese **další komplikace** (k těmto komplikacím blíže v kapitole 7.2).

Mám za to, že vzhledem k bezpochyby velmi složité a obecně nežádoucí situaci, která bude vznikat v případě zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, a která navíc, jak plyne z § 362 odst. 1 a 2 IZ bude nejčastěji zapříčiněna **protiprávním jednáním dlužníka** (přičemž samotný dlužníkův závod může být nadále vhodný k sanaci) by bylo **vhodné** se zamyslet **alespoň nad možností**, jak zmíněnému nežádoucímu následku **zabránit**. Za nevhodnou považuji zejména **povinnost** soudu zrušit rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu **vždy poté**, co soud zjistí **formální naplnění** některé ze skutečností uvedených v § 362 odst. 1 a 2 IZ.⁷³⁰ Účinky takového rozhodnutí totiž **nemusí** být pro věřitele

⁷²⁷ Ohledně majetkové účasti na dlužníkovi bude zřejmě možné z kombinace ustanovení § 362 odst. 3 IZ a § 335 odst. 2 IZ dovést, že **zůstanou zachovány** právní poměry založené reorganizačním plánem.

⁷²⁸ Viz též T. Richter (Richter, 2017, s. 520).

⁷²⁹ Nelze totiž vyloučit možnost opětovného sestavení plánu dlužníkem, pokud to není v rozporu s důvody zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu dle § 362 IZ. Příkladem může být **protiprávní jednání jiné osoby** než dlužníka, případně i protiprávní jednání **bývalého** člena statutárního orgánu dlužníka.

⁷³⁰ Viz též J. Maršíková (Maršíková, 2014, s. k § 362)

(včetně věřitelů „nových“), ale ani pro třetí osoby **výhodnější variantou** z pohledu jejich **co nejvyššího celkového uspokojení** [§ 1 písm. a) IZ]. Považoval bych proto za vhodnější, aby dotčené osoby (především věřitelé) měly možnost se vyjádřit, zda na zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu **skutečně trvají**. Jako nejvhodnější se mi přitom jeví obdobné využití institutu **změny** (již účinného) **reorganizačního plánu** ve smyslu § 361 IZ (viz blíže k tomu v kapitole 6.3). Takový postup by totiž současně umožnil případnou změnu těch částí reorganizačního plánu, kterých bylo dosaženo **v důsledku protiprávního jednání**, a které by jinak odůvodňovaly zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu. Vhodné by přitom bylo umožnit **postupem** obdobným s § 361 odst. 4 IZ **aprobovat** také **nezměněný** reorganizační plán. Postup užívaný pro změnu reorganizačního plánu by přitom byl vhodný také proto, že zohledňuje nejen práva původních věřitelů, ale i práva věřitelů „nových“, a rovněž práva „nových“ společníků nebo členů dlužníka (§ 361 odst. 4 IZ).⁷³¹ **K diskusi** by pak bylo stanovení **okruhu možných navrhovatelů** změny nebo potvrzení reorganizačního plánu (srovnej k tomu § 361 odst. 1 IZ).⁷³² V každém případě by mezi možné navrhovatele měl patřit věřitelský výbor, dlužník, předkladatel reorganizačního plánu a dále osoby, které podaly řádný návrh na povolení reorganizace. Navrhovatelem by přitom pochopitelně nemohl být ten, kdo se dopustil protiprávního jednání ve smyslu § 362 odst. 1 nebo 2 IZ.

7.2. Přeměna reorganizace v konkurs

Ukončit reorganizaci její **přeměnou v konkurs** lze od nabytí právní moci rozhodnutí o jejím povolení, až do jejího skončení některým jiným způsobem. Přeměně reorganizace v konkurs tedy nebrání ani schválení reorganizačního plánu, ani nabytí jeho účinnosti. Ustanovení § 363 odst. 1 IZ taxativně vyjmenovává celkem sedm důvodů, na základě kterých soud (i bez návrhu) rozhodne o přeměně reorganizace v konkurs.⁷³³ Konkrétně nastalý důvod přeměny je přitom určující pro to, zda insolvenční soud o přeměně v konkurs rozhoduje **bez jednání** nebo **po jednání**, které je za tímto účelem povinen nařídit (§ 363 odst. 2 a 3 IZ).

Bez jednání tak bude reorganizace přeměněna v konkurs v případě, kdy to sám dlužník navrhne [§ 363 odst. 1 písm. a) IZ], dále pak tehdy, pokud není včas sestaven reorganizační plán [§ 363 odst. 1 písm. b) IZ], a konečně v případě, kdy reorganizační plán nebyl schválen a všem osobám uplynula lhůta k jeho sestavení [§ 363 odst. 1 písm. c) IZ].

⁷³¹ K pojmu „nový“ věřitel srovnej též kapitolu 6.3.

⁷³² K podání takového návrhu by měla být od okamžiku výzvy soudu stanovena vhodná lhůta (např. 30 dní). Pokud by v této lhůtě nebyl podán žádný návrh, soud by rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu zrušil.

⁷³³ V podrobnostech zde odkazuji na text zákona, viz § 363 odst. 1 IZ. O mnohých z těchto důvodů přitom bylo v různých souvislostech pojednáno již v předchozím textu.

Jednání, na které jsou předvoláni dlužník, insolvenční správce, věřitelský výbor a navrhovatel reorganizace,⁷³⁴ je nařízeno u těch důvodů přeměny, u kterých lze očekávat potřebu projednání možných sporných okolností. Za takové důvody přeměny reorganizace v konkurs zákon považuje neplnění podstatných náležitostí reorganizačního plánu nebo povinností dlužníka [§ 363 odst. 1 písm. d) IZ],⁷³⁵ neplacení úroků zajištěným věřitelům dle § 171 odst. 4 IZ nebo jiných splatných závazků [§ 363 odst. 1 písm. e) IZ], reorganizačním plánem nepředpokládané ukončení podnikání dlužníka [§ 363 odst. 1 písm. f) IZ], a také neuhrazení pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených [§ 363 odst. 1 písm. g) IZ].

Opodstatněnost přeměny reorganizace v konkurs na základě výše uvedených, taxativně stanovených důvodů je přitom nesporná. Otázky budí spíše případná možnost soudu rozhodnout o přeměně **i z jiných, než v zákoně taxativně vyjmenovaných důvodů**. V této věci přitom došlo k pozoruhodnému judikатурnímu vývoji, kdy nejprve Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí ve věci dlužníka *Rezidence Kavčí Hory, a.s.*⁷³⁶ dovodil, že výčet důvodů přeměny dle § 363 odst. 1 IZ **není striktně taxativní**, a že jej lze rozšiřovat. V konkrétním případě pak konstatoval, že **i po povolení reorganizace** bude zjištěná **nepoctivost záměru** jejího navrhovatele **samostatným důvodem k přeměně reorganizace v konkurs** ve smyslu § 363 odst. 1 IZ. **Proti tomuto názoru** se však v rámci rozhodnutí o dovolání postavil Nejvyšší soud ČR,⁷³⁷ když uvedl, že rozšířit taxativní důvody uvedené v § 363 odst. 1 IZ je možné **jen s využitím analogie**, a to **pouze v případech zákonem neřešených** (tzv. „mezery v zákoně“), přičemž nezařazení nepoctivosti záměru navrhovatele do taxativního výčtu § 363 odst. 1 IZ nelze za takovou „mezeru v zákoně“ považovat. Jinými slovy, v případech, kdy není na místě postupovat podle některého z taxativně vyjmenovaných důvodů přeměny reorganizace v konkurs, takovým důvodem **samotná nepoctivost záměru navrhovatele být nemůže**. Nejvyšší soud ČR tím zároveň popřel krátce před tím vydané usnesení Ústavního soudu ČR, týkající se insolvenčního řízení s dlužníkem *Velvana, a.s.*,⁷³⁸ ve kterém Ústavní soud možnost soudu i bez návrhu rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs ve smyslu § 363 IZ **pro nepoctivost záměru dlužníka aproboval**.

⁷³⁴ Za navrhovatele reorganizace bude zřejmě třeba v případě jednání svolaného dle § 363 odst. 3 IZ na termín předcházející rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu považovat všechny osoby, které návrh na povolení reorganizace podaly. Po schválení reorganizačního plánu potom zřejmě pouze **předkladatele** reorganizačního plánu, který byl schválen.

⁷³⁵ Podstatné náležitosti reorganizačního plánu je možné stanovit také přímo v plánu samotném, viz kapitola 7.3.

⁷³⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 4 VSPH 646/2015-B-233 (INS 13739/2014), ze dne 5. 10. 2015, ve kterém se mimo jiné uvádí: „*Odvolační soud nesdílí základní odvolací výhrady dlužníka, že důvodem pro přeměnu reorganizace v konkurs mohou být jen důvody taxativně uvedené v § 363 odst. 1 IZ*“.

⁷³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 NSCR 15/2016 (INS 13739/2014), ze dne 27. 6. 2018, které uvádí: „*Přeměna reorganizace v konkurs na základě nepoctivého záměru dlužníka, aniž byl reorganizační plán zamítnut a aniž schůze věřitelů měla možnost určit jinou osobu, jež reorganizační plán sestaví, kráti práva věřitelů v insolvenčním řízení (ti mohou přes nepoctivý záměr dlužníka dále trvat na řešení úpadku reorganizací)*“.

⁷³⁸ Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 1288/17-1, ze dne 29. 5. 2018, které uvádí: „*i ve stadiu řízení od povolení reorganizace (§ 328 insolvenčního zákona) do schválení reorganizačního plánu (§ 348 insolvenčního zákona) je insolvenční soud oprávněn i bez návrhu rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs podle § 363 insolvenčního zákona, vyjde-li v něm najevo dlužníkův nepoctivý záměr ve smyslu § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona*“.

V uvedené otázce se plně zbožňuji s názorem Nejvyššího soudu ČR, a to včetně jeho argumentace, když se domnívám, že samotný nepoctivý záměr dlužníka (resp. jiného předkladatele), by **neměl automaticky bránit v provedení reorganizace pod kontrolou jiné osoby (typicky věřitelů)**, pokud je dle jiných ustanovení insolvenčního zákona a vývoje konkrétního insolvenčního řízení takový postup nadále možný. Nepoctivost záměru navrhovatele by tak dle mého názoru ani v budoucnu mezi taxativní důvody přeměny reorganizace v konkurs stanovené v § 363 odst. 1 IZ **zařazena být neměla**. Pokud se však prosadí výklad Nejvyššího soudu ČR, který je s tímto v souladu a nepoctivý záměr za automatický důvod k přeměně reorganizace v konkurs nepovažuje, je ke zvážení, zdali mezi taxativní důvody přeměny reorganizace v konkurs nezařadit **alespoň možnost** soudu rozhodnout o přeměně **pro nepoctivý záměr**, a to v případech zvláštního zřetele hodných.⁷³⁹

Z jednotlivých důvodů přeměny reorganizace v konkurs vyjmenovaných v § 363 odst. 1 IZ se na tomto místě budu podrobněji věnovat ještě jednomu z nich. Zvláštní zmínku si totiž dle mého názoru zaslouží **povinnost** soudu přeměnit reorganizaci v konkurs v případě, že tuto přeměnu **po povolení reorganizace navrhne sám dlužník**, a to za podmínky, že reorganizace byla **na základě návrhu dlužníka také povolena** [§ 363 odst. 1 písm. a) IZ]. Zmíněné ustanovení, které se zdánlivě nezdá být problematickým, když dlužníkovi umožňuje reorganizaci započatou **z jeho iniciativy** rovněž přeměnit v konkurs,⁷⁴⁰ totiž ve svém důsledku paradoxně dává dlužníkovi (zřejmě jediný) **nástroj**, kterým může **zcela zabránit provedení reorganizace**, tj. i **reorganizace prováděné plně pod kontrolou věřitelů**, kteroužto jsme v předchozím textu několikrát zmiňovali jako sice nikoli pravděpodobnou, ale teoreticky možnou a přípustnou, a v některých případech dokonce vhodnou variantu reorganizace. Zmíněného účinku dlužník dosáhne postupem, kdy **podá formálně bezchybný návrh na povolení reorganizace**, na základě kterého bude v důsledku **jeho přednosti** vyjádřené v § 321 odst. 2 *in fine* IZ (a za současného předpokladu neshledání nepoctivosti záměru a splnění dalších podmínek) **insolvenčním soudem reorganizace také povolena** (§ 328 IZ). Pokud **ihned po povolení reorganizace dlužník požádá o její přeměnu v konkurs** dle zmiňovaného ustanovení [§ 363 odst. 1 písm. a) IZ], soud o takové přeměně **bez jednání** (§ 363 odst. 2 IZ) a zkoumání dalších okolností **rozhodne**.⁷⁴¹ Touto cestou tak dlužník dosáhne **úplně**

⁷³⁹ Insolvenční soud by měl o přeměně reorganizace v konkurs pro nepoctivost navrhovatelova záměru rozhodnout zejména tehdy, pokud by opačný postup byl v rozporu se základními zásadami insolvenčního řízení [zejm. § 1 písm. a) IZ a § 5 písm. a) a b) IZ].

⁷⁴⁰ O možném riziku zneužití reorganizace ze strany dlužníka, jejímž cílem bude instalace „vhodného“ insolvenčního správce do insolvenčního řízení, s následnou přeměnou v konkurs, typicky právě návrhem dle [§ 363 odst. 1 písm. a) IZ] jsme se již zmiňovali v kapitole 1.2.

⁷⁴¹ Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ve věci dlužníka *SHANGHAI MALING (CZECH), a. s.*, sp. zn. 1 VSPH 1594/2016-B-11 (INS 26062/2015), ze dne 20. 12. 2016, sice (v obecné rovině) **vyjádřil názor opačný**, když uvedl, že v případě **existence dalších návrhů na povolení reorganizace není možné postup dle § 363 odst. 1 písm. a) IZ automaticky aplikovat**, bohužel tak však Vrchní soud učinil bez jakékoliv další argumentace, a aniž by specifikoval, jak by se mělo postupovat v případě existence takových dalších návrhů na povolení reorganizace.

eliminace případných dalších **návrhů na povolení reorganizace podaných věřiteli**.⁷⁴² Pro insolvenční soud přitom zřejmě nebude snadné nalézt důvod, pro který by mohl takovému návrhu dlužníka nevyhovět, a postupovat tak **proti dikci** ustanovení § 363 odst. 1 písm. a) IZ.⁷⁴³

Právě zmíněný důsledek aktuální zákonné úpravy (byl-li tak zamýšlen a nejde-li pouze o legislativní chybu) **nepokládám za vhodný**, a to nejenom pro jeho zjevnou **nekonzistentnost** s tak zásadními ustanoveními, jakými jsou § 150 IZ, § 322 odst. 4 IZ a § 339 odst. 6 IZ, ale také proto, že se (v souladu s vyzněním celé této práce) domnívám, že reorganizace prováděná plně pod kontrolou věřitelů **je zcela legitimní**, a v mnoha případech i „celospolečensky“ výhodnou variantou reorganizace. Považoval bych proto za vhodné upravit ustanovení § 363 odst. 1 písm. a) IZ **alespoň** v tom smyslu, aby k automatické přeměně reorganizace v konkurs na návrh dlužníka **podaný před schválením reorganizačního plánu** docházelo **pouze za předpokladu**, že před povolením reorganizace (povolené na základě návrhu dlužníka) zde **neexistoval žádný další** (věřitelský) **návrh na povolení reorganizace**. Pokud by takový další návrh existoval, soud by **postupoval obdobně jako v případě, kdy dlužník soudu oznámí, že nehodlá sestavit reorganizační plán**, tj. postupem dle § 339 odst. 6 IZ. Osobu nově oprávněnou sestavit reorganizační plán by tedy měla právo **určit schůze věřitelů**, případně by soud **vyzval k sestavení reorganizačního plánu další osoby**, které návrh na povolení reorganizace podaly. Teprve až po vyčerpání těchto možností by soud mohl přistoupit k přeměně reorganizace v konkurs dle § 363 odst. 1 písm. b) IZ, tedy **až poté**, co by ve **lhůtě 30 dnů** nebyl „*podán návrh na svolání schůze věřitelů za účelem rozhodnutí o tom, která jiná osoba má přednostní právo sestavit reorganizační plán*“,⁷⁴⁴ případně podle § 363 odst. 1 písm. c) IZ poté, co všem nově určeným osobám uplyne lhůta k předložení reorganizačního plánu.

Na rozdíl od právě zmíněného, **možnost** dlužníka postupem dle § 363 odst. 1 písm. a) IZ dosáhnout bez jednání přeměny reorganizace v konkurs ve fázi řízení **po schválení reorganizačního plánu** (jak se ostatně v praxi nezřídka děje)⁷⁴⁵ dle mého názoru **již tak problematická není**, neboť se tak může stát až **po přijetí reorganizačního plánu věřiteli**, přičemž v rámci reorganizačního plánu mohou být přijata vhodná opatření chránící věřitele, například může být reorganizačním plánem změněna vlastnická struktura

⁷⁴² Věřitelé totiž v praxi nebudou mít dostatečný **časový prostor** uvedenému důsledku zabránit ani změnou personálního složení managementu dlužníka postupem dle § 333 odst. 2 IZ. Uvedené přitom bude platit bez ohledu na to, zda svým dřívějším usnesením věřitelé rozhodli o tom, že dlužník nemá právo sestavit reorganizační plán (§ 339 odst. 3 IZ).

⁷⁴³ V tomto směru by však zřejmě bylo možné se opírat o již dříve zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Rezidence Kavčí Hory, a.s.*, sp. zn. 29 NSCR 15/2016 (INS 13739/2014), ze dne 27. 6. 2018, v rámci kterého se sice soud věnoval přeměně reorganizace v konkurs po zamítnutí reorganizačního plánu dlužníka pro **neopektivost jeho záměru** a následně neexistenci nového návrhu reorganizačního plánu ve smyslu § 363 odst. 1 písm. b) resp. c) IZ, jeho **argumentaci a závěry** však dle mého názoru **lze vztáhnout** i na přeměnu reorganizace v konkurs na základě návrhu dlužníka na tuto přeměnu dle § 363 odst. 1 písm. a) IZ. Nejvyšší soud ČR v usnesení uvedl: „*Rozhodnutí odvolacího soudu tak bylo nesprávné (...) neboť soud neumožnil schůzi věřitelů vyjádřit se, zda má zájem řešit úpadek dlužníka i nadále reorganizací (a zvolit tak osobu, která má reorganizační plán připravit) či se možnostmi reorganizace již dále nezabývat a přeměnit povolenou reorganizaci v konkurs.*“

⁷⁴⁴ Za „jinou“ osobu by se přitom i zde považovala prakticky libovolná osoba vybraná schůzí věřitelů, viz výklad v kapitole 5.1.

⁷⁴⁵ Viz například Usnesení Městského soudu v Praze ve věci dlužníka *Motormedia Bohemia s.r.o.*, sp. zn. MSPH 96 INS 3441/2016 – B – 41, ze dne 29. 5. 2017, a také Usnesení Krajského soudu v Brně ve věci dlužníka *MATOUŠEK CZ a.s.*, sp. zn. KSBR 29 INS 25927/2014-B-337, ze dne 16. 3. 2018.

dlužníka, případně personální složení jeho managementu. V případě reorganizace prováděné pod kontrolou věřitelů (tzv. „vnucená“ reorganizace) navíc mohou věřitelé **včas** iniciovat postup **výměny managementu** dlužníka ve smyslu § 333 odst. 2 IZ, když tak mohou zásadně učinit již od okamžiku povolení reorganizace.⁷⁴⁶

Navzdory právě uvedenému se nicméně i zde nabízí ke zvážení varianta, při které by zákon umožnil věřitelům a dalším osobám dotčeným již **účinným** reorganizačním plánem **iniciovat** (před soudním schválením dlužníkovra návrhu na přeměnu reorganizace v konkurs) proces kolektivní **aprobace, případně změny** účinného reorganizačního plánu, a to obdobným postupem, jaký byl navržen v kapitole 7.1 pro případ zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu.⁷⁴⁷

V zájmu právní jistoty a ochrany práv třetích osob insolvenční zákon dále stanoví, že insolvenční soud nemůže rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs, jestliže již byl reorganizační plán **v podstatných bodech splněn** (§ 363 odst. 4 IZ). S uvedeným principem nelze než souhlasit, přičemž k výkladu otevřeného pojmu „splnění podstatných částí“ reorganizačního plánu blíže v kapitole 7.3.

Odvolání proti rozhodnutí o přeměně reorganizace v konkurs mohou dle zákona podat pouze dlužník, insolvenční správce, věřitelský výbor a navrhovatel reorganizace⁷⁴⁸ (§ 363 odst. 2 a 3 IZ). Za povšimnutí zde stojí, že insolvenční zákon zřejmě v rámci snahy o zamezení průtahů **neumožňuje podat odvolání jednotlivým věřitelům**, ale vychází z kolektivního principu, když právo k odvolání má **pouze věřitelský výbor**.⁷⁴⁹

I přes obecnou (byť omezenou) přípustnost odvolání proti rozhodnutí o přeměně reorganizace v konkurs, nastanou v zájmu ochrany práv věřitelů a třetích osob **účinky spojené s prohlášením konkursu již okamžikem zveřejnění rozhodnutí** o přeměně reorganizace v konkurs, přičemž ke stejnému okamžiku dojde také k zániku zákazu možnosti započtení pohledávek dle § 324 odst. 3 IZ (viz k tomu § 363 odst. 6 IZ ve spojení s § 245 odst. 1 IZ). Lze nicméně dovodit, že až do okamžiku právní moci rozhodnutí o přeměně reorganizace v konkurs, nebude moci insolvenční správce přistoupit **ke zpeněžení majetkové podstaty**.⁷⁵⁰

Pokud jsem v kapitole 7.1 vyjádřil **kritiku nedostatečné zákonné úpravy** následků zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (§ 362 odst. 3 IZ), pak **absenci jakékoli zákonné úpravy následků** rozhodnutí o přeměně reorganizace v konkurs pro případ, že **nastane po okamžiku nabytí**

⁷⁴⁶ Zbavit dlužníka práva k sestavení reorganizačního plánu dle § 339 odst. 3 IZ mohou věřitelé formou usnesení schůze věřitelů již před povolením reorganizace.

⁷⁴⁷ K přeměně reorganizace v konkurs poté, **co již došlo ke schválení** reorganizačního plánu, pochopitelně nedochází nikterak často. Nelze však hovořit ani o tom, že by šlo o výjimku. Dle vzorku dat zpracovaných D. Marianem (Marian, 2019, s. 142) týkajících se reorganizací **povolených** v letech 2014 až 2017, došlo k takové přeměně v celkem **14 případech z celkového počtu 96 povolených reorganizací** ve zkoumaném období (4 roky). Přihlédnout je však nutné k tomu, že v době vyhodnocení zkoumaného vzorku (10. 8. 2018) stále ještě probíhalo 31 reorganizací, tj. cca 32% reorganizací ze zkoumaného vzorku.

⁷⁴⁸ K pojmu navrhovatel reorganizace viz poznámka pod čarou č. 734.

⁷⁴⁹ Rozhodnutí o podání odvolání tedy musí být přijato **většinou věřitelského výboru** (§ 58 odst. 3 IZ).

⁷⁵⁰ Viz obdobné použití § 283 odst. 2 IZ. Blíže k uvedenému K. Nováková (Nováková, 2015, s. 100).

účinnosti reorganizačního plánu, považují za **zcela nepochopitelnou**. Stejně zářející je přitom fakt, že takto důležitá otázka není nikterak obsírněji řešena ani odbornou literaturou. Není přitom nikterak jasné, jak se v případě přeměny reorganizace v konkurs vypořádat s **již nastalými účinky reorganizačního plánu**. K uvedenému problému se jako jedna z mála vyjadřuje J. Maršíková, která má za to, že se v případě přeměny reorganizace v konkurs **ruší veškeré účinky schváleného reorganizačního plánu**,⁷⁵¹ pokud ten již před přeměnou nabyl účinnosti.⁷⁵² To by mimo jiné znamenalo, že po přeměně reorganizace v konkurs dochází **k obnovení pohledávek a jiných práv** věřitelů v rozsahu, jaký zde existoval před nabytím účinnosti reorganizačního plánu (v tomto směru tak jde o obdobný následek, jaký dle zákona nastává v případě zrušení rozhodnutí o schválení reorganizace, viz § 362 odst. 3 IZ).⁷⁵³

Pakliže jsme v předchozí kapitole poukazovali na komplikovanost nastalé právní situace v případě, kdy zákon stanoví, že práva věřitelů a třetích osob založená reorganizačním plánem **nebudou dotčena** (§ 362 odst. 3 IZ), nastanou **zásadní** komplikace i v případě **opačném**, tj. pokud **účinky reorganizačního plánu zaniknou**. Zmiňme například už jen velmi komplikované postavení osob, které **nebyly původními** věřiteli dlužníka, ale **právním titulem** k jejich nově nabytým právům a povinnostem (v rámci nově založených právních vztahů) **byl účinný reorganizační plán**, přičemž mnohá plnění z takových vztahů již za dobu účinnosti reorganizačního plánu **mohla být splněna**. Stejně závažným problémem mohou být reorganizačním plánem nově založená **zajišťovací práva**, která v důsledku přeměny reorganizace v konkurs náhle zaniknou, mnohdy přitom ve prospěch původního zajištění původních věřitelů.⁷⁵⁴ Zapomínat nelze ani na to, že v rámci reorganizace mnohdy dochází k **restrukturalizaci kapitálové struktury dlužníka** (nabytím nových podílů na dlužníkovi, v důsledku upsání nových akcií, atd.). Reorganizační plán může být rovněž právním titulem **vzniku nových právnických osob**, případně jejich jiných přeměn. Stejně tak mohl být obchodní závod dlužníka v důsledku reorganizačního plánu převeden, a již nějakou dobu může být provozován třetí osobou.

Je nepochybné, že návrat v původní právní stav bude v nastíněných (a přitom reálně představitelných) situacích **velmi obtížný**, přičemž o jeho „spravedlnosti“ lze úspěšně pochybovat. Připomeňme přitom, že k tomu, aby uvedená situace nastala, postačí **návrh dlužníka**, pokud tedy byla reorganizace povolena na jeho návrh [§ 363 odst. 1 písm. a) IZ].⁷⁵⁵ Jednou z mála situací, kdy bude možné uvedeným negativním důsledkům zabránit, bude stav, kdy bude soud moci konstatovat, že reorganizační

⁷⁵¹ Je nutné podotknout, že výkladem insolvenčního zákona lze zřejmě skutečně k takovému závěru dojít, a to zejména v důsledku srovnání § 362 odst. 3 IZ a § 363 odst. 5 IZ, když druhé jmenované ustanovení **neuvádí**, že by měla práva věřitelů a jiných osob založených reorganizačním plánem **zůstat nedotčena**.

⁷⁵² (Maršíková, 2014, s. k § 363)

⁷⁵³ Stejný názor ve svém komentáři vyjadřuje také J. Kozák (Kozák, 2019, s. k § 363 odst. 4).

⁷⁵⁴ Dle § 248 odst. 2 IZ se dokonce po prohlášení konkursu stávají neúčinnými všechna práva na uspokojení ze zajištění týkající se majetkové podstaty, vzniklá věřitelům **po zahájení insolvenčního řízení**.

⁷⁵⁵ S uvedenou problematikou se přitom insolvenční zákon **nijak nevyrovnává**, když pouze v § 364 odst. 5 IZ stanoví, že soud může stanovit podmínky přeměny reorganizace v konkurs „jinak“.

plán byl „v podstatných bodech splněn“ (§ 364 odst. 4 IZ).⁷⁵⁶ J. Kozák v tomto směru dokonce nabízí **výrazně rozšiřující výklad** uvedeného pojmu, když pod něj s odkazem na zásady insolvenčního řízení (§ 1 a 5 IZ) podrazuje i takový stav plnění reorganizačního plánu, při jehož dosažení by již důsledky přeměny reorganizace v konkurs „negativním způsobem ovlivnil(y) nebo ohrozil(y) míru a rychlost uspokojení věřitelů dlužníka, příp. jejich rovné uspokojení“.⁷⁵⁷ Byť by přijetí takového výkladu bylo s ohledem na dříve uvedené jistě přínosem, považuji ho vzhledem k jasné dikci § 363 odst. 4 IZ za silně diskutabilní.⁷⁵⁸

Vzhledem k ochraně práv třetích osob, a také **zachování principu právní jistoty** se stavím spíše za to, aby zákonná úprava jasně stanovila, že při přeměně reorganizace v konkurs mají nastat zcela stejné následky, jako v případě zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (§ 362 odst. 3 IZ), tj. **práva věřitelů a třetích osob založená reorganizačním plánem mají zůstat nedotčena**.⁷⁵⁹ Uvedené řešení považuji obecně za přijatelnější, a to i s vědomím, že ani takové nastavení není zdaleka optimální, a jeho praktické provedení bude rovněž značně komplikované (viz předchozí kapitola 7.1). Dalším významným argumentem pro shodné následky zrušení rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (§ 362 IZ) a přeměny reorganizace v konkurs (§ 363 IZ) je skutečnost, že většina důvodů, které k uvedeným stavům **po okamžiku účinnosti** reorganizačního plánu povedou, bude v praxi **mnohdy** souviset s **protiprávním jednáním**, a to obvykle ze strany dlužníka [viz § 362 odst. 1 a 2 IZ, resp. § 363 odst. 1 písm. d), e), f) a g) IZ]. Nenacházím tedy ani zřejmý důvod, proč by měly v uvedených případech nastat zcela **rozdílné následky** skončení reorganizace.⁷⁶⁰

Bez ohledu na zákonné nastavení však vždy zůstane klíčovou (a nijak záviděníhodnou) úlohou **insolvenčního soudu**, aby v případě potřeby vhodně uspořádat právní vztahy, a to třeba i odlišně od výchozí zákonné úpravy, tak jak to již nyní stanoví ustanovení § 363 odst. 5 IZ.

S ohledem na výše uvedené nelze než konstatovat, že zákonná úprava vypořádání se s následky skončení reorganizace **po nabytí účinků reorganizačního plánu**, a to ať už zrušením rozhodnutí o jeho schválení nebo přeměnou reorganizace v konkurs, je zcela **nedostatečná**, a spolu s obdobně nedostatečnou úpravou procesu **změny reorganizačního plánu** tak představuje zřejmě největší dluh zákonodárce v právní úpravě reorganizace. Situace je o to tíživější, že se v uvedené oblasti nelze opřít ani o adekvátní

⁷⁵⁶ Jde opět o otevřený právní pojem, poskytující soudu prostor k diskreci. V praxi proto předkladatelé reorganizačního plánu (ve vlastním zájmu) často **přímo v reorganizačním plánu** stanoví, kdy je možné považovat plán v podstatných bodech **za splněný**. K tomuto pojmu blíže v kapitole 7.3.

⁷⁵⁷ (Kozák, 2019, s. k § 363)

⁷⁵⁸ Mám za to, že obecné principy insolvenčního řízení nemohou být „univerzálním nástrojem“ k výrazným posunům výkladu jednotlivých ustanovení insolvenčního zákona.

⁷⁵⁹ Opět při současné obnově práv původních věřitelů ve smyslu § 362 odst. 3 IZ.

⁷⁶⁰ Za nijak zásadní přitom v tomto ohledu nepovažuji to, že ustanovení § 362 IZ se vztahuje na protiprávní jednání učiněná **před schválením reorganizačního plánu**, (a tedy protiprávní jednání potenciálně způsobila ovlivnit jeho obsah), zatímco ustanovení § 363 IZ se vztahuje na protiprávní jednání učiněná **po schválení reorganizačního plánu**.

judikaturu, ani o dostatečně jednotnou a návodnou odbornou literaturu, resp. praxi.⁷⁶¹ V tomto směru tak zřejmě nezbyvá než doufat v budoucí nápravu současného stavu.

7.3. Splnění reorganizačního plánu

K očekávanému (a žádoucímu) způsobu skončení reorganizace dojde poté, co insolvenční soud vezme svým usnesením, proti němuž není odvolání přípustné,⁷⁶² **splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatných částí na vědomí** (§ 364 odst. 3 IZ). Právní situace po takovémto skončení reorganizace nebude přirozeně zdaleka tak komplikovaná, jako ve výše popsaných případech. Zatímco účinky reorganizačního plánu budou nadále trvat, nabytím právní moci rozhodnutí, jímž soud vezme na vědomí splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatných částí, **skončí současně celé insolvenční řízení** (§ 159 odst. 4 IZ). V důsledku toho zaniknou i účinky insolvenčního řízení, tj. **zejména zvláštní způsob správy dlužníka** (viz kapitola 6.2). Právě obnovení standardní správy, a tedy také standardního ekonomického fungování dlužníka je hlavním důvodem možnosti rozhodnout o skončení reorganizace již v okamžiku, kdy budou **splněny podstatné části reorganizačního plánu**. Splnění „podstatných částí“ reorganizačního plánu bude soud posuzovat zejména na základě zpráv insolvenčního správce a věřitelského výboru o plnění reorganizačního plánu (§ 364 odst. 1 a 2 IZ),⁷⁶³ přičemž výklad slovního spojení „splnění podstatných částí reorganizačního plánu“ bude vždy záležet především na obsahu konkrétního reorganizačního plánu. Odborná literatura obvykle uvádí, že reorganizační plán bude možné považovat za splněný v podstatných částech tehdy, pokud budou pohledávky všech věřitelů stanovené v reorganizačním plánu **z převážné části splněny**, nebo **bude zřejmé**, že ve stanovených termínech **splněny budou**.⁷⁶⁴ Je ovšem nepochybné, že ani právě uvedené „upřesnění“ nevede k přílišnému vyjasnění, kdy bude možné v konkrétních případech o „splnění podstatných částí plánu“ **rozhodnout**. Situaci tak výrazně ulehčí, pokud bude přímo v samotném reorganizačním plánu stanoveno, kdy lze reorganizační plán považovat za splněný, resp. za splněný **v podstatných částech**. V praxi je takový postup poměrně častý, a lze ho jen doporučit.

V uvedené souvislosti pak považuji za přínosné zmínit usnesení Krajského soudu v Ostravě ve věci dlužníka *VÍTKOVICE HEAVY MACHINERY a.s.*,⁷⁶⁵ ve kterém soud dovedl **jako přípustné i to**, pokud

⁷⁶¹ V tomto směru nelze než souhlasit s T. Richterem, který s nadsázkou hovoří o tom, že odborná veřejnost, a zřejmě i zákonodárce byli natolik unaveni „zajímavější“ problematikou reorganizace, jakou je například klasifikace věřitelů do skupin a proces schvalování reorganizačního plánu, že **na adekvátní pozornost samotným účinkům** výstupu tohoto procesu, tj. reorganizačního plánu jim nezbylo dostatek sil (Richter, 2017, s. 515). Ani já pro tento politováníhodný stav nenalézám příležitější vysvětlení.

⁷⁶² Vzhledem k tomu, že rozhodnutím o splnění reorganizačního plánu ve smyslu § 364 odst. 3 IZ **nebudou dotčeny účinky** schváleného reorganizačního plánu, přičemž proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu **odvolání přípustné je** (byť omezeně, viz kapitola 5.8), nelze proti nepřipustnosti odvolání proti usnesení o splnění reorganizačního plánu zřejmě nic namítat.

⁷⁶³ Zprávy o plnění reorganizačního plánu je povinen podávat i samotný dlužník (§ 354 odst. 3 IZ).

⁷⁶⁴ (Maršíková, 2014, s. k § 363), (Richter, 2017, s. 525)

⁷⁶⁵ Usnesení Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. KSOS 37 (INS 4078/2018-B-250), ze dne 13. 8. 2019

reorganizační plán stanoví, že reorganizační plán **bude v podstatných bodech splněn již v okamžiku, kdy přihlášení věřitelé ještě neobdrželi žádné plnění.**⁷⁶⁶ Ve zmíněném případě přitom došlo ke schválení reorganizačního plánu **i přes nesouhlas významného zajištěného věřitele** (bankovního ústavu), a to **nahrazením** nepřijetí reorganizačního plánu skupinou věřitelů (zmíněného zajištěného věřitele) dle § 348 odst. 4 IZ, resp. § 349 odst. 1 IZ. V následujícím průběhu řízení pak bylo skutečně rozhodnuto o splnění podstatných částí reorganizačního plánu (§ 364 odst. 4 IZ) ještě před jakýmkoliv plněním věřitelům, čímž byla reorganizace i insolvenční řízení **ukončeno**. S argumentací insolvenčního soudu, že ani takovýto způsob provedení reorganizace **není v rozporu se zákonem**, přitom nelze než souhlasit. Uvedený příklad tak názorně upozorňuje na skutečnost, kterou je vhodné si (zejména ze strany věřitelů) uvědomit, a to sice tu, že ani **úspěšně skončená reorganizace nemusí** již v průběhu insolvenčního řízení **zajistit jakékoli uspokojení přihlášených věřitelů**, a to navzdory případnému nepřijetí reorganizačního plánu některými skupinami věřitelů.⁷⁶⁷ Co naopak reorganizace, resp. schválený reorganizační plán skupině věřitelů, která jej nepřijala, zajistit **musí**, je v souladu s § 348 odst. 2 IZ především to, že reorganizační plán bude vůči takové skupině **spravedlivý**,⁷⁶⁸ a že lze **důvodně předpokládat**, že jeho realizace **nepovede k dalšímu úpadku dlužníka.**⁷⁶⁹ Na uvedeném závěru nemůže nic změnit ani smutný paradox, že právě ve výše zmíněném případě dlužníka *VÍTKOVICE HEAVY MACHINERY a.s.* došlo po zhruba 7 měsících od „úspěšného“ skončení reorganizace ke **zjištění dalšího úpadku dlužníka.**⁷⁷⁰

Zásadní volnost stanovení podmínek splnění reorganizačního plánu nebo jeho podstatných částí **v reorganizačním plánu samotném** však (dle mého názoru) **musí mít své meze**. Domnívám se například, že požadavek ustanovení § 391 odst. 1 IZ na to, aby zajištění věřitelé, kteří reorganizační plán nepřijali, podle něj získali „*stejný nebo obdobný druh zajištění*“, musí být **bezpodmínečně naplněn ještě před tím**, než soud ukončí reorganizaci rozhodnutím dle § 364 odst. 4 IZ.⁷⁷¹

I po skončení reorganizace (a tím také celého insolvenčního řízení) usnesením soudu ve smyslu § 364 odst. 3 IZ, bude **nadále pokračováno** v incidenčních sporech za podmínek stanovených v § 159 odst. 4 až 6 IZ, přičemž účastníkem sporů se dnem skončení insolvenčního řízení stává místo insolvenčního správce dlužník (§ 159 odst. 5 IZ). Až do ukončení incidenčních sporů tak nebude moci být rozpuštěna rezerva stanovená reorganizačním plánem na jejich případné (alespoň částečné) uspokojení (§ 340 odst. 2 IZ).⁷⁷²

⁷⁶⁶ S postupným splácením pohledávek věřitelů se ve zmiňovaném případě počítalo až po splnění reorganizačního plánu, tedy až **po skončení** reorganizace a celého insolvenčního řízení.

⁷⁶⁷ Skupin „prioritních“ věřitelů, tj. zejména věřitelů s pohledávkami za majetkovou podstatou (§ 168 IZ) a věřitelů s pohledávkami jim na roveň postavenými (§ 169 IZ) se uvedená situace pochopitelně **netýká**.

⁷⁶⁸ Viz ustanovení § 349 IZ a kapitola 5.6.

⁷⁶⁹ Což je ostatně jeden z hlavních cílů reorganizace. Viz podrobněji též v kapitole 5.5.

⁷⁷⁰ Usnesení Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. KSOS 37 (INS 6664/2020-A-18), ze dne 19. 3. 2020

⁷⁷¹ Ve výše zmíněném řízení s dlužníkem *VÍTKOVICE HEAVY MACHINERY a.s.* tento požadavek naplněn byl.

⁷⁷² Incidenční spory bývají často vedeny ještě dlouhou dobu po skončení insolvenčního řízení. Podmiňovat jejich skončením možnost ukončení reorganizace, resp. insolvenčního řízení, není výhodné a ani nezbytné.

Závěr

Cílem předkládané diplomové práce bylo, kromě rozboru platné právní úpravy reorganizace, také zkoumání možností a limitů využití tohoto institutu v rámci systému insolvenčního práva. V úvodních částech práce je rozebírána především problematika vhodnosti využití institutu reorganizace jakožto zásadně sanačního způsobu řešení úpadku pro různé, typově charakterizované úpadkové situace. Pozornost je přitom věnována jak ekonomickým, tak i právním předpokladům realizovatelnosti reorganizace, a to se zvýšeným důrazem na zkoumání motivace osob, které mohou prosazení a následnou realizaci reorganizace významně ovlivnit. V dalších částech práce je pak pozornost věnována především rozboru platné právní úpravy reorganizace v ČR, a to se zvláštním přihlédnutím k některým problematicky vykládaným částem, a také k částem, které doznaly v relativně nedávné době novelizačních změn. Na základě v práci provedeného rozboru problematiky reorganizace lze na tomto místě vyslovit několik obecnějších závěrů.

Především se na rozdíl od většiny v odborné literatuře publikovaných názorů **nedomnívám**, že by počet povolených, resp. úspěšně skončených reorganizací byl nízký, resp. nižší než by bylo žádoucí. Mám spíše za to, že počet reorganizací odpovídá skutečným ekonomickým realitám, a to zejména počtu dlužníků reálně ekonomicky vhodných k sanačnímu řešení, u kterých lze racionální úvahou (zejména ze strany věřitelů) dospět k závěru, že řešení úpadkové situace formou reorganizace bude celkově výhodnější variantou než řešení jiné, včetně například varianty sanačního konkursu. Uvedenému závěru přitom odpovídá i dlouhodobě víceméně stálý počet povolených i úspěšně skončených reorganizací, a to navzdory řadě novelizací, majících za cíl tento počet zvýšit.

Za základní kvantitativní ukazatel úspěšnosti formálních **sanačních řešení** úpadkové situace podnikatelských subjektů přitom nepovažuji ani tak statistiky úspěšně skončených reorganizací, ale spíše statisticky **celkového počtu úspěšně provedených sanací obchodních závodů**, tj. nejen hodnocení úspěšných *sanačních reorganizací*, ale i *sanačních konkursů*. Vzhledem k velké pozornosti, která je v odborné literatuře věnována problematice nízkého počtu reorganizací, je tak pro mě velmi zážející, že dosud pravděpodobně neexistuje žádné relevantní statistické hodnocení **úspěšně provedených sanačních konkursů podnikatelských subjektů**. Jak přitom dokládá i tato práce, *sanační konkurs* nabízí velmi obdobné přínosy jako reorganizace, a to i z pohledu „celospolečenského“. Neshledávám přitom žádný rozumný důvod se domnívat, že by racionálně uvažující a dostatečně informovaní věřitelé neměli vůli dát *sanačnímu konkursu* přednost před *konkursem likvidačním*. V případě existence majetkové podstaty, u které je takový postup ekonomicky výhodný, budou pravděpodobně věřitelé takový postup ve vlastním zájmu přirozeně podporovat, a to i s ohledem na eliminaci rizik, která jim může přinášet reorganizace. Adekvátní analýzu *sanačního konkursu* jako alternativy reorganizace postrádám i z důvodu postupného zavádění zákonných úprav, majících za cíl navýšit počet prováděných reorganizací, a to obvykle preferencí reorganizace oproti konkursu, a to včetně jeho sanační varianty.

I přes právě uvedené je reorganizace z mnoha v této práci zmíněných důvodů pro některé specifické případy jistě **vhodným a nezastupitelným** způsobem řešení úpadku, přičemž jejím charakteristickým znakem by měl dle mého názoru být především **zákonem poskytnutý** prostor pro **dohodu** (ve smyslu

konsensu) věřitelů a dlužníka. Reorganizace by tak měla mít místo především tam, kde kromě ekonomických předpokladů odvislých od stavu dlužníka je pro takovou dohodu prostor, přesněji řečeno tam, kde není reorganizace odmítána ani většinou věřitelů, ani dlužníkem. Z tohoto i dalších důvodů mám také za to, že by současná právní úprava **neměla uměle zvýhodňovat reorganizaci před konkursem**. Na mysli mám především nadbytečné zvýhodňování reorganizace z pohledu dlužníka, resp. jeho managementu. Takové zvýhodnění totiž dlužníka chrání především tam, kde **dohoda**, nebo alespoň podpora reorganizace ze strany věřitelů nikdy neexistovala, případně v průběhu procesu doznala zásadních trhlin. Nadbytečná zákonná snaha motivovat dlužníka k realizaci reorganizace může navíc paradoxně vést k vnímání reorganizace ze strany věřitelů jako nepřiměřeně riskantního způsobu řešení úpadku, neboť důvěra věřitelů v dlužníka, resp. jeho management, bývá v praxi obvykle omezená.

I přes výše zmíněný důraz na konsenzus, jakožto charakteristický prvek reorganizace, nelze zpochybňovat důležitost zákonné možnosti prosadit reorganizaci dlužníkem, resp. věřiteli i tam, kde k tomu není dostatečná vůle ze strany druhé. Ve specifických případech může jít nepochybně o nejvhodnější řešení z pohledu velké většiny dotčených osob. Mám přitom za to, že zatímco možnost prosazení „nekonsenzuální“ reorganizace ze strany dlužníka je v aktuální právní úpravě nastavena vhodným způsobem, nelze to samé konstatovat o značně omezených možnostech věřitelů prosadit „vnucenou“ reorganizaci v případech k tomu vhodných.

Jak plyne z části této práce věnované **motivaci** jednotlivých účastníků insolvenčního řízení k podpoře reorganizace, jsem přesvědčen o tom, že **dobře informovaní věřitelé** vcelku přirozeně rozhodnou o vhodném způsobu řešení úpadku a jeho provedení, a to hodnoceno nejenom z pohledu souhrnu jejich partikulárních zájmů, ale i z pohledu celkové ekonomické efektivity „přerozdělení“ zdrojů. Kvalitní informovanost věřitelů přitom nepřispívá pouze k eliminaci informační asymetrie, ale současně zmírňuje zásadní překážku podpory reorganizace ze strany věřitelů, za kterou považuji **nedůvěru věřitelů v dlužníka a jeho management**, a z ní plynoucí vysokou míru **nejistoty**, a s tím souvisejícího **rizika** plynoucího věřitelům z reorganizace. Právě v podoře informovanosti věřitelů má přitom dle mého názoru současný insolvenční zákon značné rezervy. Některé návrhy, jak tuto situaci zlepšit, předkládám v této práci, přičemž prostor spatřuji především v zákonné úpravě zpracování znaleckého posudku.

Také v dalších částech práce, věnovaných především rozboru aktuální pozitivně-právní úpravy reorganizace, se pokouším navrhnout zpřesnění, resp. doplnění insolvenčního zákona, přičemž tak činím nejčastěji v případech, ve kterých vznikají, případně mohou vznikat **výkladové potíže**.

I přesto, že v některých jeho částech považuji insolvenční zákon za příliš stručný (především pak v části upravující úsek insolvenčního řízení po nabytí účinnosti reorganizačního plánu), jsem ve shodě s většinovými názory odborné obce v tom, že z pohledu zákonné úpravy reorganizace a jejího zasazení do právního rámce řešení úpadkových situací lze insolvenční zákon považovat za poměrně zdařilý moderní předpis insolvenčního práva. Pro další pozitivní vývoj tohoto předpisu by však dle mého názoru bylo třeba především přijmout fakt, že reorganizace by se již ze svého principu **nikdy neměla stát** vedle konkursu jedním ze základních způsobů řešení úpadku.

Pokud bychom přesto chtěli nalézt překážky neadekvátně ztěžující možnost provedení reorganizace, spíše než v insolvenčním zákoně bychom je paradoxně mohli najít v nevhodném přístupu některých veřejnoprávních subjektů, coby věřitelů dlužníka v úpadkové situaci.

Z budoucího pohledu pak bude jistě zajímavé sledovat praktické využívání aktuálně připravovaného institutu „preventivní restrukturalizace“, jež by měl jakožto předúpadkový způsob řešení finančních potíží podnikatelským subjektům nabídnout z ekonomického pohledu obdobné možnosti provedení restrukturalizačních opatření jako formální reorganizace, oproti reorganizaci lze však očekávat výrazně méně formalizovaný proces sanace úpadkem ohroženého subjektu.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BAINDRIDGE, S. M., 2002. *Corporation Law and Economics*. New York: Foundation Press.

BRYCHTA, M, 2019. Oprava DPH za dlužníkem v úpadku optikou věřitele – nová pravidla hry. In: *Buletin-advokacie.cz* [online]. ČESKO [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/06/23/oprava-dph-za-dluznikem-v-upadku-optikou-veritele-nova-pravidla-hry/>

BUCHTA, Adam, 2013. *Reorganizace se zaměřením na procesní aspekty insolvenčního řízení*. Praha. Diplomová práce. Právnická fakulka, Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Tomáš Pohl.

GLATZOVÁ, V, 2017. Náhrada škody pro pozdní podání insolvenčního návrhu. In: *Buletin-advokacie.cz* [online]. ČESKO [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2016/BA_6_2017_web_.pdf

HÁSOVÁ, Jiřina, 2018. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-691-3.

HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC, 2018. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.

HORÁK, Jan, 2015. *Řešení úpadku formou reorganizace*. Praha. Diplomová práce. Právnická fakulka, Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Petr Smolík.

KEJLA, Adam, 2020. *Započtení proti pohledávce dlužníka v insolvenčním řízení*. Praha. Diplomová práce. Právnická fakulka, Masarykova Univerzita v Brně. Vedoucí práce Miloslav Hrdlička.

KISLINGEROVÁ, Eva, 2015. An outline of the future development of insolvency law in the Czech republic. In: *Insolvenční řízení 2015: Šedé zóny a selhání v insolvenční praxi*. Praha: Oeconomia, s. 35. ISBN 978-80-245-2088-9.

KISLINGEROVÁ, Eva, Tomáš RICHTER a Luboš SMRČKA, 2013. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. 2013. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-497-1.

KLIMEŠ, Jan, 2010. *Reorganizace podle insolvenčního zákona a současné praxe*. Praha. Diplomová práce. Právnická fakulka, Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Petr Smolík.

KOZÁK, Jan, 2019. *Insolvenční zákon: komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-578-1.

- KUBICA, Radim, 2013. *Reorganizace v insolvenčním právu České republiky s přihlédnutím ke slovenské úpravě*. Praha. Rigorózní práce. Právnická fakulka, Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Tomáš Pohl.
- LAVICKÝ, Petr, 2013-2015. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.
- MARIAN, Daniel, 2019. *Reorganizace a její význam v českém insolvenčním právu*. Praha. Rigorózní práce. Právnická fakulka, Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Tomáš Pohl.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana, 2014. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. Vyd. 3., V nakl. Leges vyd. 2. Praha: Leges. Glosátor. ISBN 978-80-87576-80-9.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana, 2019. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-766-5.
- NOVÁKOVÁ, Karolína, 2015. *Reorganizační plán - sestavení a provádění*. Praha. Rigorózní práce. Právnická fakulka, Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Tomáš Pohl.
- ONDŘEJ, Jan, 2019. *Zahájení podnikání: (právní, ekonomické, daňové, účetní aspekty)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer. Právo prakticky. ISBN 978-80-7598-337-4.
- RAKYTOVÁ, Tatiana, 2013. *Analýza reorganizací v České republice*. Praha. Diplomová práce. Fakulta podnikohospodářská, VŠE v Praze. Vedoucí práce Jaroslav Schönfeld.
- RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-444-7.
- SCHÖNFELD, Jaroslav, 2018. *Transformace a restrukturalizace podniku*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-690-6.
- SCHÖNFELD, Jaroslav, Michal KUDĚJ, Bohumil HAVEL a Petr SPRINZ, 2020. *Insolvenční praxe: problémy a výzvy pro léta dvacátá*. 2020. V Praze: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-780-4.
- SMRČKA, Luboš, Jan PLÁČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA, 2016. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. [Praha]: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-151-2.
- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, 2018. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

DĚRGEL, M, 2020. Odpis pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení. In: *Du.cz* [online]. ČESKO [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://www.du.cz/33/odpis-pohledavky-prihlasene-do-insolvencniho-rizeni-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Epet2uzaS-ofLXDvcElgWVV-Rr0HNQRHvQ/>

HÁJEK, J a M NOVOTNÁ, 2013. Daňové a právní aspekty pohledávek za subjekty v insolvenčním řízení - daň z příjmu. In: *Roedl.net* [online]. ČESKO [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: https://www.roedl.net/fileadmin/user_upload/Roedl_Czech_Republic/clanky/2013/Dane_a_pravo_09_2013_JHC_MNV.pdf

INSOLVENCY REPORT 12/2019. In: <https://www.surveilligence.com/> [online]. ČESKO [cit. 2021-05-07]. Dostupné z: https://www.surveilligence.com/content/3-vzdelavacie-centrum/5-insolvency-report/20200106-insolvency-report-12-2019/insolvency-report-2019-12-by-surveillance_s.pdf

KUČERA, F, 2020. Poctivost – základní princip reorganizace, zkušenosti z jednoho insolvenčního řízení. In: *Buletin-advokacie.cz* [online]. ČESKO [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/buletin-advokacie/ba_10_2020_web.pdf

MILÍKOVSKÝ, P a J ZUBÁŇ, 2015. Předschválená reorganizace. In: *Epravo.cz* [online]. ČESKO: epravo.cz a.s. [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/predschovalena-reorganizace-99476.html>

VNENK, V, 2017. Zásada poctivosti a nepoctivý záměr v oddlužení. In: *Www.beck-online.cz* [online]. ČESKO: CH Beck [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrg5pxa4s7gzpxgzrhe4a&rowIndex=0#>

ŽIŽLAVSKÝ, M. Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace. In: *Epravo.cz* [online]. ISSN 1213-189X, 2012 [cit. 2020-08-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soumrak-restrukturalizace-usvit-reorganizace-83096.html>

SIGMUND, A. Reorganizace firem v České republice – probouzení Šípkové Růženky. In: *Advokatnidenik.cz* [online]. ČESKO, 2020 [cit. 2021-6-18]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/11/23/reorganizace-firem-v-ceske-republice-probouzeni-sipkove-ruzenky/>

Pozměňovací návrh Patrika Nachera, Kateřiny Valachové, Marka Výborného, Lukáše Kolaříka a Jana Farského k návrhu zákona o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů

a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, 2020. Sněmovní tisk 807/0. Praha. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=807>

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony: Důvodová zpráva připojena, 2009. Sněmovní tisk 770/0. Praha. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=770&CT1=0>

Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): Důvodová zpráva připojena, 2005. Sněmovní tisk 1120/0. Praha. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>

Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím: Důvodová zpráva připojena, 2007. Sněmovní tisk 224/0. Praha. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=224&CT1=0>

Vládní návrh zákona č. 64/2017Sb, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): Důvodová zpráva připojena, 2017. Sněmovní tisk 785/0. Praha. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=785&ct1=0>

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): Důvodová zpráva připojena, 2013. Sněmovní tisk 929/0. Praha. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=929&CT1=0>

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony: Důvodová zpráva připojena, 2020. Sněmovní tisk 207/0. Praha. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>

Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): Důvodová zpráva připojena. Sněmovní tisk 1120/0. Praha, 2005. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>

3. Seznam použitých právních předpisů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), 2020. In: *EUR-lex [online]*. ČESKO: Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2020-08-30]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1023>

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020, 2020 [cit. 2020-8-1]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-182>

Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, 2020. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-09-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-191>

Zákon č. 235/2004 Sb. Zákon o dani z přidané hodnoty., 2004. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-11-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-235>

Zákon č. 304/2013 Sb. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, 2021. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-304>

Zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, 2020. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-08-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-31>

Zákon č. 312/2006 Sb., Zákon o insolvenčních správcích, 2021. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-312>

Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, 2021. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-33>

Zákon č. 593/1992 Sb., Zákon České národní rady o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, 2021. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-593>

Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, 2020. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-08-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-64>

Zákon č. 80/2019 Sb. Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony, 2021. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-80>

Zákon č. 151/1997 Sb. Zákon o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), 1997. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-10-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-151>

Zákon č. 85/1996 Sb., Zákon o advokacii. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 0617-1-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-85>

Zákon č. 262/2006 Sb., Zákon zákoník práce. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-2-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>

Zákon č. 563/1991 Sb., Zákon o účetnictví. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-2-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>

Zákon č. 586/1992 Sb., Zákon České národní rady o daních z příjmů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-1-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>

Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-9-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Zákon č. 90/2012 Sb. Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-9-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-9-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-328>

Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2020 [cit. 2020-8-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-294>

Zákon č. 455/1991 Sb. Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. ČESKO: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-6-29]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>

4. Seznam použité judikatury

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *STARÝ TIMBER s.r.o.*, sp. zn. KSPH 66 (INS 24574 / 2012), ze dne 10. 10. 2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *Hagibor Office Building, a.s.* sp. zn. 3 VSPH 789/2015-A-36 (MSPH 99 INS 2391/2015), ze dne 2. 4. 2015

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Via Chem Group, a.s.*, sp. zn. KSCB 28 (INS 1350 / 2014), ze dne 30. 12. 2020

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Auto Bohemia, spol. s r.o.*, sp. zn. 29 NSCR 18/2010 (KSPH 37 INS 1460/2009), ze dne 29. 11. 2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *DOTOM STAVBA, s.r.o.*, sp. zn. VS Praha 3 VSPH 491/2011-A-30 (MSPH 95 INS 1776/2011), ze dne 28. 10. 2011

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *RESVO Praha spol. s r. o.*, sp. zn. 2 VSPH 594/2009-B-60 (MSPH 79 INS 2373/2008), ze dne 20. 10. 2009

Usnesení Krajského soud v Plzni ve věci dlužníka *Střední odborná škola obchodu, provozu hotelů a střední odborné učiliště s.r.o.*, sp. zn. KSPL 54 (INS 30649 / 2013) ze dne 18. 1. 2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Pražské stavební bytové družstvo*, sp. zn. 29 NSČR 36/2009-B-1491 (MSPH 96 INS 714/2009), ze dne 27. 10. 2011

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *DOTOM STAVBA, s.r.o.*, sp. zn. VS Praha 3 VSPH 491/2011-A-30 (MSPH 95 INS 1776/2011), ze dne 28. 10. 2011

Rozsudek Krajského soudu v Brně ve věci dlužníka *LHK Jestřábi Prostějov, spolek*, sp. zn. KSBR 31 (INS 18378 / 2017), ze dne 17. 12. 2018

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *Moravia Energo a. s.*, sp. zn. 2 VSOL 106/2009-B-26, (INS 1078/2009), ze dne 28. 4. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *Hagibor Office Building, a.s.*, sp. zn. 3 VSPH 789/2015-A-36 (MSPH 99 INS 2391/2015) ze dne 2. 4. 2015

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužnice *Dagmar Motyčkové*, sp. zn. 29 NSČR 50/2013-B-38 (KSPA 56 INS 21027/2011), ze dne 30. 6. 2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *HAGIBOR OFFICE BUILDING, a.s.*, sp. zn. 3 VSPH 789/2015-A-36 (MSPH 99 INS 2391/2015), ze dne 2. 4. 2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *Clasides a.s.*, sp. zn. 1 VSPH 967/2015-B-129 (MHSP 76 INS 10547/2014) ze dne 6. 11. 2015

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *JIP-ENERGO Větrní, a.s.*, sp. zn. 3 VSOL 811/2014-A-12 (KSOS 36 INS 11432/2014), ze dne 10. 9. 2014

Usnesení Městského soudu v Praze ve věci dlužníka *BYDLENÍ BLAŽENKA s.r.o.*, sp. zn. MSPH 77 INS 29464/2015-A-37, ze dne 31. 5. 2016

Usnesení Vrchního soud v Praze ve věci dlužníka *MCM-IMMO a.s.*, bod 27 sp. zn. 1 VSPH 820/2020-B-52 (INS 20860/2019), ze dne 2. 9. 2020

Nález Ústavního soudu ve věci dlužníka *Healthcare Construction a. s.*, sp. zn. III. ÚS 2849/17 (MSPH 95 INS 5822/2017), ze dne 28. 11. 2017

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Healthcare Construction a.s.*, sp. zn. 29 NSČR 137/2018 (MSPH 95 INS 5822/2017), ze dne 30. 9. 2020

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *MBM, s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 172/2014-B-70 (MSPH 96 INS 18470/2012) ze dne 20. 3. 2014

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *KORFIL a.s.*, sp. zn. 3 VSOL 322/2011-B-383 (39 INS 4769/2008), ze dne 13. 7. 2011

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ve věci dlužníka *Foundeik, s.r.o.*, sp. zn. KSOS 14 (INS 11164/2014-B19), ze dne 6. 10. 2014

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *Foundeik, s.r.o.*, sp. zn. 2 VSOL 387/2015-B-68 (KSOS 14 INS 11164/2014-B19), ze dne 10. 9. 2015

Nález Ústavního soudu ve věci dlužníka *MOTORPAL, a.s.*, sp. zn. II. ÚS 703/16 (KSBR 37 INS 882/2016), ze dne 5. 4. 2016

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INDES INVEST s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 632/2009-B-32 (KSCB 26 INS 1949/2009), ze dne 23. 10. 2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužnice *S. Hruškové*, sp. zn. 29 NSČR 88/2013-B-29 (KSOS 22 INS 22824/2012), ze dne 30. 1. 2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 NSČR 32/2011, ze dne 28. 3. 2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *CBPS s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 343/2009 (KSCB 28 INS 2880/2008), ze dne 29. 7. 2009

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *CZECH AIRCRAFT WORKS spol. s r.o.*, sp. zn. 3-VSOL 188/2008-B-81 (KSBR 27 INS 1207/2008), ze dne 11. 11. 2008

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INSTALPRIM, s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 1223/2012-B-66 (KSUL 43 INS 4584/2011), ze dne 13. 9. 2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *Hájek, a.s.*, sp. zn. 3 VSPH 1017/2011-B-151 (MSPH 93 INS 2456/2010), ze dne 14. 10. 2011

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INVEST-INTERBAU, s.r.o.*, sp. zn., 3 VSPH 470/2010-B-74 (KSPL 20 INS 2563/2009), ze dne 23. července 2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *SCHOELLER LITVÍNOV, k.s.*, sp. zn. 1 VSPH 179/2009-B-38 (KSUL 46 INS 5304/2008), ze dne 27. dubna 2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *MASO plus s.r.o.*, sp. zn. 29 Cdo 1430/2014, ze dne 30. 11. 2016

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *EKOLAKY, s. r. o.* (sp. zn. 29 NSCR 30/2010, KSBR 27 INS 3089/2009), ze dne 20. 2. 2011

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *VÍTKOVICE MECHANIKA a. s.*, sp. zn. 4 VSOL 810/2018-P75-22 (KSOS 37 INS 12453/2018), ze dne 29. 3. 2019

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *BESTSPORT a.s.*, sp. zn. 3 VSPH 512/2012-B-116 (MSPH 89 INS 5393/2011), ze dne 26. 6. 2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INSTALPRIM s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 1223/2012-B-66 (INS 4584/2011), ze dne 13. 9. 2012

Viz Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *FEREX-ŽSO spol. s r.o.*, sp. zn. 2 VSOL 264/2010-B-175 (INS 2062/2009), ze dne 4. 8. 2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *INVEST-INTERBAU, s.r.o.*, sp. zn. 2 VSPH 1386/2011-B-127 (KSPL 20 INS 2563/2009) ze dne 9. 5. 2012

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka *SUGAL spol. s r.o.*, sp. zn. 3 VSOL 731/2012-B-197 (INS 4962/2010), ze dne 12. 11. 2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *LESS & FOREST, s.r.o.*, sp. zn. 2 VSPH 1938/2013-B-513 (INS 23802/2012), ze dne 10. 3. 2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *K Maso spol. s r.o.*, sp. zn. 29 NSČR 43/2013-B-113 (INS 23588/2011), ze dne 30. 6. 2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *CBPS s.r.o.*, sp. zn. 1 VSPH 343/2009-B-103 (INS 2880/2008), ze dne 28. 7. 2009

Usnesení Městského soudu v Praze ve věci dlužníka *MCM-IMMO a.s.*, sp. zn. MSPH 78 (INS 20860/2019-B-39), ze dne 8. 6. 2020

Nález Ústavního soudu ČR ve věci dlužníka *MOTORPAL, a.s.*, sp. zn. II. ÚS 703/16, ze dne 5. 4. 2016

Usnesení Ústavního soudu ČR ve věci dlužníka *OKD, a.s.*, sp. zn. II. ÚS 657/18-1, ze dne 13. 3. 2018

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *D. E. s.r.o.*, sp. zn. 29 Cdo 4524/2017-92 (INS 30979/2015-B-128) ze dne 31. 7. 2019

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *JUHÁSZ a. s.*, sp. zn. 29 Cdo 5235/2017-95 (INS 12742/2013), ze dne 25. 6. 2017

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Masný průmysl Česká Lípa s.r.o.*, sp. zn. 29 Cdo 1430/2014 (INS 4109/2008-A-13), ze dne 30. 11. 2016

Usnesení Vrchního soud v Olomouci ve věci *BOMASO, a.s.*, sp. zn. 3 VSOL 652/2017-B-165 (INS 10881/2012), ze dne 26. 9. 2017

Usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci dlužníka *Rezidence Kavčí Hory, a.s.*, sp. zn. 4 VSPH 646/2015-B-233 (INS 13739/2014), ze dne 5. 10. 2015

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužníka *Rezidence Kavčí Hory, a.s.*, sp. zn. 29 NSCR 15/2016 (INS 13739/2014), ze dne 27. 6. 2018

Usnesení Ústavního soudu ČR ve věci dlužníka *Velvana, a.s.*, sp. zn. II. ÚS 1288/17-1, ze dne 29. 5. 2018

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ve věci dlužníka *VÍTKOVICE HEAVY MACHINERY a.s.*, sp.
zn. KSOS 37 (INS 6664/2020-A-18), ze dne 19. 3. 2020

Reorganizace dle insolvenčního práva

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se z širokého tematického okruhu, kterým reorganizace bezesporu je, snaží vyčlenit oblasti, kterým je následně věnován širší prostor při snaze o jejich alespoň částečně detailnější rozbor. Mezi tyto oblasti patří zejména problematika zkoumání vhodnosti využití institutu reorganizace jakožto zásadně sanačního způsobu řešení úpadku pro různé, typově charakterizované situace. Pozornost je přitom věnována jak ekonomickým, tak i právním předpokladům realizovatelnosti reorganizace, a to se zvýšeným důrazem na zkoumání motivace osob, které mohou prosazení a následnou realizaci reorganizace významně ovlivnit. S uvedenou problematikou úzce souvisí i samotný proces určení vhodného způsobu řešení úpadku, o kterém je v práci rovněž podrobněji pojednáno, přičemž zvýšená pozornost je věnována především posouzení dostatečné informovanosti věřitelů dlužníka. Rozebrána je také problematičnost platné zákonné úpravy sestavování znaleckého posudku, který by mohl právě k větší informovanosti věřitelů významným způsobem přispět. V této souvislosti jsou zmíněny i některé návrhy zákonné úpravy, mající za cíl zlepšit využitelnost znaleckého posudku v reorganizaci. V rámci celé práce je pak kladen důraz na aktuálnost probíraných témat, a to nejen s ohledem na v nedávné minulosti prováděné legislativní změny.

Samotné jádro práce je obsaženo především částech 2 až 7. Tyto části jsou věnovány rozboru platné právní úpravy jednotlivých institutů reorganizace. Přestože struktura těchto částí přirozeně vychází z postupu řešení úpadku formou reorganizace tak, jak ji popisuje především insolvenční zákon, snaží se vyhnout postupnému popisnému přibližování institutů reorganizace, a při řazení jednotlivých témat je hlavní důraz kladen spíše na věcnou provázanost a souvislosti mezi jednotlivými tématy. V uvedených částech práce je zvláštní důraz kladen především na problematiku vykládaná zákonná ustanovení týkající se reorganizace. I z tohoto důvodu je v této části práce široce pracováno s dostupnou odbornou literaturou, a především pak s judikaturou. Kromě výkladových problémů zmiňovaných dostupnými prameny se práce snaží nalézat a analyzovat i potenciální výkladové problémy dosud nepublikované. Při výkladu nejasných částí zákonné úpravy se práce pokouší postupovat jednotnou systematickou formou, kdy jsou nejprve předestřeny otázky, které reprezentují konkrétní výkladové nejasnosti, a v další fázi jsou pak prezentována možná řešení konkrétního výkladového problému, získaná kritickým posouzením dostupných odborných pramenů, případně jsou předestřena řešení vlastní. V práci jsou rovněž uvedeny návrhy na některé *legislativně-technické* změny, které by dle autorova názoru přispěly k jednoznačnějšímu výkladu některých ustanovení insolvenčního zákona. Kromě návrhů těchto změn jsou v práci obsaženy také úvahy *de lege ferenda*, které mají být především podnětem k diskusi o možném vhodnějším zákonném nastavení některých institutů vztahujících se k reorganizaci.

Přínosem této práce by mělo být především upozornění na některé nedostatečně zpracované, případně problematiku vykládané části insolvenčního zákona, týkající se reorganizace. Mezi závěry této

práce lze řadit i autorem zastávaný názor, že počet v ČR povolených a úspěšně ukončených reorganizací zcela odpovídá ekonomickým reáliím, přičemž není žádoucí, aby reorganizace, jakožto způsob řešení úpadku vhodný k řešení zcela specifických situací, byla insolvenčním zákonem nepřiměřeně preferována, a to zejména na úkor *sanačního konkursu*, který přináší obdobné výhody sanačního způsobu řešení úpadku jako reorganizace.

Klíčová slova:

Insolvenční řízení, reorganizace, reorganizační plán

Reorganization under insolvency law

Abstract

Diploma thesis from quite vague scope, as reorganization apparently is, focused on specific areas in insolvency proceedings and trying to bring a more concrete point of view and a more detailed perspective. Those areas include problems of suitability research that can be use by reorganization institute, as fundamental remediation for solving bankruptcy for various situations. Focus is on both economics, also a legal assumption of the feasibility of reorganization, yet to increase an emphasis on examining the motivation of people, who apparently can affect the enforcement and can significantly affect the implementation of reorganization. Determination process of appropriate way to resolve the insolvency situation is closely related to its solution and is also more detail explained in thesis.

As a main key is considered to have enough and sufficient information about debtor's creditors. Valid legal problems and regulations of compiling a professional assessment, which might lead to better knowledge for creditors. In this context, some legislative proposals aimed at improving the usability of assessment in the reorganization are also mentioned. Within the whole work, emphasis is placed on the topics discussed, not only with regard to the recent legislative changes. The main core in thesis is in parts 2 to 7. These parts are devoted to the analysis of the current legislation of individual institutes of reorganization. As the structure of those text mainly comes from procedure of disorientation and reorganization, and describing the insolvency law, is trying to avoid describing on institute of reorganization and catalogize their connections, focusing mainly on relations between important themes. In described parts of the thesis, special emphasis is placed mainly on the problematically interpreted legal provisions concerning reorganization. For this reason, in some chapters is widely worked with available concrete literature, and especially with case law. In addition to the problems of interpretation mentioned by available sources, this work attempts to find and analyze potential interpretation problems not yet published.

During an interpretation of vague and unclear parts of legal regulation, thesis tries to follow a uniform and systematic form, where we first focus on questions, which represents unclear parts of reorganization law. Next phase represents possible solutions lean on available professional sources, also own propositions are presented. In thesis are also presented suggestions for technical-legislation changes, which as per my best knowledge and opinion will participate to more concrete interpretation of some parts in insolvency act. In addition to proposals for such changes, the thesis also contains *de lege ferenda* considerations, which should primarily be a stimulus for discussion about more appropriate legal setting for some institutes related to reorganization.

The main asset of my thesis should particularly point out and bring to attention to not sufficiently processed, or problematically described parts of insolvency law, focused on reorganization. In some cases,

more light can bring just unified a case law, however in some specified fields would be appropriate to adjust the insolvency law.

Into conclusions of the work can also be considered my conviction that numbers of reorganizations in Czech Republic is optimal for economics possibilities. As is not eligible that reorganization, as a one of the possibilities of bankruptcy suitable for resolving specific situations, be preferred by insolvency law. Specially to lag behind another type of bankruptcy, which bring similar advantages in solution of reorganization.

Key words:

Insolvency proceedings, reorganization, reorganization plan